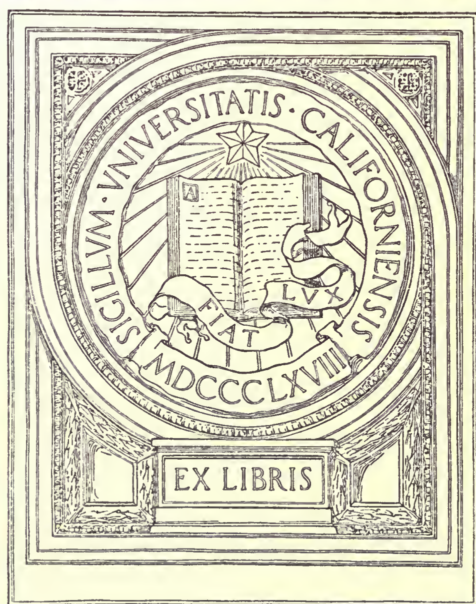

Ex-libris
Charles Atwood
Kofoid


SIGILLVM · VNIVERSITATIS · CALIFORNIENSIS
FIAT LVX
MDCCCLXVIII
EX LIBRIS



VAN 'T NOORDEN NAAR 'T ZUIDEN.



VAN 'T NOORDEN NAAR 'T ZUIDEN

SCHETSEN EN INDRUKKEN

VAN DE

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA

DOOR

CHARLES BOISSEVAIN, 1842-1927

Tweede Deel

HAARLEM
H. D. TJEENK WILLINK
1882



Stoomdrukkerij van Gebr. van Asperen van der Velde, te Haarlem.

INHOUD.

IV. HET HART VAN AMERIKA........ Blz. 1

NAAR DE KONINGIN VAN HET WESTEN........... „ 1

Opwekkend weder, blz. 2. — Een bosch van kristal, blz. 3. — Oudejaarsavond op den trein, blz. 4. — Detroit, blz. 5. — Door Michichan en Indiana, blz. 6.

DE KONINGIN VAN HET WESTEN............... „ 7

De koopman en zijn vrienden, blz. 8. — Chicago's opkomst, blz. 9. — De groote brand, blz. 10. — Een orkaan van vuur, blz 11 — Een vlam van twee mijlen, blz. 12. — De mijnen springen, blz. 13. — Ongeëvenaarde verwoesting, blz. 14. — Wanhopende ouders, blz. 15. — Model-journalisten, blz. 16. — Een tweede brand, blz. 17. — De koningin van het westen, blz. 18.

HET GROEIENDE CHICAGO.................. „ 19

Wandelende huizen, blz. 20. — Een rollende kerk, blz. 21. — IJzeren huizen, blz. 22. — Het Pacific-hotel, blz. 23. — Little No Heart, blz 24. — Rattling Rib, blz. 25.

PORKOPOLIS........................... „ 26

Tusschen de varkens, blz. 27. — Vlugge zwijnen, blz. 28. — Een vijver kokend water, blz. 29. — Tusschen spek en hammen, blz. 30. — De vrije wil, blz. 31. — De veldslag onder de varkens, blz. 32.

EEN PRAATJE IN DEN VICTUALIËN-WINKEL DER WERELD. „ 33

Sarah Bernhardt-zuurkool, blz. 34. — Belasterde varkens, blz. 35. — Trichinen, blz. 36. — Maïs in varkensvel, blz. 37.

OP DE GRAANBEURS...................... „ 38

Groteske duivels, blz. 39. — De krekelzang in het mierennest, blz. 40. — Het bestuur der beurs is scheidsrechter, blz. 41. — De elevators, blz. 42. — Regels voor de inspectie van meel, blz. 43. — De certificaten, blz 44. — Een wet tegen speculeeren, blz. 45. — Een slimme speculant, blz 46. — Handelen en dobbelen, blz. 47.

ZELFVERTROUWEN EN VREUGDE IN 'T WERK . . . . Blz. 48

Wat tucht vermag, blz. 49. — Nadeelen van rijkdom, blz. 50. — Zelfvertrouwen en menschenkennis, blz. 51. — Wat is "geluk hebben"? blz 52 – Oneindige mogelijkheden, blz. 53. — George H. Pullman, blz. 54. – Gezond verstand van het paard, blz. 55. — De grootste machine der wereld, blz. 56. — Oud-holland's naam, blz. 57. — Lincoln's dood, blz. 58.

"DU HAST DIAMANTEN UND PERLEN!". . . . . „ 59

Weinig nagemaakte diamanten, blz. 60. – Diamanten kousebanden, blz. 61. – Invoer van geslepen diamanten, blz. 62. — Feesten te Chicago, blz. 63. — De kunst van uit te geven, blz. 64. — Vrijgevige burgers, blz. 65. – Een weldoener der wetenschap, blz. 66.

AMERIKAANSCHE IJDELHEID . . . . „ 67

De vaderlandsliefde van het volk, blz 68. — Een model-straatjongen, blz. 69. – "The boss-city of the universe.", blz. 70. — Een remmer vol geestdrift, blz. 71 — Een lunch te Chicago, blz. 72. — Schoppe een wordt spadille, blz. 73 — O, het leven is zoet! blz. 74. — De trots van mannen zonder voorvaders, blz. 75 — Aanbiddelijke ijdelheid! blz. 76.

IN DE WOUDEN . . . . „ 77

De ramp van kaal te worden, blz. 78. — Onnadenkendheid der jeugd, blz. 79. — Verstandige bescherming, blz. 80. — De binnenlandsche vijand, blz. 81 — Zand, dorst, droogte en gebrek, blz. 82. – Uitkijk over de groote wateren, blz. 83. — Yellow firs, blz. 84. — Een hoedvol kastanjes, blz. 85.

DE ALTAARVUREN VAN AMERIKA. . . . . „ 86

De stilte der kathedralen, blz. 87. — De bevroren plassen, blz. 88. — Gewonde takken, blz. 89. — Gouden spoken, blz. 90. — Het feest der natuur, blz. 91. — Parelgrijs en karmozijn, blz. 92. — Groene jagers met vonkelende banieren, blz. 93. — Een avondwolk op de heuvelen, blz. 94. — Allegro! Allegro! blz. 95. — Een branding van rood en purper, blz. 96.

ONDER DE HOUTHAKKERS . . . . „ 97

Speculanten in bosschen, blz. 98. — Het hout van Pompeï, blz. 99. — Het woud onder water, blz. 100 – Oorkleppen, blz. 101. – De helmlock-tree, blz. 102. – Een kerkhof van boomen, blz. 103. — Houthakkers-vacantie, blz. 104. — Een houtlawine, blz. 105. — De wilde vreugd der zeekoningen, blz. 106. — De sterren van Amerika, blz. 107. — Inenten van brand, blz. 108.

DE EINDELOOZE VLAKTE. . . . . „ 109

De Pacific express, blz. 110. — Het monster der voorwereld, blz. 111. — Van Holland naar Amerika, blz. 112. — De zeeslang, blz. 113. — Terra incognita, blz. 114.

NAAR HET WESTEN. . . . . „ 115

De eerste pioniers, blz. 116. — Europeesche legers, blz. 117. — Winst der boeren van Illinois, blz 118. — Eene engelsche kolonie, blz. 119. — Jonge kerels met geestkracht, blz. 120. — Samenwerking, blz. 121. — Berekening van kosten, blz. 122. —

Inkomsten en uitgaven, blz. 123. — Gemiddelde cijfers, blz. 124. — Veeteelt, blz. 125. — Vetweiders, blz. 126. — "Gaat gij land koopen?" blz. 127. — Landverhuizing in Amerika, blz. 128. — Stilling voor landhonger, blz. 129. — Practische kennis en kapitaal, blz. 130. — De aard van den prairiegrond, blz. 131. — Slechte jaren, blz. 132. — Een goede handleiding noodig, blz. 133. — Een regeeringsverslag, blz. 134.

ONUITPUTTELIJKE RIJKDOM . . . . Blz. 135

Overmaat van degelijkheid, 136. — Statistiek een scheermes gelijk, blz. 137. — Een lijst van ebbenhout, blz. 138. — Europeesche mest-verspilling, blz. 139. — Droomende lords, blz. 140. – Tarwefabrieken, blz. 141. — Een kostbare "geologische formatie", blz. 142. — Opmerking van den heer Blake M. P., blz. 143. — De tarwegordel, blz. 144.

DE AANSTAANDE HOOFDSTAD DER REPUBLIEK . . . . . . „ 145

De knop van de deur in de hand, blz. 146. — Wat ge ook doet is slecht, blz. 147. — Missouri, blz. 148. — Een groote boerderij, blz. 149. —

V. HET ZUIDEN. „ 150

ST. LOUIS . . . . „ 150

Het onontgonnen zuiden, blz. 151. — Het land der "great-expectations", blz. 152. — De militaire post in de wildernis, blz. 153. — In den grijzen voortijd, blz. 154 — Het mist- en rook-comité, blz. 155. — Wedijver tusschen steden, blz. 156. — De Missouri Emigration Society, 157. — Langs de rivier, blz. 158. — Bierdrinkers, blz. 159. — Een stad van twaalf mijlen, blz. 160.

DE GROOTE RIVIER. . . . . „ 161

Misère, Videpoche en Pain Court, blz. 162. — De geheimzinnige rivier, blz. 163. — Robert Cavalier, blz. 164. — Een portugeesch avonturier, 165. — De ontdekker van de Mississippi, blz. 166. — De rivier gedoopt, blz. 167. — De Münchhausen der rivier, blz. 168. - The Englisch Turn, blz. 169.

DE MISSISSIPPI . . . . „ 170

Hoe vele millioenen kan ik voeden? blz. 171. — Het land der toekomst, blz. 172. — De engelsche zondvloed, blz. 173. — Een slang van steenkool, blz. 174. — De duwboot, blz. 175. — De s's van de Mississippi, blz. 176. — Rivierloodsen, blz. 177. — De dijken, blz. 178. — Uitdieping der rivier, blz. 179. — Verbetering van den waterweg, blz. 180. — Tegenwerking der ingenieurs, blz. 181. — Een denkbeeld, blz. 182.

NAAR HET ZUIDEN PER SPOORWEG. . . . . „ 183

Het slanghek, blz. 184. — Ongeplukte katoen, blz. 185. — De boer uit het zuidwesten, blz. 186. — Kenschetsende eigenaardigheden, blz. 187. – De heeren Smelfungus en Mundungus, blz. 188. — Aanmerkingen maken, blz. 189. — Een mengeling van rassen, blz. 190. — Gastvrijheid, blz. 191. — Een bezemslag, blz. 192. — Een neger-zuigeling, blz. 193. — Alleenreizende dames, blz. 194.

DE KONINGIN VAN HET ZUIDEN . . . . Blz. 195

Een fransch mulatje, blz. 196. — Les filles de la Cassette, blz. 197. — Feest in de straten, blz. 198. — Veelvervige toiletten, blz. 199. — Schoone Creoolschen, blz. 200. — Een zuidelijk tooneel, blz. 201.

DE FRANSCHE MARKT EN DE STAD DER DOODEN. . . . . „ 202

In de kathedraal, blz. 203. — Doodberichten, blz. 204. — Drie verdiepingen dooden, blz. 205. — Militaire staatkunde, blz. 206. — Protectionisme van kinderen, blz. 207. — Een uitstervend volk, blz. 208.

DE ACADIËRS VAN LOUISIANA. . . . . „ 209

Een ouderwetsch volk, blz. 210. — Mon vieux — ma vieille, blz. 211. — In de boutique, blz. 212. — Oud-fransche manieren, blz. 213. — Liefde en dood, blz. 214. — Crinolines op de prairie, blz. 215. — Bevallige vrouwen, blz. 216.

KONING KATOEN . . . . „ 217

De katoenpersen, blz. 218. — Een steenharde massa, blz. 219. Het katoenzaad, 220. — Oliekoeken, blz. 221. — Het herlevende Zuiden, blz. 222. — De vezelplanten, blz. 223. — Journalisten maken zelve hun papier, blz. 224.

PURITEINEN EN CAVALIERS . . . . „ 225

L'ancien régime, blz. 226. — Wat de slaven leden, blz. 227. — De ontwortelde boom, blz. 228. — Carpet-baggers, blz. 229. De Klu-Klux-Klan, blz. 230 — A Fool's Errand, blz. 231. — Vervalschen der stembussen, blz. 232. — Schapen die stemmen, blz. 233. — Het Zuiden is "solid", blz. 234.

DE NEGERS . . . . „ 235

Roodhuidige aristocraten, blz. 236. — Slavenhoudende mieren, blz. 237. — Goedhartige negerinnen, blz. 238. — Loyauteit der negers, blz. 239. — Negers en Ieren, blz. 240. — Een kerk onder de magnolia's, blz. 241. — De neger-prediker, blz. 242. — Een afrikaansch lied, blz. 243. — De rhythmus der negerliederen, blz. 244. — Een krijgslied, blz. 245.

LICHT EN DONKER IN HET ZUIDEN. . . . . „ 246

Afstand van stemrecht, blz. 247. — Een goede landbouw-courant, blz. 248. — Woekeraars, blz. 249. — De correspondent van de "Tribune", blz. 250. — Welwillendheid der Zuidelijken, blz. 251. — Takt noodig, blz. 252. — Onzedelijkheid der negerinnen, blz. 253. — Een welgesteld neger, blz. 254. — Verkwistende negers, blz. 255. — Een model-neger, blz. 256. — Het stemrecht der negers, blz 257. — Papiertjes in de wol der schapen, blz. 258. — Wat de partijmenners zeggen, blz. 259. — Hardvochtige meesters, blz 260. — De beschavende knuppel, blz. 261. — Jacht met bloedhonden, blz. 262. — Lastertaal uit partijhaat, blz. 263. — De lynchers, blz. 264. — Meening van de "Tribune", blz. 265. — Vooroordeelen in het Zuiden, blz. 266.

EEN ROMEINSCH VADER . . . . „ 267

In het verboden land, blz. 268. — Een negerjongen, blz. 269. — Houd op! of ik zal mij ziek lachen, blz. 270. — Amerikaan-

sche humor, blz. 271. — Mark Twain, blz. 272. — Een toast, blz. 273. — Eerbied voor een beroemd schrijver, blz. 274. — Nu, wat zegt ge er van, beroemd schrijver? blz. 275.

LANGS DE GOLF VAN MEXICO. . . . . Blz. 276

Model-contrôle, blz. 277. — De blauwe golf van Mexico, blz. 278. — De woudrivier, blz. 279. — De timmerhout-streek, blz. 280. — Afscheid van het verboden land, blz. 281.

AMERIKA'S ITALIË. . . . . „ 282

De meerderheid leeft meer dan 500 voet hoog, blz. 283. — Het hoogland van het Zuid-Oosten, blz. 284. — "Cow-kraut", blz. 285. — Het klimaat, blz. 286. — De grond van Noord-Georgia, blz. 287. — Voorheen en thans, blz. 288. — De tucht van armoede, blz. 289. — Het dal van de Kanawha, blz. 290. — De Virginische planters, blz. 291. — Chesapeake-baai, blz. 292. — Kolonies landverhuizers, blz. 293. — Een handboek voor emigranten, blz. 294. — Holyoake, de werkmansvriend, blz. 295. — Locale kennis, blz 296.

REPUBLIKEINSCH WEDER. . . . . „ 297

Richmond, blz. 298. — Uit het groen in het wit, blz. 299. — Dolce far niente, blz. 300. — Republikeinsch weder, blz. 301. — Raadpleeg den thermometer! blz. 302. — Monarchaal weder, blz. 303. — Geen vrees voor eentonigheid, blz. 304. — De grondleggers van den Staat, blz. 305.

WASHINGTON . . . . „ 306

Op onzijdig grondgebied, blz. 307. — Epidemisch handschudden, blz. 308. — Eindelooze receptie, blz. 309. — Een kind der vrije republiek, blz. 310 — Wie heeft zijn vaderland het liefst? blz. 311. — Het Kapitool, blz. 312. — Amerikaansche octrooien, blz. 313. — Democracy, blz. 314. — Aanstelling van ambtenaren, blz. 315. — Civil-service reform, blz. 316. — Examens, blz. 317. — Vrees voor bureaucratie, blz. 318. — Oude partijleuzen, blz. 319. — Latente kracht, blz. 320.

BESLUIT . . . . Blz. 321—330

IV.

HET HART VAN AMERIKA.

Ce n'est pas en six semaines que l'on pénètre le caractère d'un peuple et les usages d'une société. Cependant l'on reçoit de la nouveauté une impression qui s'efface pendant un long séjour.

THÉOPHILE GAUTIER.

NAAR DE KONINGIN VAN HET WESTEN.

De amerikaansche lucht is van champagne en ozon gemaakt, geloof ik. 't Is onbegrijpelijk hoeveel men 's winters dag aan dag in de Vereenigde Staten doen kan, zonder zich moede of ziek te gevoelen. Toen ik in het "bevroren-huis" te Canada de regels had geschreven, waarmede het eerste deel eindigt, waarin ik op de plaats zelf den indruk schetste, gemaakt door wat mij een machtiger openbaring der Almacht scheen dan de Alpen zelven, gevoelde ik mij zoo ontspannen en volkomen uitgeput, dat ik de slede wegzond, een kamer vroeg en mij te bed begaf. Ik rustte een uur, dineerde en was weder kant en klaar voor een nieuwen tocht. Ik deel dit enkel mede, omdat een deel van het geheim van amerikaansche werkkracht en opgewekten levensgeest moet gezocht worden in die heerlijke

Engadinelucht, die men in de Staten gedurende de helft van het jaar opslurpt en assimileert. Als ik in zaken was, zou ik met Amerikanen altijd een koop pogen te sluiten in den zomer, wanneer overmaat van hitte hen ontspant. Die warme zomers zijn de redding van Europa; ware het in Amerika het geheele jaar hetzelfde opwekkend weder, dan overvleugelden de Amerikanen geheel en al zekere moerasbewoners, die hun zware lucht bovendien verontreinigen en besmetten door de grachten tot riolen te misvormen, om dan nog hen te verketteren en te haten, die hun een reiner stelsel aan de hand doen.

Ik moest mij reppen, om naar de amerikaansche zijde terug te gaan, want uit Boston zou ik 's middags een reisgezel krijgen. Een jongman uit Nieuw-Engeland, een ervaren reiziger, die lange sledetochten gemaakt heeft des winters in Labrador en een vroolijke, opgewekte, levenslustige Nimrod is, wist ik over te halen, om mijn reis door het Westen en Zuiden mede te maken, en het was geen klein geluk dus een ervaren, gezelligen reisvriend te vinden. Alleen te reizen in een vreemd land, ver van huis, is bar.

Met zijn neef, professor in de mathesis te Harvard, den Niagara bij winter willende zien, was hij aangekomen, en we maakten een heerlijke wandeling, welke mij ten laatste den Niagara-val, als een geheel beschouwd, deed begrijpen.

Wij gingen naar de brug, aan de amerikaansche zijde, niet ver van ons logement, waar ik twee dagen te voren 's avonds bij mijn aankomst de wilde golven als spoken had zien opdoemen uit de grauwe diepte.

Bij ondergaande zon schenen die spoken mij thans engelen des lichts! Ik zag den Niagara-val, wel weder in al zijn majesteit, maar tevens spreidden teedere kleur en zachte gloed zooveel liefelijkheid, dat de schrik en ontzetting niet langer de overhand hadden.

Het was alsof nu gekleurde hooge vensters in de kathedraal van grijs graniet waren geplaatst, zoodat een licht van robijnen en saffieren de koude hooge wanden deed gloeien.

O! hoe kan ik de wondere schoonheid van die wandeling op

het groote eiland, dat den val in tweeën splitst, doen beseffen? Stel u een dertig bunders van het Haagsche bosch voor, uitgestrekt midden tusschen den Canada-val en den amerikaanschen val, dan ziet ge *Goat-Island* in verbeelding voor u. Over een smal gedeelte van den val leidt een houten brug naar een klein eiland, van waar een lange brug naar een derde eiland voert, dat aan de eene zijde een loodrechten rotswand keert naar den afgrond, in welken de Canada- of *horseshoe fall* zich nederstort. Aan de amerikaansche zijde van dit schoone gedeelte van het Haagsche bosch valt de Niagara 154 voet in een diepte die men zien kan; aan de Canada-zijde stort geen rivier maar een meer zich in de onpeilbare diepte, uit welke de waterwolken duizend voet omhoog stijgen. Geheel het woud was verglaasd en verzilverd door het ijs; het was een bosch van kristal, van diamant. De ondergaande zon deed het gloeien van oranje, geel, purper en rood; tusschen de stralende takken door zag men den val, en de rookkolom verloor zich omhoog in de wolken, welke hij zelf aan den helderen hemel vormde en die nu als avondwolken den hemel verlichtten.

Het toovereiland is een deel van den rotswand, waarover de rivier zich werpt, en nog niet tevreden met die wondere ligging, heeft men eene soort van brug een eind ver in het water boven den val doen uitsteken. Men bespeurt weldra, dat die brug veilig en dat haar houten leuning de ware plaats is, van waar men den val in al zijn omvang, schoonheid en liefelijkheid tevens kan bewonderen.

Machtige bergen van onstuimig water, die, met een gladde welving omhoog, zich zoo ver men ziet uitstrekken, aanschouwt men, tintelende van licht en gloeiende van kleur. Duizende stroomen en wateren vereenigen zich en worstelen, plassen, schieten voorwaarts. Men is te midden van een zee van vallend water. En toen wij daar zaten in het bevroren bosch onder de kristallen boomen, luisterden wij naar de muziek van den Niagara, naar den zachten orgel-donder, het rhythmische wonder-accoord der onoverwinbare wateren die in den afgrond storten.

De harmonische grondtoon van dit zingende water is lager

dan het menschelijk oor kan vatten. De rhythmus van deze natuurmuziek hoort men na een poos luisterens zoo duidelijk mogelijk. Het is alsof de geest der wateren elke seconde de maat aangeeft, alsof hier voor de menschheid, zoolang ze leeft, de groote chronometer tikt, die onveranderlijk de dagen telt der aarde. *The clock of God*, noemt daarom de heer Eugen Thayer, een amerikaansch organist, den machtigen val welks rythmus hij verstond.[1]

Muziek, de machtige taal welke begint waar de menschelijke spraak te kort schiet, zou dan ook alleen een denkbeeld kunnen geven van wat men hoort, ziet en gevoelt bij het "donderend water", wanneer de ondergaande zon de reeks van waterbergen en de wilde golven aan hun voet doet vonkelen.

Hoe heerlijk heb ik het getroffen, dat ik dien zonsondergang over den val uit dit woud van kristal heb mogen zien! Het is een tocht over den Atlantischen oceaan waard, om dit oneindig grootsche schouwspel te leeren genieten, dat dunkt me een zekere stemming zal wekken, mijn geheele leven door, telkens als ik er aan denk.

Van de wandeling teruggekeerd, namen wij afscheid van den professor en stapten in den nachttrein naar Detroit en Chicago. Het was tien uur 's avonds eer we in den trein konden stijgen, en we gingen onmiddellijk naar bed in den slaapwagen.

Het was Oudejaarsavond, doch die gedachte hield ons slechts kort wakker. Eer we in Canada waren gekomen, door hetwelk we den geheelen nacht zouden stoomen, sliep ik geloof ik reeds. Ik ontwaakte even toen de neger die in den slaapwagen de wacht hield uitriep: "*It is New Year!*", doch snurken, diep ademhalen uit dertig bedden en het ratelen van den trein waren de eenige klanken die het jaar inluidden.

"Sta op, ge zijt te Windsor! sta op!" riep op bevelenden

---

[1] Wij verwijzen belangstellenden naar het opstel van den heer Thayer over *the Music of Niagara* in het Februari-nummer 1881 van *Scribner's Magazine.* Hij heeft door muzieknoten een denkbeeld pogen te geven van die harmonie. "The tone of Niagara is like the full tone of a great organ", zegt hij.

toon de norsche neger, toen ik voor den tweeden keer wakker werd.

Het was nog duister, maar ik begreep dat ik op moest staan, want de trein verliet Canada hier en werd op een reusachtige stoomboot over de Detroitrivier gezet, die het meer Erie met het meer St.-Clair verbindt, om ons in de stad Detroit te doen landen, waar we een uur of drie op den sneltrein naar Chicago moesten wachten.

Het was zeven uur, en toen de trein op de boot was en wij op het bovendek van dat gevaarte waren geklommen, zagen we de zon, die we zestien uren geleden achter den Niagaraval hadden zien ondergaan, nu oprijzen uit Canada en schijnen op de breede bevroren rivier Detroit en de hooge graanpakhuizen der bekoorlijke stad. Onze boot stoomde telkens achteruit, om met een vaart op het ijs aan te stormen en dit te breken, en eenige minuten lang dacht ik dat ik om den ijsploeg uit Amsterdam zou moeten seinen, doch eindelijk kwamen wij er toch. We deden een heerlijke wandeling door Detroit, een der schoonste steden welke ik ooit zag. Breede straten, omzoomd door afzonderlijk staande paleizen, nemen de plaats in van het kleine dorp der Indianen, dat weleer door de Franschen werd ingenomen. Deze hoofdstad van Michigan heeft vijftig bloedige gevechten onder hare muren gezien, is door de van de prairieën aanstormende Indianen herhaaldelijk belegerd, is eens verbrand en tot twaalf keer toe uitgemoord. Nu telt ze 100,000 inwoners en is een stad die aan 's-Gravenhage doet denken, doch een residentie, zooals een volk van kooplieden zich die droomt, met een vloot van handelsstoombooten op de ree en een borstwering van hooge pakhuizen aan de waterzijde!

Het stadhuis, de markt en het verheven schoone monument ter eere der soldaten en matrozen die in Amerika's reuzenstrijd vielen, zouden alleen voldoende zijn om de stad merkwaardig te maken.

Wij gingen in het groote hotel aan de markt ontbijten en werden verzocht onze namen, als die der eerste gasten in het nieuwe jaar, in het register der reizigers te schrijven, waar op de eerste bladzijde met groote letters gedrukt stond: "een ge-

lukkig nieuwjaar, voorspoed en gezondheid wenschen wij u".

Na opnieuw de stad te zijn doorgegaan, wandelden we naar het station, waar we in den *palace-car* van den *Michigan Central Railway* stapten, die ons in negen uur naar Chicago zou brengen.

Door Michigan, Indiana en een deel van Illinois, dwars door appel-boomgaarden, maïs-velden, waar de gele, verwelkte stoppels nog voor den wind bogen, langs nieuw aangeplante bosschen, langs velden omheind met ruwe houten staketsels, die een reeks driehoeken vormden, een paar keer over een smalle rivier, en ten laatste over het *prairie*-land, aan den oever van 't meer Michigan, snelde de trein glad en zonder schokken voorwaarts. In onze europeesche wagens, gekoppeld gelijk ze zijn, en onpractisch, naar het schijnt, op hun veeren en wielen rustende, zouden die lange spoorwegreizen onduldbaar zijn. Het is ongeloofelijk hoe weinig een trein hier schokt of waggelt; men glijdt over de rails.

Langs het groote meer gingen we naar den zuidwestelijken uithoek van zijn oever, waar vijftig jaar geleden een tiental hutten stonden aan de Chicago-rivier bij het kleine fort, dat in het *far west* de pioniers tegen de roodhuiden beschermen moest. Generaal Grant verhaalde eens dat, toen hij nog een knaap was, zijn vader in het westen woonde. "Op mijn hit heb ik toen vaak gedraafd over het land waar nu Chicago verrijst, en mijn vader had toen de geheele streek, waar thans de paleizen der koningin van het Westen verrijzen, kunnen koopen van den prijs welke mijn hit had gekost, voor *fifteen dollars*, *sir!*"

Het is passend zich dit te herinneren, als men de wonderstad nadert, waar het oosten en westen van Amerika elkander thans ontmoeten, waar een voorbeeldelooze overvloed van de vruchten der aarde van eigenaars verwisselt, en honderdduizenden leven, die de stad tot een wereldwonder hebben gemaakt.

DE KONINGIN VAN HET WESTEN.

Een uur voor het aanbreken van den dageraad ontwaakte Dinarzade, en bleef niet in gebreke juist zoo te handelen als hare zuster haar bevolen had.

"Lieve zuster!" riep zij uit, "zoo gij niet slaapt, vertel mij dan totdat de dag aanbreekt, een van die fraaie sprookjes, die gij kent. Ach! het is misschien de laatste maal dat ik dit geluk zal genieten."

Sheherazade keerde zich, in plaats van hare zuster te antwoorden, tot den Sultan, en zeide: "Heer! behaagt het Uwer Majesteit mij spoedig toe te staan, dat ik dezen wensch mijner zuster gehoor geve?" — "Bijzonder gaarne," antwoordde de Sultan, die toevallig goed geluimd was. Daarop zeide Sheherazade tot haar zuster: "Ik ga vertellen; luister nu goed, Dinarzade!" en zich toen tot de Sultan Shahryar keerende, begon zij het volgende verhaal:

"Er was eens een koopman, die groote rijkdommen bezat, zoowel aan grondbezittingen als aan koopmanswaren en gereed geld. Hij woonde in een stad, welke men twintig jaar geleden nog in geen enkelen atlas op onze arabische scholen vond aangeduid. In minder dan vijftien jaren bouwden hij en zijn vrienden op de prairieën aan den oever van een zee van zoetwater een prachtige stad. Toen ze bespeurden dat de stad bijna even laag was gelegen als het meer, en dat de rivier die in het meer uitliep de stad niet goed kon rein houden van

vuilnis, dwongen ze de rivier om, in plaats van in het meer uit te loopen, het water van het meer af te voeren naar een reusachtigen stroom, die op vele dagreizen afstands gelegen was. Tevens werden al de huizen der stad opgeheven, nieuwe hooge fondamenten werden er onder geplaatst en de stad dus een twaalf voet omhoog gebeurd.

"Lieve Sheherazade!" fluisterde de teedere Dinarzade, de liefelijke Arabische met de zachte gazelle-oogen, angstig, "de Sultan kijkt zoo toornig, hij gelooft dat ge hem voor den gek houdt!"

"Ik vertel wat ik weet!" antwoordde met oostersche gelatenheid de schoone dweepster, hare armen over haar geborduurd nachtgewaad kruisende.

"Toen die stad dus opgetild was, bouwden de koopman en zijn vrienden een langen steenen gang, die zich twee mijlen ver in de diepe zoetwaterzee uitstrekte, en waardoor reusachtige ijzeren armen het water persten, dit dwingende met een eeuwigdurenden kristalhelderen stroom op te stijgen in een toren van 175 voet hoog, waaruit honderd-duizenden menschen dagelijks gedrenkt werden!"

"Sheherazade! Sheherazade! pas toch op!"

"Toen de twintigjarige stad zich grooter en schooner dan Babylon uitstrekte langs het blauwe meer, en de van 70 tot 350,000 aangegroeide bewoners, trotsch op hun bergen goudgeel graan, op hun ontelbare zakken zilver, uitriepen: "Is dit niet het groote Babylon van het Westen dat we gebouwd hebben door de macht van onzen wil en ter eere van onze grootheid!" toen ontstond er een verschikkelijke brand. Een met huizen geheel bezette vlakte, die vier mijlen lang en drie vierde mijl breed was en 672 bunders besloeg, werd volkomen vernield. De brand duurde van negen uur 's avonds tot middernacht van den volgenden dag; ze verslond eigendommen voor een waarde van 18,750,000 gulden, *elke* minuut *f* 312,000 in rook doende vergaan.

"Toen de brand over was, zagen de koopman en zijn vrienden, dat zij geruïneerd waren, maar zij beurden geld bij mannen van aanzien, die groot vertrouwen in hen stelden; deze

herbouwden de stad, schooner en prachtiger dan ooit. Rome en Babylon zijn niet in één dag gebouwd, maar het Babylon van het Westen wel. De stad rees als door een tooverslag uit den grond omhoog, en gedurende het jaar na den brand werd door elkander genomen gedurende elk werkuur van den dag een gebouw gereed afgeleverd van steen of ijzer, vijf-en-twintig voet breed en zes verdiepingen hoog.

"De koopman en"... "Sheherazade! Sheherazade! mijn lieveling, pas op!"... maar helaas! het was te laat. De Sultan, bleek van woede, was opgerezen van zijn zijden sponde; hij klapte in de handen, drie reusachtige negers verschenen, hij gaf een wenk.... en Sheherazade, de schoone vertelster, werd met een gouden gordijnkoord gewurgd. "Een vrouw die dus liegt, bedriegt mij zeker eens", brulde de razende Sultan tot de snikkende Dinarzade; en zoo werd de bekoorlijke arabische Sultane, de onvergelijkelijke viziersdochter, gedood den allereersten keer dat ze de waarheid sprak, hetgeen voor menigen verteller in dagbladen en elders steeds een leerrijk voorbeeld gebleven is.

Want ze had de waarheid gesproken! Met de intuitie, die beminnelijke vrouwen zoo eigen is, had zij, wier poëtische geest overal wonderen zag, Chicago's opkomst voorzien. Wat zij profeteerde is geschied.

De oevers van het groote meer, waaraan Chicago ligt, waren oorspronkelijk zoo vlak als een billarttafel, en niet hooger dan het meer Michigan. De rivier was te lui om het vuil weg te brengen en het stilstaande water siepelde door een moeras in het meer. "Een stad zonder goede rioleering kan niet op voortvarende, opgewekte burgers rekenen," verklaarde het gemeentebestuur, en men besloot om de rivier, die in het meer stroomde, te noodzaken voortaan uit het meer te loopen en naar de Missisippi daar ver, ver in het zuiden koers te zetten. Diepe kanalen werden gegraven en toen alles gereed was, beurde men de geheele stad tien of twaalf voet in de hoogte!

In ieder ander land zou de ingenieur die dat voorgesteld had naar een gesticht zijn gezonden, doch het nieuwe en oorspronkelijke van het plan bekoorde de Amerikanen. Men on-

derzocht het en bevond dat het mogelijk was. De rivier werd langs een lengte van 96 mijlen verwijd en uitgediept, men bouwde muren in de straten en hoogde die dus op, en toen dat geschied was werd het eene huis voor het andere na door schroeven en dommekrachten langzamerhand opgetild, waarna er nieuwe grondslagen onder gemetseld werden. Toen, na drie jaar arbeid, het werk voltooid was, en men tevens een tunnel drie mijl ver onder het meer geboord had, om van daar versch water te krijgen, was Chicago voorbeeldig gerioleerd. De rivier was gedwongen terug te loopen, en door het Illinois-kanaal, en de Illinois-rivier naar de Mississippi te stroomen. Het meer Michigan was genoodzaakt den Augiasstal te reinigen.

En toen die stad gereed was en ieder in Amerika er trotsch op was, kwam de groote brand en vernielde de geheele stad!

Het is onmogelijk dien brand uit de gedachten te houden als men door de groote herbouwde stad loopt. Men stelt zich den schrik, de wilde ontzetting en wanhoop voor dier groote menigte, welke overijld vluchtte uit de brandende straten wier houten plaveisels mijlen ver hoog opvlamde.

Zaterdag den 7den October 1871 ontstond er brand in het zuidelijk gedeelte der stad Chicago. Sinds drie weken had het niet geregend. De met hout geplaveide straten en de houten huizen in het midden der stad waren kurkdroog; een enkele vonk moest op hen dezelfde uitwerking hebben als op de wouden en houten dorpen in het Westen, welke in diezelfde week vernield werden. Terwijl de ontzettende vlammen over de prairieën van Michigan zweefden, alles vernielende en verterende, woedde het vuur eveneens in het midden der weergalooze stad, die in enkele jaren van een klein dorp in een stad der paleizen was omgetooverd.

De brandweer van Chicago — en een betere bestaat er nergens — toog onmiddellijk aan het werk; de zuidenwind blies de vlammen en vonken naar het noordelijk district, en het was eerst nadat de brand het vierde gedeelte van een vierkante Engelsche mijl vernietigd had, dat het der brandweer gelukte hem zondagnamiddag meester te worden.

Uitgeput en doodmoede gingen de mannen, die zoo ijverig

aan het werk geweest waren, naar huis; doch nauwelijks hadden zij zich ter ruste gelegd of een nieuw geroep van brand schrikt hen op.

Er was brand ontstaan op een halfuur afstand van de puinhoopen van den eersten brand. Tusschen de oorzaken der beide rampen bestond geen verband.

De nieuwe brand ontstond in een stal in de Koven-Street. Een jongen had een petroleumlamp achter een koe geplaatst, die hij melken wilde. Het dier schopte de lamp omver, de brandende olie stak eerst het stroo, toen de houten schuur aan; de Noordoostenwind — en het woei dien avond een storm — nam het vlammende dak op en wierp het te midden der droge houten huizen, en binnen vijf minuten waren een dertigtal huizen in laaien brand. De wind scheen de vlammen door de straten en rondom de hoeken der huizen te zuigen; zij kronkelden langs de houten muren en verteerden ze in een oogwenk, als waren ze van dun papier gemaakt; zij sprongen van dak tot dak, van straat tot straat; een groote fabriek en een paar pakhuizen staan in den weg en houden hen een wijle tegen; doch de wind raast, als werd hij toornig, met verdubbelde kracht, en loeiende banen de vlammen zich een weg door de pakhuizen heen; zij bereiken de puinhoopen van den brand van den vorigen dag en wekken het smeulende vuur weder op; met verdubbelde woede werpen zij zich op een houten brug, die ze verteren, en van waar ze op een schoener, die in de rivier ligt, overspringen. Dra ontvlammen de masten; lange vuurtongen strekken zich van hen naar den oever uit, en weldra staan beide zijden der rivier in brand, en drijft de wind de vlammen naar de schoonste en rijkste wijken der stad.

En hoe bestreden de wakkere mannen van Chicago den vuurduivel in hun midden? De brandweer, uitgeput door den ingespannen strijd van twee dagen, toog langzaam en zonder geestkracht aan het werk. Elke minuut van aarzeling stond met een uur van aarzeling bij een gewonen brand gelijk; en na een half uur arbeids bleek de volmaakte onmogelijkheid om met water het vuur te bestrijden. De bevolking werd door den vijand overrompeld eer zij het merkte.

Men is te Chicago zoo gewoon aan de alarmkreten van brand, dat er eenige tijd verliep, voordat men eenig denkbeeld had van het tweede gevaar, dat de stad bedreigde. Aanvankelijk meende men, dat de puinhoopen van den vorigen dag opnieuw ontvlamd waren; men nam geen notitie van het aanhoudend geschreeuw. Eerst toen het gerucht verspreid werd, dat de vlammen het gedeelte der stad bedreigde, waar de handel zich gevestigd had, begon het publiek onrustig te worden. Men toog naar de plaats des onheils; — helaas, 't was te laat. De vlammen waren van schip op schip, van huis op huis overgeslagen; de rivier en de beide oevers waren in een vuurzee veranderd. De grond zelf brandde, daar de houten trottoirs in laaie vlam stonden; de wind dreef de gezamenlijke vlammen in reusachtige vuurtongen over de stad, en een ooggetuige, die van verre het onheil zag, deelt mede dat "een onafgebroken vlam van twee mijlen lang en een mijl breed Chicago verteerde."

De ontzaglijke hitte van zulk een oven kan niemand zich voorstellen; steenen gebouwen schenen niet zoo zeer verbrand te worden als wel te smelten, en het ware gemakkelijker voor een handvol Zuidzee-eilanders om met hun slingers en pijlen de ijzeren cohorten van Von Moltke te verslaan, dan het voor de mannen van Chicago was, om met enkele waterstralen dien helschen gloed te dempen.

De wind nam toe; tien blokken huizen lagen in de asch; duizende mannen hadden zich aaneengesloten, om als vrijwilligers den vijand te bestrijden, doch de wind speelde met brandende daken, als waren zij gele najaarsbladeren, en wierp ze te midden der moedige menigte, wierp ze links en rechts te midden van huizen en paleizen... een cycloon van vlammen omringde de brandweer en dreef haar met verlies terug.

Het postkantoor, eenige spoorwegstations, de bureelen van al de dagbladen, het entrepôt, de werven waren allen vernietigd en de gloeiende vuurdamp dreef de bevolking ver van haar brandende bezittingen, ouders van hun in gevaar verkeerende kinderen. Nog een laatste poging wilde de brandweer doen.

"Maken wij een woestenij rond de vlammen, dachten de man-

nen van Chicago, "en spuiten wij die nat en onbrandbaar, dan houden wij den vijand wellicht nog tegen voor een barricade van puinhoopen." Onmiddellijk togen zij aan het werk; mijnen werden aangelegd onder de huizen der eerst bedreigde wijken en weldra hoorde men boven het knetteren der vlammen, het razen des winds en het gekerm der wanhopende bevolking, ontploffing op ontploffing, toen met een donderenden slag de huizen van Chicago in de lucht vlogen.

Het gekerm der bevolking moet hartverscheurend geweest zijn. Wij hebben, om onze verbeelding te hulp te komen, de beschrijving nog eens overgelezen, welke de Foe van den brand van Londen geeft. Wij hebben weder gehuiverd toen wij het ontzettende tooneel voor oogen zagen, zooals met geniale getrouwheid de groote engelsche schrijver het schetst. Doch oneindig verschrikkelijker moet de toestand der bewoners van Chicago geweest zijn dan die der londensche bevolking was. Midden in den zomer had de brand te Londen plaats; slechts langzaam verspreidden zich de vlammen, en de bewoners der aangetaste of bedreigde huizen hadden gelegenheid te ontvluchten en ten minste het leven te redden. IJzingwekkender waren de omstandigheden te Chicago. Een ijskoude stormwind dreef met onweerstaanbare kracht de onmetelijke vlammen over de huizen, en 't dunkt ons dat na de verwoesting van Herculanum en Pompeji nooit een ontzettender nacht voor de bevolking van een enkele stad aanbrak; want gruwelijker dan de brand van Londen, doodelijker dan de brand van Parijs, was de ramp, welke Chicago trof. De huizen van tienduizende gezinnen lagen in puin ter neder. Ieder oogenblik werd het gevaar grooter. Een 80,000 mannen, vrouwen en kinderen vluchtten uit elke begaanbare straat, een dichte menigte verdrong zich, gillende van angst en wanhoop, in haar streven om te ontkomen. Elk rijtuig, elke wagen, die voor geld te verkrijgen was, werd in beslag genomen en met kostbaarheden bevracht. Soms scheen het of de dichte hoop van menschen, paarden en karren zich nooit ontwarren zou. Arme lieden van alle natiën der aarde, uit Europa, China en Afrika, vochten, dol van opgewondenheid en vrees, met elkander in hun pogingen om te ont-

komen. Talrijke personen werden onder den voet gedrongen en verstikt. Sterke mannen weenden als kinderen, de vrouwen rukten zich in wanhoop de haren uit het hoofd en kreten om hun kinderen; dichte gloeiende rookwolken zweefden over het volk heen, en verdroogden de verhemelten; een woedende dorst dwong tot drinken — geen water was te krijgen, slechts hier en daar wat sterkedrank; dronkenschap bracht nu kalme hoofden op hol en vergrootte de verwarring. Nooit aanschouwde een menschelijk oog zulk eene verwoesting, en te midden van al die ellende trachtten dieven en roovers zich van het goed hunner naasten meester te maken. Vele lieden, die zich in de brandende gebouwen waagden, vonden den dood, en met de kerels, die op roof en plundering betrapt werden, maakte men korte wetten. Op staanden voet hing men hen op of schoot hen dood.

"Ik zag," vertelde een ooggetuige, "vier mannen een brandend huis binnentreden en in een oogenblik zag ik hen bedolven onder een nederploffenden brandenden muur. Een menigte personen was bezig met het redden van kostbaarheden uit een huis. Het gebouw stort in en eenigen werden gedood. Een twaalftal mannen, vrouwen en kinderen vluchtten in het vuurvaste gebouw van de *Horticultural Society.* Binnen weinige minuten barstten de vlammen door het dak en zijn zij allen verbrand. Onder hen bevond zich de oude kolonel Samuel Stone, de heer en mevrouw John B. Gerrard en mevrouw Depelgrome. In *Chicago avenue* snelt een vader de trap op om zijn drie kinderen te redden, de vlammen achterhalen hem, en met zijne kinderen komt hij om. Zijn vrouw zag ik later dwalende in de straten aan de Noordwestzijde der stad."

Eindelijk kwam er een weinig verademing en werd de geheele verwoesting der stad belet. Terwijl de vlammen de puinhoopbarricade aanvielen en door deze voor een oogenblik terug werden geslagen, ging de wind wat liggen en ontlastten zich de loodzware wolken, welke de wind opeengestapeld had, in een overvloedigen, aanhoudenden stortregen. De vlam werd nu verhinderd andere gebouwen aan te tasten en beperkte zich tot het verder vernietigen der slechts half verteerde hui-

zen. De brand was ten einde, doch van de stad bleef niets over dan een cirkel van villa's en particuliere huizen, rondom den grooten, zwarten puinhoop van de rijkste gebouwen en paleizen.

Rondom de verbrande districten geleek de stad een kamp. Honderd duizend personen hadden zich gelegerd langs de straten en wegen; een menigte vrouwen, die gedurende den nacht der verschrikking bevallen waren, zieken en stervenden werden op halfverbrande deuren vervoerd, doorweekt van den regen en aan den kouden wind blootgesteld. Hulpelooze kinderen, velen zonder ouders of beschermers, schreeuwden om hulp en voedsel, en wanhopende vaders en moeders smeekten overal om water en brood, dat nergens te krijgen was voor hun kinderen.

"Niets was zoo verschrikkelijk," vertelde mij de directeur en hoofdredacteur van den *Chicago Tribune* (een voortreffelijk dagblad), die burgemeester van Chicago was, "dan het angstig zoeken te aanschouwen van ouders, die kermende aan ieder vroegen of iemand hun kinderen gezien hadden, die ze dan snikkende beschreven. "Het is een lief krullekopje; hij heeft groote donkere oogen, hij had slechts zijn hemdje aan en een roode shawl om, toen ik met hem het huis uitliep," zeide een moeder die een kind in het gedrang had verloren, terwijl ze twee anderen droeg.

"Waar ge nu staat, bleef geen steen boven elkander," deelde de redacteur mij mede. Zijn hand leggende op een kleine drukpers, zeide hij: "Dit persje zal altijd bewaard worden. Het werd later onder de puinhoopen teruggevonden, toen ik mijn huis ging herbouwen."

Naar hem luisterende, was het mij als zag ik de duizenden de brandende stad ontvluchten. Ik hoorde het stampen en trappelen der verschrikte paarden, en het brullen en loeien der vlammen die ten hemel sprongen en over de breede rivier sloegen naar de overzijde, om 13,000 huizen en kerken te vernielen en een puinhoop van drie vierkante mijlen te maken.

Den volgenden dag, terwijl tenten werden opgericht op de prairie voor meer dan 100,000 van alles beroofde menschen, begonnen velen onmiddellijk aan het opruimen der puinhoopen

en waren al de klerken van het postkantoor aan het werk in een houten loods, die ze hadden opgericht op de prairie tijdens den brand. Geen enkele post werd verzuimd!

De kranten kwamen uit — in klein formaat op een handpersje gedrukt — want al de bureelen en persen waren vernield, en den dag na den brand kon de bevolking in de tenten het volgende in een klein extra nummer der *Tribune* lezen:

"In het midden van een onheil, ongeëvenaard in de wereldgeschiedenis, starende op de asch van hetgeen in dertig jaren was bijeengebracht, heeft de bevolking van deze eenmaal zoo schoone stad besloten: Chicago zal herrijzen! Het verlies dat we geleden hebben moet gedragen worden; doch we hebben de plaats, de mannen en den tijd om weer van voren af aan te beginnen. En niet geheel van voren af aan, want we genieten crediet in het land. Het ergste is reeds over. Binnen weinige dagen zal alle gevaar voorbij zijn en kunnen wij den strijd hervatten met christelijk geloof en amerikaanschen moed (*Western grit*). "LET US ALL CHEER UP!"

Dit zijn mannen, niet waar? Daar zoo vele personen vermist werden, richtten eenige ambtenaren dadelijk een centraal kanton op, waar ze de namen boekten van allen die gezocht werden, ten einde op te sporen of ze gedood of waarheen ze gevlucht waren.

Naar alle windstreken werd het bericht van het onheil geseind en om hulp gesmeekt. "Zendt dekens en gekookt voedsel," telegrapheerde de burgemeester naar al de groote steden van Amerika. Van noord en west, van oost en zuid, daagde onmiddellijk hulp op. De minister van oorlog zond 100,000 rantsoenen voor de hongerigen en 500 manschappen om de orde te bewaren. New-York en Boston gaven per telegraaf bemoedigende antwoorden, beloofden bijstand en openden kredieten. Van Milwaukee, Saint-Louis en Cincinnati kwamen treinen met stoombrandspuiten en ervaren brandspuitgasten aan.

De trein van Cincinnati was 17 uur op weg; onmiddellijk bij de aankomst sprong een brigade krachtige gasten uit de wagens, de mannen spanden zich voor de vier stoombrandspuiten, en ijlden naar de puinhoopen, waar zij de vlammen

verder onderdrukten en met zeldzame moed en vaardigheid redden wat te redden was.

De vindingrijke geest der amerikaansche industrieelen was dadelijk aan het werk. De heeren Richards en Charles Craine, wier fabriek gespaard was, zetten hun machinerie aan het werk om het noodige water uit het meer op te pompen, ten einde de gevluchte bevolking te helpen en elke verheffing der vlammen te voorkomen. Vijftienhonderd burgers sloten zich aaneen tot een vrijwillige politiemacht, en eenige groote industrieelen, die *alles* door den brand verloren hadden, behielden genoeg geestkracht, om het volgende telegram te zenden aan de steenbakkers-firma's te Buffalo: "Zendt 250,000 baksteenen voor den herbouw der stad."

Drie jaren na den grooten brand — dus in 1874 — kwam er nog even een kleine brand, die slechts 800 gebouwen, welke 20 bunders bedekten, vernielde en niet meer dan 72 millioen gulden schade deed; doch hoe onbeduidend die som ook zij, toch was het verlies onaangenaam, omdat het zoo spoedig op het andere volgde.

Sinds den Fransch-Duitschen oorlog hebben deze twee branden gewoed... en ziet hoe ze daar nu aaneengeschaard in het gelid staan, die breede, zware ijzeren en steenen gebouwen, die massieve torenhooge graanpakhuizen, die 226 protestantsche kerken en openbare gebouwen, wier reusachtige afmetingen en overstelpende, machtige grootte en zwaarte aan Niniveh en Babylon doen denken. Verleden jaar werden er in de steenbakkerijen van Chicago vijftig-millioen breede tichelsteenen gebakken, en dat verwondert mij niet. Ik ben gebracht naar ijzersmelterijen en kopergieterijen, naar marmerwerken, naar witgloeiende ovens, waar ze zilver smolten en nabootsten, waar ze naai-, zaai- en maai-machines maakten, waar ze met stoom schoenen vervaardigden, en ik heb zooveel brouwerijen en destilleerderijen gezien, dat het mij is of ik de mout, de hop en de foezel nog ruik.

Ik heb vele dagen in Chicago doorgebracht, en tal van bezoeken afgelegd, voorzien van brieven van handelsvorsten uit New-York en Boston aan hun neven de souvereinen van

Illinois, van Indiana en Michigan; ik heb paleizen gezien als die der oude patriciërs van Genua en Venetië; ik ben ontvangen in zalen vol Oostersche pracht, met marmeren standbeelden versierd, met rozen en seringen, bloeiende in de kristallen uiteinden der vertrekken; en bevallig en hoffelijk zweefden de prinsessen uit het Westen me te gemoet, om mij welkom te heeten, en heeren die op fransche afgezanten, op engelsche markiezen geleken, noodigden mij te gast, en toonden zich beschaafde, bescheiden, kunstlievende *gentlemen*, die trotscher waren op hun schoone kinderen dan op hun marmeren paleizen en hun weergalooze weelde.

Indien ge, o! lezer, nu in de handen gaat klappen — niet om toe te juichen, maar om negers met het gordijnkoord op mij af te zenden — dan zoudt ge een slecht voorbeeld volgen. Want Sheherazade was der waarheid niet meer getrouw in haar laatste verhaal, dan ik in het mijne.

Ik overdrijf niet, als ik verklaar zulke tooverstad nooit gezien te hebben; zulke schitterende weelde, zulken rijkdom, zulke menigte van reusachtige paleizen nooit te hebben aanschouwd.

Ik vraag ontzag voor de koningin van het Westen, die over de onmetelijke provinciën heerscht; die uit "de gelukkige jachtgronden" der Roodhuiden langs twaalf verschillende spoorwegen graan en hout, vee en steenkool samengaart, die pakhuizen heeft, in elke waarvan ze een 7400 millioen engelsche ponden graan ophoopt; die de kinderen van een bevolking, welke een half millioen zielen telt, kosteloos *voortreffelijk* onderwijst; die een hoogeschool heeft gesticht en voorbeeldige boekenverzamelingen bijeenbrengt; die zich een stadhuis, een gerechtshof en een postkantoor bouwt, welke van vier tot vijf millioen *dollars* per stuk kosten; die zich steeds blijft ontwikkelen en vergrooten en die langs hare parken en haar blauwe meer reeksen paleizen van zandsteen, graniet en marmer opricht, welke zich aan den horizon aan het oog onttrekken. Ik vraag ontzag voor de koningin van het Westen!

HET GROEIENDE CHICAGO.

Lieden van middelbaren leeftijd hebben ten minste één reden van vreugde over hun rijpende jaren. Ze hebben in hun jeugd veel minder behoeven te leeren dan hun kinderen thans! Ik ga niet over onderwijs spreken, maar ik wensch alleen te troosten. Laat de veertigers dankbaar zijn voor dat éene voorrecht! Wat hebben wij langzamerhand een aantal hoofdstukken geschiedenis- en aardrijkskunde doorleefd, in plaats van ze op de schoolbanken van buiten te leeren! Men behoeft nog geen veertig jaar oud te zijn om over Amerikaanschen burgeroorlog, Italiaanschen vrijheidskrijg, en Fransch-Duitschen reuzenstrijd mede te spreken, als over gebeurtenissen waarvan men als het ware ooggetuige was, welke voor ons al het verrassende en dramatische van het onverwachte hadden, daar we den afloop, de ontknooping niet van te voren kenden. Onze jongens moeten van buiten leeren dat in het jaar 1871 de vlammen sloegen uit het brandende Parijs, en de commune onderdrukt werd, doch wij die van verre het verschrikkelijk schouwspel gadesloegen, die lang in twijfel verkeerden of de schoone stad ten onder zou gaan, of de Venus van het Louvre onder gloeiende puinhoopen bedolven zou worden, we hebben andere indrukken gekregen dan zij. Ons leven was leeren.

Wat hebben we ook een aardrijkskundige kennis opgedaan, enkel door ons de moeite te geven, oogen en ooren te gebruiken! De geologen hebben ons de geschiedenis der aarde verteld,

Darwin heeft ons leeren zien en opmerken, we vernamen van Livingstone, Stanley en Cameron dat er voor rijken der toekomst plaats is aan de groote rivieren van Afrika, wanneer in de worsteling voor het bestaan de blanke ook het zwarte werelddeel veroveren gaat, en we hebben in Australië en Amerika steden zien oprijzen uit den grond, als woonden we een tooverballet bij, waarin de fee van den stoom met haar wonderstaf paleizen en kathedralen uit het niet doet verschijnen.

In onze jeugd was Chicago nog niet op de landkaart te vinden, zeiden mijn metgezel en ik tot elkander, toen we langs het meer gingen, welks wateren de eindelooze rij prachtige woningen weerspiegelen; toen we van het eene spoorwegstation naar het andere reden en vernamen dat tusschen de 300 en 400 treinen hier dagelijks aankomen, die over vier-en-veertig spoorwegen al de voortbrengselen van Amerika te Chicago komen opstapelen. Voor ieder, die den mensch het belangrijkste deel der schepping acht, is een reusachtige kracht, als door Chicago ontwikkeld werd in enkele jaren, treffender dan het samenvlieten der machtige wateren van de Niagara.

Toch is dat groote Chicago van het Westen nog slechts in zijn kinderjaren. In 1900 zal het anderhalf millioen inwoners tellen, en men duizelt van de uitbreiding welke de stad in 2000 zal gekregen hebben. Want dat wondere Chicago groeit nog maar altijd door, het groeit overdag, maar het groeit ook 's nachts, en als men 's morgens uitkijkt is het weer wat grooter.

Indien men zijn huis niet met zorg kiest, kan men gaan slapen in de eene buurt om in de andere wakker te worden. Gewoonte is toch een tweede natuur, en de Chicago-huizen hebben zich nu eenmaal gewend om soms uit wandelen te gaan. Het is niets vreemds in Chicago een huis te ontmoeten dat van plaats verandert. Soms is het of de huizen van een straat samen stuivertje-verwisselen spelen. In het begin waren het de huizen van twee verdiepingen, die den schrik beet kregen, toen de paleizen naderden, en zoo snel als ze vermochten weg rolden om plaats te maken en zelve buitenlucht te gaan genieten. Kort daarop werden alle huizen ontevreden en gin-

gen ze samen — gelijk ik reeds verteld heb — hooger lucht zoeken. De families bleven er rustig in wonen, bleven er in eten en slapen, terwijl ze een voet of wat rezen, en thans gaan groote gebouwen van vijf verdiepingen soms een paar straatjes om. Een jaar of wat geleden stond er in Wabash Avenue een mooie kerk der afgescheidenen. Het beviel haar daar niet, ze had een kroeg naast zich gekregen en dat stond niet; ze rolde daarom naar de overzijde, waar ze nu op den hoek van Morganstreet, zoo hecht, deftig, onbewegelijk en afgescheiden staat, alsof ze nooit aan de rol was geweest... maar intusschen! Soms wordt men echter droefgeestig gestemd, als men zoo'n verdwaald huis tegenkomt.

Ik ben op een morgen, toen ik mijn logement verliet, midden op de groote steenen plotseling een degelijk vierkant, chocolade-kleurig zandsteenen heerenhuis tegengekomen. Het stond toevalllg even stil, en zag er daar midden in de straat in zijn eenzaamheid zoo verlaten, ongelukkig en oncomfortabel uit, alsof het niet wist waarheen het zou gaan.

Ik kreeg medelijden met het arme ding. Het had klimop, die met wortel en al was uitgerukt, langs zijn gevel hangen als een verwelkte krans boven een bleek gelaat, wanneer het morgenlicht doorkomt. In het dak was door de beweging iets onnatuurlijks, iets al te onafhankelijks gekomen. Het was gestut, de bovenste verdieping was blijkbaar niet geheel in orde, doch dit verwonderde mij niet. De vensters zonder gordijnen staarden mij verbijsterd en onvriendelijk als oogen zonder oogleden toe, en na een poos waggelde het chocoladekleurig huis weer verder.

Te Chicago vertelt men dat een rijk heer, die 's nachts dronken uit zijn club huiswaarts keerde, zijn eigen woning in de straat tegenkwam, juist op het oogenblik dat hij niet verder kon. Instinktmatig nam hij zijn huissleutel uit den zak, en met zijn huis medeloopende, morrelde en zocht hij zoo lang, totdat de sleutel eindelijk het slot vond. De deur ging open, hij viel in de gang op een bank en zeide: “dit huis is zeker dronken, het beweegt zich zoo vreemd!” en zoo werd hij door zijn eigen huis naar huis gebracht.... Maar men vertelt in Amerika zoo veel, dat men niet alles moet gelooven!

Huizen, die dus blindemannetje spelen en van plaats verwisselen, moeten hecht en wel doortimmerd wezen, en dat zijn de reuzenwoningen van de Phoenix der steden dan ook bijzonder.

De stedelijke regeering, bevreesd voor nieuwe branden, heeft de gestrengste verordeningen gemaakt omtrent het bouwen van huizen... en houdt er de hand aan. Geen hout mag gebruikt worden, zelfs niet op het dak. "*We forbid the erection of any frame building, or of any wooden roofs or wooden cornices within the city limits*," luidt het bevel. De dikte der muren voor woonhuizen, hotels, fabrieken, pakhuizen, is voorgeschreven; tegen "brabantsche muren" — die ellendige tooneel-decoraties van riet met kalk bedekt — wordt gewaakt als tegen roodvonk. Er is mode in alles, en zoo werd het in Chicago gewoonte om degelijk en zwaar te bouwen. Ik zag een rij reusachtige gebouwen — de *Palmer buildings* — die, geheel van dik ijzer en steen opgetrokken, "*fire proof*" werden genoemd. Het is leerzaam om in Chicago een huis te zien bouwen, want men eindigt er steeds met den gevel, zoodat men de geheele inrichting kan bestudeeren, totdat van zware steen of ijzer de voorgevel wordt opgetrokken.

De huizen maken door hun hoogte en breedte een overweldigenden indruk, maar ze hebben bovendien een eigenaardigheid, welke mij trof, zonder dat ik aanvankelijk kon zeggen waarin ze bestond. Eindelijk zag ik de reden. De architecten der nieuwe huizen houden veel van de ronde lijn. Wellicht hebben ze bij den Niagara opgelet hoe men nergens rechte lijnen of hoeken ziet in dien hoorn van overvloed van golvende bochten en cirkelende lijnen en hebben ze daarom den boog tot model genomen bij den bouw der huizen. "*You will hardly find a straight lintel of stone in Chicago*", zeide met eenige overdrijving een amerikaansche vriend, en deze ronde vormen geven aan de huizen sterkte en bevalligheid tevens. Overdaad van versiering is echter de groote fout; men gebruikt daartoe zelden steen of *terra cotta*, maar meestal gegoten ijzer, ofschoon dit tot de eerste verdieping beperkt blijft. *Sheet-iron ornament* wordt hoogerop gebruikt. Men maakt er vensterkozijnen, balkons en dakversierselen van, en middeleeuwsche smeden zou-

den wanhopend zijn geworden bij het aanschouwen, want deze kunst uit de fabriek is even ruw als smakeloos. Ze gelijkt zelfs niet van verre op het kantwerk van geslagen ijzer, op het bevallig krulwerk der oude handwerkslieden, maar is opzichtig en onoogelijk, en vaak met schelle kleuren geschilderd. Chicago is geen Venetië, doch de rijke kooplieden en fabrikanten, die schier allen in Europa zijn geweest, werden bij hun paleizen-bouw toch gedreven door een hartelijke begeerte om schoone kunstwerken in het leven te roepen; ze willen gaarne leeren; ze geven groote vrijheid aan hun architecten, en men vindt oneindig minder slaafsche navolging dan men denken zoude.

Vele gebouwen van zandsteen zijn schoon van vorm en sober, met waren kunstzin, versierd. Enkele architecten hebben Ruskin gelezen, vermijden het eentonige en fabriekmatige, en er zijn vele gebouwen waarin elk kapiteel, elke hoeksteen, elk ornament verschillend en oorspronkelijk van teekening is. Velen pogen zich ook los te maken van de conventioneele gewone patronen; herinneringen aan schoone vormen uit bosch en bloemenveld streelen soms het oog. Hier en daar heeft een bouwmeester oog voor kleur, en worden verschillend getinte steensoorten op harmonische wijze gebruikt.

Ik logeerde te Chicago in het *Pacific Hotel*, een stad op zich zelf, een reuzenbouw, welks vestibule of *entrancehall*, door winkels binnenshuis omgeven en 's avonds elektrisch verlicht, een soort van beurs is, waar niet alleen de gasten, maar tal van mannen van zaken van 's morgens vroeg tot 's avonds laat bijeen komen. Al de voornaamste dagbladen van Amerika zijn, op muzieklessenaars ontplooid, voor ieder beschikbaar. Een aanzienlijke deputatie Roodhuiden, op weg naar Washington, om met den "grooten vader" aldaar te onderhandelen, logeerde in het hotel tijdens mijn verblijf. De directeur van het hotel had mij beloofd, mij zijn kleine stad eens te toonen, en nam mij mede toen hij het hotel aan het gezantschap der Sïoux (spreek uit: Zoes) wees. Ik werd plechtig aan hen voorgesteld. *Little No Heart*, *Rattling Rib*, *White Swan*, *Four Bear* en *Blue Coat* glimlachten en schudden mijn hand op forsche wijze op en neer,

als pompten ze. Ze hadden een paar dagen geleden voor het eerst onze europeesche heerenkleeding aangekregen, en waren nog niet op hun gemak. De hooge hoed en het hooge boordje hinderden hen blijkbaar het meest. Ieder had een zwarte reiszak in zijn hand, welke ze geen oogenblik loslieten, als zaten er *scalpen* in, en te midden van al die Roodhuiden op hun zondags en al die zwarte valiezen, deed ik een tocht door het hotel. We gingen eerst gezamenlijk in de *lift*, en toen het fraaie roodfluweelen kamertje met zijn hooge spiegels en gemakkelijke sopha's plotseling met hen allen ten hemel rees, grepen ze hun valies iets vaster en keken ze gestrenger dan ooit, maar ze toonden geen verwondering. Cooper en Aimard hebben hun zelfbedwang naar waarheid geschetst, dacht ik. "Op de plaats waar ge nu zijt, belegerden de Indianen in 1832 het kleine fort, waar zevenhonderd menschen een toevlucht hadden gezocht," zeide een heer die met ons medeging. Een der Indianen vertolkte dit. "Wonnen ze?" vroeg ik. "Neen, hun opperhoofd Black Hawk werd gevangen genomen, en de Roodhuiden gedood en verdreven, maar we zullen dit maar niet in herinnering brengen, ze mochten het onaangenaam vinden."

De tolk had geluisterd en knipte ons met zijn linker oog even toe.

De kamer stond stil; wij stapten uit op de bovenste verdieping, en dwaalden nu door het groote gebouw. Wat voelde ik mij gelukkig, in gezelschap te zijn van Indiaansche opperhoofden; mijn "scalp" was veilig, en ik had de zekerheid van nu niet in die gangen te zullen verdwalen. Ze zouden ons spoor wel terugvinden, dacht ik. "Er zijn zes engelsche mijlen telegraafdraad voor elektrisch licht, schellen en telephoon door dit hotel gelegd," verklaarde onze begeleider, en ik vroeg den tolk hoe hij dat den opperhoofden vertalen zou. "Ze verstaan meer Engelsch dan ge denkt," lachte hij, "en ze weten heel wat!" Daar hij zoo spraakzaam bleek, vroeg ik hem waarom het eerste opperhoofd, die over de zes voet was, *Little No Heart* genaamd werd? Dit is geen vleiende naam!

"Het is juist de meest eervolle naam onder de Sioux. Hij

beteekent dat het opperhoofd zoo moedig is, dat hij nooit van angst of schrik zijn hart heeft voelen kloppen. Het is dus alsof hij geen hart heeft. Zijn vader werd vroeger zoo genoemd, en omdat hij hem in moed evenaart draagt hij zijn naam. *Little* beteekent dus zoo veel als junior."

"Waarom heet het tweede opperhoofd *Rattling Rib*?" vroeg ik, maar ik kreeg geen antwoord, daar hij zijn vrienden juist had mede te deelen dat het hotel in de lengte en breedte gevels heeft elk van 750 voet. Wij waren op de zevende verdieping en hadden een afgrond van 104 voet voor ons. "Er zijn 1870 deuren in dit gebouw, dat werd opgericht met 65,000 kubieke voeten steen en 7,000,000 baksteenen," zeide de tolk, maar *Kleine Geen Hart* keek alsof hem dit niets kon schelen.

De groote eetzaal met zijn elektrische verlichting, zijn reusachtige vloer van wit en zwart marmer, en *fresco's* op de wanden en hooge zoldering vond hij echter schoon, en hij telde de 23 vensters van deze schoone zaal, waarin aan tafeltjes honderde gasten, door negers bediend, zaten.

Ik zou de gedachten wel eens hebben willen weten van de hoofden der Roodhuiden. Dachten ze wellicht evenals de groote Blücher, toen hij Londen zag: "Welk een heerlijke stad om te plunderen!"

PORKOPOLIS.

Wanneer men door de kleivelden van Illinois spoort en de vruchtbare in akkerland herschapen prairieën van Jowa leert kennen, beseft men uit welk "landbouwers paradijs" Chicago een deel van zijn rijkdom trekt, van waar het geld komt, dat paleizen bouwt langs de oevers van het meer Michigan.

Uit die naburige staten, "overvloeiende van melk en honig", als Kanaän weleer, komt al het graan en vee, dat Chicago verder zendt om Europa te voeden.

Als veemarkt is Chicago in het Westen vooral beroemd, en de statistiek van al de ossen en varkens die hier per jaar verkocht worden, is voldoende om iemand voor het geheele leven allen eetlust te benemen.

Beter dan cijfers geven de *Union Stock Yards* een denkbeeld van wat hier omgaat. Deze veeperken liggen even buiten de stad, en kunnen 100,000 *hogs* (varkens) 25,000 ossen en 22,000 schapen herbergen. Ze verblijven er echter nooit lang. Zulk een leven en bedrijvigheid als er in deze stad der varkens was! Mannen te paard, jongens op springende wilde hitten, renden tusschen de houten en ijzeren hekken door, welke de verschillende kudden omringen. Ze zwaaiden met breedgerande hoeden, klapten met lange zweepen, staken koperen sporen in hun rennende paarden, en schreeuwden elkander toe als bezetenen. Ze zochten hun ossen of schapen, die per trein uit afgelegene gedeelten van de Staten gebracht waren. De koeien

loeiden; de schapen blaatten; de varkens knorden, gilden, brulden; de mannen schreeuwden en lachten; de aansnorrende locomotieven, met wagens achter zich die over de ijzeren bruggen links en rechts donderden, floten; het was een heidensch leven, en tot over de enkels in roode klei-modder staande, en mij vasthoudende aan een bewegelijk hek, keek ik verbijsterd een zondvloed schapen aan, die pal langs mij gedreven werden. Ik ruik ze nog, als ik er aan denk. Ik klom over het hek en was nu te midden van kleine roodbonte runderen, met groote kromme horens, zoodat ik gelukkig was toen ik weer veilig over een ander hek te midden van een woelende menigte veehandelaars was beland, die mij eerst uitlachten en toen vriendelijk den weg wezen, terwijl een hunner, een reus uit Kentucky, mij den *Stock Yard* rondvoerde en alles verklaarde. Eerst wees hij mij de stapelplaats van het slachtvee.

Hier worden de ossen en varkens bij elkander gebracht, totdat ze geslacht, verpakt en verzonden worden naar alle oorden der wereld. In deze omheining, waar ze grootendeels in de open lucht worden bij elkander geplaatst in vierkante perken, die met houten hekken zijn afgesloten, werden verleden jaar 5,700,000 varkens en 1,382,397 ossen gedreven! Deze veeperken beslaan 140 bunders grond, even buiten Chicago. Al de dieren worden langs tien spoorwegen aangevoerd, totdat er een 120,000 bijeen zijn, die worden weggeruimd eer nieuwe treinen binnenkomen. Door deze veebeurs en veepakhuizen loopen troggen voor water en voedsel, die dertien mijlen lang zijn. De groote pijpen om die uitgestrektheid te draineeren, zijn 31 mijlen lang en de lanen die tusschen de veekampen loopen, 7 mijl. Ieder der tien spoorwegen heeft een plankier van een duizend voet lang, van welk plankier schuinsche trechters de dieren regelrecht en in den draf brengen in de afdeeling voor hen bestemd. Daar de spoorwagens voor varkens twee verdiepingen hebben, ziet men dan regimenten zwarte varkens, knorrende en gallopeerende langs twee houten bruggen, die boven elkander geplaatst zijn, naar de slachtplaats defileeren. Ik heb in enkele minuten 450 spoorwagens dus zien lossen.

En dan die varkens! Het zijn levenslustige, vroolijke, galo-

peerende varkens, die sierlijk met hun krullend, kurketrekkervormig, zwart staartje zwaaien en op zijn amerikaansch *go a head* gaan.

Hoe merkwaardig is de bedrijvigheid en joligheid dier zwijnen van Chicago! Onze hollandsche varkens verkies ik als eigenaars van aanstaande hammen, maar de amerikaansche varkens als symbolen van jongen levenslust. Als men bij ons voor een varkenshok staat, dan ziet men symbolen van ongegeneerd gemak, van zinnelijke comfort, van gezellige, heerlijke slaperigheid. De vette dieren zijn zelfs overstelpt door alles wat aangenaam is. Ze keeren een opmerkzaam, schoon dof oog langzaam naar u toe en knorren even. Ze zijn begraven in hun eigen lichaam en zien niet veel van de buitenwereld. Hun hijgende, zware, korte ademhaling, die de breede zijden op en neer doet gaan, schijnt uit te drukken dat ze genieten, dat ze door overvoerd te worden in het paradijs der zwijnen zijn gebracht. Soms knorren ze welwillend even tegen elkander om hun varkens-sympathie voor elkanders vleezig leven te toonen.

Doch de vlugge, zwarte amerikaansche varkens zijn geheel anders. Ze zijn onafhankelijk, snel in hun beweging, niet over-dik, opgeruimd en vroolijk. Ze onderzoeken alles; hun snuit is telkens in beweging; ze steken hun neus overal in om een graankorrel in de modder te zoeken, en niets onopgemerkt te laten.

Met hun duizenden zag ik ze galopeeren, springen en buitelen naar een groot overdekt gebouw. "Gaat ge mede naar het *packinghouse*?" vroeg mijn amerikaansche vriend. "Zeker!" antwoorde ik, "maar wat wordt er gepakt?" "Vaten varkensvleesch!" antwoordde hij. Er stonden daar twintig van die pakhuizen. Ik werd geleid naar dat van den heer Armour, wiens naam werd uitgesproken als het fransche woord *amour*. Ik vond dit een aardigen naam voor den Attila der varkens, die honderdduizende biggen behandelt alsof het zoo vele garnalen waren.

Had ik geweten wat ik zou zien, dan ware ik wellicht niet binnen gegaan, want een afschuwelijker *pandæmonium* is niet

denkbaar. Wat zou Zola genieten als hij zoo'n monsterslachthuis eens zien en beschrijven kon.

Men treedt een reusachtig gebouw binnen en gaat de trap op. Aanvankelijk ziet men niets als dichte wolken witte damp en rook. Rood en geel flikkeren enkele gaslichten door den nevel; men aanschouwt door het open dak omhoog een grijze aanduiding van den hemel, en ziet door een groote opening den waterdamp opkrullen en opborrelen. Langzamerhand ziet men ook eene menigte grauwe gedaanten zich bewegen in de ruimte aan weerzijden, en men bespeurt dat de damp opstijgt uit een vijver kokend water, waarin onophoudelijk zwarte vormen plassend instorten. Langzaam en voorzichtig den voet vooruitzettende en met een stok den weg voelende, gaat men verder, weder een trap op, en nog eens een trap op, tot men door het gillen der varkens gewaarschuwd, het einde nadert. Daar komen ze aan met hun honderden, de zwarte varkens, wier einde zoo nabij is, wier dood zoo snel zal zijn. Ze naderen een hellend vlak; terwijl ze sullen, wordt hun een strik om den achterpoot geslagen; men ziet een soort van pomparm werken; het varken vliegt omhoog en snort met den kop naar beneden aan een touw met ijzeren ring langs een hellenden ijzeren stang. Ze snellen voorbij reusachtige, half naakte kerels met groote messen gewapend, en, naarmate ze volgen, worden ze achter elkander in het hart gestoken. Onmiddellijk neemt het geknor een einde en meteen verdwijnt het dier in dien stoomenden vijver van kokend water. Aan de andere zijde er uit gekomen wordt de huid geschraapt, de kop afgehouwen, het lichaam geopend en gereinigd en in eindeloozen optocht snorren de hoofdelooze varkens omlaag naar hun verdere hervorming in varkensvleesch.

Vijf-en-twintig seconden duurt het van het oogenblik dat het gallopeerende varken vroolijk den stal insnelt totdat een vormelooze gedaante in den vijver plompt. Drie minuten blijft het lichaam in dat kokende water, dan wordt het op een groot ijzeren rooster van scheermessen gelegd. De machinerie gaat aan het werk, en in 15 seconden is de huid er af. Juist als een ketah-perdsja bal hobbelt en bobbelt en springt de gedaante op die lange scheermessen heen en weder, en dan beginne in

eens vier of vijf man aan het werk. Links vliegt de kop, rechts snorren de hammen, schuins de schouders. Elk deel vindt zijn bestemde plaats. In de lucht zwermt het van vliegende stukken varkensvleesch; de witte waterdamp, welke het geheele gebouw als een dikke mist vult, maakt dat alles slechts nevelachtig zichtbaar, doch dit maakt het werk der halfnaakte reuzen aan de eindelooze tafels slechts te indrukwekkender. Met een slag van het hakmes is de ham afgescheiden; dan volgen de schouders en de onderliggende ribben; een keurige langwerpige rechthoek, die dan volgt, is een zijde spek; een zachte, teedere slag van het hakmes, dat het hout niet aanraakt, houwt de pooten af. De mannen hebben genoegen in hun werk, "wat niet te verwonderen is," zeide de reus uit Kentucky, "want ze verdienen vier dollars per dag! Kom, laat ons nu het spek volgen."

Hij drong tusschen het bataljon slagers door; ik sulde en gleed over het rose ijs dat den vloer dik bedekte (het vroor acht graden onder nul Fahrenheit dien dag); waarop hij mij aan zijn hand medevoerde alsof ik een kleine jongen was, die niet naar school wilde. Door den mist over het glibberig ijs, onder den zwerm door de lucht snorrende hammen en varkenskopkoppen, kwam ik aan het *salting house*, waar de zijden spek, met zout en salpeter ingewreven en op elkander gestapeld werden in een ijskoude, donkere kamer, waar ze na een week nog eens met zout ingewreven worden, om dan van drie tot zes weken te rusten. Dan worden ze geschraapt, gewasschen, gedroogd en, met hun achten in een kist gepakt, naar Europa gezonden. De firma Armour had in het afgeloopen jaar tachtig millioen pond spek verzonden! Soms pakt ze honderdvijftig kisten in één uur, wanneer de orders zeer dringend zijn.

"Nu naar de hammen!" schreeuwde mijn onvermoeide gids mij te midden van het rumoer in de ooren. Ik had intusschen een theologische vraag opgelost en ontdekt dat een mensch geen vrijen wil heeft, als een veehandelaar uit Kentucky hem bij de hand heeft, want vrijwillig ware ik nooit verder gedrongen in den rooden mist van dat vagevuur der varkens, in die wilde, woeste, dampende overstrooming van vleesch en worsten.

"Nu naar de hammen!" had hij gezegd, en werkelijk daar sulde en gleed ik — telkens mijn bril afvegende, die onophoudelijk besloeg als we uit den damp in de kou en van de kou in den damp kwamen — naar het departement dier hammen, van welke de heeren Armour jaarlijks vijf millioen pond naar Europa zenden. Ze wegen dertien pond per stuk, komen de winkeliers te Londen zes stuivers per pond te staan, en worden door hen als echte Westfaalsche of Limerick hammen, niet zonder eenige winst verkocht. Ik liep over het ijs te midden van hammen, wier aantal was als dat der zandkorrels op het strand. Zestig dagen lang worden ze in de "*pickle*" gezet, welke "*pickle*" is samengesteld uit zout, suiker en salpeter. Ze worden soms omgekeerd als biefstukken die gebraden worden; dan hangt men ze drie dagen in het *smokinghouse*, waar ze berookt worden, door den rook van het zaagsel van *maple*-hout; dan worden ze geschraapt, geschuierd, afgeveegd en in katoenen zakken genaaid, waarop een stempel gedrukt wordt, waarna ze met hun veertigen, gezellig in een kist gepakt, naar de markt gezonden worden.

"Nu naar de worsten....!" maar ik kon niet meer. Ik deed een uiterste poging om te bewijzen dat de mensch welbeschouwd toch wel een vrijen wil heeft, dat het noodlot in den vorm van een grooten man uit Kentucky niet almachtig is; ik ontworstelde mij aan hem, en verdween weldra uit zijn verwonderde oogen in een dikken mist van rollenden waterdamp.

Ik snelde langs door stoom gedreven stampers, die in groote vaten het vleesch tot moes verpletteren; ik rende langs andere vaten, waarin halve varkens "gepickeld" werden voor de houthakkers in het verre Westen en de arbeiders op de suikeren rijstplantages van Louisiana en de West-Indische eilanden; ik struikelde en gleed de steile, donkere, gladde trappen af; zocht mijn weg tusschen balen varkenshaar — waarmede de Engelschen hun spoorwagenkussens vullen; — ik draafde met een zakdoek voor den neus langs door stoom verhitte cilinders die kunstguano maakten van het overschot der varkens; ik liep ademloos, met de handen voor de ooren, langs de stampers die de beenderen kraakten en tot poeder maalden voor de land-

bouwers... eindelijk was ik het pandaemonium uit, en stond weer in het zonlicht, in de frissche, opwekkende lucht tusschen de regimenten vroolijk galopeerende varkens die altijd nog maar, onbewust van hun naderend lot, het hellend vlak afrenden.

Ik legde het geleende costuum af, zocht te vergeefs mijn vriend uit Kentucky om hem te danken, en toen ik mij verwijderde was het laatste wat ik zag, de lange processie van achtduizend, nevelachtige hoofdelooze gedaanten, die langs ijzeren stangen naar de onderwereld der varkens gleden.

Het was ontzettend, en ik, die zekere schooljongens in Amsterdam wel eens beknord had omdat ze voor een kelder bij ons in de buurt bleven kijken naar het slachten van een varken, was verwonderd over het voortreffelijk voorbeeld dat ik dien knapen gegeven had.

Doch ik troostte mij met de gedachte dat een slagveld roemrijk, doch een moord afschuwelijk is, en dat deze Homerische veldslag onder de varkens poëtischer is dan het in het geniep eenzelvig kelen van een enkelen big!

EEN PRAATJE IN DEN VICTUALIËN-WINKEL DER WERELD.

On the first publication of Wellington's "Despatches", one of his friends said to him, on reading the records of his Indian campaigns: "It seems to me, Duke, that your chief business in India was to produce rice and bullocks." And so it was," replied Wellington, "for if I had rice and bollucks, I had men; and if I had men, I knew I could beat the enemy.

SMILES.

Indien ge niet van zuurkool houdt, waarde lezer, wees, dan, zoo ge ooit te Chicago komt, voorzichtig met de erkentenis dat ge een *Dutchman* zijt. Ik raad u niet aan om, ter wille van een schotel zuurkool — dien ge niet eten wilt, — uw land te verloochenen, maar ge zoudt toch voorzichtig doen steeds gul te zijn met de mededeeling, dat *Deutsch* en *Dutch* niet hetzelfde is, dat hutspot onze nationale schotel is, en zuurkool die der Duitschers. Doch daar de emigranten uit Germanje altijd verklaren dat ze *Deutsch* zijn, en de ambtenaren dit met *Dutch* blijven vertalen, zal die verwisseling van nationaliteiten, vrees ik, steeds plaats hebben. "*I am a Hollander, not a German*", riep ik, toen mijn getuigenis te Chicago werd ingeroepen, als een specialiteit in het proeven van zuurkool. "Ik weet er niets van, ik eet het nooit, ik vind de lucht er van alleen reeds onverdragelijk"... het baatte niet. Chicago is niet van zelf zulk een machtige stad geworden; zijn fabrikan-

ten zijn koppig en volhardend, en de man, in wiens fabriek ik mij gewaagd had bleef er bij: ik moest zijn zuurkool proeven, en verklaren of die niet even lekker was als de Maagdenburger. Ik wist niet dat die van Maagdenburg beroemd was, en stond versteld toen ik mijn oordeel moest uitspreken over het *bouquet* van verschillende soorten zuurkool uit zuurriekende vaten.

"Deze kool, mijnheer, telen we hier in de buurt van de Stock Yards. Dat is je ware grond voor zuurkool."

"Het verwondert mij niet."

"Ook in zuurkool is Chicago *as usual ahead of* St. Louis, Wij hebben den Duitschers aldaar onze zuurkool te zenden. Ik zal u zeggen waarom onze zuurkool zoo goed is. Zij is niet houterig, niet taai, niet dik en grof; maar we snijden onze kool zoo doorluchtig, zoo vlinder dun, dat ze in den mond smelt. Ik noem mijn zuurkool dan ook *the Sara Bernhardt variety*, zoo goddelijk dun is ze."

Dat is ware beroemdheid! dacht ik. In Chicago wordt zuurkool naar de geniale Dona Sol, de poëtische Marguerite Gautier genoemd.

En toen ik verder ging, met den smaak van het nieuwe merk nog in mijn mond, zag ik groote Amerikanen, wier beenen in ketah-perdsja waterlaarzen verborgen waren, op de gezouten Sara-Bernhardt-zuurkool in de vaten met zooveel opgewektheid stampen en dansen, dat ik werkelijk gelukkig was altijd een afkeer van zuurkool gehad te hebben.

Men kan in dat merkwaardige Chicago niet omwandelen zonder een groote mate van kennis in levensmiddelen op te doen.

In de week dat ik er was, werden zeventig duizend zakken meel naar Europa gezonden, en de groote molenaar, die mij dat vertelde en zijn fabriek wees, zeide mij dat de molenaars van Europa hem gaarne zouden verpletteren onder hun molensteenen, als ze hem maar konden onderhanden krijgen. "Het is veel voordeeliger meel dan graan te zenden. We hebben de goedkoopste beweegkracht — water — overal ter beschikking; de graanvelden liggen even buiten onze deur, en daar gewicht tegen gewicht meel kostbaarder is dan graan, kan het de ver-

voervracht beter verdragen. Daarom zijn we lastige mededingers van de molenaars van de oude wereld."

— "Ja, maar vele bakkers zullen altijd liever zelve hun graan laten malen dan meel te koopen, omdat gij Amerikanen den naam hebt uw waren wel eens wat aan te lengen. In meel doet ge gestampt marmer, zegt men soms, gelijk men in het Zuiden zand met de katoen in de balen pakt.

"Dat zijn niets als praatjes, mijnheer. We zijn veel te slim en te practisch om ons zelven door slechte waar in discrediet te brengen, als we de goede waar slechts voor het grijpen hebben; maar men is in de oude wereld naijverig op ons en de concurrenten lasteren ons op gewetenlooze manier."

"Dan clooft ge zeker niet in trichinen?"

"Mijnheer, wil ik u wat zeggen? Er zijn menschen ziek geworden door *bogus-butter*, door ellendige *lard-butter*, dat niets anders dan talk is, en toen hebben ze de gevolgen van het eten van *butterine* of *margerine* toegeschreven aan het eten van ons heerlijke, frissche, gezouten varkensvleesch."

"U doet zeker ook in varkensvleesch en boter?" vroeg ik.

"Ja, mijnheer, dat doe ik. Ik voed het uitgeputte Europa, en ik kan dat lasteren van onze varkens niet dulden."

"Misschien hebben de varkens zelve, uit zelfverdediging, het praatje van de trichinen in de wereld gebracht. Een fransch schrijver, Alphonse Karr, sprak eens het gerucht tegen als zoude er een truffelziekte zijn uitgebarsten. "Dat gerucht hebben die ellendige zelfzuchtige kalkoenen tegen Kerstmis rondgekakeld," zeide hij. De varkens hebben wellicht dat voorbeeld gevolgd."

"Ze zijn er slim genoeg toe. Varkens zijn veel minder dom dan men denkt. Het is belachelijk zooals men die arme dieren altijd belasterd heeft. Een man die gemeen, gulzig, lui, dik of vuil is, wordt altijd bij een varken vergeleken. Welk een vooroordeel om altijd te spreken van parelen voor de zwijnen! Gelooft ge wellicht dat een hazewind of paard een verstandiger gebruik van parelen maken zou? Meent ge misschien dat een paard netjes zou zijn, indien ge het niet roskamdet en nooit schoon stroo gaaft? Mijn varkens wasschen zich; mijn varkens

slapen op schoon stroo, en hebben dat uiterlijk vol rustige eigenwaarde en snuffelende minachting van anderen, dat aristocraten kenmerkt. Hoe zouden ze aan trichinen komen? Ze zijn zindelijker en beter gevoed dan uw van afval levende europeesche monsters. Weet ge wat een varken is? Een meelzak en anders niet."

"Daarom doet u, schoon molenaar, zeker in varkens?"

"Juist, mijnheer. Ik teel *corn* (maïs) op goedkoopen grond in afgelegen districten, van waar het vervoer echter duur is. Ik voed varkens op de plaats zelve met *corn*, en laat een engelsche ton *corn* in varkensvel gepakt naar de markt wandelen. Het kost mij slechts een zevende meer om mijn oogst in varkens gepakt te vervoeren dan in zakken, en hij brengt meer op. Kook je vleesch goed, eet het niet rauw, en ge zult geen last van trichinen hebben. Weet ge wel hoeveel amerikaansch varkensvleesch in Engeland gegeten wordt? Twintig pond per hoofd! Pas dus maar op eer ge zulk een toevloed van goed voedsel uit uw land weert door malle praatjes."

"Ik ben geen Engelschman, en ik vroeg slechts om inlichting."

"Wat zijt ge dan?"

"A Dutchman."

"Nu, dan is het juist uw schuld en die van uw landgenooten dat er over *trichinosis* gesproken wordt. Uw ellendige gewoonte van rauwe ham en rauwe worst te eten...

"Maar mijnheer, dat doen de Duitschers. Wij kooken onzen ham."

Maar de man verklaarde dat "all Dutchmen" rauwen ham aten, en beschouwde mij als een vijand der onschuldige zwijnen. Hierover beklaag ik mij echter niet, want aan deze overtuiging dank ik zijn beleefdheid, om mij later het regeeringsverslag te zenden dat door surgeon Glazier van *the Marine Hospital Service* over *Trichinae and Trichinosis* is gesteld. Wanneer in Nederland de vraag over het gevaar dat de mensch van deze parasiet loopt nog eens ter sprake komt, kan het belangrijk zijn het *report on trichinae* te raadplegen, dat te Washington gratis verkrijgbaar is gesteld.

Secretary Sherman, de minister van finantiën, heeft er een voorrede bij geschreven, waarin hij o. a. mededeelt, dat er in

het finantieele jaar eindigende 30 Juni 1880, uit de Vereenigde Staten geëxporteerd zijn voor 50,987,603 dollars aan hammen en spek, voor 5,930,532 aan gezouten varkensvleesch, en voor 27,920,467 dollars aan *lard*. Het belang dat Amerika heeft bij de bestrijding van de parasiet en de angst er voor zijn dus groot. De natuurlijke geschiedenis van het onaangename wezen wordt verteld zoowel als die van de ziekte genaamd *trichinosis*. Statistieken van epidemieëen kunnen er in geraadpleegd worden zoowel als geneeskundige middelen ter bestrijding, en de maatregelen tot voorkoming. Handelaars vinden er al de reglementen in, waaraan de handel in varkensvleesch in de verschillende rijken van Europa onderworpen is. Uit dit verslag blijkt dat bijna alle dieren met de duitsche parasiet kunnen besmet worden, want op de rauwen ham etende Duitschers wordt wellicht onbillijkerwijze de verantwoordelijkheid geladen voor dit ongure gedrocht, dat zich in kokertjes inmetselt in de spieren.

Door ongekookt vleesch te eten, waarin trichinen zich verschanst hebben, planten menschen en dieren het beest verder. De eenige middelen om er varkens tegen te vrijwaren, zijn vrij eenvoudig. Men houde varkenskotten rein en schuwe het water niet; men geve den zwijnen goed, zindelijk voedsel en afval, doch geen ongekookt of slecht vleesch van welken aard ook. Niets is verkeerder dan hun doode kippen, ratten of katten toe te werpen; "dit behoort verboden te worden door de wet."(!) Elk varken, dat verdacht is besmet te zijn, moet onmiddellijk afgezonderd en, indien schuldig verklaard, gedood worden. De dwaasheid om amerikaansch varkensvleesch te weren, terwijl geen land zonder eigen trichinen is, blijkt uit dit verslag vrij overtuigend.

Doch ik heb nu genoeg verteld van de zwijnen van Chicago, van de "in varkensvel gepakte tonnen maïs".

Toen ik mijn wensch te kennen gaf om ook iets te zien van graan, dat nog op de ouderwetsche wijze verpakt en verscheept werd, en niet zelf knorrende en staartzwaaiende naar de markt galoppeerde, beloofde een mijner chicagosche vrienden mij 's morgens voor negen uur af te halen.

OP DE GRAANBEURS.

Men must know that in this theatre of man's life it remaineth only to God and angels to be lookers-on.

BACON.

"Kom, rep je wat, en ga dadelijk mede naar de *Board of trade*," riep mijn vriend, mijn kamer binnenstormende. Ik was gelukkig gereed, en rende naast hem voort. De *Board of trade* is de graanbeurs, verklaarde hij mij al dravende. Zulk loopen! Iedereen vliegt door de straten, als door een stormwind gedreven. Ieder heeft haast. Er is een draaibrug waarover de tramwagens rijden. Als de brug bijna weer dicht is gedraaid, springen de heeren van de tram, om te eerder aan de overzijde te zijn. Daar ze dan weder op den wagen stappen, winnen ze er niets door, maar ze kunnen onmogelijk niets doende en stil staande oponthoud dulden. Het vroor hard. Niemand had een pels aan, maar in korte, vrij dunne jassen gekleed, die hen niet in hun bewegingen hinderden, renden en galopeerden de heeren naar kantoor en beurs.

Een *photographie instantanée* van zulk een overhaasten Amerikaan genomen — gelijk men dat tegenwoordig van renpaarden doet — zou beter denkbeeld geven van Chicago's opkomst dan een lange beschrijving.

Wij uit de oude wereld zijn niet tegen zulk ademloos hollen

voor ontbijt bestand, en blazen dus even uit, eer we het verhaal van de ochtendwandeling naar de beurs voortzetten.

Zoo ge, waarde lezer, ooit in Philadelphia komt, ga dan het museum zien, dat Joseph Smith — van wien Holyoake in zijn *History of Coöperation* spreekt — heeft nagelaten.

Wie zulk een raad niet volgt in Amerika, is ondankbaar, want er bestaat geen amerikaanschen Baedeker, die ijzeren dwang uitoefent om u links en rechts naar merkwaardige instellingen te zenden, en er zijn nog slechts zoo weinig musea. Dit moet gewaardeerd worden, want onder de negatieve redenen, waarom reizen in Amerika zoo aangenaam is, behoort deze zeker in de eerste plaats.

Nu heeft het museum van Smith bovendien één merkwaardige eigenschap. Het is niet groot, men kan het in korten tijd zien, zonder dat warme hoofd, die moede beenen en dat stoffige, verhitte gevoel te krijgen, dat een museum zoo vaak geeft, en bovendien, het is vermakelijk.

Smith heeft namelijk een *inferno* van hout nagelaten, een keur van groteske duivels, met een pennenmes uit laurier-wortels gesneden. Men ziet er duivels die u doen ontzetten, die u doen lachen, die uw toorn opwekken. Groot is het aantal buitenlandsche duivels.

De russische duivel eet een gebraden Turk op; de iersche duivel trekt met een knuppel gewapend naar de kermis om twist te zoeken; de chineesche duivel houdt een toespraak tot de Amerikanen, op den 4den Juli, over de ware republikeinsche beginselen van verdraagzaamheid en gastvrijheid. *The dutch devil* wordt voorgesteld met een ellenlange pijp in den mond en met een leeg glas op de tafel tikkende om meer bier.

Met dezen *dutch devil* wordt natuurlijk weer een duitsche duivel bedoeld.

Je divague mais j'y retourne, zeide Montaigne en zeg ik hem na. Ik vroeg mij af, bij het zien van al die duivels, hoe men een grappigen amerikaanschen duivel wel zou moeten voorstellen, want Joseph Smith heeft aan zulk een satan zijn pennemes niet gewaagd.

Zoo de nationale duivel in de meest kenschetsende eigen-

aardigheid van zijn volk deelt, dan behoort de handelsduivel der Vrije Staten te worden voorgesteld met een lagen hoed op het achterhoofd gedrukt, in een wapperend jasje, stoomende en vliegende door de drukke straten.

Wat heb ik moeten hollen om mijn gidsen, die mij alles wilden wijzen in een paar dagen tijds, bij te houden.

Mijn vriend, die mij naar de graanbeurs medesleepte, bracht mij, steeds in vroolijke handgalop, verder, en, ademloos hollende tusschen al die voortvarende, hardwerkende, rijke jonge mannen, die op een vroegen wintermorgen, met den thermometer 8° onder nul Fahrenheit, ernstig en vol ijver naar fabriek en kantoor snelden, kwam mij plotseling een vers aan Henry Mürger gewijd in gedachten:

Laissant pour la douce paresse
Sa porte ouverte à deux battants,
Il ne chantait que la jeunesse,
L'amour embaumé du printemps.
Sa gaîté rêveuse attendrie.
Nous racontait bien des douleurs...
Car il égrena de la vie
Non les sourires, mais les pleurs!

Een echo uit *la vie de Bohême*, klonk als de krekelzang in het mierennest, doch evenals men in de kerk wel eens dwaze invallen krijgt, dacht ik, toen ik medegesleept werd in den Chicago maalstroom van rusteloos werk, onwillekeurig aan de *bohémiens* en de *jeunesse dorée* van *quartier latin* en parijsche boulevards.

Doch voor veel gemijmer had ik geen tijd. Gedrongen, gestooten, voortgeduwd en meegetrokken, kwam ik ten laatste aan onze bestemming. Het was een groot gebouw, de onmisbare *elevator* deed ons naar de eerste verdieping zweven; mijn naam werd op een register ingeschreven, als werd ik ingeleid in een club, door mijn vriend, die lid van de beurs is, en ik zag een zwarten drom heeren — enkelen met hooge hoeden, de meesten met lage — binnenstormen. Zij schaarden zich in drie cirkels of amphiteaters, die, opgaande, ook hen die op de bovenste trede staan gelegenheid geven om mede te bieden. In

den eenen cirkel zou graan, in den anderen *corn* (maïs) en in den derden *provisions*, dat is vleesch in blikjes, gezout, gerookt of gedroogd, verkocht worden. In ademlooze stilte werd het sein van de elektrische schel gewacht, die melden zou dat het half tien was. Nauwelijks tjingelde de bel of een Babel van stemmen begon. Ieder poogde het eerst te loven en te bieden, om dus den eersten prijs van den dag genoteerd te krijgen en de markt te openen. Op een groot bord wordt gemeld hoe de noteeringen elders zijn, in Europa zoowel als in Amerika. Tal van telegrafisten seinden de Chicago-prijzen van de beurs. De prijzen gingen op en neer, naarmate het eene oogenblik een groote koop- of verkooporder kwam.

Hoe het mogelijk is, dat zaken gedaan worden bij die opwinding en oogenschijnlijke verwarring, schijnt onbegrijpelijk. Mijn geleider — jongste chef van een der groote export-huizen naar Europa — deelde mij mede dat, in Chicago zelf, rechters noch advocaten de wijze van handel drijven op de graanbeurs ooit goed begrijpen. Alle geschillen worden daarom meestal door het bestuur der beurs beslist en vereffend. Slechts in zeer buitengewone gevallen wordt de rechter te hulp geroepen. "Als ik bij een verschil ongelijk krijg, berust ik er in", zeide hij, "al ben ik overtuigd dat ik gelijk had. Het is practischer *to swallow the pill.*"

In het afgeloopen jaar werden in Chicago niet minder dan 163,326,267 bushels graan en meel ingevoerd, en bovendien besturen de groote handelshuizen hier het vervoer zoowel van granen uit Michigan en Indiana oostwaarts, als van een groot gedeelte van het graan dat langs de Mississippi afgevoerd en uit de Golf van Mexico naar Europa wordt gezonden.

Sinds twee of drie jaren zendt Chicago zijn graan bovendien regelrecht over den Atlantischen oceaan, zonder den bijstand in te roepen van de huizen in de havensteden. Het graan wordt verscheept uit de treinen of de meer- en kanaalbooten in de Trans-Atlantische booten en dan, zonder bijstand van den Engelschen koopman, gezonden naar de havens van Europa.

Langs het meer Michigan staan over de twintig van de tach-

tig voet hooge graantorens, die een 16 millioen bushels kunnen bergen, en elk 7000 bushels per uur in de schepen laden. De afstand van Chicago naar de open zee, over de groote meren en langs Montreal, bedraagt 2050 mijlen; over de kanalen naar New-York 1397 mijlen. Tusschen Mei en November gaan er van Chicago dubbel zooveel schepen uit als van New-York — ze zijn echter minder groot.

Het volgende tabelletje kan een denkbeeld geven van het bedrijvig leven van Chicago in de zomermaanden. De cijfers geven het aantal der komende en vertrekkende schepen gedurende het half jaar in enkele amerikaansche steden.

	AANKOMSTEN.		VERTREKKEN.	
	Aantal.	Tonnenmaat.	Aantal.	Tonnenmaat.
Boston	2,287	1,259,209	2,619	1,440,907
Baltimore	2,080	1,552,278	2,413	1,747,793
Philadelphia. . .	1,902	1,269,652	1,890	1,266,962
Chicago	11,859	3,887,095	12,014	3,870,360
New-York	4,386	4,826,473	5,551	5,044,316

Op de diepe binnenlandsche zoetwater-zeeën heeft Chicago groote schepen, die 80,000 bushels graan vervoeren, maar naar Montreal kan Chicago tot nu toe slechts schepen van 600 ton zenden. Wanneer over een paar jaar echter het Welland Canal tusschen Meer Erie en Meer Ontario gereed is, en de St. Lawrence-kanalen zijn uitgediept, zullen zeebooten van 2000 ton uit den Atlantischen oceaan naar Chicago, naar het hart van Amerika kunnen doorstoomen, terwijl de stad bovendien langs de Mississippi naar de golf van Mexico hare producten te water zendt.

Het is belangwekkend aan een der graantorens of *elevators*, die tusschen een spoorweg en een kanaal staan, tegelijk spoorwegwagens te zien ontladen en schepen te zien laden met graan. Een reeks emmers — als die der moddermolens in het kanaal naar IJmuiden — aan een lederen riem zonder eind of kettingband gehecht, duiken een voor een in het graan en storten het omhoog in het pakhuis of omlaag in het schip. In de

elevators wordt het graan geïnspecteerd en gesorteerd (graded). Volgens de certificaten welke de officieele graan-inspecteur, die door *the Board of Trade* wordt aangesteld, afgeeft, wordt het graan verkocht. Een wet van den staat Illinois omschrijft hoe de verschillende soorten moeten bepaald worden. Wanneer bijvoorbeeld No. 1 witte winter-tarwe wordt aangeboden, dan ontvangt de kooper een bewijs dat de tarwe goed gezuiverd en gaaf is. No. 2 zou aanduiden dat ze redelijk zuiver, *reasonebly clean* is, terwijl No. 3 niet even gaaf en zuiver is als No. 2, maar toch niet minder dan 56 pond per bushel weegt.

De volgende regelen voor de inspectie van meel, geven een denkbeeld van het stelsel en zullen eenige lezers wellicht belang inboezemen.

Rules for the Inspection of Flour.— 1st.—Sound.—To be strictly sound; free from any or every defect or fault causing either smell or taste. 2nd.—Weedy.—Flour made from wheat that has come in contact with a noxious weed, imparting an unpleasant smell, which it is supposed will cook out. 3rd.—Unsound.—All Flour not "Sound" or "Weedy"; whether the unsoundness is derived from the condition of the Wheat, or has originated in the Flour. The Inspectors are required to note on their certificate the character of the unsoundness, such as *musty*, *hard sour*, *soft sour*, or *slightly unsound;* the latter explanation of the unsoundness being intended to indicate that the flour will probably work sound for immediate use, and is but slightly depreciated in value. 4th —All flour that inspects "sound" and full weight, shall be branded, and none other; except that when part of a lot proves so far below samples as to be clearly different, the Inspectors may omit branding the barrels that are below, and it shall be their duty when working to a sample, to state on their certificate the number of barrels above or below the sample, and have a sample or samples of the same, which the parties may examine; also, to state on their certificates, when the flour is "unsound" or "weedy," the number of barrels of each description, and also, when practicable, the number of barrels that are so stained or out of condition as to depreciate the market value of flour. When flour has been overhauled and cleared and cleaned on account of being wet, the Inspectors shal note on the certificate, "wet and cleaned,' either "by Inspector" or "by Owner", as the case may be. The Inspectors shall satisfy themselves in regard to weights, and in case they deem it necessary to strip some of the flour, they shall be entitled to twenty-five (25) cents for each barrel so stripped (if it proves to be short weight), in addition to the regular fee of two cents per barrel, for inspecting and

branding. The charge for stripping shall be paid by the seller. No certificate shall be issued for a part of a lot of flour inspected, without the consent of both the buyer and seller. The Inspectors shall only be liable to damage for any discrepancy between the flour for which a certificate is issued and the sample which they retain of the flour so inspected, unless the buyer hands them the sample to inspect by, or the standard sample is used. 5th.—The Directors shall etablish grades of "Extra" and "Superfine," with a proper standard for each grade, samples of these standards shall be furnished to the Flour Inspectors, and also to the Secretary of the Board. It shall be the duty of the Inspector to furnish monthly (or oftener if directed), to the Flour Inspection Committee, for the use of the Secretary of the Board, the standard samples that they are working to. 6th.—Whenever desired to do so by both parties to a trade, the Inspector shall inspect by such standards, under the same rules which govern inspection by sample; it being understood that in such trades the Inspector's certificate of "sound, full weight, and equal to standard of extra," (or "superfine") shall be satisfactory, and in no other respect is inspection by grade to vary from the rules established for inspection by sample. 7th.—In all cases of claim for errors in inspection by grade, the final tests shall be by the standard samples, in the care of the Secretary of the Board. 8th.—Besides the stencils already in use, the Inspectors shall provide others, stating the *grade*, as well as the *month* of Inspection; and whenever desired by either buyer or seller, the latter stencils shall be used. But no "unsound," "weedy," or "light weight" flour shall be stenciled in any way by the Inspectors. 9th.—Flour shall be sold on the basis of one hundred and ninety-six pounds to the barrel. In case of short weight, the buyer shall be allowed at the rate he pays, and three-fourths of a cent per pound on same for freight, and, in addition, five (5) cents per barrel for the expense of refilling."

Zoover ik kon oordeelen, werd er niet veel waarde gehecht aan de inspectie en de certificaten. Men eischte algemeen onderzoek naar de manier waarop *warehouse commissioners* en inspecteurs hun plicht "niet" deden. Het vertrouwen was klein in de certificaten, en menigeen beweerde dat de standaard waarnaar gemeten werd niet steeds dezelfde was, en dat de hoofdinspecteur als geen deskundige beschouwd kon worden.

Het gaf een aangenaam gevoel ook te Chicago eens te hooren klagen en over sinecures het hoofd te zien schudden. Mijn geleider merkte op, dat een goed inspecteur even moeielijk te vinden was als een finantieele specialiteit voor een dagblad.

De man, die werkelijk kennis en inzicht genoeg heeft om over geldbeleggingen leerzaam te schrijven, kan op de beurs veel meer geld verdienen dan een dagblad-directie betalen kan. Een inspecteur, die voldoende kennis van graan heeft om het te sorteeren en elk monster op zijn nummer te zetten, kan in Chicago veel meer verdienen dan het salaris van een inspecteur, daar het hen strikt verboden is zaken te doen. Het gevaar dat de graanhandel zou loopen door omkooping van de inspecteurs, wordt door de kooplieden niet gering geschat, want ik zag een verzoekschrift aan de wetgevende macht van Illinois door twee-en-dertig *grain-receivers* onderteekend, die beschuldigingen uitbrachten tegen de ambtenaren.

Wanneer men er aan denkt hoe ontzaglijk te Chicago in graan gedobbeld wordt, dan moet het treffen hoe groot de verantwoordelijkheid is van hen die de certificaten uitreiken. De *operators*, die de landbouwers en de graankoopers met elkander in verbinding brengen, speculeeren en drijven prijzen omlaag of omhoog, gelijk menigeen waant dat alleen op effectenbeurzen geschiedt. De degelijke handel gaat altijd en overal gepaard met het wilde speculeeren van *bears* en *bulls*. In Holland's gouden eeuw was het niet anders. Toen dobbelde en speelde men evenveel als tegenwoordig, en middelen om dit te beletten zijn nog niet bedacht. In Illinois heeft men in de wetgevende vergadering een *grain-gambling act* voorgesteld, om het dobbelen in graan te beletten. Sinds honderd jaar heeft men in Engeland de poging opgegeven om door krasse wetsbepalingen dit tegen te gaan, doch in Amerika schijnt men nog eens zelf de ondervinding te willen opdoen dat zulke wetgeving niet toe te passen en dus onpractisch is.

De wet stelt voor om met geldboete en gevangenis ieder te straffen die op *option* verkoopt, valsche tijdingen verspreidt om op de markt te werken, of door een samenspanning met anderen te pogen de markt in handen te krijgen en de prijzen op te drijven tegen dat geleverd moet worden. *Cornering the market* heet in New-York *squeezing the boys*, doch hoe de rechter zou kunnen onderscheid maken tusschen wettig en onwettig speculeeren, is niet gemakkelijk te begrijpen. Voor een amb-

tenaar van het openbaar ministerie met veel ongezond verstand — en "zoo zijn er", zelfs in Nederland — zou zulk een wet een alleraangenaamst middel wezen om mannen van zaken in hun beroep te hinderen. De voorgestelde acte bepaalt het volgende: "Whoever contracts to have or give to himself the option to sell or buy at a future time any grain or other commodity, stock of any railroad or other corporation, or gold, or forestalls the market by spreading false rumors to influence the price of commodities therein, or corners the market, or tries to do so in relation to any of such commodities, shall be fined not less than $ 10 nor more than $ 1,000, or confined in the county jail not exceeding one year, or both."

Wat zou het openbaar ministerie een Sisyphus-taak hebben, zoo het poogde te bewijzen dat iemand een valsch bericht had uitgestrooid, en dat het bericht invloed had gehad op den koers. Indien iedereen op de beurs, die een gerucht hoort en dat verder vertelt als iets dat men hem mededeelt doch waarvoor hij niet kan instaan, te recht moest gesteld worden, dan zou men de beurs maar onmiddellijk als een algemeene gevangenis moeten inrichten. De *Nation*, over dit wetsontwerp sprekende, brengt de geschiedenis in herinnering welke men te New-York verhaalde van wijlen den grooten spoorweg-koning Daniel Drew. Toen hij in vroeger jaren den Erie-spoorweg onder zijn bedwang had, gaf hij een inlichting, een wenk (*a point* zeggen ze in het Westen) aan een diaken zijner kerk, doch op de uitdrukkelijke voorwaarde dat hij het bericht aan niemand hoegenaamd zou verder vertellen. De diaken verspreidde — gelijk Drew vermoedde — het bericht links en rechts onder zijn vrienden, en tal van diakens en gezeten burgers speculeerden tot hun verlies, maar tot winst van Drew De diaken kwam met een uitgestreken somber gelaat bij Drew op kantoor, en klaagde zijn nood. "Het blijkt dat ik mij vergist heb," zeide Drew, "en ik wil niet dat gij er schade door lijdt. Hoeveel hebt ge verloren?" En hij betaalde hem zijn verlies.

"Maar diakens Smith, Brown en Jones hebben nog meer dan ik verloren!"

"Waarde vriend, dit is voor uw rekening. Heb ik niet na-

drukkelijk de belofte van u gevergd dat gij het noch hun, noch iemand zeggen zoudt?"

Geen wetsbepaling zou dezen voorbeeldigen *operator* waarschijnlijk getroffen hebben.

Ik heb even stil gestaan bij het ontzaglijk speculeeren, spelen en dobbelen in Chicago, omdat men in Nederland wel eens meent, als zoude men in ons land meer speculeeren en dobbelen dan elders. Dit is niet het geval, en het is troostrijk en bemoedigend voor ons, dat men in de wonderstad van het Westen, waar de paleizen uit den grond springen, minstens even hard speelt als wij het in onze gouden eeuw deden en tegenwoordig nog doen. Het is niet gemakkelijk te omschrijven waar handel eindigt en speculatie begint, en in geen stad der wereld kan men zeker beter dan in Chicago opmerken, hoe werkelijke, degelijke handel in eerste levensbehoeften gepaard kan gaan met wilden windhandel in die zelfde producten.

ZELFVERTROUWEN EN VREUGDE IN 'T WERK.

> The race of life has become intense; the runners are treading upon each other's heels; woe be to him who stops to tie his shoestrings!
>
> CARLYLE.

In de wonderstad, waar zelfs huizen en varkens even rusteloos en bewegelijk zijn als de ondernemende burgers, heb ik met tal van handelaars en mannen van zaken kennis gemaakt, en op de club en na diners naar hun onderlinge gesprekken geluisterd, en ik meen dat een van de redenen van hun voorspoed, van hun verwonderlijk vermogen om fortuin te maken, gelegen is in hun hoopvollen, moedigen aard, in het groote genoegen dat ze vinden in het drijven van hun zaak. Ze zijn niet lusteloos, maar opgewekt; ze ontzien moeite noch gevaar; ze reizen en trekken en steken telkens den Oceaan over, of stoomen even naar Californië of naar het Noord-Westen, om zelf te zien wat ze weten willen. Ze leeren gaarne, ondervragen iedereen over alles, en scheppen in de ontwikkeling van hun land, waaraan ze medewerken, een genoegen dat aanstekelijk is. Ik kan begrijpen, dat hun wijze van zaken te doen belangwekkend moet zijn in de hoogste mate.

De strijd dien ze gevoerd hebben tegen de natuur, tegen de elementen van vuur en water, was veredelend; die heeft gedurende een tijd hun leven verheven boven het alledaagsche en vulgaire. Er is iets heroïsch, iets reusachtigs, dat aan den

voortijd denken doet, in die overvloedige kracht, in dat scheppingswerk van eene nieuwe wereld.

De groote burgeroorlog is Amerika ten zegen geweest; hij heeft een diepen indruk gemaakt op het karakter en de manieren van het amerikaansche volk, en voorstanders van algemeenen dienst- en oefenplicht mogen daarop terecht wijzen. Een ontzaglijk aantal mannen nam dienst; zij leerden te gehoorzamen en ijzeren tucht te dulden. Zij moesten aanhoudend het gevaar onder de oogen zien, en, na schier eindelooze marschen, na maanden lang onder den blooten hemel geslapen te hebben, telkens op nieuw vechten tegen een moedigen, waakzamen vijand.

De tucht, het werk en het gevaar van die ontzettende jaren hebben een zelfbedwang, een zucht naar orde, een gehoorzaamheid aan de wet en een liefde voor den staat gekweekt, welke het land tot zegen zijn.

Men weet hoe soms door overgieting van bloed, door transfusie, een leven gered wordt. In Amerika vertelt men van eene vrouw, die haar stervenden man gered had door bloed uit hare aderen in de zijne te laten overtappen. Hij werd beter, gezonder en sterker dan ooit, doch zij begon te verzwakken en te sukkelen, terwijl ze gevoelde dat ze niet herstellen kon voordat zij haar levensbloed terug had. Eerst nadat de man dit had goedgekeurd en de operatie had laten geschieden, was ze weder frisch en gezond geworden.

Soms schijnt het mij alsof wij op de amerikaansche vrouw gelijken. Door de transfusie van ons bloed hebben we in alle werelddeelen kracht en jeugd gewekt; ook door ons bloed is Amerika opgegroeid en ontwikkeld, doch wij zijn verzwakt, de geestkracht is er bij zoo velen in enkele opzichten uit.

Laat ons daarom thans *transfusie* te onzen gunste verzoeken; laat ons pogen, iets van de amerikaansche geestkracht en frissche ondernemingszucht in ons op te nemen.

Honderden zijn met pen en collodion door dit land der wonderen gereisd, en dank zij hun woorden en beelden kan men zich eenigszins een voorstelling maken van het machtige Westen; doch eerst als men met eigen oogen aanschouwt, met

eigen ooren luistert, kan men levendig beseffen wat "een rijker grond, een breeder gebied, een opwekkender lucht, een grooter toekomst en hoop en een zekerder verwezenlijking" kunnen doen voor ons ras.

Men leert, al rondreizende en met de menschen sprekende, dat het bezit van een land, in welks bodem gedurende eeuwen rijkdommen zijn opgestapeld en waarvoor de natuur alles gedaan heeft, de menschen niet lui, vadsig en tevreden met het gemakkelijk bezit maakt, doch hen juist alle krachten laat aanwenden om er zooveel mogelijk partij van te trekken.

Langzamerhand is Amerika in alle eigen behoeften gaan voorzien; de vlucht, welke zijn nijverheid sinds tien jaren genomen heeft, is buitengewoon groot en toch spant het alle krachten in om met de verschillende landen der wereld in rechtstreeksche handelsbetrekking te komen. Een paar jaar geleden hebben regeering en handelaars samen een commissie van dertig personen uitgezonden, die de geheele wereld bereisd en overal kennis opgedaan hebben, terwijl ze van Amerika's hulpbronnen kennis verspreid hebben, alle amerikaansche handelaars in staat stellende om door hun tusschenkomst betrekkingen aan te knoopen in verschillende landen. En hiervan is veel gebruik gemaakt.

Zoowel rijke landen als rijke menschen verdienen hartelijke waardeering, zoo het gemakkelijk bezit niet tot werkeloosheid en lusteloosheid leidt. Er is een klasse menschen, welke evenzeer eerbied verdient als die der *selfmade men*, der mannen, door eigen kracht en volharding groot geworden, namelijk de klasse van hen die niet zoozeer tegen vroegere "nadeelen" te kampen hadden, als wel tegen wat de menschen gewoon zijn voordeelen te noemen. Zij hadden niet tegen armoede strijd te voeren, maar tegen rijkdom, — zich niet uit tegenspoed op te heffen, maar uit voorspoed. Arbeid valt zwaar aan hen die erven wat anderen door werken verdiend hebben, en nog veel moeielijker is het, eene loopbaan te aanvaarden, voor welke men al de genoegens der maatschappij, waarin men werd groot gebracht, ten offer moet brengen. Deze voorwaarden aan te

nemen en dit met hart en ziel te doen, is in waarheid groot te worden door eigen kracht.

Menig rijk koopman in Chicago zendt zijn zonen, als ze bijna volwassen zijn, de wereld in, om zelven hun brood te verdienen, de waarde van geld te leeren kennen, en te beseffen hoe de verschillende standen elkander noodig hebben. Een der rijkste mannen van het Westen zeide tot mij: "Mijn jongens moeten leeren werken en door tegenspoed en ondervinding wijs worden. Ik neem ze pas in mijn zaak op, als ze toonen zelve geld te kunnen verdienen zonder mijn hulp, anders laten ze mijn zaak later wellicht verloopen en verkwisten ze mijn fortuin."

Ik hoorde later dat een van zijn zoons op dat oogenblik machinist op een spoorweg in het Zuidwesten was! Zijn vader hielp hem met geen cent voor dat de proefjaren om waren! "Zoo leeren ze zelfvertrouwen en menschenkennis," meende de vader. "Op deze wijze ontdekken ze, dat men er door eigen inspanning en noeste vlijt alleen kan komen, dat men scherp uit de oogen moet leeren zien om de gunstigste gelegenheid dadelijk met een sprong bij de haren te grijpen. Den man, die zich als een bulhond vastklemt aan zijn doel, niet loslaat, maar hard werkt en telkens weer begint, loopt het ten slotte altijd mede!"

Deze soort van opmerking hoorde ik menigmaal.

Wanneer men in Amerika een belangwekkend gesprek wil uitlokken, dan heeft men slechts in een gezelschap te zeggen: "Wat liep het dien man mede!" of: "Wat heeft hij een geluk gehad in zijn leven!"

Men kan er zeker van zijn dat die uitdrukking eenige ferme mannen, die hun eigen weg gebaand hebben dwars door moeielijkheden en gevaren, in het harnas zal jagen. "Dat geloof in zijn geluk is een goede troost voor een luien, vadsigen Muzelman," zeggen ze, "maar wij gelooven meer in werken, volharding en talent dan in geluk."

Deze afkeer van het fatalistisch hopen op geluk — en die afkeer kenschetst beter dan iets anders een krachtig ras van werkers vol zelfvertrouwen — is duidelijk uitgekomen na den moordaanslag op president Garfield.

Een der engelsche dagbladen had gezegd: "welk geluk heeft de president gehad, dat een wond, die voor duizenden doodelijk zou geweest zijn, hem zoolang spaart." Dit maakte den toorn der amerikaansche dagbladen gaande.

Onder andere zeide de *Chicago Tribune* van 20 Juli 1881: "Welk een dwaze volkswaan om van het geluk van den president te spreken! Het was geen geluk dat hem, arm als hij was, zulk een opleiding deed veroveren.... dat hem het vertrouwen van zijn medeburgers won.... dat hem tot den held van Chickamanga maakte. Het waren hard werk, kracht van karakter, onverzettelijke wil en heldere hersens, die hem dit alles deden verkrijgen.

"Het was evenmin "geluk", maar wel levenslange matigheid, gestadige lichaamsoefening, een zelfbedwang door geloof en plichtsgevoel gekweekt, welke hem zoo lang datgene deden weerstaan, wat voor anderen onmiddellijk doodelijk zou zijn geweest."

Kenschetsend zijn de woorden waarmede de *Chicago Tribune* eindigt.

"Luck" is a fraud. It is a survival of an old superstition of the world's childhood, which the calm light of reason and experience ought long ago to have dispersed."

Ditzelfde kerngezonde, frissche denkbeeld, dat de meeste menschen de architecten van hun eigen levensgeluk zijn, wordt telkens verdedigd; zij, die als gelukskinderen geprezen worden, meenen dat men minder van "geluk" zou spreken, indien men zich behoorlijk rekenschap gaf van al het werk, al het inzicht, al de volharding, welke besteed zijn door hen die slaagden in 's levens wedstrijd, en die nacht en dag nooit het doel waarnaar ze streefden uit het oog verloren.

De krans van den overwinnaar valt nog steeds den sterken ten deel.

Het kan niet ontkend worden dat er eenige zelfverheffing en trots doorstralen in die overtuiging, maar evenmin kan men ontkennen dat dit geloof in werk en volharding opwekkend en verfrisschend is en zwakke spieren staalt.

Het is een verjongingskuur om naar Amerika te gaan. Het is alsof van frissche zuurstof de levenslucht die men inademt

tintelt, wanneer men verkeert te midden van lieden die hopen en gelooven, die een nationaal ideaal hebben, die weten en gevoelen dat de wereld nog jong is, die overtuigd zijn dat er voor groote profeten, dichters en kunstenaars nog plaats te over is, en dat Amerika hen zeker eens verwerven zal.

Welk een oneindige mogelijkheden biedt de nieuwe wereld aan voor een hooge beschaving, een edele kunst, een gelukkig volksleven! Tot welk buigzaam en onbreekbaar staal kan het ijzer der oude wereld worden gemengd en gesmeed in de hooge lucht van dit zelfregeerend land!

Ik had dikwijls hooren spotten met amerikaansche ongemanierdheid, met den democratischen afkeer van étiquette, doch mijn ondervinding heeft mij bewezen, dat de republikeinsche afkeer van conventioneele vormen en van klassen-onderscheid aan de ware beleefdheid en goede manieren geen nadeel doen. Swift zeide dat "goede manieren de kunst zijn om lieden met wie men omgaat en spreekt op hun gemak te zetten", terwijl lord Chatham beleefdheid kenschetste als "welwillendheid in kleinigheden". Het is dus wellicht een gevolg van de goedhartigheid, de goedgehumeurde *bonhomie* en beminnelijke zucht der Amerikanen om genoegen te doen, dat hun manieren over het algemeen zoo goed en gemakkelijk zijn, dat men zoo beleefd en vriendschappelijk tevens door hen behandeld wordt.

Het groote zelfvertrouwen, de heldhaftige geestkracht van het volk moeten kunst en letterkunde eens ten goede komen, zoodra in andere werkkringen dan in handel en nijverheid enkele zonen der *selfmade men* naar nieuwe te veroveren werelden zoeken. Als al de spoorwegen gelegd en al de provinciën ontgonnen zijn, en nog een twintig millioen immigranten uit de oude wereld geassimileerd zijn met den reus der nieuwe wereld, zal de bloesemtijd harer kunst komen. Al die gezonde levenskracht, al dat geloof, die moed en jeugd zullen eens het hoogste op aarde ten goede komen, èn intusschen is het een genot die frissche krachten aan het werk te zien in de fabrieken en op den akker.

Een der mannen die in Chicago een diepen indruk op mij

maakten door hun rustelooze werkzaamheid, hun vindingrijkheid, hun merkwaardige geestkracht, was de heer George M. Pullman, de uitvinder van de Pullman-car, die op de oevers van lake Calumet — een zijmeertje van lake Michigan — een half uur buiten Chicago, een model fabriekstad bouwt, overeenkomstig de beginselen van de gezondheidsleer en met toepassing van alles wat tot het gemak en geluk der werklieden kan dienen. Ik ben een geheelen dag met hem en een zestal zijner vrienden uit geweest om die stad te bezoeken. Wij gingen in zijn eigen *palace-car*, in zijn eigen trein, over zijn eigen spoorweg en land dat hem behoort naar de arbeidersstad *Pullman's City* of *New-Chicago*. De heer Pullman deed in 1867 zijne zaken, toen ze te uitgebreid werden om alleen door hem te worden bestuurd, aan een *Joint-Stock-Company* over, doch hij is president en drijfkracht gebleven, en stak zes millioen gulden van eigen kapitaal in den bouw dezer stad. De architect en ingenieur, die hier in het groot voor hem werken, gingen met ons rond. Honderde huizen, een paar logementen, een paar kerken, een schouwburg, een gerechtshof, vijf fabrieken enz. enz. waren onderhanden. Een fraai park werd aangelegd, en de groote werken voor afvoer van vuil, voor verlichting en luchtverversching, zijn buitengewoon belangwekkend.

Ieder der werklieden vindt, in zijn keurig huisje, nette kamers met marmeren schoorsteenmantels, gas, kranen voor warm en koud water op elke verdieping. De manier waarop de heer Pullman voor zuiver drinkwater en verwijdering van vuilnis zorgt, moet hem den eerbied van prof. Tyndall en Pasteur bezorgen.

Zij, die er voor ijveren om onze steden gezonder te maken, raadplegen niet alleen het sterftecijfer, maar vragen zich af of gebrek aan opgewektheid en levenslust, of gedruktheid, lusteloosheid en zwaarmoedigheid, die naar prikkels verlangen doen — of verslapte veerkracht en doffe onverschilligheid in menige stad ook het gevolg zijn van een verontreinigde atmospheer; zelfs al kunnen ze het scheikundig niet bewijzen, zijn ze overtuigd dat de neus hun geschonken is om hen te waarschuwen tegen alles wat niet welriekend is en walging wekt.

Een paard is een dier dat niet wetenschappelijk is gevormd en weinig degelijke kennis bezit. Toch heb ik meer vertrouwen in de instincten en aangeboren denkbeelden van dit onwetenschappelijk dier, dat met zijn snoet een emmer water omverwerpt en weigert te drinken wanneer het water niet volkomen frisch is, dan in het degelijk betoog van den een of anderen geleerde, die beweert dat bezoedeld water in een stad welbeschouwd niet ongezond is.

Wanneer we de vroolijke opgewektheid, de vernieuwde veerkracht, de verjongde levenslust zien, welke frissche, reine lucht aan honderden geeft, dan vermoeden we dat zulke lucht toch eigenaardige hoedanigheden bezit, welke aan de drukkende atmospheer onzer steden ontbreekt; het was daarom een alleraangenaamste ontdekking te zien dat in Chicago de harde werkers, wier geestkracht en opgewektheid het land groot maken, van harte gelooven in rein water en onbezoedelde lucht.

De werklieden van den heer Pullman zagen er krachtig en gezond uit. "Werkloonen zijn hier hoog", zeide hij, "en het is een eerste plicht voor een verstandig man van zaken om van die dure werkkracht de volle vruchten te trekken. Goede, gezonde woningen, die ziekten weren en spieren sterken, zijn daarom noodig", zeide hij. De heer Pullman is een klein, stevig gebouwd man, met een vrij onbewegelijk gelaat, een gestrengen mond, een dikke sik. Hij spreekt bondig en gebiedend, en deed mij telkens denken aan het korte, rechte, breede, scherpe, tweesnijdende zwaard waarmede de Romeinen de wereld overwonnen.

Hij toonde mij de fabrieken, waar hij zijn prachtige Pullman's cars maakt, de fabriek van locomotieven welke hij bouwde, en de werkplaatsen waar hij de wielen van spoorwegwagens van papier maakt.

Toen ik de fabriek bezocht, kon hij aan al de orders niet voldoen, die hem voor een paar jaar de handen vol zouden geven. *Papier maché* door hydraulische kracht saamgeperst, ziet er uit als ivoor en is hard als staal. Het heeft de voortreffelijke eigenschap van niet door verschil van warmtegraad te krimpen en uit te zetten, en voorkomt vele ongelukken die van het springen en losgaan van wielbanden een gevolg zijn.

Niet tevreden met zijn wielen van papier te maken, bouwt de heer Pullman de wagens zelve nu van stroo. Hij levert zijn *sleeping-cars* en *palace cars* tegenwoordig ook aan eenige engelsche spoorwegmaatschappijen, en als de hollandsche spoorwegmaatschappij, volgens haar nieuwe contract, ons publiek even goed zal moeten bedienen als het amerikaansch publiek bediend wordt, dan zullen de *palace cars* van stroo hier zeker ook weldra gezien worden. "Wij moeten plaatsvervangers voor hout vinden, want goed timmerhout wordt schaarsch, als men dus voortgaat met het te vernielen", zeide de heer Pullman, toen hij mij zijn fabriek wees... "De wijze waarop de bosschen in Amerika worden uitgeroeid, doordien ze omgehouwen en niet tegen brand beschermd worden, is werkelijk angstwekkend."

De werktuigen in de fabrieken worden in beweging gebracht door het beroemde *Corlisse Engine*, de reusachtige amerikaansche stoommachine welke op de wereldtentoonstelling te Philadelphia al de werktuigen dreef. "Mijn werklieden zijn er trotsch op, dat de grootste machine der wereld, die beroemd zal zijn in onze geschiedenis als het reuzenwerktuig op het feest van onze honderdjarige vrijheid, hier voor hen arbeidt." De machine weegt 350 ton (een ton = 1013 kilogr.) en werd van Philadelphia op 35 spoorwegwagens naar Chicago gebracht. Nacht en dag werkt het ontzaglijk stalen gedrocht door, met gladde beweging van wielen en banden.

Bij het naar huis rijden in de *palace-car*, waar we gezellig dineerden, vertelde mij de heer Lincoln, de eenige zoon van den grooten president, den edelen Abraham Lincoln, hoe de heer Pullman door rusteloos werken en denken zijn millioenen bijeengebracht had. De heer Lincoln, die sedert optrad als minister van oorlog, was advocaat te Chicago en had den heer Pullman in vele zijner zaken bijgestaan; zoo ik overtuigd wilde worden dat geen geluk maar harde arbeid en een ijzeren wil den grooten industrieel zoo ver gebracht hadden, dan had ik slechts te luisteren naar het belangwekkend verhaal van den heer Lincoln.

Onder het eten kwam het gesprek op Nederland, waaruit mij

weer bleek dat wij in Amerika een voortreffelijken naam hebben, een heerlijk erfdeel ons door groote voorvaderen nagelaten.

Laat ons er toch gebruik van maken om in den wonderen voorspoed van dit land te deelen.

De heer Pullman zeide weder hetzelfde, wat zoo menigeen mij herhaald heeft: "Uw handelaars moeten zelve hier komen rondkijken of anders hun zonen zenden. Er is hier ontzaglijk veel geld te verdienen, maar uw huizen moeten vertegenwoordigers hebben en zich verbinden met prima amerikaansche huizen, van welke wij er wezenlijk genoeg hebben. Laat hen, nu de markt weder overstroomd zal worden met nieuwe waarden, goed uit hun oogen zien, en als ze den tijd vooruit zijn en door onvoldoende inlichting waarden koopen, welke eerst later goed zullen worden, laat hen deze dan bewaren. Geen kennis van ons rechtswezen baat u in Holland, als ge geen voortreffelijken raadgever hebt in Amerika, dien ge vertrouwen kunt. En soms is het zelfs voor ons moeilijk genoeg om te weten wat we doen moeten. Zoo had ik geld gestoken, 200,000 dollars ongeveer, in den Atlantic Pacific. Die spoorweg ging failliet, en, om in den gereorganiseerden spoorweg deel te nemen, moest ik een halven dollar per aandeel bijbetalen. Ik liet de circulaire wel drie weken op mijn lessenaar liggen, niet wetende wat ik doen zou, tot ik eindelijk een *cheque* schreef. Een paar weken geleden heb ik mijn aandeelen verkocht, die toen in de vijftig stonden. Het wordt een der groote *trunk ways* van het Westen, en de werklui leggen twee mijlen rails per dag. De moraal hiervan is: wees voorzichtig, raadpleeg de beste huizen in Amerika, doch zoo ge u in den vinger snijdt, verkoop dan niet te spoedig."

Ik vond het belangrijk dezen raad van een der knapste en meest "*succesful men of the states*" mede te deelen, te meer daar alle groote handelaars hetzelfde zeggen.

Voor wij uiteengingen vertelde de heer Lincoln mij het afscheid, dat zijn beroemde vader van hem nam, toen hij naar de tooneelvoorstelling ging waar de moordenaar hem treffen zou.

"Ik was 's middags juist teruggekomen van het oorlogstooneel",

zeide de heer Lincoln. "Ik was officier, en hâd juist de overgave van generaal Lee bijgewoond. Mijn vader had nog van niemand de bijzonderheden van die overgave gehoord en ik vertelde ze hem. Sinds zes maanden had ik niet in bed geslapen, daar wij hard werk hadden te doen in het veld, en ik was doodmoede. "Het beste wat je doen kunt, mijn jongen," zeide mijn vader, "is naar bed te gaan. Ik heb beloofd de voorstelling in den schouwburg bij te wonen, en zal je er alles van vertellen, maar ga jij nu naar bed!"

"Ik ging naar bed, en om tien uur werd ik opgeschrikt uit mijn slaap door de mededeeling dat mijn vader vermoord was!"

"DU HAST DIAMANTEN UND PERLEN!"

De vraag naar diamanten in Amerika is mischien nooit zoo groot geweest als thans, vooral in Chicago, de groote stad van het Westen. De steeds toenemende welvaart en rijkdom hebben een zucht naar weelde, een voorliefde voor schitterende sieraden ontwikkeld, waaraan vroeger nooit voldaan kon worden, en de diamant heeft zijn wettige plaats als de voornaamste onder de kostbare steenen gehandhaafd. Deze toenemende vraag werd natuurlijk gevolgd door verhooging van prijs, totdat de diamanthandel zich uitbreidde. Kortom, de diamantkoorts, die een paar jaar geleden verondersteld werd te hebben uitgewoed, is in betrekkelijk korten tijd herleefd en met verdubbelde hevigheid in Amerika uitgebroken.

"Ik woon hier in Chicago omstreeks twintig jaren," zeide een diamantverkooper, in den loop van een gesprek over dat onderwerp, "en de vraag is nooit zoo groot geweest als in de laatste twee jaren. Wij verkoopen thans tien diamanten, waar wij er twee jaren geleden slechts één van de hand zouden hebben gedaan."

— "En waaraan schrijft gij die groote vraag toe?"

— "Aan de goede tijden, den toenemenden rijkdom van het land en aan het feit dat de rijke menschen hier de kunst beginnen te leeren hun geld uit te geven — een zeker teeken van vooruitgang en beschaving."

— "Hebben de prijzen gelijken tred met de toenemende vraag gehouden?"

— "Zij zijn in evenredigheid gestegen. Tot het jaar 1879 ging de markt steeds naar beneden, zoodat de diamanten voor ongekend lagen prijs verkocht werden. Van dien tijd af zijn zij echter weer trapsgewijze naar boven gegaan."

— "Naar welke soort van steenen is de meeste vraag, naar de beste of de goedkoopere soorten?"

— "De smaak voor schoone diamanten is vooral toegenomen. Ook worden de diamanten tegenwoordig op veel smaakvoller wijze gezet. Zij worden eenvoudiger en netter gezet, en de sieraden zijn niet meer zoo opzichtig."

— "Door welken stand wordt het meest diamanten gedragen?"

— "Door elken stand ongeveer evenveel. De diamantkoorts bepaalt zich niet tot de rijken en aanzienlijken; neen, ieder die geld over heeft en dat wenscht te beleggen in iets dat altijd goed blijft en nooit zijne waarde verliest, koopt diamanten."

— "Welke verhouding is er, gelooft ge, tusschen de echte diamanten en de nagemaakte?"

— "Negentien twintigsten van al de steenen, die er als diamanten uitzien, zijn diamanten. Natuurlijk is er namaak en zijn er diamanten van weinig waarde, maar de meeste steenen, die als diamanten verkocht worden, zijn het ook."

— "Hoeveel zouden de groote firma's door elkander wel verkoopen?"

— "Onze firma heeft verleden jaar tot een bedrag van 75.000 dollars verkocht. Een ander huis zette voor eene waarde van 140,000 dollars om, en nog een ander voor 100.000."

— "Naar welke diamanten is de meeste vraag?"

— "Er is altijd groote vraag naar de steenen die bekend staan onder den naam van "*old mine stones*." Ieder verlangt ze, zoowel om hunne innerlijke als om hun artistieke waarde. Toch worden er velen voor "*oldmine*" verkocht, die niet uit de oude mijnen afkomstig zijn. De zoogenaamde "*oldmines*" zijn nagenoeg uitgeput en het aanbod is dus gering. Een onervaren kooper loopt dikwijls gevaar bedrogen te worden door een koopman, wiens winzucht den baas speelt over zijne eerlijkheid. Doch

feitelijk wordt de waarde van een diamant enkel berekend naar zijne hoedanigheid, niet naar zijn oorsprong of geschiedenis.

"De amerikaansche markt heeft een grooter aantal diamanten van zuiver water dan eenige andere in de wereld — een bewijs dat onze welvaart grooter en onze smaak beter wordt."

— "Hoe worden de prijzen berekend?"

— "De waarde van een diamant wordt geschat naar zijn gewicht en hoedanigheid. Het gewicht wordt berekend in karaten en greinen. Vier greinen maken een karaat, en 151 ½ karaat is een ons trooisch gewicht. De gewone prijs is van 80 tot 160 dollar het karaat. Nu en dan worden er ook wel diamanten verkocht van 500 dollars het karaat, terwijl men daarentegen ook steenen kan krijgen van 36 dollar het karaat en minder."

— "Welke diamanten sieraden zijn het meest onder de dames gewild?"

— "Eene dame die nog geene diamanten bezit, schaft zich allereerst oorringen aan. Dan komt de broche of misschien wel de diamanten ring, en daarna de met diamanten ingelegde kam of eenig ander hoofdsieraad. Wellicht komt het u merkwaardig voor dat een toiletartikel, hetwelk amerikaansche dames zoo van de groote als van de halve wereld gaarne bezitten, diamanten *kousebanden* zijn."

— "En worden die kousebandgespen van kostbare diamanten gemaakt?"

— "Zij worden gemaakt van kleine steenen, maar eerste kwaliteit, *mêlé* noemen wij ze. Ik zal er u een paar laten zien."

En thans haalde de juwelier een groote lederen portefeuille uit zijne brandkast, waarin een twintigtal papieren pakjes lagen, die eene waarde in geld vertegenwoordigden van 20,000 dollars. Een van die pakjes werd losgemaakt en de inhoud, een vijftiental kleine juweelen, werd op tafel gelegd.

— "Een paar kousebandengespen van deze steenen gemaakt, zou 150 dollars kosten. Dat is nogal veel, maar de dames schijnen te denken dat het bij haar toilet behoort."

— "Hangt de waarde van een diamant niet voornamelijk van het slijpen af?"

— "Ja. Door het slijpen komt de schoonheid van den steen voor den dag en het geeft hem den glans, die zijne grootste aantrekkelijkheid is. Vroeger werden de diamanten uitsluitend in Holland geslepen, maar in latere jaren hebben de Newyorksche werklieden de kunst ook geleerd van de diamantslijpers, die uit Holland werden overgebracht. Doch het bewerken kost in Holland minder dan hier, zoodat wij Amsterdam eigenlijk nog geen concurrentie aandoen. Het is goedkooper om diamanten, die in Holland geslepen zijn, in te voeren, dan ze in ons land te laten bewerken, niettegenstaande ongeslepen steenen geen inkomend recht betalen en geslepen steenen wel."

— "Verhoogt het zetten de waarde van den steen?"

— "Betrekkelijk weinig. Wie een diamanten ring koopt van 1000 dollars, zal voor het zetten niet meer dan 7 dollars betalen. De echte liefhebbers koopen zeer eenvoudig gezette sieraden — hoe minder goud hoe liever. Bij broches, diadeemen enz. wordt meer werk van het zetten gemaakt. Somtijds moet er wel eens een steen overgeslepen worden, en, ofschoon hij dan in gewicht verliest, verhoogt het nieuwe werk zijn waarde."

— "Wordt er niet veel bedrog gepleegd bij het verkoopen van diamanten?"

— "Niet als zij gekocht worden bij een bekende firma, welke er natuurlijk belang bij heeft haar goeden naam te bewaren. Alleen zij, die iets heel moois willen hebben voor weinig geld, worden bedrogen, want er zijn gauwdieven onder de diamantverkoopers, die er hun beroep van maken de lichtgeloovigen te verschalken. In den loop van drie maanden werd, op die wijze, door eenige schurken aan ingezetenen van Chicago zeker voor een som van 40,000 dollars ontstolen. Deze bedriegers zwerven gewoonlijk om de juwelierswinkels heen en bieden hunne waren den voorbijgangers aan. Zij zijn niet bang voor een leugentje en verzinnen allerlei verhalen om de lieden in te palmen. Een zal bijvoorbeeld vertellen dat hij bitter in nood is en zich verplicht ziet een prachtigen steen te verkoopen, dien hij terstond voor den dag haalt. De man wekt me-

delijden en brengt de lichtgeloovigen in den waan dat de steen, dien hij te koop aanbiedt, echt is. Men begint te schacheren, de koop wordt gesloten en de bedrieger heeft zijn slachtoffer een stuk glas in de hand gestopt, dat als hij het een tijdlang gedragen heeft, zijn glans verliest."

— "Smokkelt men veel diamanten?"

— "Neen, aangezien daaraan te veel gevaar is verbonden en het invoerrecht te onbeduidend is om van het smokkelen eene geldwinning te maken. Natuurlijk wordt er wel eens wat verdacht veel voor persoonlijk gebruik buitenslands gekocht en naar huis medegebracht. Dit is meer dan eene ontduiking van de wet, en eigenlijk niets anders dan smokkelen. Ik herinner mij, dat toen ik van eene reis naar Europa terugkeerde, eene der dames aan boord een paar ringen in de ooren had van 4000 dollar en een speld van 10.000 dollars. Zij betaalde geen accijns en haar echtgnoot heeft die sieraden waarschijnlijk den volgenden dag te koop aangeboden.

"Als ge hier te Chicago feesten bijwoont, zult ge niet voor den tweeden keer vragen of men in Amerika veel van diamanten houdt. De vrouwen zijn er op verzot en de mannen noemen de flonkersteenen "appeltjes voor den dorst" en geven ze liever dan iets anders aan hun echtgenooten, omdat ze altijd waarde behouden."

De gelegenheid kwam spoedig, en was zeer leerzaam. Op een prachtig bal, waar alles wat weelde bedenken kan schitterde en straalde, hield ik een praatje met een heer uit Boston, die mijn aandacht vestigde op de kostbare schilderijen van fransche meesters aan den wand, en de flonkersteenen, die het licht weerkaatsten. Hij wreef zich vergenoegd de handen, en zeide: "Het zijn hier in Chicago toch verstandige lieden. Ze geven veel uit; *they learn how to spend.* Ze begrijpen wat het land noodig heeft."

— "Bij ons prijzen we juist zuinigheid en spaarzaamheid, vooral als bronnen van welvaart", merkte ik op.

— "O! dat is goed voor de oude wereld, maar wij hebben het tegendeel noodig. Wij behoeven groote steden, waar veel geld verteerd wordt. Zelfs de rijken lieden, die geen anderen

hartstocht kennen dan die van elkander de loef af te steken en elkander te overschitteren door meubelen, kleeding, huizen, rijtuigen, zijn weldoeners van het land, zonder dit te willen of te weten. Wij brengen meer levensbehoeften, katoen en metalen op, dan we zelve gebruiken kunnen, en de vraag voor ons is: hoe kunnen wij de vraag naar onze overproductie verlevendigen. Om een voorbeeld van mijn vriend Atkinson te Boston aan te halen: het gezin, dat de meeste thee en zijde uit China gebruikt, is een vaderlandlievend gezin. Hoe meer wij kunnen gebruiken van 't geen de Chinezen ons in ruil zenden, des te meer van de katoenen goederen uit Nieuw Engeland en het Zuiden zullen ze bij ons koopen. Hoe meer diamanten we te Amsterdam koopen, hoe meer schilderijen, toiletten en *articles de Paris* wij uit Frankrijk halen, des te meer geld kunnen ze daar besteden voor ons graan, onze petroleum, ons vee."

De heer die dus sprak, zond mij den volgenden dag het belangwekkend geschriftje van zijn vriend Edward Atkinson: *Labor and Capital Allies not Enemies*, waarin de volgende regelen de kern van zijn opmerkingen bevatten:

"The more tea, sugar, and silk we indulge in, although these may be called articles of comfort and luxury, the greater outlet we shall have for the articles of necessity that we now produce in excess of our own wants, and the more shall we stimulate the consumption of the products of our own labor.

Our problem is the strange one — perhaps never encountered by any other nation — not how to save, but how to spend; not how to spare, but how to use the excess of our abundance of the necessities of life, in order that by the spending we may get for the larger portion of our people more of the comforts and luxuries of life, and for a small and now diminishing proportion of our people an opportunity to work, so that they also may share the ample production of articles of necessity that we ourselves produce."

Het is zeker dat de kunst van geld uit te geven en een verstandig gebruik van overwinsten te maken, meer en meer in Amerika beoefend wordt, en tot prikkel strekt van handel, nijverheid en kunst.

Een rijk Amerikaan kan geen majoraat maken van zijn goed, geen erfelijk landeigendom aan zijn oudsten zoon nalaten, om dus te zorgen dat het hoofd der familie, van welke hij de eerste is, steeds zijn naam luisterrijk zal kunnen voeren. De wetten en gebruiken, die dit in Engeland — tot nu toe — mogelijk en gebruikelijk maakten, bestaan in Amerika niet. Het is niet zoo gemakkelijk als het lijkt om veel geld uit te geven, wanneer een millionair geen erfgoederen koopt. Een grooten staat voeren is niet verleidelijk, want vele dienstboden te houden is in het demokratische land voor menigeen de grootste straf, en zeer rijke lieden zelfs wonen liever in een hotel. Zij die gedreven worden door den wensch om hun naam eer aan te doen, besteden daarom vaak een gedeelte van hun fortuin ten dienste van den staat.

Onder de voortbrengselen der Vereenigde Staten, welke het meest mijn afgunst wekken, behooren dan ook in de eerste plaats deze rijke burgers, die een deel van hun schatten beschikbaar stellen tot bevordering van wetenschap of kunst. Het ware een zegen voor Europa zoo de republiek er een exportartikel van maken kon. Wat hebben wij in Nederland getobd om prof. Buys Ballot in staat te stellen, door onze wetenschappelijke mannen een station in het Noorden te laten bezetten, voor gelijktijdige waarnemingen met de overige beschaafde rijken!

En toen men dat betreurde, las men tevens in de dagbladen hoe een vrijgevig burger van Pittsburg in Pennsylvania, die zijn naam geheim houdt, eenige duizenden dollars beschikbaar stelt voor prof. Longley, het beroemde hoofd van het Alleghany-observatorium, die een wetenschappelijken tocht begint tot vermeerdering onzer weerkennis. Hij wil door proefnemingen ontdekken, hoeveel warmte de zon aan de aarde geeft, en gaat die warmte meten op de hoogste bergtoppen in de droogste, dorste streek, welke hij vinden kan. Nergens vindt hij daartoe beter gelegenheid, meent hij, dan in het verre uiteinde van Arizona en Zuid-Californië, waar hij met zijn tochtgenooten niet komen kan zonder hulp en bescherming der regeering, welke hem door het departement van oorlog geschonken is, dat voor hun

vervoer zorgt. Doch een honderdduizend gulden waren noodig voor instrumenten en bijkomende kosten, en deze werden aan professor Longley gezonden.

O onbekende weldoener der wetenschap te Pittsburg in Pennsylvanië! Ik hoop dat de amerikaansche dichters u zullen eeren. De maan, de roos, de nachtegaal, de tortelduif en het kirren en trekkebekken van jonge gelieven zijn reeds zoo dikwijls bezongen, dat men zijn verlangen naar nieuwe ontboezemingen dienaangaande best bedwingen kan. Doch verstandige, nederige, vaderlandlievende mannen, die begrijpen wat hun tijd noodig heeft en die daartoe medewerken naar gelang van eigen kracht, worden zelden opgemerkt en gewaardeerd gelijk ze verdienen. En toch doet die onbekende van Pittsburg meer voor de eer, de welvaart, het prestige van zijn volk, dan zoo hij op eigen kosten een geheel regiment uitzond tegen de Roodhuiden, of een vloot en leger uitrustte, om ergens een Transvaal-oorlog te beginnen. De tochten van de kleine *Barents* hebben meer gedaan om Nederland's heden en verleden bij Europa en Amerika in eervolle herinnering te houden, dan menig millioen, uit de staatskas gevloeid, vermocht. Zoo onze welgestelde medeburgers en onze regeering dit begrijpen, en den grooten onbekende van Pittsburg tot voorbeeld kiezen, dan hebben wij een heerlijke les uit Amerika ter harte genomen.

AMERIKAANSCHE IJDELHEID.

> "The pious and just honoring of our selves may be thought the radical moisture and fountain-head from whence every laudable and worthy enterprise issues forth."
>
> MILTON.

Een der geleerden in *Harvard University* heeft voorgesteld, dat zijn hoogesehool een professor in de vaderlandsliefde zou aanstellen, "die er voor zou moeten zorgen, dat het leven en streven van Amerika's groote mannen nooit vergeten werd, en die bij de jongelingen van elk achtereenvolgend geslacht dien edelen hartstocht zoude kweeken, welken men zoowel vaderlandsliefde als *public spirit* kan noemen."

Toen ik van dit voorstel hoorde, juichte ik het van harte toe. Ik vond het een voortreffelijk denkbeeld, want ik heb liever dat mijn jongens vaderlandsliefde leerden dan hebreeuwsch of sanscriet. Ook bevalt mij in dit voorstel het vereenzelvigen der woorden "vaderlandsliefde" en "*public spirit*". Ja, laten wij in plaats van dit engelsche woord te gebruiken, maar flinkweg spreken van de vaderlandsliefde van den ondernemenden man, die den handel en de nijverheid van zijn stad en staat ontwikkelt; die werkt en zwoegt en spaart en veel geld verdient en rijk wordt, en zijn vrijen tijd besteedt om voor de regeering, de kunst, de armen, de zieken en verdrukten van zijn land te denken en te werken.

Niets heeft mij werkelijk dieper in Amerika getroffen dan de vaderlandsliefde van het volk, dan zijn verrukkelijke ijdelheid, die aan jeugd en voorjaar doet denken, en de hoopvolle zonnige ijdelheid gelijkt van jonge meisjes en bloeiende vruchtboomen.

De amerikaansche vrouwen kleeden zich op symbolische wijze in de kleuren en tinten, die der vrouwen van overwinnende helden en landveroveraars past, en de mannen in het westen en zuiden houden er van zich keurig te kleeden; een fluweele jas komt hun artistiek voor, een gebloemd vest en een kleurige das streelen hun oog door gloed van tinten.

Toen ik in 1867 de Parijsche wereldtentoonstelling bezocht, werd ik getroffen door het opschrift, in de fransche afdeeling, boven een verzameling van de schoonste en kostbaarste stoffen voor japonnen:

"*Qualité extra-sublime, fabriqueé spécialement pour l'Amérique.*"

Dat is goed en passend, dacht ik toen reeds, en denk ik thans nog veel meer, nu ik mij de verrukkelijke toiletten herinner, te Chicago en New-York door mij bewonderd, en het mij is of ik de walsmuziek nog hoor weerklinken in de groote zaal, van welke ik in het vorige hoofdstuk sprak, die met rozen en heliotrope en viooltjes geheel was behangen en waar een der spoorwegkoningen mij in de gelegenheid stelde met jonge vrouwen te dansen, die in avond-wolken gekleed waren en van diamantdruppelen straalden.

Welk een kleur en tint geeft die heerlijke ijdelheid in de woningen, welk een kleur en gloed geeft ze aan het dagelijksch leven en aan de gesprekken. Bluffen is ploertig; de man die altijd van zijn geld spreekt is hinderlijk en opzichtig; maar er is een soort van zachte, vroolijke overdrijving, wanneer een Amerikaan spreekt van zijn vaderland, van 's lands instellingen, mijnen, schoonheid, geestkracht en overweldigenden rijkdom, die aangenaam stemt. Vindt ge b. v. ons aller hartelijk en eerbiedig bluffen op het kranige oud-hollandsche ras, dat zich verleden jaar in de Transvaal deed gelden, niet verfrisschend, opwindend en jong? Dit grootspreken is een amerikaansche gewoonte en ik vind haar even begrijpelijk als

krachtwekkend. Men begint met trotsch te zijn op zijn dorp en stad, dan volgen de staat, het geheele land, zijn bevolking, het werelddeel, en eindelijk de eeuw. "Iedere inwoner, van den burgemeester tot den jongsten straatjongen", zegt de heer Waring, "verheft zich op de bevolking, den rijkdom en de ontwikkeling van zijn dorp en overdrijft die!"

"Hoe heet dit dorp?" riep ik uit mijn wagen aan een station aan den spoorweg naar St. Louis een knaapje van acht jaar toe, die appelen ventte.

"Vandalia!"

"Hoe groot is het?"

"Vierduizend."

De trein ging voort, maar intusschen liep de kleine jongen zoo snel hij kon langs den wagen mede, roepende: "Guess it's improving though... there's two factories up!" (Maar je kunt er van op aan, dat de stad opkomt, hoor! Er zijn twee fabrieken in aanbouw!")

Ik geloof, dat zelfs in ons welvarende, goed onderhouden Amsterdam een straatjongen eerder een scheldnaam zou roepen en zijn tong zou uitsteken tegen den vertrekkenden trein, dan nog even in der haast, rennende langs den trein, te bluffen op het nieuwe panorama, de nieuwe hoogeschool en de houten telephoonhekken boven onze daken. Die jongen van acht jaren had aan moeders knieën geleerd trotsch te zijn op zijn stad, hij vond er een genoegen in op de beste zijde de aandacht te vestigen, en ik erken gaarne dat die ijdelheid mij frisch, sappig, voorjaarsachtig en vol belofte voorkwam.

"Ieder man in Amerika," riep Holyoake, de engelsche radicaal, die de republiek verleden jaar voor het eerst bezocht, met verwondering uit, "ieder man heeft een gevoel als of het land hem behoort, omdat het bekoorlijk bewustzijn van een algemeen erkende gelijkheid en van de kansen welke hij heeft om zelf eigenaar te worden, hem doordrongen heeft. Hij is trotsch op de standbeelden en openbare gebouwen. De groote rivieren, de oneindige prairieën, de koninklijke bergen, ze schijnen hem te behooren. In Engeland vraagt niemand den bezoeker of den vreemdeling dien hij voor het eerst ontmoet: "En wat

zegt ge wel van Engeland? Het volk moet het gevoelen dat het land hun behoort, dat ze er verantwoordelijk voor zijn. Het land wordt door iemand anders bestuurd. Ik was nog geen uur in Amerika geland of ik gevoelde dat ik onder een nieuw volk was, bezield door een nieuw leven 't welk ik nooit gezien had.

Ik was drie dagen in den trein van Ottawa naar Chicago. Ik bracht steeds een deel van den dag door in de gezellige rooksalon. Er was slechts één klasse en één vracht, alle standen zaten bijeen, zonder aarzeling of valsche schaamte. Een pootige man, die nooit sprak en een werkman scheen te zijn, was meestal in de rooksalon. Hij zeide nooit iets, behalve dat hij mij een paar keer zijn stoel aanbood, wanneer hij dacht dat ik het wat te benauwd had, doordien een bijzonder dikke heer de plaats naast mij had ingenomen. "Ik rook even graag buiten op het balcon van den wagen," zeide hij beleefd, toen ik antwoordde dat ik hem liever niet lastig was. Op den morgen van den derden dag waren we alleen in den wagen. Wenschende te ontdekken of hij spreken kon en wilde, vroeg ik hem: "Zijn we nog ver van Chicago?" Hij keek mij met plotselinge verbazing aan. Zwart, borstelig haar overdekte zijn gelaat, dat vele dagen lang niet geschoren was, hetgeen een zeldzaam iets in Amerika is. Op mijn vraag scheen ieder haartje steil te staan; hij legde de hand op mijn knie, en vroeg: "Zijt ge *nooit* in Chicago geweest?" — "Hoe zou dat mogelijk zijn geweest?" antwoorde ik: "Ik kom pas van Europa en ben onder anderen hierheen gereisd om het te zien."

Met medelijden en sympathie keek hij mij aan; zijn kleine diepliggende, zwarte oogen vonkelden als glimwormen in den zwarten nacht van zijn donker gelaat; hij stond op en legde zijn handen op mijn schouders om zijn woorden meer kracht bij te zetten, terwijl hij met ernstige overtuiging zeide: "Sir, Chicago is the boss city of the universe." (Chicago, mijnheer, is de baas van alle steden in het heelal). Hij vreesde klaarblijkelijk dat ik de vruchtelooze poging zou wagen om een andere stad met haar te vergelijken!

Later vernam ik dat deze sanguinische bewonderaar van Chi-

cago de remmer van den trein was. Toch had deze man, die waarschijnlijk een duizend keer de stad was binnengereden, evenveel genoegen in Chicago, evenveel trots en fierheid op haar ontwikkeling, als ware hij haar eigenaar. Is het land niet gelukkig, waar werklieden en jonge kinderen met zooveel ijdelheid en ingenomenheid van hun stad, hun dierbaar thuis spreken?

Want weet gij wat men er door wint? Dat men niet eeuwig hoort klagen, gispen, critiseeren en afbreken; dat men niet altijd het verleden zoo hoort ophemelen, als deed men het expres om allen, die in dezen tijd hun best doen, aan te moedigen door hen met steenklompen van den voortijd te vermorselen; dat men het heden hoort waardeeren, terwijl het nog tijd is, en dat men jongelieden op de toekomst wijst en prikkelt, in plaats van neerdrukt en tevens pedant maakt. Dit heeft o. a. het gelukkige gevolg, dat in Amerika jongelieden, die pas van school komen, zich niet verbeelden dat ze alles beter weten dan hun achterlijke, oudbakken vaders en ooms, maar dat ze eerbeid hebben en toonen, en hun knapheid niet luchten door altijd alles af te keuren en te beschimpen.

En weet ge wat die heerlijke gewoonte, om zijn land en volk te bewonderen en lief te hebben, o. a. bewijst? Dat aan democratische instellingen de toekomst behoort; dat het goed is om aan ieder huisvader een aandeel te geven in de regeering van het land; dat het vruchtbaar is een deel der verantwoordelijkheid op ieders schouders te leggen. Men keurt niet zoo licht af, wat men zelf hielp maken; men bewondert gaarne datgene wáaraan men zelf deel heeft. Dit is zoo waar dat wij, gelijk Emerson opmerkte, met het bewonderenswaardige *esprit de corps*, waardoor wij in onze eigenliefde alles annexeeren wat we aanraken, zelfs kras partij trekken voor de verrukkelijke eigenschappen van het schip, waarop wij toevallig den Oceaan oversteken. Niets gaat ons natuurlijker af dan te beweren, dat ons schip grooter, sneller en schooner is dan eenig ander dat de zeeën doorploegt.

Moet dit geen reden zijn om elken belasting betalenden burger persoonlijk te interresseeren bij het bestuur van het schip van staat, door hem het kiesrecht te geven?

Ik erken dat ik die waardeering van eigen land en volk, de frissche, kleurrijke ijdelheid der Amerikanen van harte heb bewonderd en benijd.

O! die parvenus van Chicago, wat zijn dat een mannen, een wereldbouwers! wat vormen ze een roemrijke, krachtige keurbende!

In een club van Chicago werd mij een lunch aangeboden door de voornaamste ingezetenen. Ik zat naast den president van de club, een der ijzerkoningen; zijn portret in olieverf hing tegenover ons, en ik bewonderde het krachtige gedistingeerde gelaat.

Aan het dejeuner spraken we over dagbladen, en ik hoorde iemand van de andere zijde der tafel mijn buurman toeroepen: "Zeg Fairfax, wat voor krant las jij wel, toen je twintig was? Tot welke partij behoorde je, he?" Men lachte, en de eene kwinkslag volgde den anderen, totdat de heer Fairfax zich tot mij keerende zeide: "Ge begrijpt er zeker niets van? Al die aardigheden doelen er op, dat ik mijn leven ben begonnen als *bricklayer*, als opperman die de tichelsteenen aan de metselaars bracht!"

En de heer Lincoln, de zoon van den grooten president, die naast mij zat, zeide: "Hij heeft nu fabrieken, ijzermijnen, spoorwegen en ik weet niet wat al. Mijnheer Pullman daar begon ook van niets. Ik geloof dat gij, die heer daar, en ik de eenige hier aan tafel zijn die men geene "*self made men*" kan noemen."

Al die mannen waren er te recht fier op, de eersten van hun geslacht te zijn. Ze hadden zelf hun fortuin gehouwen uit erts, of mijn, of aarde.... Ik zat tusschen voorvaders in, tusschen mannen van wie men in Amerika later trotsch zal zijn af te stammen.

Nu reeds is men in Amerika zoo fier op zijn *self made men*, op zijn medeburgers, die door inzicht, volharding en geestkracht vooruit zijn gekomen, dat een *parvenu* niet ongaarne een toespeling hoort op zijn geringe afkomst. President Lincoln sprak van den tijd dat hij houthakker was, president Garfield verhaalde mij anecdotes uit zijn jeugd, toen hij hand-

werksman was. In oude landen is men met, de oogen naar het verleden gericht, voornamelijk trotsch op zijn afkomst, al geldt van menigeen ook het woord door een Amerikaan gesproken tot een lord die blufte op zijn afstamming van een groot staatsman:

"*Your descent.... what a descent!* (Uw afstamming.... welk een afdaling!)

Doch, met de oogen op het verschiet gericht, eert men in Amerika vooral de eersten van een geslacht, de grondleggers, de eikenpooters, aan wie de wouden der toekomst te danken zullen zijn. Men heeft een voorliefde voor mannen, die honger geleden hebben, die hun brood in het zweet huns aanschijns hebben leeren verdienen, al doet het hun geen kwaad zoo ze ter zelfder tijd kunnen wijzen op een aanzienlijken Engelschman of Hollander als voorvader.

De democratie, het souvereine volk schept er een luidruchtig, onstuimig vermaak in, zijn gunstelingen en meesters te kiezen onder de mannen, die eens ambachtslieden waren. Het houdt er van zelf troef te maken. Ja, schoppe een is de minste en laagste der kaarten, ze is minder dan de heer, dan de vrouw, zelfs dan de boer, maar ik maak troef, en schoppe aas wordt spadille en ik sla er de koningen mede!

Dat is de ijdelheid van republikeinen, ik geef het toe, maar afstammelingen der 17de eeuwsche Nederlanders begrijpen die toch zeker.

Wil ik u een juist denkbeeld geven van die avonturiers en stichters van rijken, van die soldaten uit den grooten oorlog, die Amerika thans tot het wonder der wereld maken?

Wilt ge hun kracht en ijdelheid en frischheid en hoop begrijpen, gaat dan naar het Trippenhuis te Amsterdam, of naar eenig museum van meesterstukken der oud-hollandsche kunst. Daar ziet ge de krachtige, levenslustige burgers van Holland's gouden eeuw in wapenpraal en gulle vroolijkheid bijeen; ge ziet kooplieden met het uiterlijk van krijgslieden om de groene tafel van hun gild vergaderen, ge ziet het portret van Jacob de Witt, burgemeester van Dord en vader van Jan de Witt, een republikein van den ouden stempel, met een gelaat vol

geestkracht, met een mond wiens neen, neen was; ge ziet er ongenoemde burgers der republiek, zoo forsch, stoer en vastbesloten, dat de mannen van Chicago hun dadelijk het eereburgerschap zouden aanbieden.

Welk een opgewektheid, levenslust en vroolijke jeugdige ijdelheid bewondert men op die doeken uit Holland's gouden eeuw.

Men was niet geblaseerd, men verveelde zich niet, doch men genoot; men haalde zijn hart op aan alles wat de zinnen streelde, men lachte, schertste en vierde feest, en, was de lach ook soms wat luid, de scherts soms wat ruw, zoo was dit te danken aan de onstuimigheid, waarmede het jonge, warme bloed met krachtige slagen door de aderen joeg. Aan een volk vol merg en pit, vol frissche jeugd en kostelijke dwaasheid, ontbreekt de fijne smaak wel eens van een ontzenuwde beschaving. Geen bleeke verveling, uit bloedarmoede en lamlendigheid geteeld, streek de aangezichten effen en strak, of deed dunne lippen op half sarcastische, half cynische wijze glimlachen! Neen, gulle vroolijkheid, uitgelaten pret, lustig genot in spijs en drank, in kleur en licht, deden de aangezichten glansen dier krachtige burgers en boeren, die rust na den arbeid zoet vonden en het goede van het leven wisten te genieten.

In welk een feestelijke stemming worden we gebracht! Men wordt gedwongen het feest mede te vieren, dat al die verheugde lieden in die versierde booten bijeenbrengt. De trompetten klinken, muziek vervult de lucht, men zingt en jubelt, het licht danst op het water, waarin de vlaggen zich weerspiegelen. O, het leven is zoet! de jeugd is verrukkelijk! laat ons juichen en vroolijk zijn!

Welnu, diezelfde jeugd viert thans het vrijheidsfeest in Amerika. Het geslacht van burgemeester Jacob de Witt, vindt men in Chicago, Omaha en in het Mississippi-dal telkens terug, en men kan de ijdelheid der Amerikanen, die Europa om portretschilders smeeken, het best bij die onzer voorvaderen vergelijken.

Men spreekt steeds over "de ijdelheid" der Hollanders in de

17de eeuw en men zegent die, omdat men aan haar zoovele meesterstukken van Rembrandt, van der Helst en Moreelse te danken heeft. Ik ben niet overtuigd, dat ijdelheid het juiste woord is. Paarde zich bij de groote ingezetenen der republiek aan de fierheid van den krachtigen, moedigen burger, die naar Oost en West zijn vloten uitzond, en Spanje en Engeland beurtelings het hoofd durfde bieden, ook niet de trots, de republikeinsche trots van mannen zonder voorouders, die zich zelven alles verschuldigd zijn? De trots van den parvenu, in den goeden zin van het woord — van den man, die niet door een gelukkig toeval, maar door eigen genie, krachtsinspanning en inzicht zich vrij baan heeft weten te maken, is meestal veel grooter dan de trots van hem, die schier niets aan zich zelven verschuldigd is, doch bijna alles dankt aan hetgeen het erfrecht hem schonk. De man van goeden huize, die *par droit de naissance* in de beste kringen omgaat en sinds zijn jeugd ondervindt, welk voorrecht het is een geëerbiedigden naam te dragen, moet al zeer hersenloos zijn, zoo hij zich veel laat voorstaan op eigen grootheid. De ijdelste zelf moet erkennen, dat hij zich zelf niet alles verschuldigd is en dat het zeer de vraag zou zijn of hij, alleen door eigen krachtsinspanning, een hooge positie zou hebben weten te veroveren. Doch de man, die grootendeels door zelfbewuste kracht honderde moeielijkheden overwonnen heeft; die met stalen volharding den ongelijken strijd gestreden heeft en eindelijk overwinnend uit het strijdperk treedt, hij kent de conventioneele nederigheid niet der aristocraten. Hij tooit zich met de kleuren en symbolen, die den overwinnenden held passen; hij is niet ijdel, maar trotsch; hij verhoovaardigt zich zonder valsche schaamte, en roemt openhartig op hetgeen hij gedaan heeft. Hij gevoelt hoezeer hij de vruchten plukt van hetgeen ook zijn vrienden en landgenooten van hunne zijde doen en deden; hij is trotsch op zich zelven, trotsch op zijn land, trotsch op zijn vrienden, en daarom geven die groote doelenstukken, waarop hij zich zelven en zijn wapenbroeders — om ze dus te noemen — heeft laten afbeelden, een indruk van kracht en leven.

IJdelheid brengt een glimlach op 't gelaat van den toeschouwer, die zichzelven verheven acht boven dergelijke zwakheid; doch het is niet bepaald een medelijdend lachje, dat die breedgeschouderde mannen met hun leeuwengezichten en vastbesloten gelaatstrekken op onze lippen roepen. Zij boezemen vertrouwen en eerbied in, wanneer ze ons met die onversaagde, vonkelende oogen aankijken; en, zoo men bij het zien dier wapenpraal en kleurige costumes toch weder het woord ijdelheid op de lippen neemt, dan roep ik uit: o heerlijke, aanbiddelijke ijdelheid, wie geeft u ons weer! O ijdelheid van jeugd en frissche mannelijke kracht; o saprijke, bloeiende ijdelheid van Holland's lente, die zich tooit met heldere kleuren, zich verblijdt in warme zonnestralen, het hemellicht opvangt in vonkelende roemers vol goudgelen wijn, die juichende en jubelende opgeheven en leeggedronken worden ter eere van Holland's grootheid en weergaloozen roem!

Denken wij aan die Hollanders der republiek, als we op de ijdelheid der Amerikanen hooren smalen, en ijveren wij opdat de tijd opnieuw aanbreke, waarin ons volk diezelfde ijdelheid, denzelfden hoopvollen moed en hetzelfde kinderlijk, opgewekt geloof in eigen wilskracht weer toone. Heerlijk zou het zijn, indien een vroolijk zelfvertrouwen het morren en klagen en schimpen verdreef, gelijk de zon de nevels!

IN DE WOUDEN.

"A youth, thoughtless, when the career of all his days depends on the opportunity of a moment!"
RUSKIN.

De raad van den stervenden *Laird of Dumbiedikes* — in Sir Walter Scott's *Heart of Midlothian* — behoorde overal in Amerika met gouden letters in herinnering te worden gebracht.

"Jock, when ye hae nothing else to do, ye may be aye sticking in a tree; it will be growing, Jock, when ye're sleeping."

(Jock, als je niets anders te doen hebt, dan kan je altijd een boom planten; hij zal groeien, Jock, terwijl jij slaapt).

Het jonge Amrika bedenkt niet in zijn overmoed, terwijl het op zorgelooze wijze de geërfde natuurschatten van vorige eeuwen verkwist, dat boomen langzaam groeien, dat Perzië en Palestina, de zuidelijke oevers van de Middellandsche zee, ja, tal van rijken ten onder zijn gegaan en half woestijnen werden, omdat de levenwekkende bosschen omgehouwen en niet bijtijds vervangen werden.

Ik spreek steeds met eerbied van de heerlijke jonge werkkracht, den hoopvollen moed, de ontembare geestkracht der Amerikanen, maar mijn achting verlies ik gedeeltelijk voor hen, wanneer ik de baldadige woestheid, de onnadenkende barbaarschheid opmerk, waarmede ze zonder een gedachte aan de toekomst, aan het geluk hunner kinderen en de behoeften van het overbevolkte Europa, vernielen en verwoesten wat niet te herstellen is.

"Kaal te worden is de minste ramp welke den man treffen kan", meende Lamartine; maar kaal te worden is de ondergang voor een land.

Als timmerhout ontbreekt, zal de vernuftige Amerikaan uit stroo of papier kunsthout vervaardigen, doch wanneer de boomen en bosschen ontbreken moeten groote deelen van dit vruchtbaar Amerika, dat nog millioenen voeden kan, zoo nutteloos worden als de woestijn van Sahara. Het amerikaansche klimaat is reeds oneindig droger dan dat van Europa, en in vroeger eeuwen zijn door overstroomingen, of hoe ook, uitgestrekte wouden reeds vernield in het midden van Amerika. Langdurige droogten en ontzettende orkanen worden gekweekt op de eindelooze prairieën tusschen het dal van de Missouri en het Rotsgebergte, waar bergen noch bosschen den wind tegenhouden of de jagende regenwolken aantrekken. Men hoort nergens van zulke alles vernielende *tornadoes* en wervelwinden als in Amerika, en wanneer eens jaren van droogte den oogst van geheele staten hebben vernield, zullen de Amerikanen vol ontzetting elkander afvragen of de bosschenvernielers niet gelynchd hadden behooren te worden.

Het is een voorrecht, van Chicago te spreken als de groote markt van levensmiddelen. De egyptische vruchtbaarheid der vette jaren komt in gedachten, als men opmerkt hoeveel de rustelooze arbeider de gewillige aarde laat voortbrengen; het is een gelukkig, gezegend voorrecht, hen, die in Europa honger lijden doch werken willen, op dien zwellenden hoorn van overvloed in het Westen te wijzen.

Doch met een geheel ander gevoel komt men van de houtmarkt te Chicago terug, en met weerzin deelt men mede, dat het onnadenkende jonge Amerika bezig is, de hen, die de gouden eieren legde, te dooden.

De woorden van Ruskin, waaraan het motto boven deze bladzijden ontleend is, behoorden onophoudelijk door de journalisten van de Republiek tot hun medeburgers herhaald te worden.

Men behoorde niet toegeeflijk over de onnadenkendheid der jeugd te spreken, want jonge menschen en jonge, rijke landen

krijgen dan langzamerhand de overtuiging, dat die onnadenkendheid hun past en versiert, daar ze met schitterend oog, veerkrachtigen gang en frissche levenslust samengaat.

"Ik had liever dat men van de onnadenkenheid van den ouderdom toegeeflijk en vergevensgezind sprak", zeide Ruskin. "Wanneer een man zijn werk gedaan heeft, en niets feitelijk zijn lot en toekomst meer veranderen kan, laat hem dan zijn werk vergeten en, zoo het hem lust, met zijn lot den spot drijven; doch welke verontschuldiging is er te vinden voor roekeloosheid of onbezorgdheid in denken, op het oogenblik zelf dat elke crisis der fortuin afhangt van eigen beslissing, van eigen krachtig besluit? Een jongeling zou onnadenkend zijn, wanneer al het geluk van zijn te huis voor altijd afhangt van de kansen en den onbedwongen hartstocht van een enkel uur! Een jongeling onnadenkend, wanneer zijn levensloop en carrière afhangen van het weloverdachte gebruik dat hij maakt van de hem aangeboden gelegenheid! Een jongeling onnadenkend, wanneer elke daad een hoeksteen is voor volgend gedrag, wanneer elke werking der verbeelding een bron van leven of van dood is! Wees liever onnadenkend, in welke uwer rijpe jaren ook, dan thans, — ofschoon, welbeschouwd, er slechts éene plaats is, waar de mensch onnadenkend mag zijn... zijn doodbed. Niets behoorde ooit te worden nagelaten om dan en daar te worden gedaan."

Deze gouden woorden tot jonge mannen gericht, zijn volstrekt niet overdreven als men spreekt tot het roekelooze, onnadenkende Amerika, dat de bosschen vermoordt, bij millioenen de boomen velt, die de oogsten beschermen, de regenwolken aantrekken en de aarde adel en schoonheid geven.

"Chicago is the greatest lumber centrum *the world has ever seen*", zegt men, gelooven wij, te recht in Amerika, en men mag er gerust aan toevoegen, dat, in de Vereenigde Staten ten minste, zulk een tweede markt in het vervolg ondenkbaar is. *Meer dan een billioen achthonderd millioen kubieke voet gezaagd hout* werden per spoorweg en over het meer in het jaar 1881 Chicago binnen gevoerd. De houtbeurs te Chicago regelt de prijzen overal, doch haar heerschappij kan nog slechts van

korten duur zijn, want de wouden, wier toevoer zij over de wereld verdeelt, verdwijnen, versmelten als sneeuw voor de voorjaarszon.

Dit heeft Chicago gedeeltelijk te danken aan het protectiestelsel, en wij vestigen hierop de aandacht van hen, die in Nederland soms liefhebberen met dat gevaarlijke tweesnijdende zwaard, zonder handvat, hetwelk men moeilijk hanteeren kan zonder zich te wonden.

De wetgevende macht heeft, door een zwaar inkomend recht te heffen van hout uit Canada en Zuid-Amerika, 's lands wouden zoo voortreffelijk beschermd, dat dra niet een over zal zijn. De heerlijke wouden van Minnesota kunnen nog slechts gedurende twaalf jaar zooveel hout leveren als ze nu doen, eer ze allen zijn omgehouwen, en de reusachtige bosschen van Florida zullen binnen dertig jaar uitgeput zijn. In Californië heeft men de boomen op zoo roekelooze wijze vernield, dat het land, van zijn bescherming en wateraantrekkende boomen beroofd, door de zon verschroeid en door den wind als bruin poeder weggewaaid, op tal van plaatsen een woestenij werd.

Het is een groot nadeel voor het rijk, dat de boomen met hun honderdduizenden dus verdwijnen, en toch heeft de regeering door protectie hiertoe zooveel bijgedragen als ze vermocht. Wanneer men in een groot landbouwend rijk een wolstapel wil vestigen, kan men ongetwijfeld, door zware inkomende rechten van wol te heffen, de teelt van schapen aanmoedigen. Wol wordt dan kunstmatig duur gemaakt, en honderden gaan kudden houden, die het anders niet zouden doen. De inwoners betalen noodeloos veel voor hun wollen kleederen, maar de regeering bereikt in zooverre haar doel, dat de opbrengst van wol vermeerdert. Doch door hout, dat langzaam groeit, te beschermen, beschermt men het van de aarde af. Het tarief noopte de boeren niet om boomen te planten, die eerst over dertig jaar geld zouden opbrengen, maar gaf een premie aan de houthakkers en *lumbermen*, om de oude bosschen om te houwen.

Er zijn geen nieuwe werelden meer te ontdekken, en het is daarom zoo angstwekkend, dat men op woeste, barbaarsche wijze aan het land van de ondergaande zon, waarop de hoop is gevestigd

der overbevolking van het Oosten, hetzelfde lot voorbereidt dat Klein-Azië, de korenschuur der oude wereld, trof. Het is een nationale zonde, — evenals elke zonde uit zelfzucht geboren — dat in Amerika geen weerbaarheid gevormd wordt tegen den binnenlandschen vijand, die de bosschen, de vruchtbaarmakers van den akker der toekomst, vernielen. Het is in Zuid-Amerika even erg gesteld als in Noord-Amerika.

"Sinds het jaar 1835, toen men de eerste betrouwbare zuid-amerikaansche statistiek verkreeg," zegt de heer Felix Oswald, "is de uitgestrektheid der wouden op het westelijk halfrond verminderd met 7.600.000 acres of ongeveer 11.400 vierkante mijlen per jaar. In de Vereenigde Staten alleen is de vernieling toegenomen van 1.600 □ mijlen in 1835 tot 7000 in 1855, en 8.400 in 1876. Tusschen 1750 en 1855, zijn in Zuid- en Centraal-Amerika, — vooral in Mexico — en in de oostelijke, zuid-oostelijke en zuidwestelijke staten der republiek, ongeveer 50 millioen acres van bosschen ontbloot. De toevoer van vochtigheid is met zeven procent per kwart eeuw verminderd."

Toen ik in Chicago een modelschool bezocht had, en de inspecteur, die mij alles gewezen had, in zijn handen wrijvende, mij vroeg: "Wel, hebben we niet aan alles gedacht?" deed ik hem lachen door mijn raad, om nog een leeraar in de geschiedenis der bosschen aan te stellen. Toen ik uitlegde wat ik bedoelde, keek hij ernstig, en erkende hij dat het vernielen der wouden een nationaal onheil was. Ik was pas van de houtbeurs gekomen en was nog onder den indruk van al die millioenen kubieke voeten hout, welke daar verkocht werden. Wat zou het nuttig zijn, dacht ik, om den kinderen dier houtvernielers de treurige geschiedenis te verhalen van al de landen, die ten onder zijn gegaan door den houthakker. De vernielende bijl van den moordenaar der bosschen heeft meer nadeel gedaan, meer ellende gekweekt dan de kromme sabels der Saraceenen, dan de werpspietsen en pijlen der soldaten van Attila, ja, dan al de zwaarden der gezamenlijke wereldveroveraars.

Aanschouwt eens die vier goddelijke schiereilanden, welke zich in het zuiden van Europa, in de donkerblauwe Mid-

dellandsche zee uitstrekken. Hun bevolking is verminderd, hun opbrengst tot beneden de helft verminderd, want van de Sierra Nevada en Apennijnen, van den Olympus en de bergen die de klassieke rivieren voedden, van Balkan en Taurus, verdwenen eikenwouden en olijfbosschen. Toen de Hamadryaden waren verdreven, versmachtte het land.

"Jongens van Chicago", zou de leeraar moeten zeggen, "eens was Sicilië de korenschuur van Rome, maar de moerbeiboomen, die de bergen bedekten, werden geveld, en de korenschuur werd ledig. Eens was Mesopotamië het land van overvloed, waar men dacht dat het verloren Paradijs gezocht moest worden; eens was Klein-Azië het lachende land van den overvloed, en werd uit Noord-Afrika, van Caïro tot Marocco, alles uitgevoerd, waarop nu het Westen van Amerika fier is; eens was Afghanistan een vruchtbaar, weelderig land..... nu voeren zand en dorst, droogte en gebrek heerschappij in de verloren paradijzen. Het was wederom het gemis van boomen waardoor zij verloren gingen."

Hen, die belangstellen in de toekomst van Amerika, maken wij opmerkzaam op professor Sargent's *Forrestry Bulletin*, waarin hij den toestand der bosschen van Amerika beschrijft. Te Chicago zijnde vraagt men natuurlijk het eerst naar den toestand in de naburige houtrijke staten Michigan, Wisconsin en Minnesota, waaruit Chicago zijn hout trekt.

Aldaar stonden in het voorjaar van 1880, volgens prof. Sargent's opgave, nog 82,010,000,000 kubieke voeten greenenhout, voor gebruik geschikt. De helft hiervan staat in Wisconsin, in Michigan heeft men 35,000,000,000 kubieke voet, terwijl de eens zoo heerlijke wouden van Minnesota nog slechts 6,000,000,000 kubieke voet overhebben.

In het laatste jaar werd uit deze drie staten 7,035,507,000 kubieke voet hout uitgevoerd, zoodat men nu kan rekenen dat men, op deze wijze voortgaande, in minder dan twaalf jaar alles zal hebben opgebruikt. In de staten Maine, New-York en Pennsylvanië zijn de wouden reeds zoo uitgeput, dat het weinige dat nog over is, zelfs niet meer in de locale behoeften

kan voorzien. De streek, waar de dennenbosschen eens stonden langs de groote meren, moet ongeveer een woestijn blijven, daar de grond voor weinig anders geschikt is, de *lumberman* de kleine boomen niet gespaard heeft, en evenmin een voldoend aantal groote boomen, die de stormen kunnen weerstaan, heeft overgelaten, om met hun zaad nieuwe bosschen te kweeken.

Het is om wanhopend te worden!

Wanneer men des zomers te Chicago of te Detroit over de groote wateren van het meer Michigan uitkijkt, aanschouwt men tal van witte zeilen. Het zijn de schepen, die erts en hout naar Chicago brengen. Deze schepen, op de oevers der meren gebouwd, hebben nooit meer dan 14 voet diepgang, daar in het korte riviertje, dat het meer Huron aan het meer Erie verbindt, een reeks klippen — de *Lime Kiln Crossing* genaamd — dreigt, waarboven slechts vijftien voet water staat.

De groote schepen zijn platboomde en zeer lang. Het gewone model is dat van een driemaster met schoenerstuig en een *centre-board*. Het schip is 190 voet lang en 23 voet breed, en kan 75,000 *bushels* tarwe laden. De viermast-schoeners zijn 250 voet lang. Zij brengen het hout van het noord-westen naar het oosteinde der aaneengeschakelde meren, van waar de spoorwegen het naar het binnenland en de Atlantische kust brengen. De schepen voeren vol zeil, en varen meestal op een afstand van 500 vademen aan elkander gebonden, met een sleepboot (*tow* genaamd) welke vijf hunner sleept, om stoom en wind gezamenlijk te hulp te roepen. Ze zijn schier allen van eikenhout gemaakt, doch dit zal niet lang meer duren, zeide mijn reisgezel, want de *white oak* verdwijnt met overgroote snelheid uit de oeverstaten, en wat de houthakkers (de *lumbermen*) sparen wordt door de branden vernield, welke meestal aan hun eigen roekeloosheid te danken zijn.

Het vorig jaar heeft men voor het eerst een schoener getimmerd uit *pitch pine* van het zuiden, maar deze proef is zeer tegengevallen. Het hout is te bros en daarom zijn enkele scheepsbouwmeesters, die houten kustvaartuigen maken, reeds uit Chicago verhuisd naar de kust van de Stille Zuidzee, waar ze in de *yellow fir* een hout vinden dat, schoon niet gelijk

aan goed eikenhout, toch zijn aangewezen opvolger is voor scheepsbouw, daar de vooraad er van nog groot is, en de taaiheid van het hout het zeer geschikt voor schepen maakt.

Deze *yellow firs* groeien in Oregon op een 200 mijlen van de kust. De boomen zijn van 150 tot 300 voet hoog; de meesten boven de 200 voet. Ze hebben aan den wortel een doorsnede van vijf tot twaalf voet, en zijn dus onhandig groot en log voor de zaagmolens. In de wouden — welke mijn vriend bezocht — liggen ze als een knibbelspel door elkander. Er liggen evenveel op den grond als er staan, en het is een reuzenwerk die boomen te behandelen. Toch geloofde men te Chicago, dat na eenigen tijd dit hout het voornaamste scheepstimmerhout in de Vereenigde Staten zal zijn, en bitter klaagden ze over de roekeloosheid, waarmede het kostbare eikenhout van het Noordwesten verspild was, waardoor Chicago langzamerhand zijn houtschepen en houtmarkt verliezen zou.

In het Zuiden vond ik later echter reden om te twijfelen aan de voorspelling, dat *yellow firs* het aanstaande timmerhout voor schepen in de Vereenigde Staten zal zijn, want in Delaware, Maryland en Virginia zijn heerlijke groote wouden van witte eiken. Scheepsbouwmeesters hadden zich daar reeds gevestigd aan kreeken en smalle riviertjes, die tusschen de bosschen doorslingeren, en de zware takken van prachtige eiken hingen over de schepen, welke op stapel stonden.

Het is hartelijk te wenschen, zoo voor Amerika als voor Europa, dat de regeering de bosschen in het Zuiden en Westen die nog over zijn, terwijl het nog tijd is, werkelijk in bescherming zal nemen, en de aanplanting van nieuwe bosschen zal gelasten. Reeds nu heeft het Congres een goed werk gedaan door het planten van boomen op de prairieën aan te moedigen, en verschillende gemeentebesturen vermogen veel, indien ze, gelijk eenige zwitsersche gemeenten doen, zich aaneensluiten, om tot gemeenschappelijk nut van al de inwoners een bosch te kweeken en te beschermen.

De predikant Oberlin heeft een onvruchtbaar zijdal van den Moezel weder doen herleven door van zijn gemeenteleden gedaan te krijgen, dat bij de geboorte van elk kind door den

vader een hoedvol kastanjes of kersenpitten werden gepoot, welke het den kleine tot een voorrecht zou zijn later te verzorgen. Men kan evengoed voor goede gewoonten en dichterlijke modes het voorbeeld geven, als voor slechte en barbaarsche, en het ware een geluk indien op kunstmatige wijze de liefde en aanbidding voor boomen en zangvogels, voor bosschen en aardsche paradijzen kon gekweekt worden.

Voor de noodlijdenden in Europa is het een levensvraag of de uitbreiding der wildernis in Amerika verhinderd zal worden of niet.

DE ALTAARVUREN VAN AMERIKA.

Toen ik een week of wat later in het Alleghany-gebergte was, heb ik een dag in de bosschen doorgebracht in het gezelschap van een jager die — gelijk zoo vele jagers — de natuur bemint en haar vertrouwde is, die de boomen kent en waardeert als vrienden, tusschen welke hij in zomer, najaar, en winter dagen en nachten doorbrengt, die de dieren liefheeft en begrijpt, al schiet hij er enkelen soms dood.

's Morgens vroeg was het woud van denneboomen, hemlock, eiken en beuken een tooverwoud van kristal. Het was alsof een wit voorjaar was aangebroken en zilveren bladeren en takken de nadering van den zomer, van elfen en feeën aankondigden.

Wat was het winterwoud heerlijk schoon! De door den wind opeengehoopte sneeuw, door eigen zwaarte saâmgeperst, geleek in de schaduw op harde witte krijtrotsen, doch deed aan paarlemoer en topazen denken toen de winterzon daalde. Kristal en korrelig zilver glinsterden op het mos, en blonk in onregelmatige plekken op omgehouwen boomen. Bevroren schuim dekte de millioenvormige dorre bladeren omhoog in de arctische kathedraal van witte en donkere stammen. Tegen de heuvels aan den zoom van het bosch strekten zich ijsvelden uit, die aan de gletschers van den voortijd herinnerden. Ik liep in zilverland, in het kristallen koninkrijk van den ijsvorst. Geen wegen waren te onderkennen; bloemen en varens waren diep

bedolven onder de sneeuw, waarop alleen de kleine stervormen, door lichte pooten achtergelaten, te onderkennen waren; men hoorde geen geluid, dan nu en dan dat van een vallend blad of het geruisch der vleugelen van den kleinen sneeuwvogel, die droge sneeuwvlokken als donze veeren van de twijgen neer doet dwarrelen.

How wast thou taken, Sweet,
Lost to the hills?
Foot-prints of thine, no more
Seen by the rills?

"Quickly I answer thee: —
Sorrow came by, —
Made me her foster child,
Loving my cry."

Is er iets in de wereld zoo plechtig en vol majesteit als de stilte van de kathedralen der wouden? Gaande door het bosch in de stralende rust, de zonnige stilte van den helderen winterdag, was het alsof ik in het heiligdom van den ijskoning rondging.

"Shod with fleecy snow,
Who cometh, white and cold and mute,
Lest he should wake the spring below."

Er was muziek, poëzie, godsdienst in die machtige stilte, welke mij beter dan ooit begrijpen deed, "que les Orientaux trouvent d'ineffables délices dans un beau silence."

Tusschen de boomen, over de glinsterende hard bevroren sneeuw, liep hier en daar de eekhoorn, "die harlekijn der wouden". De beschrijving, welke de amerikaansche schrijver Thoreau geeft van den eekhoorn — welken hij des winters in de bosschen van het Noordwesten leerde kennen — doet ons den vroolijken clown van het winterwoud zien.

"Voorzichtig naderde de eekhoorn door het kreupelbosch, nu en dan snel over de sneeuwkorst loopende, met plotseling wispelturig vooruitvliegen en stilstaan, gelijk een blad dat door den wind wordt voortgedreven. Nu vloog hij een pas of wat links, dan rechts; hij ging soms vooruit met verwonder-

lijke snelheid en groote krachtsverspilling, onbegrijpelijken spoed makende met zijn pootjes, als deed hij het om een weddingschap, doch nooit kwam hij achtereen verder dan een voet of wat, wanneer hij plotseling, met een lachwekkende uitdrukking van zijn snoet, stilhield en een prachtige duikeling maakte, als waren al de oogen van het heelal op hem gevestigd — want al de bewegingen van een eekhoorn, zelfs in de diepten van het woud, schijnen bestemd voor toeschouwers als die van een balletdanseres. De eekhoorn verspilde meer tijd door oponthoud, angstvallig omkijken en wachten, dan hij noodig zou gehad hebben om den geheelen afstand bedaard loopend af te leggen; hij keek om, en eer men drie kon tellen was hij boven in een denneboom, wond een onzichtbare klok op met een levendige beweging van zijn voorpooten, en begon tegen al de denkbeeldige toeschouwers uit te varen en rad en wild een alleenspraak te houden."

De plassen en kleine meren te midden van het woud, die des zomers als kwikzilver vol leven en beweging zijn, en, gevoelig voor elk ademtochtje, rimpelen en schitteren, licht en schaduw weerspiegelende, waren als marmotten in den winterslaap gedompeld, en hadden het vonkelend oog gesloten.

Het meer dan een voet dikke ijs was hoog met sneeuw bedekt, ik liep over diep water zonder het te weten, en het was een vreemde gedachte, toen de houtvester het mij vertelde, dat wij, door met een bijl een vierkant gat te slaan in de sneeuw onder onze voeten, een venster zouden maken met kozijnen van twee à drie voet dikte, waardoor wij in het waterrijk der overwinterende visschen zouden kunnen kijken.

De zon maakte een einde aan de wonderschoone verschijning uit de tooverwereld; de takken, twijgen en doode bladeren verloren hun zilveren harnas; het begon te dooien, en lange slierten van doode varens en doorweekte grassen slingerden zich om onze laarzen, die in de weeke sneeuw zonken; van de takken vielen de kille druppels en splinterachtige, smeltende ijsschilvers onophoudelijk tusschen jaskraag en nek.

Vermakelijk was dit niet, maar het denkbeeld van in een amerikaansch woud bij winterdag rond te gaan was verrukkelijk, en de lucht was zoo opwekkend, dat ik recht veel genoot, vooral omdat mijn geleider een verteller uit duizend was, die mij allerlei zaken deed opmerken. Weet ge b. v., waarde lezer, waarom enkele takken van kastanjeboomen in het winterwoud hun bladen — die als bleek goud, als licht brons in de zon schitterden — behouden hadden, terwijl de andere takken, naakt en beroofd, het geraamte der boom schenen? De takken waaraan de bladeren nog fladderden, waren gebroken of gekneusd in den zomer of het najaar: de tak leefde het leven niet mede van den boom, en toen deze den winterslaap begon, zette zij op eigen houtje — in den letterlijken zin — het verminkte leven voort. Ik ben overtuigd dat die eigenaardigheid van de gewonde, gesplinterde takken der kastanje dezen of genen redenaar of dichter eens een heerlijk beeld aan de hand zal doen.

De zon scheen vroolijk, de hemel toonde het diepe blauw van den hemel van Italië, en de sneeuw, die den grond bedekte, maakte door haar tegenstelling, dat de rivier in de diepte er zoo grauw en groenachtig geel uitzag, dat ik eerst niet wist wat ik aanschouwde. De dorre, gedroogde bladeren van eiken en beuken geven, door hun rood en geel, aan het woud, en die kleur was zoo vol licht, dat men moest denken aan gekleurde kerkvensters, waardoor de zon schijnt.

Mijn geleider was een *lumberman*, hij werkte nu eens als houthakker, dan weer als jager, en hij verdiende een aardig sommetje door den bast van den *hemlock*, een heerlijken boom, aan de leerlooiers te verkoopen. Hij kende het bosch door en door en sprak met geestdrift over zijn vrije leven, over de heerlijke lucht en de eindelooze verscheidenheid van het jaar voor hen, die in de bosschen werken. Hij was vroeger hulponderwijzer op een dorpsschool geweest, toen houthakker in de dennenwouden van de boven-Mississippi in Minnesota, en dacht er nu aan naar de mijnen van Colorado te gaan, om daar fortuin te zoeken. Waar hij ook heengaat, de plaats, die hij ter woon kiest, wint in hem een van de *gentlemen* der

natuur, een man die eerbied inboezemt door lichaamskracht en geestkracht, die een dichter en een kunstenaar is van geboorte. Ik leerde hem kennen op den trein, toen ik over den *Piedmont-air-railway* over de heuvelen van Georgia naar het Noorden reisde.

"Als ge weer in Amerika komt, dan moet ge in September landen en de "rijpe" bladeren aan de boomen zien in het einde van die maand en in het begin van October," zeide hij tot mij. "Roodwangige najaarsappelen zijn schooner dan groene zomerappeltjes, en zoo zijn onze rijpe najaarsbladeren ook schooner dan de groene. Zoo ge den rijken, diepen gloed van het amerikaansche woud in October nooit gezien hebt, weet ge niet wat kleur is. Wat de ondergaande zon voor de wolken is, is het najaar voor ons bosch. Ik zal u straks te huis mijn boek met najaarsbladeren eens wijzen."

„Dit zijn de bladeren niet, het zijn slechts de spoken der bladeren," zeide hij, toen hij mij het boek wees.

O gouden spoken! O vlammende geesten van het woud! Wat moet het bosch een paleis der goden zijn in het najaar, als zelfs de gedroogde, verniste najaarsbladeren zoo vol gloed en kleur zijn!

"Als October in het land komt, is het alsof al de regenbogen van den hemel op de bosschen nedervallen of de heuvels in vlammen opgaan. Deze bladeren, die er nu als verroest uitzien, zijn dan bloedrood, en van oranje, geel, purper en scharlaken gloeit het woud tegen den blauwen hemel."

De man die dus sprak, verdiende zijn brood als eenvoudig werkman, doch hij gevoelde zooveel geestdrift voor de natuur als een dichter; hij had een boek of wat staan op het rekje in zijn huis, waar ik het middagmaal gebruikte, (ik kreeg een keur van meelspijzen, zoo van maïs als van tarwe en boekweit). Aan hem heb ik de kennismaking te danken met Thoreau, een schrijver, die een groot vriend van Emerson was, doch wiens naam ik zelfs niet kende, en met wien ik nu dweep als met een natuurbeschrijver zonder wederga. Henry Thoreau was een Amerikaan van fransche afstamming; hij was een zonderling, die in de bosschen van Massachusetts, van de wereld afgezonderd, als

een hermiet leefde en beschreef wat hij zag. Een bundeltje van hem, getiteld *Excursions*, stond op het boekenrekje van mijn vriend, den jager-houthakker-onderwijzer-mijnwerker, die meer op een held uit een roman van Kingsley dan op een gewonen Amerikaan uit de dollar-eeuw geleek, en na het eten, terwijl we uitrustten voor we den terugtocht begonnen, las ik een hoofdstuk in dat boekje, getiteld: "*herfsttinten.*"

Ik wil er in deze amerikaansche schetsen iets van overteekenen, want deze natuuronderzoeker en schrijver, die door vijftig indiaansche zomers de wouden rijpen zag, geeft een denkbeeld van de zonnige, gloeiende kleuren van het woud, wier invloed men in de kunst, de letterkunde, ja in de nijverheid van Amerika zeker meer en meer ontdekken zal, naarmate het land ouder, en het zelfvertrouwen zijner kunstenaars grooter en grooter wordt. De Amerikanen moeten de grootste koloristen der wereld worden, wonende in een land, waar in het najaar het bosch van ahornen, olmen en scharlaken-eiken bij zonsondergang meer onderwijst dan een schilderijen-museum, en kleuren en tinten doet stralen, die men met amerikaansche namen zal moeten doopen, en naar boombladeren zal moeten noemen, want in Europa zijn er geen kleuren, die daarvan een denkbeeld geven.

Tegen den twintigsten Augustus begint dit feest der natuur in de bosschen en moerassen. De bladeren der *sarsaparilla* en het purpergras (*Eragrostis pectinacea*) spelen het preludium. Hier en daar ziet men aan den zoom van het bosch donker purperen strepen, die rood gloeien als bramensap, en die in 't zonnelicht als bloembedden stralen. Dit gras toont zijn purperen blos onder de bloemstruiken en aan den voet der heuvels boven de weiden; weldra wordt die toon opgevangen door heuvelen en rotsen, die zich vroeg in September tooien met een bessenstruik van zes of zeven voet hoog, door de boeren *poke* genaamd en *phytalacca decandra* door de geleerden. Ieder deel der plant is nu een bloem of rijpe vrucht, of hoe men dien overdaad van kleur wil noemen; stengels en takken, bessen en bladeren wedijveren wie er het frischt en gloeiendst zal uitzien. De lange trossen bessen zwiepen als purperen gouden

regens naar alle zijden, de vogels van verre aantrekkende; de geelachtige bladeren met een mozaiek van purperen aderen komen uit tegen stengels en twijgen van paarsch-rood, die een karmozijnen vlammengloed om zich werpen en in brand schijnen te staan door overrijpheid en opgegaarde zomerwarmte.

Welk een heerlijke kleur is rood en hoe waardeert men haar in de gematigde luchtstreek! Het is een opvoeding van het oog, om, na lichtgroen, parelgrijs en bleeke, zachte kleuren bemind te hebben, ten laatste te leeren genieten van purper en karmozijn.

Hoor wat Thoreau zegt: "Ik houd er van, in het najaar soms door die struiken te gaan en de bessen tusschen mijn vingers tot moes te wrijven. Het is mij als liep ik tusschen takken van wijnmoer, in een atmospheer van purperen wijn, welke den gloed van al de ondergaande zonnen bewaard heeft en nu verspreidt, en dien ik proef met mijn oogen. Hier zijn bessen genoeg om den geheelen westelijken hemel opnieuw te verwen en een bachanaal van wijnkleur te houden in de wolken.

"Welke fluiten zoude men kunnen maken van die bloedige twijgen, indien men ze voor zulk een bachanten-dans bespeelde. O! de *poke* is een koninklijke plant!"

Terwijl deze struik vol kleur en gloed de heuvels doet vlammen, beginnen de baard-grassen, de *sorghum mitans* en het indiaansche gras, met hun lange halmen en wuivende aren vol kleur en glans, ook te verkondigen dat alles rijp en volkomen is. De Augustus-zon alleen kan die bladeren en halmen dus bronzen; hun dien goddelijken purperen gloed geven. Zelfs het zand onder de struiken en het gras schijnen een purperen tint te hebben. Dit is het gevolg van al den zonneschijn, welke door planten en aarde is ingeslurpt. Overal is het sap, het bloed der planten wijnkleurig. Wij hebben ten laatste niet alleen de purpere zee maar ook de purpere aarde!

Het indiaansche gras wuift over woeste en verlaten plaatsen. Het heeft een lange, smalle, licht beweeglijke halm, of eigenlijk bloesemrist van ongelijke blaadjes, van helder paarsche en lichtgele bloemen, die als een vlag boven het rietgras wapperen. Die fonkelende banieren marcheeren nu dag aan dag

voorwaarts over de verre heuvelen, niet in groote gelederen, maar in afzonderlijke groepen, achter elkander marcheerende als Indianen op het oorlogspad. Ze staan daar op de hellingen der bergen, koperkleurig en afgezonderd als het ras waarnaar ze genoemd zijn. De uitdrukking, de beteekenis van dat gras liet mij eenige dagen geen rust, nadat ik het voor het eerst had opgemerkt. Dus doet de even waargenomen uitdrukking van een oog ons soms nadenken. Doch ten laatste vond ik de beteekenis. Het gras staat op de heuvelen als een Indiaansch opperhoofd, dat een laatsten blik toewerpt aan de geliefde jachtgronden.

De symphonie van kleur, door de struiken en het gras begonnen, wordt voortgezet door de boomen. In de laatste week van September beginnen de roode ahornboomen te rijpen. Boven het brandende braambosch verrijzen ze, heerlijk karmozijn afstekende tegen het bosch, dat nog groen is. Eenige afzonderlijk staande boomen, helder scharlaken rood van wortel tot kruin, zijn als het ware één en al vrucht, vol rijpe sappen. Elke tak, tot de bovenste twijgen toe, gloeit en straalt. Die boomen zijn mijlen ver te zien. Indien zulk een wonder een enkele keer gebeurde, zou het door de traditie worden oververteld en bezongen, en zou de boom een plaats innemen in de mythologie. Doch de lichtende verschijning komt elk najaar terug. Soms blijven de roode ahornboomen twee weken lang de andere boomen vooruit, en houden ze den rooden standaard omhoog voor een geheel regiment in groen gekleede boschjagers. Een enkele boom is hier en daar de kroon en schoonheid van een dal van weiden, oprijzende aan de oevers van stille wateren, waarin hij zich weerspiegelt, terwijl hij de uitdrukking van het geheele woud in den omtrek levendiger maakt. Soms staat een kleine ahorn onopgemerkt tusschen de reuzen van het woud, totdat ze blozende de oogen trekt, zelfs van den meest onoplettenden voorbijganger, en zijn gedachten lokt van den stoffigen weg naar de fiere vrijheid van het woud op de heuvelen, waar ze kloek en heerlijk prijkt.

Tegen de tweede helft van October volgen de suiker-ahornen het voorbeeld. Eenige zijn geel, andere scharlaken, terwijl velen

het scharlaken dieper en dieper kleur geven, tot ze van karmozijn gloeien. Een moeras vol ahornboomen is in October het meest fonkelende en stralende van alle tastbare voorwerpen op de aarde, een avondwolk die onder de heuvelen rust zoekt en van verre zijn geele en roode vuren tusschen het groen doet doorschitteren. Want men ziet niet een massa van gelijke eentonige kleur, maar elke boom heeft een verschillende tint en glans, de omtrek van elken wassenden boomtop, waarvan de een boven de ander uitsteekt, komt afzonderlijk uit tegen den blauwen hemel of tegen het dofgroene dennenbosch.

Men kan hier soms, als men een wandeling over de heuvelen maakt, de toppen van een ahornbosch boven den rossen, bruinachtigen heuvelrand zien uitsteken. Men aanschouwt dan een lange streep van helder, lichtend oranje, scharlakenrood en geel, misschien een voet of tien breed. Naarmate men stijgt, daalt de doffe rand van den heuveltop welke den donkeren voorgrond of laagste lijst van het schilderij vormt, en de diepte van het brandende, gloeiende bosch neemt telkens toe, totdat men ten laatste denkt dat het geheele dal aan de andere zijde van den heuvel vol roode vruchtenkleur, vol tintelenden gloed is. Hoe is het mogelijk, dat al de steden niet leeg loopen, dat niet ieder uittrekt, om te gaan ontdekken wat die wilde overdaad van vroolijke, hooge kleuren, die weelderige volheid van overvloeiende regenboogverven beteekent?

Men trekt naar de najaarswouden, gelijk men naar de kathedralen gaat, wanneer de avondzon de gekleurde vensters van heilige kleur doet vonkelen, en de gedachten rijzen, van welke Potgieter in zijn *Florence* gewaagt:

> En enklen reeds, als hen *de bloemfestoenen,*
> *Die 't kleurig glas er ophief in de lucht,*
> *Bij 't avondrood verlokten tot visioenen,*
>
> Een weêrgalm vingen van der englen wijz',
> Een hooger beemd dan d'aardschen zagen groenen,
> En zweefden tot in 't hemelsch paradijs, —

Wat deden toch de puriteinen van weleer, in hun witgepleisterde koude kerken tijdens dezen rijpen nazomer van Amerika?

Was het soms daarom dat zij matglas plaatsten in de kerkramen en die met schuttingen omheinden?

Tot in de dorpstraten toe komt de rijpe nazomer, en nadert ze met hoogen blos op het lachend gelaat, alles betooverende en versierende. De olmen komen warm uit den Septemberoven en hangen de groote bruin-gele bladerenmassa's over den straatweg. Ze doen aan den oogst, aan de gele korenschoven denken; het is alsof de oogst het dorp is binnen getrokken en zich in de boomen heeft genesteld, om rijpheid, kleur en geur aan de gedachte der dorpelingen te geven, alles wat onrijp, groen is en rauw uit hun verbeelding verbannende.

Als men staat in de schaduw van een zestal zware olmen, dan is het of men zich binnen een reusachtigen rijpen meloen bevindt, en men voelt gedachten rijzen, even murw en rijp als het sappige vruchtenmerg.

Nu komen de scharlaken eiken met hun rijke, milde schoonheid de symphonie voortzetten. Allegro! allegro! straalt van de takken en kruinen. Terwijl de bladeren van de olmen en ahornen, op een bijzonder warmen herfstmorgen, wanneer er soms reeds ijs ligt onder de pomp, te gelijk neervallen, als bogen de vaandels van een geheel leger salueerende naar den grond, ons leerende hoe liefelijk 't is in onze rijpheid te sterven, vertrouwend op het voorjaar..... terwijl ze met hun millioenen nederdroppelen als een regen van vuur en goud, den bodem zoo dik bedekkende dat de boerenwagens er als een schaduw of weerschijn onhoorbaar over heen glijden, doen de scharlaken eiken een goddelijk koor-gezang van najaarsstemmen hooren. Al de zonnige warmte van den indiaanschen zomer heeft hun bladeren doordrongen en zij, die hun kleur indrinken, worden opgevoed in een schilderschool zonder wederga. Wie de omtrekken dier bevallige bladeren nateekende, zooals ze zich tegen den hemel spreiden, en hun kleuren op het doek tooverde had het probleem van den schilder opgelost. Daar dansen en jubelen ze in de hooge luchtzalen van het woud; hoe glanzen ze in de zon! Zeg eens, wat is blad en wat is avondhemel? Welke modellen voor beeldhouwers zijn die bladeren, die een uitge-

kartelde kustlijn vormen in de lucht, waartegen de oceaan van den najaarsstorm breekt, een branding van rood en purper opwerpende.

Ik heb het gewaagd aan de hand van Thoreau, voorgelicht door mijn vriend den houthakker, en met het boek vol najaarsbladeren voor mij, door een teekening met waterverf, mijn potloodschetsen uit Amerika af te wisselen.

De reden van deze poging is mijn overtuiging, dat men iets van den indiaanschen zomer van Amerika moet kennen, om dat schoone land en dat rijk begaafde volk wel te begrijpen. Waaraan is de meerdere smaak, het instinktmatige artistieke gevoel voor kleur te danken, dat ik hier opmerk, zoowel in de woningen der arbeiders als in de zalen der roemrijke *parvenus* te Chicago, die van den naam van *parvenu* een adellijken titel maken?

Men heeft hier een oog voor kleur, dat het engelsche volk over het geheel genomen mist, en dit kunstenaarsoog is, geloof ik, geoefend door den najaarsgloed der bosschen. Deze is te danken aan de heldere, droge lucht van Amerika, die de bladeren laat sterven als bloemen, van de wouden tuinen maakt, en duizende eiken en ahornen doet uitbotten als rozenboomen in de gaarde van de reuzen der Mississippi, van de titans van den Niagara en in de eindelooze prairieën.

Elke plant en bloem en boom is de uitdrukking van een gevoel, het beeld van een gedachte, en eens zullen de dichters en schilders van Amerika voor de wereld vertolken, wat de horizons van de nieuwe wereld getuigen, welke hymnen de najaarswouden van Amerika aanheffen ter eere van den Almachtige, tot wien de Niagara haar kolom van waterrook de eeuwen door omhoog zendt, en voor wien de altaarvuren branden en gloeien in de machtige ahorn- en eikenwouden van het onmetelijke land.

ONDER DE HOUTHAKKERS.

Dat de wouden schoon zijn en gespaard behooren te blijven, poogde ik in de beide vorige hoofdstukken aan te toonen. Thans wil ik verhalen hoe de houthakker in Amerika's "houten eeuw" te werk gaat, hoe hij den reuzenarbeid verricht van de ontzaglijke boomen in het Noordwesten om te houwen en naar de markt te brengen. Ik dank de bijzonderheden aan mijn vriend uit het Alleghanygebergte, aan mijn reisgezel, die 's winters in de bosschen van Minnesota en in 't Noorden van Lake Superior de *lumbermen* vaak ontmoette, aan een paar opstellen in Scribner's Monthley, en ten laatste aan wat ik zelf zag. Want door 's winters in het Westen te zijn, had ik juist de gelegenheid de mannen aan het werk te zien tusschen de kolommen van den onmetelijken tempel, die ze ter neder doen storten op den wit marmeren vloer van ineengetreden sneeuw. In het late najaar gaat de eigenaar van een der groote houtzaagmolens naar de dennenwouden, die hem behooren, en maakt een welberaamd plan voor zijn winterveldtocht tegen de reuzen van het woud. Hij kiest de plaats uit voor het "kamp" waar zijn manschappen zullen overwinteren; hij bouwt hun hutten en effent de wegen, die, met sneeuw bedekt, de sulbanen zullen worden, waarover de stammen naar de rivier worden getrokken. Het eischt veel ondervinding om de geschikte plaats voor het houthakkerskamp te kiezen. Drinkwater moet binnen het bereik zijn; het mag niet te ver van bergstroom of rivier liggen; er moet gelegenheid zijn om een der groote wegen te bereiken

langs welke nieuwe levensvoorraad of bijstand te verkrijgen is.

Millioenen en millioenen dollars zijn in de wouden om de meren en langs de boven-Mississippi verdiend. Toen de bosschen in het Oosten, in Nieuw-Engeland en Maine, uitgeput waren, gingen verschillende houtspeculanten reizen in het Noordwesten. Hun kennis kwam hun te stade; ze merkten op welke voortreffelijke dennenwouden in Minnesota stonden en ze haastten zich deze landen te koopen. Nu wachtten ze een jaar of wat, tot de bevolking toenam in de boven-Mississippi vallei, in Jowa en Zuid-Minnesota, en er groote vraag ontstond naar bouwmaterialen. Ze richtten zaagmolens op te Minneapolis, St. Croix en St. Anthonyfalls en tastten de *pineries*, de dennenwouden aan in Minnesota, Michigan en Wisconsin.

Het eerste wat de landverhuizer, die zich nederzet, behoeft is hout. Hij vraagt een dak boven zijn hoofd; wanden om zijn tafel, bed en stoelen te beschutten; rasterwerk om zijn eersten oogst te beschermen tegen de dieren; bruggen over kreeken en rivieren.... dra volgt de spoorweg hem naar de wildernis en dan zijn dwarsleggers en afsluithekken in vraag. Nauwelijks gaat de eerste trein over den hobbeligen weg of het vervoer van timmerhout naar Chicago, en van daar naar alle windstreken begint, en de speculant, die voor het hout der goedkoop gekochte wouden meer dan twintig dollars per duizend voet ontvangt, wint een reusachtig fortuin. Niettemin zou het voor Amerika een bezuiniging zijn, zoo de regeering al die speculanten op staatskosten in Parijs deed wonen en daar geld liet verteren, op voorwaarde dat ze de bosschen nu verder spaarden, of slechts verstandig en gematigd kapten.

De mannen, die voor de houtmolens den winterveldtocht ondernemen, vormen een afzonderlijk ras van breedgeschouderde, ijzersterke, ruwe, doch goedhartige kerels, die soms wild kermis houden in de steden van het Westen, na de harde wintermaanden in de eenzaamheid der wouden, doch die een goed slag van lieden zijn. Volgens hetgeen mij van hen verteld werd door den jager, die twee winters met hen doorbracht, gelijken ze veel op de pootige, goedhartige mijnwerkers die Bret Hart beschrijft.

Harder werk dan dat van de *lumbermen* is bijna niet denkbaar; doch ze zijn niet te beklagen, want ze arbeiden in opwekkende lucht, in licht en zonneschijn, ontvangen goed voedsel en ferme betaling en zijn gezellig en vroolijk met elkander geherbergd.

De boomen, welke worden aangevallen, zijn de witte ceder (*cypressus thyoides*) en de witte den, *the white pine* (*pinus strabus*) die voortreffelijk timmerhout oplevert, dat gemakkelijk te bewerken en toch bijna onvergankelijk is, want men heeft het ongeschonden gevonden onder de bouwvallen van Pompeji en haalt het in Amerika op uit de klei, die het dertig voet diep bedolven heeft, ontelbare eeuwen geleden.

Het wordt tegenwoordig nog opgehaald uit de diepte en gebruikt, en daar het werk van hen, die de dennen en ceders van den voortijd aan het moeras ontwoekeren, aan menigeen in ons veen- en polderland belangwekkend schijnen zal, deelen wij er een en ander van mede, op gezag van den *North Western Lumberman*, een orgaan van den houthandel.

In New-Yersey ligt de kleine stad Dennisville tusschen twee reusachtige moerassen. Ze zijn tien vierkante mijlen groot, en water en modder bedekken wouden, die zeker honderden, wellicht duizenden jaren geleden gezonken zijn, of ten minste door het water overweldigd werden. De brutaalste oplichter zou oogenschijnlijk geen 50 cents voor de acre van deze moerassen durven vragen, maar ze hebben toch hun honderden dollars per acre opgebracht. De reusachtige boomen die in de diepte staan en liggen, zijn witte ceders. (*Cypressus thyoides.*) Ze groeien in en bij zoetwater, dat hun onontbeerlijk is. Door de een of andere reden spoelde het zoutewater het land binnen en in groot aantal gingen de cypressen dood. Zeer velen vielen om, of braken door wind of waterdrang eer ze dood gingen; ze werden door slijk en veen van de lucht afgesloten en bleven sterk en gaaf. De boomen die met wortel en al omver liggen onder veen en water, heeten *windfalls* en zij die braken heeten *breakdowns* en zijn het meest gezocht. De houthakker toont wat steken onder water soms vermogen. Met een scherpe ijzeren staaf gaat hij het moeras in. Hij steekt die door den weeken

grond, tot ze op drie voet onder de oppervlakte op een boom stoot. Binnen enkele minuten weet hij, door deskundig steken, hoe lang de stam is en hoe veel van het hout gaaf en sterk bleef. Gelijk een kruidenier, die kaas laat proeven, in Engeland een staafje, hol aan 't einde, in den ronden *stilton* of *chedder* zinken laat, weet hij uit den boom een proefje hout omhoog te brengen, dat hij echter niet naar den mond, maar naar den neus oplicht. Hij ruikt aan 't hout of de stam een *breakdown* dan wel een *windfall* is. Is 't rose hout geurig en frisch, dan tijgt hij aan het werk. En 't is hard werk! Een zaag, gelijk door de ijszagers, die op den Hudson aan den ijsoogst bezig zijn, gebruikt wordt, steekt hij door het moeras en in zijn baggerlaarzen rondplassende, gedragen door in de bibberende modder waggelende en dobberende stammen, zaagt hij er op los, tot hij de kruin en de wortels van den boom heeft afgezaagd. Dan graaft hij een sloot boven den boom, door modder, takken, biezen links en rechts weg te werpen, en weldra drijft een stam van zes voet dikte omhoog. Het hout is grof van draad en splijt zoo recht als een pijl. Hij zaagt den boom in lengten van twee voet, en tobbes en emmers worden van het gespleten hout gemaakt. Voor huizenbouw wordt het hout ook veel gebruikt, en men betaalt er meer voor dan voor grenen hout. De houtkoopers hebben aan de geleerden gevraagd hoe het komt dat dit hout specifiek lichter blijft dan water, schoon sinds eeuwen bedolven, en waarom de stammen, als ze omhoog rijzen, altijd omwentelen en met de onderste zijde boven gaan liggen, doch ze klagen dat ze op hun vraag nog geen antwoord gekregen hebben. Een andere klacht van hen is, dat in het werktuigkundig Amerika, waar machines overal en in alles de menschenhand helpen, nog geen werktuig is uitgedacht dat hun in de moerassen helpen kan. Ontelbare zware stammen liggen opeengehoopt in de diepte, doch zijn niet te bereiken, en bieden den een of anderen Edison der toekomst, die in hout handel drijft, gelijk de eerste in elektriciteit, wellicht een gouden oogst aan.

Doch van ons uitstapje naar het onderwatersche woud kee-

ren we nu terug naar het winterbosch, waar dicht aaneengeschaard de dikke dennen staan.

We hadden vier uur in een open slede over de harde, kurkdroge sneeuw niet gerend maar gevlogen, toen we aan het kamp der *lumbermen* kwamen. Laat mij ieder die koude in de open lucht te trotseeren heeft, toch *ear-laps* aanbevelen, gelijk een der vrienden te Chicago mij had medegegeven. Ze bestaan uit flanel of ketahperdsja met dik zwart fluweel omkleed, en met een kleine opening met gaas bedekt voor ventilatie in het midden. Deze ovale oorkleppen sluiten met een elastiek om het oor, en op teedere, zachte wijze verhinderen ze dit te bevriezen.

Niettegenstaande deze *ear-laps*, de dikke buffel-huiden en het wolven-bont die ons bedekten, waren we steenklompen gelijk, toen we uit de slede niet stapten maar rolden, en de een of andere uitvinder moet de menschheid ook nog eens verrassen met een *nose-lap* of neusklep, want wat zoo'n ongelukkige neus lijdt, op een sledevaart bij 8 graden onder nul Fahrenheit, is niet te zeggen.

Een veertigtal mannen, in roode en grijze flanellen hemden gekleed, waren in het bosch bezig aan het omhouwen en doorzagen der dennen. De opzichter of "*boss*" ging met ons rond, en wees ons de beste en kostbaarste boomen aan. Eiken en andere boomen met wijduitgespreide takken bereiken hun volle schoonheid en kracht buiten het bosch, als ze de ruimte hebben, en aan alle zijden door de weldoende zon gekoesterd worden. Maar de den is als de mensch en komt eerst tot volle ontwikkeling van al zijn gaven te midden der maatschappij.

Daar zag ik ze staan de heerlijke mastboomen, die in dichte gelederen de winterstormen zoo fier trotseeren, dat de wilde orkaan, die over hun toppen huilt en loeit, de grashalmen aan hun voet niet beroert. Het rijke roode goud van ontelbare ondergaande zonnen heeft hen als brons doen stralen, en in hun majesteit deden ze mij, toen het naaldhout zong in den wind, aan statige oud germaansche barden denken, die met goud gekroond zijn.

Tusschen de boomen was een weg gebaand, waarover de sleden het hout wegbrachten. We gingen door het bosch langs

dezen weg, die met verschgevallen droge sneeuw dik bepoederd was. De lucht tintelde en straalde als danste de stof van vonkelend bergkristal in de zonnestralen.

In het donkere woud links en rechts poogde het licht, van boven en schuins invallend, flikkerend *en zig-zag* voortschietend, tusschen groene boomtoppen en besneeuwde takken te sluipen en zich door te dringen. Alles wat men zag was rein, was ideaal zuiver. De heldere splinters wit hout waren met sneeuwvlokken bestrooid. Niets dat naar bederf of besmetting geleek was ergens te zien. Zelfs de geluiden van het bosch, de verre slag der houthakkersbijlen, kwam door de hooge vriezende lucht, met een zilveren belklank tot ons; de ijsstalaktieten die van enkele takken hingen, klingelden in den wind, en schenen welluidende ijsklokjes, waarmede de maagdelijke fee der reine arctische sneeuwvelden den winter in het woud inluidde.

Tusschen de hooge dennen stonden bijna even hooge *helmlock*-boomen en breede zilversparren.

De *helmlock* (*abies Canadensis*) is een schoone, altijd groene boom, een pyramide van pluimig groen, waarnaast hooge sparren verrijzen als puntige veldheerstenten van geurende, ritselende naalden met tallooze glanzend-bruine speerpunten in het groen verborgen.

Alles in het woud streeft omhoog; gedachten en verwachtingen adspireeren mede; men wordt opgebeurd door den algemeenen veerkrachtigen opwaartssprong van het naaldhout, van de krachtige boomen, die de half groene, half witte armen naar het licht heffen; de architectuur van het bosch heeft tot het hart gesproken.

Een der beminnelijkste en edelste heiligen der algemeene kerk van hen die in God en zijn natuur gelooven, is St. Franciscus, wiens leven een dichtstuk is, daar zijn liefhebbend hart de natuur begreep, van welke de mensch een deel uitmaakt. “Mijn heilige”, noemde Longfellow hem, toen hij mij verklaarde zijn leven ontelbare keeren gelezen te hebben. Hij sprak op zijn naïeve, eenvoudige wijze, van “mijn broeder het paard”, en “mijn broeder de ezel”, en gaande door het woud

kwam die heilige met zijn kinderhart mij in herinnering, en zeide ik hem zachtkens na: "mijn broeder de den, mijn broeder de sparreboom." Het bosch leeft, de boomen zijn vol frissche jeugd en genieten van het licht dat ze liefhebben; ze geuren hun dank met balsemwierook van specerijen, en die de boomen niet liefheeft, kent hen slechts, durf ik beweren, uit de latafels en stoelen, die van hun geraamten en hun karkassen gemaakt zijn, en zag ze nooit in de volle schoonheid van hun heerlijk, vruchtbaar, zonnig leven.

O! weemoedig als de graven van een kerkhof, was de grond van waar de reuzen verdwenen waren en de stronken overbleven.

Als de bosschen weg zijn, ziet het land er kaal, eentonig, onvruchtbaar en *common place* uit als een woestijn. Geen boom wil er later meer groeien, een dwergstruik is het eenige wat hier en daar opkomt.

Thoreau, die in Maine zulke mishandelde onterfde vlakten zag in plaats van het zangerig, kleurrijk boschland van weleer, zeide: "Wij zijn verplicht hier onzen baard te laten groeien, opdat niet alles kaal zij in deze streek en er iets te zien blijve dat een bosch in herinnering brengt."

Sommige landbouwers, die met moeite in den strijd tegen het eeuwenheugend woud van boschreuzen overwonnen hebben, schijnen een onedelmoedigen haat en wrok te gevoelen tegen den sterken vijand, die hen tot zooveel inspanning gedwongen heeft. Ze laten zelfs geen enkelen boom staan in de buurt van hun huis; ze haten het wilde, ruwe, ongekamde van het woud, geven gehoor aan een vulgaire schoonmaak-hebbelijkheid, maken alles glad, glimmend en afgemeten om zich heen en wettigen het vermoeden, dat een waarzegster der zigeuners uit een ouderwetschen roman, hun voorspeld heeft, dat ze zouden sterven door den val van een boom.

De houthakkers zijn even onverstandig in hun vernielwoede als de landontginners die de boomen weren, welke door de vogels bemind worden en de wolken aantrekken.

Wanneer men de bosschen heeft omgehouwen, is er niet de minste kans om van kleine groepen dennen het hout te krijgen dat de woudreuzen opleveren. Zijn volmaakte ontwikke-

ling krijgt de den in het gedrang, als het dichte gewas om hem heen, hem tegen de winden beschermt en den groei van te veel takken verhindert. Dan wordt hij hoog, met gladden stam, die van geen kronkels weet; geen kwasten komen in het hout, dat gelijk van draad is van boven tot beneden, en dat masten maakt, die de stormen van den Atlantischen oceaan fier zullen trotseeren. Het zwaaien van den groeienden den is nadeelig voor zijn hout, en daarom geeft het hart van het woud de schoonste boomen, hoe diep en donker daar de schaduw ook zij.

Nadat de boomen omgehouwen zijn door de *choppers*, worden ze door de *sawyers* gezaagd tot "*logs*" of stompen van de vereischte lengte. Ossen worden er voor gespannen en zoo worden de stammen opgestapeld, om, als er een voldoend aantal zijn, met hun zessen op sleden te worden geladen, en uit het woud naar den oever van bergstroom of riviertje gebracht te worden. Meestal gaat dit min of meer berg-af, en over de harde sneeuw glijden de drie à vierduizend kilo hout naar het ijs. De helft der stammen blijft op den oever liggen; de andere helft stort en glijdt op het ijs, dat naarmate meer en meer stammen worden aangevoerd breekt, zoodat ze in het ondiepe water vallen, dat om hen dicht vriest. Duizende boomen vallen langzamerhand langs de geheele bosch-rivier mijlen ver, want het omhouwen en zagen duurt juist zoo lang als de sneeuw blijft liggen en zij de sleden draagt. Ten laatste hebben de mannen de stammen op hun slede vaak meer dan een uurgaans ver te brengen eer ze de rivier bereiken.

Wanneer de dooi invalt en de Maartzon de wegen onbegaanbaar maakt, begint de zoogenaamde "houthakkersvacantie", daar ze dan niets te doen hebben totdat de voorjaarsdooi al het ijs en de sneeuw heeft gesmolten en de ondiepe riviertjes in volle stroomen herschept, die de duizende stammen kunnen medevoeren.

Zijn er steden te bereiken, dan gaan ze "*a good time*" hebben en hun geld als prinsen verteren; doch naarmate de bosschen verdwijnen en versmelten wordt dit onmogelijk, daar op den grond, tusschen de omgehouwen stammen, landbouwer

noch stedenbouwer zich vestigt. Het land wordt in sommige gevallen, zoodra de boomen verwijderd zijn en de *tax claims* inkomen, overgelaten als grond zonder eigenaar, daar hij niet de kosten loont van de betaling der lichte belasting. Dit is, dunkt mij, het best mogelijke bewijs van de roekelooze, verkwistende wijze waarop gekapt wordt.

Wanneer de zon kracht wint, de dagen langer worden, het ijs breekt en het water wast, komt een angstige, zorgelijke tijd. Zal het water hoog genoeg rijzen om die honderd-duizende zware stammen als veertjes op te lichten en mede te voeren? Zoo de warmte te vroeg en snel invalt, en er betrekkelijk weinig sneeuw is geweest, kan de vloed voorbij zijn, eer de in het ijs en op elkander door de koude vastgemetselde boomen los komen, terwijl een al te hooge en wilde vloed de boomen heinde en ver over het hooge land verspreidt. Meestal gaat echter alles goed en dan krijgen de krachtige, vlugge *loggers* de gelegenheid om als jonge Herculessen met elkander te wedijveren in reuzenwerk. Welke koene, oversaagde, door hun kracht en beleid vroolijke mannen, springen dan met ijzeren punten aan de hooge laarzen en den langen bootshaak in de hand, over de dansende, plompende stammen, die, opeengedrongen, als een *stampedo* buffels, met woeste vaart met den stroom voorwaarts schieten. Daar komen ze met hun duizenden aan, de stammen uit het woud, en mijlen ver is de rivier een lang houtvlot, dat tusschen de oevers saamgeperst niet behoeft te worden aaneengebonden. De mannen houden zich in evenwicht op kantelende, duikende stammen; ze springen van den een op den ander, en vliegen voorwaarts, als door een bocht in de rivier of een ondiepte de stammen, over elkander geworpen en opgestapeld, een dam van hout vormen die telkens aangroeit, de rivier tegenhoudt en het water ophoopt. Dan worden de boomen, die de hoeksteenen van den houtdijk vormen, losgetrokken, en met haken weggestooten; de dam biedt eerst nog weerstand, doch de aandringende stroom blijkt te sterk.... daar stort de lawine van krakend hout weer vooruit, en de jonge reuzen, vlug van oog en rad van lichaam, jubelen in het bewustzijn van hun kracht, en iets van de

berseker's-madness, de wilde vreugd der noordsche zeekoningen in stormen en gevaar, wordt vaardig over hen; ze overtreffen elkander in koene sprongen, in gewaagde pogingen om de stammen los te maken en langs den oever te laten voortschieten, terwijl ze op de dolle houtlawine voorwaarts snellen en rijden op den woesten bergstroom.

Achter die houten slang, welke tusschen de bosschen en prairieën door naar de houtzaagmolens aan Mississippi, Chippewa, St. Croix of Rum-river voortglijdt en kronkelt, volgt een *wammikin*, dat is een vlot waarop een lange keet staat, waarin de "*cook and the cookees*" (de kok en zijn maats) het eten gereed maken en waar de mannen beurtelings bij ploegen slapen en rusten. De mannen drinken enkel thee, en hun voornaamste voedsel bestaat uit boonen, gekookt of met spek gebakken.

Onafzienbaar is het hout dat dus uit vele rivieren en woudstroomen naar de zaagmolens gebracht wordt. Het water waar ze worden bijeen gebracht heet de "*log-run*", en er zijn molens die een *log-run* hebben van 30 millioen voet, welke een rivier zes engelsche mijlen ver in beslag nemen!

Toen wij het kamp bezocht en alles gezien hadden, gingen wij in den winternacht bij helderen maneschijn weder terug in de slede, naar een kleine houten herberg aan de rivier. Het maanlicht maakte het winterwoud tot een tooverland, waarvan ik echter weinig zag, want de koude was fel, in slaap vallen niet raadzaam, en een strijd zoo hard als dien der *lumbermen* tegen den woesten bergstroom had ik te strijden tegen den slaap, die niet fier en met ruwe kracht, maar zacht, glijdend, gluiperig u aanvalt en overrompelt.

Opmerkelijk was het de ijskegels te hooren bengelen, welke van den bek der paarden afhingen, en het spookachtig glinsteren op te merken van het maanlicht op de haren der paarden welke als met ruig zilver bestoven waren.

De hooge golvende lijn van dennetoppen die de sneeuw hadden afgeschud van hun scherpe lanspunten, scheen zwart tegen de lucht en zoo nabij en duidelijk als konden wij die hooge kustlijn van het woud aanraken.

Boven het donkere woud, langs welks zoom we een uur

lang bergaf hadden te vliegen naar de rivier, schitterden de sterren.

Amerika is zijn sterrenbanier waardig. Het is het land der belofte voor hen, die den sterrenhemel zijn geheimen afvragen. Met dubbelen glans schitteren en flonkeren er de zonnen in de zwarte afgronden van het heelal; door een veldkijker ziende, is het alsof een opgaande zon boven het kijkglas verrijst als het op Sirius gericht wordt. Met een rustig licht stralen de starren, en men kan de verschillende kleuren van de hemelrobijnen, smaragden en brillianten ook zonder kijker erkennen. Achterover in de slede liggende, is het alsof men vliegt over den bodem van een peilloos diepe luchtzee, die van het gelaat opwaarts zich oneindig uitstrekt, en op wier oppervlakte de flonkerende starren drijven.

Den volgenden dag zeiden we het woud vaarwel, en bracht de trein ons weder naar Chicago, waarvan dag aan dag de bosschen zich meer en meer terugtrekken. Het is een groot verlies! Zelfs het rijke Chicago zal het wegkwijnen van een machtigen tak van handel en nijverheid binnen enkele jaren geducht gevoelen.

Al die prachtige kerels, die nu het hout vervoeren, zullen wel op andere wijze den kost verdienen wanneer de wouden verdwenen zijn; maar men moet daarom toch de verandering niet licht tellen, welke het gevolg zal zijn als eens de *lumbermen* tot het verleden behooren.

Men neme b. v. Michigan, waar, met uitzondering van het Zuiden en het Noordwesten, de grootste bosschen stonden. In 1835 groeiden er in dien Staat 150,000 millioen kubieke voet hout. Sinds dien tijd zijn 115,000 millioen kubieke voet omgehouwen. Er zijn 35,000 millioen kubieke voet over, van welke jaarlijks 5000 millioen kubieke voet worden weggehaald. De zaagmolens en houtschepen in Michigan vertegenwoordigen een kapitaal van bij de 17 millioen dollars, en 75,000 menschen en 30,000 paarden en muilezels vinden werk in de bosschen en zaagmolens. Gaat dit zoo door, dan is over zeven jaar het laatste bosch in Michigan verdwenen.

Wetenschappelijke aanleg en beplanting van bosschen is dus in Amerika onontbeerlijk. De brand, welke in de wouden van Michigan in 1881 aan honderden het leven heeft gekost, heeft bovendien bewezen, dat voorzorgsmaatregelen tot bescherming der bosschen onafwijsbaar zijn. Men bespreekt de vraag, of men niet verstandig doet het voorbeeld te volgen van de Indianen, die boschbrand bestreden, gelijk de groote Jenner het de pokken deed en de even groote Pasteur het de veepest doet, namelijk door inenten van de ziekte in gewijzigden vorm. De Indianen staken elk jaar geregeld den brand in de dorre bladeren en de dorre takken op den grond. Doordien dit elk jaar geschiedde, was de ophooping van ontvlambare brandstof gering, en de vlam niet hoog en sterk genoeg om het bosch zelf aan te tasten. De Indianen zeiden, dat dus insecten gedood en ziekte voorkomen werd. In hoeverre de asch de bladeren als meststof vervangen kon, weet ik niet.

Stelselmatig branden in het klein verhindert alleen branden in het groot, en stelselmatig aanplanten verhindert alleen dat de bosschen uitgeroeid worden, wat geheele streken onbewoonbaar zal maken. De rivieren krijgen dan niet geleidelijk water, de regenval vermindert en het land verdroogt. Laat de regeering, laat het intelligente volk de levengevende wouden toch beschermen. Dat de staat het voorbeeld geve van belangstelling, doch laten de landbouwers vooral hun eigen belangen beschermen door coöperatie, door, voor gezamenlijke rekening van alle buren, bosschen te bewaren of aan te planten.

"We hebben twee bezwaren in de Staten", hoorde ik onlangs een Amerikaan zeggen, "wij voeren te veel hout uit en te veel Mormonen in!"

Het congres dat de Mormonen nu weren gaat, behoort tevens de heerlijke bosschen uit de handen der breedgeschouderde, goed gehumeerde reuzen te redden. Ware ik een Amerikaan en moest ik kiezen tusschen Mormonen en wouden, of geen van beiden, dan vroeg ik om de bosschen, en nam ik in 's hemels naam de Mormonen maar op den koop toe.

DE EINDELOOZE VLAKTE.

Eens dat ik te New-York langs Broadway liep, zag ik de menigte zich verdringen voor een winkel waar "een antiek meubel" was tentoongesteld. Dit merkwaardige "*bit of antiquarian furniture*" was een oude globe, geel en vlekkerig van ouderdom, die in 1800 te Londen was gemaakt. Ik ging op zijn amerikaansch den winkel binnen en draaide den ouderwetschen aardbol om, totdat ik Amerika zag. Aan gene zijde van het Alleghany-gebergte was alles aangeduid als *wildernis*, en de plaats waar ik dit schrijf, met veel ten oosten en alles ten westen, was slechts gekenmerkt door de namen van eenige Indiaansche stammen. Geheel Californië, de geheele Westkust tot op de breedte van Boston, ging door onder den naam van Mexico!

"Yes Sir, this is the America of my grandfather's time, but we are a smart people!" en de Amerikaan die zoo sprak, kneep zijn linker oog dicht en keek mij aan alsof hij zeggen wilde: "wij Amerikanen zijn de room der menschheid!"

Ik dacht aan die oude aardglobe toen ik het onbekende Westen van weleer instoomde, en van Chicago een tochtje (22 uur sporen per *Chicago and North Western)* maakte naar Omaha aan de Missouri, het middelpunt van hen die naar San Francisco reizen. Deze tocht van 500 engelsche mijlen over de prairieën en de terugreis na eenige uren oponthoud, was mij de moeite bijzonder waard, omdat ik dus een denkbeeld kreeg van de prairiëen en van de ontzaglijke grootte van Amerika.

Ik zat nu in de *Pacific express* (welke echter meer *pacific* dan *express* was) en leerde een nieuw gedeelte van dien wonderweg kennen, welke van New-York via Chicago, Omaha en Denver naar San Francisco loopt. De gemeenschap per spoorweg is onafgebroken, doch men heeft geen doorloopende wagens, en kan langs de helft van den afstand kiezen tusschen tal van spoorwegen. Op allerlei manieren kan men naar Chicago komen, en van Chicago naar Omaha bieden *Chicago and North Western*, *Chicago and Rock Island*, en *Chicago Burlington and Quincy*-Maatschappij om strijd hun wagens aan. Ik ging in een Pullman-car op *the Nord Western* zitten, gewapend met een vrijbiljet voor een jaar van den heer Pullman, die op oostersche wijze in het Westen gastvrijheid toont aan Europeanen die Amerika willen leeren kennen.

De weg gaat tusschen de boerderijen en landerijen van de bebouwde prairieën van Illinois door; snort na vijf uur, te Fulton, langs de 1400 voet lange ijzeren brug over de Mississippi, die van Minnesota komt aangolven, en gaat dan door den bloeienden en vruchtbaren staat Jowa — waar nog land te verkrijgen is — naar Council Bluffs, dat aan de Missouri, de roodkleurige *Big Muddy*, ligt, over welke een prachtige ijzeren brug den trein in Omaha, in den staat Nebraska brengt. De stad, in 1854 in *the far West* gesticht, is nu reeds zeer bevolkt en groot, en gaat een prachtige toekomst te gemoet op de hoogte langs de groote riviėr, tegen welke zij amphitheatersgewijze is aangebouwd.

Ik nam slechts een kijkje van de stad, daar ik de reis alleen gedaan had om de golvende prairiëen te zien.

Hoe ontzaglijk groot is Noord Amerika! "Wat zegt ge wel van de nieuwe wereld?" vraagt elke vriend den reiziger, die uit het wonderland is wedergekeerd, en ik heb onwillekeurig enkele keeren geantwoord: "dat ze zoo groot is!" Niets treft meer dan die eindelooze uitgestrektheid der amerikaansche vlakte; het is of men een landkaart van de eeuwigheid voor zich uitgespreid ziet, als men dagen lang over de prairieën spoort.

Toen ik door de breede oogstvelden, wier grootte met mijlen berekend wordt, trok, zocht ik naar een beeld dat den

indruk kon aanduiden dien ze maakten, dat van hare uitgestrektheid een gedachte kon geven.

Kent ge dat onaangename gevoel, waarde lezer, van u iets *bijna* te herinneren? Men slooft zich af, men martelt zijn geheugen om zich de woorden, welke men zoekt, weder geheel juist voor den geest te brengen; men valt afgetobd en moede eindelijk in slaap, en als men wakker wordt, staan de woorden als gebeeldhouwd in glanzend marmer u voor het oog! Ik heb mij, sporende door de eindelooze graanvelden van het Westen, een heerlijken versregel van Milton pogen te herinneren, die mij, op den kadans van den snorrenden trein, in gedachten kwam, als de beste beschrijving van dit reusachtig land. Ik viel ten laatste in slaap, en toen ik een honderd mijlen verder ontwaakte, was het mij alsof de puffende locomotief mij den versregel toestoomde:

"Behemoth, the biggest born of earth, upheaved
His vastness!"

Welk een wondere beschrijving geeft de dichter in negen woorden van iets overweldigends, iets reusachtigs en zwaars, dat u dreigt te verpletteren, zoo ge niet uit den weg springt. Wel, dien zelfden indruk ontvangt men, als men de onmetelijke vlakte van Amerika doortrekt, en dagen achtereen niets ziet als glanzende vette roode klei, en oogstvelden die tot den horizon zich uitspreiden.

Milton beschrijft een dier dieren van de voorwereld, en wanneer men zich "*Behemoth, the biggest born of earth*" (hier helpt alliteratie den dichter) voorstelt, dan denkt men wellicht onwillekeurig aan een overweldigend grooten hippopotamus of walvisch, en datzelfde ongeacheveerde en onbegrensde, die lijnen welke meer aangeduid dan scherp gebeeldhouwd zijn, onderscheiden Amerika.

Om Amerika goed te begrijpen, moet men uit ons keurige, helder gewasschen, zindelijke, glanzend gepoetste, kleine landje komen, waar de nauwkeurig geschikte klinkers in voetpaden en wegen, van vlijt en nauwkeurigheid getuigen; waar in aardige tuintjes, nette schelpjes en mooi gezeefd kiezelzand de pa-

den aanduiden; waar de stijve, hagelwit gebleekte tuitjes van de kornet der vriendelijke, nette keukenmeid het symbool zijn van haar, die elk stofje haat en die het goedhartig gelaat in blinkende koperen pannen aan een vlekkeloozen muur weerkaatst ziet.

Van dat vriendelijk landje, waar de schoonmaak chronisch heerscht, waar men nauw aaneen geschikt wordt, als ware men deel van een legprent, waar het smalle van straten en wegen toont hoe kostbaar elk vierkant duimpje grond is, wordt men overgeplaatst naar een land, waar men niet met duimen, maar met mijlen rekent. Van het afgewerkte, nette, juist begrensde en afgeronde overbevolkte landje, komt men in een land waar het onbegrensde, ongeacheveerde en ledige u er telkens aan herinnert, dat dit land jong en nieuw is en dat de wereld nog in geen eeuwen vol zal zijn.

Een goed denkbeeld van een groote vlakte geeft de zee, wanneer op den verren horizon de aandacht wordt getrokken door even zichtbare eilanden, die de verbeelding helpen. Daarom is ook de Atlantische oceaan de ware ouverture om ons, die uit Europa komen, in de ware stemming te brengen ten einde het land van over zee te waardeeren.

Men houde het denkbeeld van de groote zee vast, en stelle zich dan den oceaan tusschen Europa en Amerika voor, plotseling herschapen in een vlakte met gras en koren bezaaid, dan heeft men een denkbeeld van de reusachtige graanvelden, die bebouwd worden door de reuzen van den Niagara en de Mississippi.

Een nog ontzagwekkender beeld van de oneindigheid van de zee geeft de glooiende prairie. Verlaat men de stad Omaha b. v. per trein, den gaat men regelrecht zonder bocht of keer, honderden en honderden mijlen ver. Dagen en dagen ziet men niets als een onbegrensde zee van gras, die zich uitstrekt tot den versten gezichteinder in een ongebroken welving. Een onbeschrijfelijk gevoel van eenzaamheid en machtige verlatenheid maakt zich van den een; een gevoel van schier dronken opwinding over het nieuwe besef van vrijheid en ruimte maakt

zich van den ander meester, zoodra men inziet dat men slechts een onnaspoorbaar klein gedeelte doortrekt dier vlakte tusschen Omaha en den Stillen Oceaan, in welke men Britsch Indië een paar keer kan plaatsen. En toch is Omaha reeds de *far West!* Welk een eentonigheid! Toen ik die vlakte in Januari zag lag het hooge prairiegras verdord, bruin en ongekamd over, den grond — de knoesten van het buffelgras zagen er onoogLijk uit, doch beter voedsel voor vee dan dit natuur-hooi is er niet.

Men gaat in den trein naar bed en het laatste dat men ziet is die bruine vlakte, als brons glinsterende in het maanlicht... men staat op en ziet de bruine vlakte zich nog maar steeds uitbreiden. Soms gewaag ik ter loops even van het Mississippi-dal, doch het is minder gemakkelijk het zich voor te stellen dan er van te spreken. De Missisippi is zoo lang dat ze als een slang zou kunnen schuifelen over den Atlantischen oceaan, en haar kop zou kunnen leggen op Ierland, terwijl haar staart nog om Boston was gekronkeld. Neem die rivier zooals ge wilt, schik haar en plooi haar zoo goed als ge kunt, doch in Europa zult ge geen plaats voor haar vinden. Doch de Missouri, die zich met haar te St.-Louis vereenigt, heeft, eer ze dit doet, reeds 3096 mijlen afgelegd, en kan 2540 mijlen in een stoomboot bevaren worden eer ze, te zamen met de Mississippi, de reis van 1410 mijlen naar de Golf van Mexico begint, en de Yellowstone, die zich weer in de Missouri stort, heeft 1300 mijlen afgelegd voor haar samenvloeiing. Van de bronnen van de Yellowstone tot de golf van Mexico loopt een onafgebroken stroom water, 5800 mijlen lang, dat is de afstand van Amerika naar Europa... en terug.

Ieder die van de Vereenigde Staten spreekt, stelt zich natuurlijk een groot land voor, doch beseft men wel dat een enkele der staten, Texas, zoo groot is als het geheele Duitsche keizerrijk, Engeland en Wales te zamen? Dit vruchtbare rijke Texas heeft op het oogenblik een bevolking van twee millioen, terwijl Duitschland en Engeland 67 millioen bevatten, en toch is het goede land in Texas even groot als het goede land in geheel Groot-Brittannië en Duitschland. Kansas, Nebraska en

Jowa zijn even groot als Frankrijk en hebben meer vruchtbaren grond, waarop twee en een half millioen menschen wonen, terwijl Frankrijk er zeven-en-dertig millioen onderhoudt.

Ook het Oostenrijksche keizerrijk heeft 37 millioen inwoners op een oppervlakte gronds, gelijk in de Staten wordt ingenomen door Oost Tenessee, Noord Georgia, West Carolina en Zuid Virginia. Dit terrein noemt de heer Atkinson "Amerika's *terra incognita*," het is nu bevrijd van de vloek der slavernij, heeft een weergaloozen rijkdom aan delfstoffen en hout, en bezit dalen wier klimaat ongeëvenaard is door de gezonde, opwekkende lucht. Dit heerlijke Italië van de Unie heeft nog geen anderhalf millioen inwoners.

Het hoogland van Georgia, Alabama en de beide Carolina's heeft mij vooral aangetrokken — en ik zal later de reden hiervan mededeelen, — doch ik wil nu reeds opmerken, met de woorden van mijn vriend Atkinson, dat men dit heerlijke boschland tusschen de heuvels nog bij de honderdduizend acre kan koopen voor een halven dollar de acre, dat is voor iets meer dan drie gulden den bunder, terwijl op dien grond de katoen welig groeit, terwijl met het katoenzaad groote schapenkudden kunnen worden gevoed. Voor eenige millioenen landverhuizers is er op die heuvels nog plaats.

NAAR HET WESTEN.

"Hoe lokt ons 't wild,
In luwt' van maagdelijke bosschen;
Een ongerepte wereld geeft
Aan elk haar tarwe, aan elk haar trossen,
Aan ieder wat zij weeldrigst heeft."

Dus zong Potgieter, nu veertig jaar geleden, Amerika toe, en in ons vaderland worden die woorden tegenwoordig beter dan ooit begrepen. De rijkdom van den grond was sinds langs bekend, en men sprak van "het verre Westen" als van een land der toekomst.

De romans van Cooper hebben in onuitwischbare trekken beschreven, wat men in het einde der voorgaande en het begin dezer eeuw noemde het "Westen" der Vereenigde Staten. Eerst was het dat gedeelte der Vereenigde Staten, hetwelk het verst verwijderd was van New-York en Pennsylvanië. Naarmate de pionier doordrong in de woestijn, zijn plaats en zijn leven aan den Indiaan betwistend, breidde de grens zich naar het Westen uit en de voorheen afgelegen oorden werden allengs bebouwd en bevolkt. Ohio, Indiana, Illinois, klommen in de rij der gewesten van territoriën tot staten op. Men berekende, dat de beschaving zich uitbreidde met eene snelheid van 15 mijl of ongeveer 25 KM. per jaar. In 1800 koloniseerde men Ohio aan de grenzen van Pennsylvanië; in 1830 was de uiterste grens der aaneengeschakelde meren bereikt; in 1860 sloeg de planter voor goed zijn tent op aan gene zijde van den Missouri, en

in die tijdsruimte van 60 jaar breidde het federaal bestuur de lijst der staten met een groot aantal uit.

In den aanvang opende de pionier zich, met de bijl in de hand, zijn weg dwars door het maagdelijke woud of langs de eindelooze vlakte, midden door uitgestrekte velden met hoog gras en kruiden bedekt. Toen de stoom hem geleerd had over de aarde te vliegen en de wateren te doorkruisen, trok de boer niet meer alleen vooruit; de spoorweg, de stoomboot, niet tevreden hem te volgen, gingen hem voor en het Westen opende zich sneller dan ooit, en voor goed, voor al deze veroveraars te zamen.

Wie zou, zelfs zonder die verwijderde streken bezocht te hebben, niet kunnen gissen, welke aanhoudende, moeielijke strijd gestreden moest worden, — een strijd die moedig gestreden werd, zonder dat ooit een enkele klacht geuit, ooit een dag uitstel genomen werd, — om de woestijn vruchtbaar te maken. Men vertrok met een armzalig lastdier, beladen met levensmiddelen, werk- en keukengereedschap. De man ging te voet, gevolgd door zijne vrouw met een kind op den arm. Kon men eene magere koe medenemen, zoo was ze te beschouwen als de grootste schat, het voornaamste eigendom der familie. Op de plaats van bestemming aangekomen, legerde men zich onder een hut van boomstammen saamgesteld, het loghouse, en men begon te ontginnen en te zaaien. De roodhuid, wreed, sluw en onverbiddelijk, waakte in het sombere woud, zich schuil houdend in kloven en holen. Menigmaal heeft hij voor den blanke den weg versperd en meedoogenloos de geheele familie van den kolonist, die hem zijne jachtvelden ontroofde, vermoord. Bij de ontberingen van allerlei aard, welke den pionier, die zich in die afgelegen oorden begaf, wachtten, voegde zich nog de angst voor deze voortdurende overrompelingen, waarbij niets ontzien werd. De gedoode werd meedoogenloos gescalpeerd; de gevangene kwam onder de afschuwelijkste kwellingen om. Van Ohio tot Wyoming, van Wisconsin tot Texas hoort men steeds dezelfde deerniswaardige legende; overal is zij geschreven in bloedige trekken, de grond bewaart er de onuitwischbare herinnering van. De ouden van elken Staat, die tijdens den

dageraad huns levens deze worstelingen bijwoonden, deelen er u nog alle bijzonderheden van mede. Dat zijn de brieven van adeldom dezer jonge streken, dat is hun verleden; eene andere geschiedenis kennen zij niet.

De honderdduizenden uit de oostelijke staten en uit Europa, die de prairieën langzamerhand in provinciën veranderd hebben, veroorzaakten een omwenteling in de wereld, wier sociale gevolgen Engeland in de eerste plaats zal voelen, daar de pioniers van het Westen den britschen adel van landeigenaars een ontzaglijken slag hebben toegebracht.

Sinds eenigen tijd is de mededinging van de landbouwers van Amerika moeielijk geworden voor die van Europa.

De reden hiervan is duidelijk genoeg. Aan de hollandsche en engelsche renteniers, die hun geld belegden in amerikaansche spoorwegaandeelen, is het te danken dat Europa nooit meer een hongersnood behoeft te kennen; doch tevens veroorzaakten zij, dat de grond hier in waarde daalde en dat onze boeren geen hooger prijs voor hun graan kunnen krijgen dan den prijs van amerikaansch graan plus de vervoerkosten naar Europa. Nu wordt dit amerikaansche graan door werktuigen in het groot gezaaid, gemaaid en tot schoven gebonden, op grond, die met den stoomploeg bewerkt is en gedurende ontelbare jaren geen mest noodig zal hebben. Oostenrijk, Duitschland, Frankrijk, Spanje, Zweden, Noorwegen, Engeland, Schotland, Ierland, Italië, Portugal, Nederland, Griekenland, Zwitserland, Denemarken en België zijn ongeveer even groot als het ploegland van de Vereenigde Staten. Deze europeesche rijken hebben een bevolking van 218 millioen zielen; de Vereenigde Staten tellen er nog slechts 50 millioen. Hun gezamenlijke nationale schuld bedraagt 16,000 millioen dollars, terwijl ze bovendien voor groote staande legers, die 1,954,334 soldaten tellen, mannen en geld moeten vinden. In de Vereenigde Staten, die jaarlijks een 60 millioen dollars van hun schuld aflossen, is er geen leger dat dien naam verdient, en kan elke man werken voor zijn onderhoud.

De grond is er betrekkelijk nog goedkoop; zeer goedkoop is hij zelfs nog in territoriën als Dakotah, waar de ploeg in rijke

klei waar geen steen of boomstronk haar stuit, voren trekt, die een dagreis lang zijn. De boer neemt afscheid van zijn vrouw voor twee dagen en ploegt den eenen dag zoo ver als hij loopen kan, om den volgenden dag, een tweede voor trekkende, weder te keeren. Vroeger konden de oogsten dier onmetelijke velden niet worden vervoerd, doch den eersten Januari 1881 bonden ijzeren en stalen spoorwegbanden, die 85,000 mijlen lang zijn, het land als een katoenbaal samen. Van het jaar komen daar nog een 8000 mijlen bij, en over die wegen en in telkens grooter en beter wordende stoombooten, wordt het graan voor een derde van vroegere vrachtprijzen vervoerd.

De spoorweg is de markt voor akkers die duizenden mijlen van hier aan de *Red river*, of langs de takken van de Mississippi liggen, en Europa zal van die markt jaarlijks meer en meer trekken. Het is dan ook geen wonder, dat vooral uit het arme Duitschland de landverhuizers naar het rijke land over zee stroomen. Verleden jaar kwamen er alleen te Castle Garden in New-York, 104,264 Duitschers, 45,154 Zweden en Noren en 66,390 Ieren aan. Men denke zich eens wat in die arme landen de lieden elkander moeten aankijken, wanneer iemand in de dorpsherberg voorleest, dat volgens het laatste verslag van *the Board of Agriculture* te Washington, de boeren van Illinois, na een billijke vergoeding voor hun arbeid ontvangen te hebben, in de laatste 21 jaar een netto winst maakten van een *billioen* dollars voor hun *mais* alleen [1].

Van alle zijden snellen ze dan ook toe, om nog gebruik te

[1] Een vergelijkend tabelletje van de waarde der uit de Vereenigde Staten uitgevoerde artikelen gedurende de laatste 90 jaren is de aandacht waard.

	Dollars.		Dollars.		Dollars.
1790	19,666,000	1830	58,524,878	1865	136,940,248
1795	39,500,000	1835	100,459,481	1870	376,616,473
1800	31,840,903	1840	111,660,561	1875	499,284,100
1805	42,387,002	1845	98,455,330	1877	589,670,224
1810	42,366,675	1850	134,900,233	1879	698,340,790
1815	45,974,403	1855	192,751,133	1880	823,946,353
1820	51,683,640	1860	316,242,423	1881	883,925,947
1825	66,944,745				

maken van de jaren, dat er nog goedkoope grond te verkrijgen is, en nu uit het noorden van ons land honderden dat voorbeeld volgen, is het nuttig na te gaan onder welke voorwaarden zulk een moedige poging de beste vruchten belooft. Ik wil daarom mededeelen wat ik in Amerika van ervaren mannen in Chicago gehoord heb. Het is hun wijsheid die ik verkondig, niet de mijne, want hoe zou ik in den korten tijd dat ik in Amerika was, daartoe de noodige kennis hebben kunnen verkrijgen? Mij werd medegedeeld, dat voor landverhuizers, die het Engelsch niet verstaan, doch die het boerenbedrijf kennen, die met paarden, koeien, varkens of schapen weten om te gaan, het bovenal verkieslijk is, gezamenlijk te gaan en bijeen te blijven, elkander te helpen en een kleine kolonie te stichten. Een voorbeeld moge bewijzen wat mijne vrienden bedoelen.

Een hunner zendt mij een overdruk van een artikel door den heer Poultney Bigelow in een der maandschriften van April geschreven, waarin hij verhaalt hoe eenige Engelschen zulk een kolonie stichtten met het beste gevolg. Hij geeft zijn opstel den titel van: *Young man, go west!* en deelt mede wat die kolonie met een matig kapitaal en groote volharding tot stand bracht niet ver van de Missouri in den noordwestelijken hoek van Jowa, een der staten van welke men gerust mag zeggen dat ze den landbouwer buitengewone voordeelen aanbieden.

Het waren jongelieden van aanzienlijke engelsche huizen die deze proefneming begonnen, doch dit doet niets ter zake, gelijk men uit het vervolg zien zal.

Deze kolonie van 300 man heet in de wandeling de *Close Colony*, naar drie broeders, de heeren James, William en Frederick Close. Deze naam is onzen hollandschen roeiliefhebbers zeker bekend, want een der gebroeders roeide enkele keeren in de winnende Cambridge-boot, en in 1876 ging hij met zijn medestudenten naar Philadelphia, om zoo mogelijk de Amerikanen in *the Centennial Regatta* te kloppen. Doch hij werd ziek, werd ter genezing naar Cape May gezonden, en daar overviel hem wat een herstellende, luierende aan den oever der zee, te midden van bekoorlijke meisjes bijna noodwendig geschieden moet: hij werd tot over de ooren verliefd op eene schoone Ameri-

kaansche. "Ga nu eerst eens een reis maken door het Westen", zeide zijn aanstaande schoonvader, "eer gij naar Engeland teruggaat om u daar te vestigen. Kijk eerlijk rond en gebruik je oogen goed, en zeg mij dan of er voor een jongen kerel, die wat geestkracht heeft, hier geen betere toekomst is dan in Engeland." Close ging, zag en werd overwonnen. "Ik werd landbouwer!" zeide hij, en hij overreedde zijn twee broeders om over te komen en zich bij hem aan te sluiten. Vele academievrienden besloten mede te gaan, en ofschoon ze nog pas drie jaar aan het werk zijn, is de kolonie reeds tweehonderdduizend *acres* (een *acre* = 0.4 hectare) groot.

"Ik heb hun een bezoek gebracht", schrijft de heer Bigelow. "Op een boerderij ontmoette ik twee groote knappe jonge boeren, wier oom een zeer bekend lid van het Britsche parlement is. De laatste maal dat ik hen ontmoet had, was in een londensch salon. Dezen keer liepen ze met mij door het vuil achter den stal, om me hun jonge paarden en koeien te wijzen. Ze waren in den kost bij een hollandschen boer, die hun voor drie dollars per week het boerenbedrijf leerde.

"Een andere jonge landbouwer, die in hooge laarzen, flanellen hemd en breede vilten hoed gekleed te paard zat, was de kleinzoon van den beroemden schrijver van *Paley's Theology*. Hij was op weg naar een veemarkt te Lemans in Jowa.

"Ik ontmoette hier ook een zoon van Thomas Bayley Potter, den secretaris van de Cobden Club en lid van het parlement voor Rochdale. Een der leden van de kolonie was admiraal in de koninklijke marine van Engeland geweest, en een ander had in eene bank te Shanghai gewerkt. Ik zag een broeder van lord Ducis en tal van aanstaande baronetten en lords. Zij hadden weinig fortuin, hielden van het leven in de open lucht en van *sport*, en hadden zich vereenigd om geld te verdienen en tevens aan hun liefde voor de vossenjacht te kunnen voldoen. Daartoe hebben ze op de *prairie* de best mogelijke gelegenheid, en elke kolonist maakt er dan ook zijn eerste werk van, om, zoodra hij zijn boerderij heeft, een goed raspaard te kweeken en te dresseeren."

Hun verhouding tot de gebroeders Close is zeer eenvoudig.

Nadat ze hun wensch hebben uitgesproken, om in de kolonie te worden opgenomen, oordeelt de firma of ze hen daartoe waardig keurt. Zoo ja, dan betalen ze als entrée de som van *f* 1000. Dit is ongeveer 5 pCt. op de som, welke door hen besteed wordt voor het koopen van land en al het benoodigde. De firma verbindt zich de contracten aan te gaan voor het bouwen van hoeven en arbeiderswoning, voor het graven van putten en het koopen van grond, en belooft hen verder met raad bij te staan. De *f* 1000 worden over en over bespaard, doordien de nieuweling dus beschermd wordt tegen misleiding en overvraag, en ieder die wel eens zaken heeft gedaan met een landagent in het Westen, weet dat er al geen slimmer vossen om u beet te nemen zijn dan zulke agenten.

Doch de kolonist wint nog oneindig meer door in de kolonie te zijn opgenomen. Het hoofd er van koopt in het groot, tegen contant geld, al wat noodig is en verkoopt in het klein voor een nominale commissie. Dus bespaart de kolonie veel geld, want door zich te vereenigen kunnen ook contracten worden aangegaan in het groot, en ze kunnen, gezamenlijk hun klandisie aanbiedende, voor goedkooper prijzen hunne producten naar Chicago, St. Paul of St. Louis per spoor verzonden krijgen. De op zich zelf staande kolonist is veel meer hulpeloos en mist bovendien meestal het voorrecht van onder lieden van zijn eigen stand en keuze te leven, die in dezelfde vermaken en levenswijze genoegen scheppen als hij.

"Doch dit is gedeeltelijk slechts de sentimenteele zijde van het leven in de kolonie. We gaan om geld te verdienen naar het Westen!" zegt nu deze of gene. Daarom is het belangrijk in dollars en centen eens na te rekenen hoe de verschillende kolonisten gewerkt hebben, en met welk kapitaal ze zijn begonnen.

Om dit te begrijpen, moet men even den altas uit de kast halen en de kaart van de Vereenigde Staten voor zich leggen. Lemars ligt in het noordwestelijk gedeelte van Jowa en met een oogopslag ziet men welk een snijpunt van spoorwegen dat is. Hier heeft men de *Sioux City and St. Paul Railroad*, die naar St. Paul in het vruchtbare Minnesota leidt; iets verder

strekken zich de *Chicago*, *Milwaukee and St. Paul* de *Chicago and Northwestern* en de *Illinois Central* uit. Let nu op, dat de Missouri en St. Louis betrekkelijk in de buurt zijn, en dat de kolonie op den weg van de Stille Zuidzee naar den Atlantischen Oceaan ligt, tusschen het weiland en het graanland. De grond is diep en rijk, en ge zoudt uw voren kunnen ploegen van de Missouri tot de Mississippi zonder eenigen hinderpaal te ontmoeten, tenzij wellicht hier een enkel huis en ginds een stroom.

Zij, die zich in deze streek vestigden, vonden den grond niet zoo goedkoop meer als hij een paar jaar geleden was. Doch wanneer men het voorbeeld neemt van landbouwers, die verleden jaar aldaar fortuin kwamen zoeken, dan kunnen de volgende cijfers een trouw denkbeeld geven van wat men moet uitgeven, zoo men onafhankelijk op eigen land beginnen wil. Ik laat de cijfers zooals ik ze krijg, en merk slechts op dat de *acre* = 2/5 bunder, en de *dollar* = *f* 2,50 is.

Kapitaal besteed voor een boerderij van 160 *acres.*

Nieuw land, 160 acres, à $ 5 per acre		$ 800
Huis, 16 voet bij 22		„ 300
Stal, deel en put		„ 150
Ploegen en werktuigen, waartoe behooren:		
2 *breaking ploughs*	$ 35	
2 *stirring ploughs*	„ 25	
2 *corn cultivators*	„ 60	
2 eggen	„ 20	
Een maai- en oogstwerktuig	„ 100	
Verschillende werktuigen	„ 85	
		„ 325
Kachel en enkele meubelen		„ 100
Zes goede boerenpaarden		„ 600
Twee wagens en tuigen		„ 200
		$ 2475

Voor een kapitaal van 6188 gulden is de landbouwer eigenaar geworden van een boerderij, zes paarden, alle benoodigdheden en van 160 *acres* voortreffelijken *prairiegrond* op ongeveer vijf engelsche mijlen of anderhalf uur gaans van een spoorweg.

"Ik heb juist zulk een boerderij gezien", schrijft de heer Bigelow, "en ik sta in voor de cijfers. Het huis dat voor 300 dollars is opgericht, noemen wij een *frame house.* Het is een klein houten huis met twee kamers beneden en twee zolderkamers. Het is geschilderd en heeft vensters en een schoorsteen." Voor het ontginnen en breken van den grond wordt van het kapitaal niets geeischt, daar een boer 140 *acres* tusschen Mei en Juli alleen onder den ploeg kan brengen en dit ook zeker doen zal.

Nu komen de uitgaven en inkomsten van het eerste jaar:

UITGAVEN.

Zaad om 40 *acres* met vlas te bezaaien	$ 60.—
Zaad om 20 *acres* met maïs te beplanten	„ 20.50
Arbeidsloon en kosten voor het zaaien en maaien hiervan	„ 100.—
	$ 180.50

INKOMSTEN.

40 *acres* vlas, die 7 *bushels* (1 bushel = 36 liter) per *acre* opbrengen a 1 $ per bushel	$ 280.—
20 *acres* maïs, die 35 *bushels* voortbrengen à 18 amerik. cents per bushel	„ 126.—
Inkomsten in 1880	$ 406.—
Uitgaven in 1880	„ 180.50
	$ 225.50

Maïs geeft soms meer dan 100 *bushels* per *acre* op ouder grond en brengt door elkander vaak 60 *bushels* op. Vlas heeft wel 13 *bushels* per *acre* geleverd. Het is een zeer uitputtend gewas voor den grond, doch doet geen kwaad op versch ontgonnen aarde. Wat zal nu het tweede jaar leveren?

UITGAVEN.

174 *bushels* zaad om 100 *acres* met tarwe te bezaaien à 85 cents per bushel	$ 147.90
Zaad voor 20 acres maïs	„ 2.50
50 *bushels* zaad voor 20 acres haver à 25 cents per bushel	„ 12.50
Arbeidsloon	„ 175.—
Kosten van oogsten en dorschen	„ 170.—
Grondbelasting	„ 18.—
	$ 525.90

INKOMSTEN.

100 *acres* tarwe, die 17 *bushels* per *acre* leveren à 85 cents per bushel	$ 1445.—
20 *acres* maïs die 60 *bushels* per *acre* opbrengen à 20 cents per bushel	„ 240.—
20 *acres* haver, die 40 *bushels* per *acre* opbrengen à 25 cents per bushel	„ 200.—
	$ 1885.—

Op het einde van het tweede jaar staat de rekening dus als volgt:

Inkomsten	$ 1885.—
Uitgaven zonder kosten van levensonderhoud	„ 525.90
	$ 1359.10

hetgeen 54 pCt. is op het belegde kapitaal.

Wanneer men nu het volgende jaar meer tarwe zaait en eenige jaren op deze wijze voortgaat, kan men zelf de rekening voortzetten. "Men moet zich echter niet laten misleiden door mijn cijfers", schrijft de heer Bigelow. "Ik heb gemiddelde cijfers genomen, noch zeer hoog, noch zeer laag, doch de winst op een gemiddelden oogst is zoo groot, dat men eens in de tien jaar een slechten oogst verdragen kan. Bovendien neemt de waarde van het land intusschen van jaar tot jaar toe."

In ruwe trekken is dus geschetst hoe een boer, die gebruik kan maken van voorlichting en raad en hulp, als landbouwer vooruit kan komen, zoo hij eenig kapitaal heeft. Hij kan zijn risico's zeer verminderen door zich tegelijkertijd op veeteelt of vetweiderij toe te leggen, en zij die verstand van vee hebben kunnen daardoor vele kansen in hun voordeel krijgen, want de veeteelt is voordeelig genoeg in het Westen. De boer kan of zelf vee fokken en dit oostwaarts zenden, of aannemen mager vee voor de markt gereed te maken. Naar gelang van zijn omgeving kan hij op beide manieren geld verdienen.

Een voordeelige eigenschap van Jowa is, dat de boer aldaar het *blue joint* prairiegras heeft, dat zeer overvloedig is en welig groeit. "Ik heb er," zegt de heer Bigelow, "doorgereden toen het hooger was dan de hoofden van hen, die boven op den wagen zaten. Het wordt natuurlijk gemaaid wanneer het be-

trekkelijk nog laag bij den grond is, en ge kunt het voor u opgestapeld en geborgen krijgen tot wintervoorraad voor een dollar per ton. Er is voor het vee zomers kosteloos voeding genoeg te krijgen. Nergens zijn er heggen of muren, en een jongen op een hit gezeten, kan met een paar honden voor 500 of 600 stuks vee of 1500 schapen zorgen voor 5 dollar in de maand.

"Onder de kudden van Jowa heerscht geen veeziekte hoegenaamd. De cijfers, die ik noem, steunen op ervaring en behelzen alle onkosten als: huur voor het gebruik der boerderij, voedsel en bediening, zout, medicijnen, en 6 pCt. interest op het besteede kapitaal. Bovendien heb ik op gewone sterfte onder de kudde gerekend. De winst is derhalve netto:

Berekening van Onkosten.

50 Vaarzen in het voorjaar gekocht voor			$ 18.75		$ 937.50
1 Stier					„ 105.—
UITGAVEN VAN EERSTE JAAR.					
Onderhoud van	51 stuks	vee	à $ 3.93	per stuk.	$ 200.43
„ „	40 „	kalven	„ „ 2.37	„ „	„ 94.80
UITGAVEN VAN TWEEDE JAAR.					
Onderhoud van	51 stuks	vee	à $ 3.93	per stuk.	$ 200.43
„ „	40 „	eenjarigen	„ „ 3.93	„ „	„ 157.20
„ „	40 „	kalven	„ „ 2.37	„ „	„ 94.80
UITGAVEN VAN DERDE JAAR.					
Onderhoud van	71 stuks	vee	à $ 3.93	per stuk.	$ 279.03
„ „	20 2-jarige	stieren	„ „ 10.41	„ „	
vetgemest op graan					„ 208.20
Onderhoud van	40 stuks	1-jarigen	à $ 3.98	per stuk.	„ 157.20
„ „	70 „	kalven	„ „ 2.37	„ „	„ 166.25
					à $ 2600.84

Waarde van de Kudde den eersten dag van het 4de jaar.

70 koeien à 26 $	$ 1820.—
20 driejarige stieren à 62.50, vetgemest voor de markt	„ 1250.—
20 tweejarige stieren à 22.50	„ 450.—
20 vaarsen à 18.75	„ 375.—
70 eenjarigen à 12.50	„ 875.—
70 kalveren à 2.50	„ 175.—
1 stier	„ 75.—
	$ 5020.—
	„ 2600.84
	$ 2419.16

In deze berekening is in het geheel geen cijfer uitgetrokken voor opbrengst van de melkerij, die natuurlijk van belang is. Het recht om zijn vee op voortreffelijken weidegrond 's zomers voor niets te voeden en een toegankelijke markt, maken op het oogenblik veeteelt in dit deel van het land voordeelig. Doch dit kan niet altijd zoo blijven en binnen tien jaar zal er wel niet veel goede weidegrond, die voor elk toegankelijk is, ten oosten van de Missouri overblijven. Doch wanneer toenemende landverhuizing hem dan afsnijdt van zijn vrije weiden, dan zal de boer ongetwijfeld zijn boerderij kunnen verkoopen voor vier maal zooveel als hij er voor gaf, en kan hij verder trekken naar Dakota of Montana, of anders kan hij vetweider worden en met zijn graan vee van anderen voor de markt gereed maken.

Hoe dit hier en daar geschiedt kan ik ook mededeelen.

Er leeft b. v. te Council Bluffs (Omaha) een man, die een 100,000 stuks vee in Idaho heeft. Hij beschikt over een lap gronds van 60 vierk. mijlen.

De grond is voor landbouw geen cent per *acre* waard, doch levert goed voedsel voor vee. Hij heeft tien mannen in zijn dienst, wier loon van 24 tot 40 dollars per maand bedraagt. Deze lieden hebben 200 hitten noodig om het vee te kunnen nagaan. Een opzichter krijgt 1200 d. per jaar. 's Winters doen vier man al het werk, dat dan beperkt is tot het breken van het ijs in de stroomen, ten einde het vee van water te voorzien. Stroomen en rivieren zijn de beste waarborgen dat het vee niet verdwaalt, want het doolt nooit op grooten afstand van het water.

In het voorjaar hebben de veehoeders te paard de handen vol; dan wordt het vee bijeengedreven, gekeurd en gemerkt; en de dieren, welke er het best uitzien, worden bestemd voor de oostelijke markt en naar Omaha gedreven. Ze trekken zoowat 10 mijlen per dag en hebben ongeveer het geheele seizoen noodig om van de winterweide naar de Missouri te gaan. Te Omaha wordt het vee op den trein geplaatst en, in naam naar Chicago, doch feitelijk naar verschillende stations aan den weg vervoerd, om daar aan verschillende boeren te worden geleverd, die het zullen vetmesten. De heer Steward vertrouwde er verleden najaar op deze wijze 1900 toe aan verschillende boeren, en

slechts acht stierven er in den winter. Wanneer de boer het magere vee in het najaar ontvangt, weegt hij het en neemt dan aan het vet te mesten tegen betaling van vijf cents (amerikaansch) voor elk pond dat het dier zal winnen. Dit schijnt een geringe prijs, doch men moet weten dat gedurende den winter een os wel 250 pond aan gewicht wint, en dat van het overschot van het voedsel van elken os twee varkens worden gemest. De boer, die zich 's winters dus met de veeverzorging bezig houdt, maakt 100 percent voor het graan dat hij in ossenvleesch omzet. De groote vetweiders hebben inspecteurs, die soms bij de boeren het vee komen zien en die het in het voorjaar naar Chicago zenden, om daar geslacht of naar Europa verzonden te worden.

De heer Poultney Bigelow, wien ik deze bijzonderheden verschuldigd ben, heeft van de zaak die hij behandelt een bijzondere studie gemaakt en verklaart, dat wat hij zegt zoowel van toepassing is voor zuidwestelijk Minnesota als noordwestelijk Jowa.

Bij al hetgeen men van Amerika hoort lette men wel op de reusachtige grootte van het land, en beseffe men dat wat waar is in een deel van het land, in zekere omgeving en klimaat, volstrekt niet waar is in een ander.

"Land", zegt een correspondent van de *Times*, in zijn brief over de amerikaansche praireën, is in de westelijke staten een voor ieder bereikbaar goed, en dientengevolge een belang van gewicht voor allen. De kwestie van grond koopen is het onderwerp van al de gesprekken, niet alleen bij kapitalisten en spoorwegmagnaten, maar evenzeer bij winkeliers, vrachtrijders en sjouwerlui. Voortdurend hoort men op reis de vraag: "Gaat gij land koopen?" En wanneer daarop een bevestigend antwoord volgt, wordt er terstond uitgeweid over de bijzondere verdiensten en de schoone ligging van zeker land. De kooper wordt in verrukking gebracht door schitterende verslagen van prachtige oogsten en van de geschiktheid van den grond voor allerlei doeleinden. Hij wenscht zichzelven geluk met zijn koop en verbeeldt zich werkelijk een aardsch paradijs gevonden te hebben, waar de winter niet streng en de zomer niet heet is,

en waar spinnen, sprinkhanen en andere schadelijke insecten onbekende plagen zijn. Behalve de vruchten van den akkerbouw werden hem de genoegens van de jacht beloofd, aangezien in deze schaars bevolkte districten overvloed aan wild gevonden wordt. De kolonist gebruike echter zijn oogen wel.

De ontginning der amerikaansche vlakten heeft door de uitbreiding van het westelijke spoorwegnet een ontzaglijke vlucht genomen. De helft van het graan dat in Amerika groeit, wordt ten westen van de Mississippi geteeld.

De zich wijd uitstrekkende prairieën, die enkele jaren geleden nog beschreven werden als de "groote amerikaansche woestijn", werden bevolkt. Drievierden van de europeesche emigranten werden door het goedkoope land in het Westen aangetrokken, terwijl de stroom nog bovendien toeneemt door de kolonisten uit de Oostelijke en Middelstaten. Wanneer men uit New-York langs de schilderachtige Erie-route naar Niagara reist, ziet men geheele zwermen van landbouwers het land verlaten, om zich naar de grootere westelijke vlakte te begeven. Canada levert het aanzienlijkste aantal. De zonen der Canadasche volkplanters, die doorgaans ervaren landbouwkundigen zijn, behooren tot de beste westersche pioniers. De wolhandelaars uit de provincie Ontario zien eveneens elk jaar verschillende hunner beste jonge burgers vertrekken, om zich in het Westen te vestigen, waardoor uitstekend bebouwde graanlanden en melkerijen in den omtrek van Chathun en Ingersol te koop worden aangeboden voor den prijs van 5 tot 25 pond sterling per acre, naar gelang van hunne vruchtbaarheid of van de nabijheid der spoorwegen. En niet alleen jeugdige "gelukzoekers", maar ook welgestelde landbouwers gaan naar het Westen om een klein fortuin groot te maken. Onder deze waaghalzen zijn ook wel lichtzinnigen, die te veel op het spel zetten en hunne roekeloosheid met verlies en achteruitgang boeten. En het zijn niet alleen landbouwers die hun geluk in het Westen komen beproeven. Neen, onder de landverhuizers ziet men ook handwerkslieden, kantoorklerken en anderen, die zich nooit met handenarbeid hebben bezig gehouden. Alles trekt naar de Mississippi-streken, en zooals gezegd is, wordt deze

landverhuizing voornamelijk in de hand gewerkt door de duizende mijlen lange spoorwegen die overal gelegd worden. Het grootste gedeelte van het land ten oosten van de Missouri en duizend mijlen ten zuiden van de canadasche grenzen is door spoorwegverkeer bereikbaar, terwijl hier en daar, door onverstandigen wedijver, tot in onbewoonde wildernissen evenwijdige lijnen gelegd zijn. De staat Minnesota wordt, behalve door noordelijke en zuidelijke lijnen, doorsneden door andere spoorwegen, die op een groot vlakland uitkomen. Het leggen van spoorlijnen wordt in de meeste staten door de regeering ondersteund.

In de gladde, boomlooze prairieën en bij de oevers der rivieren is de grond zacht, en daar worden de lijnen met veel zorg gelegd. Voor het aannemerswerk wordt van 6000 tot 7000 dollars per mijl betaald. Voor duizend dollars kan een mijl grond onteigend of het recht om den weg te leggen verkregen worden. Het ijzer en timmerhout wordt gewoonlijk door de compagnie verschaft, die de onderneming op touw heeft gezet. De stations zijn op goedkoope schaal ingericht en de kosten aan het maken van deze westelijke lijnen verbonden, bedragen omstreeks 3000 p. st. per mijl, waaronder echter het onteigeningsrecht niet meêgerekend is.

De ontgonnen landen zijn doorgaans het eigendom van groote grondbezitters, terwijl zij soms ook gouvernementsbezit zijn. De emigrant begint met het pachten van een stuk land, waarop hij zijn houten hut bouwt, om daarna met het ontginnen van den grond aan te vangen. Wanneer hij vijf jaren in een streek verblijf gehouden heeft, krijgt hij tegen betaling van een paar dollars zijn certificaat en patent. Zoodra hij zes maanden op eene plaats is, heeft hij bij 't koopen van land de voorkeur en heeft hij aanspraak op rechten van eigendom. De zich ver uitstrekkende landen, die geschikt zijn voor den land- en akkerbouw en over een afstand van duizenden mijlen tusschen de Mississippi en de Missouri liggen, zijn voor den spoortrein toegankelijk en liggen nog te koop voor allen die geneigd zijn aan de gemakkelijk na te komen voorwaarden te voldoen. Deze landerijen hebben natuurlijk eene groote aantrekkelijkheid voor allen, die met de Ieren door den "landhonger" gekweld worden.

Duizenden trekken daarheen, zonder eenig ander kapitaal dan gezondheid en kracht. In ruil voor den arbeid dien zij verrichten, krijgen deze landverhuizers dikwijls een paar acres grond, die bebouwd en beplant moeten worden. Een flink, vlijtig man, hoe karig hij ook van geld moge voorzien zijn, kan, als hij niet tegen hard werken opziet, geduld heeft en volharding, binnen een jaar door de groote moeielijkheden heen worstelen. Door voor 1 of 2 dollars per dag voor de gezeten volkplanters te werken, kan hij genoeg over sparen om zich een houten hut te bouwen en een paard of muilezel te koopen.

De onder den grond gebouwde hutten, waarvan alleen de korte schoorsteenen zichtbaar waren en die vroeger ook door hollandsche pioniers werden bewoond, zijn in onbruik geraakt.

Gelukkig de nieuw aangekomenen, die zich uit de klauwen van woekeraars weten te houden, die geld voorschieten voor het koopen van akkers, welke zij niet in staat zijn naar behooren te bewerken. Een paar slechte oogsten, zooals die van de laatste jaren in het Noordwesten, brengen deze ongelukkigen tot den bedelstaf. Zij moeten hun land onbebouwd laten liggen en het tot zijn vroegeren staat van onkruidveld laten terugkeeren. En daar zij in den regel geen vee of andere middelen tot levensonderhoud bezitten, zien zij zich gedwongen tot den staat van daglooners terug te keeren, waaraan zij zich te lichtvaardig onttrokken hadden. Zelfs in Amerika is het hopeloos, zonder kapitaal boerderijen aan te leggen en het is gevaarlijk zich daar uitsluitend op den graanbouw toe te leggen. Onvoorziene slechte seizoenen hebben dat bewezen en menigen landbouwer doodarm gemaakt. Een colonist, die grondbezitter wil worden, moet vóór alle dingen eenige practische kennis medebrengen en in het bezit zijn van een span paarden of een juk ossen, eenige koeien en varkens, gereedschappen en een kapitaaltje, dat hem in staat stelt in zijn levensonderhoud te voorzien totdat de eerste oogst is binnengehaald. Koopers van land, die aldus zijn uitgerust, kunnen de aan de emigratie verbonden moeielijkheden trotseeren. Zij weten den arbeid op het geschikte tijdstip aan te vangen, en de graanbouw wordt afgewisseld door het planten van eenige acres vlas of haver. Bijna zonder onder-

scheid komen de bezitters van vee spoediger vooruit dan zij, die zich uitsluitend met den akkerbouw bezig houden. Over het uitgestrekte grondgebied tusschen de Mississippi en het Rotsgebergte kan de volkplanter zijn vee gemakkelijk tien-, ja honderdvoudig zien vermenigvuldigen. De amerikaansche prairieën zijn uiterst geschikt voor de veeteelt. Vele districten worden besproeid door meren en rivieren, en de practische veehandelaar zet zich nooit ver van het "levende water" neder. In plaatsen waar geen toevoer van dat "levende water" is, wordt door het boren van bronnen in die behoefte voorzien. De stormen, die somtijds hun verwoestende kracht in de naakte prairieën doen gevoelen, zullen gewis minder worden, wanneer de boomen, die thans geplant worden, hun vollen wasdom hebben bereikt. Dan zullen ook de regens geregelder en overvloediger worden en zal de schaarschte aan brandstoffen ophouden.

De aard van den prairiegrond is tamelijk gelijkvormig. Hij is geschikt voor plantgewas, en onontgonnen landen zijn in den zomer met een vier voet hoog grastapijt bedekt. Op de hooge plaatsen is de grond zanderig en aan de bedding der rivieren vormt zand eveneens de onderste aardlaag. Bij de noordelijke rivieroevers vindt men somtijds steenklompen, die door gletschers zijn overgebracht. Doorgaans rust de zwarte teelaarde op bedden van gele klei, die dikwijls met mergel of zand vermengd zijn en het vereischte vocht in zich hebben om de hitte van den drogen zomer te doorstaan.

Alle landbouwkundigen zijn met den grond ingenomen, en door goede bebouwing worden schoone oogsten verkregen. Het grootste bezwaar tegen het koopen van land in het Noordwesten is de lange strenge winter en de massa werk die in den korten zomer gedaan moet worden. Het arbeidsloon is hoog en aan een daglooner wordt gedurende de drukke maanden, dat is van 1 April tot 15 October, 15 of 20 dollars in de maand betaald, behalve kost en inwoning. Stormen en insectenplagen zijn bovendien groote rampen. In den zomer is er overvloed van voedsel voor het vee, doch de colonisten schijnen zich tot nu toe de kunst nog niet te hebben eigen gemaakt om het vee in den winter behoorlijk te verzorgen en warm te houden.

Die als landbouwer vooruit wil komen moet hard werken, waartoe overvloed van goed voedsel en gezonde opwekkende lucht kracht geeft. Zoodra in het voorjaar de sneeuw smelt, komen de velden onder het witte winterkleed te voorschijn als een onafzienbare vlakte van beploegd land, dat zwart ziet en onmetelijk ver zich in een verschiet uitbreidt. Het winterkoren komt op en het zomergraan moet gezaaid. Dan volgt het planten van maïs, en het harde en eindelooze werk van den grond om te woelen, (*hoeing the corn*). De groententuin moet dan gewied; en om handen en tijd te besparen, zenden de boeren uit een buurt vaak gezamenlijk hun melk naar een "kaasfabriek", waar in het groot voor allen gewerkt wordt. Niettemin is het werk harder dan onze boeren in Nederland, geloof ik, gewoon zijn.

Steenen en boomwortels moeten uit de akkers verwijderd worden, en groot is de verwondering van menigen landverhuizer, die aan kleine akkers, nette landwegen, keurige huizen gewoon is, als hij de naaktheid en kaalheid van het land in het Westen ziet, met zijn niet-verwijderde boomstronken, zijn keien en ruwe wegen. Doch weldra leert hij den onoogelijken grond waardeeren.

Niettemin heeft hij door lange winters, gebrek aan regen, insekten of orkanen soms veel te lijden. De winter van 1880 en de ongunstige oogst van 1881 zal menigeen, die voornemens was te emigreeren, indachtig gemaakt hebben dat de landbouwer ook in Amerika aan slechte jaren is blootgesteld. Voor de boeren in het Noordwesten is het verloopen jaar zeer rampspoedig geweest. De lange, strenge winter begon 14 October met een sneeuwstorm. Later in het jaar kwam er eene sneeuwblokkade, die op sommige plaatsen 100 dagen bleef liggen, gedurende welke alle spoorwegverkeer was gestremd. De brandstof werd schaarsch en men ging, om de vreeselijke koude te bestrijden, tot het branden van timmerhout over. Hooi, stroo en koren werd gebruikt om den haard brandende te houden, en de graanstapels werden onbarmhartig geplunderd. Toen in Maart en April de sneeuw eindelijk ging smelten, kwamen de noodlottige overstroomingen, waardoor de inzameling van den lenteoogst zeer werd vertraagd. De ontzettende droogte in de

oostelijke en de vreeselijke regens in de westelijke staten hebben den zomeroogst ook doen mislukken. Heete winden verschroeiden in Juli het graan. De aren droogden in en honderden acres moesten ongeoogst blijven liggen. Zoodanig is de staat van zaken in Iowa, Minnesota en Zuid-Dakota. Het gedorschte koren bleek zelfs nog slechter te zijn dan verwacht werd, en bracht twee derden minder op dan anders. De regenbuien, die in de tweede week van September begonnen, deden ook groot nadeel aan de tarwe in de vallei der Roode Rivier. De molenaars klaagden, en dit is in Amerika iets ongewoons, dat de oogst zoo langzaam inkwam en dat het koren zoo moeielijk te malen was. De vlasoogst was ook onvoordeelig en dientengevolge steeg de prijs.

Voor onze hollandsche emigranten zou een goede, eerlijke handleiding, welke hun aanwees waarheen te gaan, wat mede te nemen, en hoe zich in te richten, onwaardeerbaar zijn.

De heer Alexander Sinclair, hoofdredacteur van *the Glasgow Herald*, die de Ver. Staten bezocht, om door een kort bezoek een indruk te verkrijgen van de groote Republiek, wenscht hetzelfde voor zijn landgenooten.

Voor hij in dit voorjaar naar Schotland terugkeerde, werd hij ondervraagd door een verslaggever van *the Tribune*. Hij deelde mede dat hij naar Amerika gereisd was, om door eigen aanschouwing te leeren. Zoowel in Engeland als in Schotland koesterde men vaak zeer onjuiste, misleidende denkbeelden omtrent Amerika. Een kort bezoek zelfs gaf een juisten totaal-indruk, doch wat landverhuizers noodig hadden was inlichting, die een enkel man, al sleet hij jaren in de Republiek, niet geven kon. Degelijk onderzoek eischt veel kennis en tijd, doch de tijdsomstandigheden veranderen, en men behoorde onmiddellijk vertrouwenswaardige berichten te kunnen inwinnen over het land en de eigenaardige voordeelen van de verschillende deelen der Unie, wanneer men niet weet waar zich te vestigen. Gelijktijdig behooren dus de verslagen van deskundigen te Washington bijv. in te komen, om daar gecontroleerd en geredigeerd te worden door een hooggesalariëerd hoofdambtenaar. Nu hangt men af van hetgeen landontginningsmaatschappijen en spoor-

wegdirecties mededeelen, en een onpartijdig verslag, gelijk de regeering slechts geven kan, is daarom onontbeerlijk.

Zouden de regeeringen der staten in de oude wereld, die thans honderden en duizenden landbouwers naar het Westen zenden, niet gezamenlijk aan de amerikaansche regeering om zulk een gids voor hun onderdanen, die immigreeren willen, kunnen vragen?

De heer Sinclair zegt, dat uit Schotland in plaats van werklieden, gelijk tot nu toe plaats had, voortaan voornamelijk landbouwers naar de Staten zullen trekken. De *canny Scotchman*, de handige, nadenkende, slimme Schot, merkt op, zegt hij, hoe amerikaansch vee en graan mededingen, en gedreven door *the increasing spirit of wide prudence*, wil hij grond koopen zoolang die nog goedkoop is, om voor de toekomst van zijn kinderen en kindskinderen in een ontwikkelend en groeiend, in plaats van in een verminderend en dalend land te zorgen. Doch Schotten zijn voorzichtig en behoedzaam, en ze hebben een agent naar de Unie gezonden om daar uit te kijken naar de beste gelegenheid voor landbouwers om zich neer te zetten. De heer Sinclair wenscht, dat de Vereenigde Staten een agent benoemen om dezen schotschen agent het werk gemakkelijk te maken.

Kan men uit Nederland ook niet zulk een algemeen agent zenden? Zulk een vertegenwoordiger in de Unie zou tot groot nut kunnen strekken aan honderden Nederlanders.

ONUITPUTTELIJKE RIJKDOM.

"'s Levens wedloop is moeilijk geworden", zeide Carlyle eens; "sterk gespannen zijn alle spieren; de mededingers op de renbaan treden elkander op de hielen; wee hem! die bukt om zijn schoenriemen te binden."

Zij, die de bevolking stationnair willen houden, broodsgebrek duchtende voor hen, die achter zijn gelaten in den wedloop, vergeten steeds, dat juist die gedwongen inspanning van alle krachten de vruchtbare moeder is van al de vindingen en ontdekkingen. Emerson heeft hierop reeds gewezen. "Toen Malthus beweerde, dat het voedsel zich slechts in rekenkundige evenredigheid vermenigvuldigt, terwijl de monden zich in meetkunstige reeks vermeerderen, vergat hij op te merken, dat de menschelijke geest ook een groote macht is, en dat in de toenemende behoeften der maatschappij door de telkens grooter wordende macht der uitvindingen zou worden voorzien."

Als men eens goed nagaat hoevele millioenen Amerika nog voeden kan, dan moet ieder die nadenkt niets gevaarlijker achten voor de toekomst der wereld, dan dat de leer van Malthus ingang vinde bij de beschaafde en ontwikkelde volken. Want zoo deze volken hunne vermeerdering tegengingen, ten einde zich tam en tevreden binnen eigen enge grenzen te beperken, dan zouden de voorzichtige rassen, wier wijsgeerige meerderheid boven zekere ouderwetsche vooroordeelen van eerbaarheid en reinheid hun geleerde ontwikkeling bewijzen, uit-

sterven, en roekelooze, onvoorzichtige personen en rassen, de negers, de Ieren en de lieden met ouderwetsche vooroordeelen zouden enkel de wereld bevolken en Amerika koloniseeren.

De geleerdheid van enkele wijzen met veel ongezond verstand, gelijkt zeer op den snuit van den olifant, waarmede hij met evenveel gemak een boom kan ontwortelen als een speld oprapen. Doch het eenige ongeluk is, dat men van de lieden, die een overmaat van degelijkheid voor zich uit bewegen, nooit weet wat ze gaan doen. Vreezende voor overbevolking, gaan ze vierkant staan en rukken dan met reusachtige kracht en schokkende inspanning de speld naar boven. Intusschen blijft de boom met al zijn wortels in het Westen staan, en laten ze de rijken der toekomst over aan anderen.

Ik, die uit innige overtuiging niets zoo ellendig en verwijfd vind als het knoeien en morrelen der lieden, die met zelfbewuste degelijkheid hun geheim geneesmiddel tegen overbevolking venten, erken gaarne, dat ik voor het roemrijke hollandsche ras een deel van den rijkdom en macht, van de kunst en beschaving van de rijken der toekomst begeer, opdat niet uitsluitend aan Ieren, Duitschers en Negers de Nieuwe Wereld behoore.

Er zijn bekwame handelaars in Nederland, die niet gelooven dat de groote uitvoer van graan uit Amerika een blijvend verschijnsel is, en dat voor landverhuizers de gelegenheid dus minder schoon is dan menigeen denkt. Te recht merken ze op, dat de laatste oogsten ongunstig zijn geweest, en dat bovendien menige reden van de vraag naar amerikaansch graan voorbijgaand is. Doch ze zien, geloof ik, voorbij, dat nog slechts een klein deel van Amerika onder den ploeg is. De rijke alluviale velden kunnen nog oneindig meer opbrengen. De onbelaste grond van de Vereenigde Staten, door de eigenaars bebouwd, kan zooveel goedkooper het graan leveren, dat het met inbegrip der kosten verkocht kon worden voor prijzen, die den engelschen pachter b. v., die zijn landheer te betalen heeft, niet schadeloos zouden stellen voor zijn arbeid.

Cijfers spreken niet tot de verbeelding, en daarom is het

moeielijk een juist denkbeeld te geven van den rijkdom van Amerika's grond, welken men toch eenigszins beseffen moet, zoo men wil weten hoe veel grooter en onuitputtelijker rijk de aarde is, dan in den tijd van Malthus door te huis zittende geleerden, die in stoffige boeken snuffelden, gedacht werd.

Wanneer ik b. v. zeg, dat er in de Vereenigde Staten tachtig millioen bunders korenland zijn, die, wanneer men de gemiddelde opbrengst van een bunder in tien jaar tot basis neemt, jaarlijks 1907 millioen hectoliters koren kunnen opbrengen, dan spreek ik, geloof ik, de waarheid, doch ik maak niets geen indruk en maak iets niet aanschouwelijk. Als ik gezegd heb dat er 160 millioen bunders waren die 3000 millioen hectoliters kunnen opbrengen, had ik volstrekt geen krachtiger denkbeeld van 's lands rijkdom gegeven.

Ik ben altijd bevreesd met cijfers te schermen.

Statistiek is een eerbiedwaardig iets, en die er zich veel mede inlaat, krijgt al spoedig den naam van een degelijk man te zijn, doch wanneer men slechts schetsen en indrukken geeft doet men beter, zich niet te midden der kolommen cijfers te wagen, uit vrees van te verdwalen. Men kan met cijfers, evenals met teksten, bewijzen wat men wil, en het is langzamerhand mijn overtuiging geworden dat de statistiek, in de handen van een niet volkomen deskundige, even gevaarlijk is als een scheermes in die van een kind. Men moet volkomen op de hoogte van een zaak zijn, om cijfers met talent duidelijk getuigenis te doen geven. Ik ben te Chicago gebombardeerd geworden met maand-verslagen, *annual reports* en tabellen; spoorweg-directeurs, landagenten en secretarissen van *the board of trade*, hebben om strijd, op mijn verzoek, mij vriendelijk overstelpt met inlichtingen, toen ik poogde te weten te komen welke staat voor landverhuizers de beste kansen bood, en den grooten *transportation*-strijd tusschen producenten, handelaars en spoorwegdirecties poogde te begrijpen. Doch de cijfers overstelpten mij ten laatste; ze bewezen te veel tegenstrijdige zaken te gelijk en ik hield me dus voortaan buiten den hagelslag.

Cijfers spreken niet tot de verbeelding. Ik had gelezen hoeveel steenkool de Vereenigde Staten bevatten, doch dit zeide

mij niets. Toen ik echter een klein hoekje van het amerikaansche steenkolenveld doortrok, begreep ik welke toekomst het land tegemoet gaat.

Wat hebben de steenkoolmijnen van Engeland niet reeds een reuzenwerk tot stand gebracht met de gedurende honderde eeuwen opgespaarde zonnewarmte, waarvan de mensch — die zaterdagavond laat geboren is — partij trok. En toch is het steenkoolveld van Engeland, dat honderdduizenden werktuigen laat rondwielen, de zee met stoombooten overdekt en de werelddeelen aaneen bindt, kleiner dan een der kleine schotsche meertjes, terwijl Amerika steenkoolvelden bezit van welke eenige zoo groot zijn als geheel Engeland.

De zwarte aderen die zich daar boven den grond vertoonen, omlijsten een reuzenlandschap met glinsterend ebbenhout!

De mededinging met dat land zal voor Europa elk jaar zwaarder worden, en onze landbouwers en vetweiders vooral zullen al hun krachten moeten inspannen.

Zoo men een diepen indruk wil ontvangen van den rijkdom van den grond in Amerika, dan moet men het verslag ter hand nemen, dat de heeren Read en Peel gemaakt hebben, voor de engelsche *Agricultural Commission*, van hun bevindingen in Amerika. Dit verslag is gesteld door mannen, die niets liever zouden gewenscht hebben dan een minder gunstig verslag uit te brengen, daar zij de amerikaansche mededinging voor den britschen landbouwer haten en vreezen.

Er is misschien niets in dit verslag, wat een nederlandschen landbouwer zoo zal treffen en zoo zijn naijver zal wekken als de omstandigheid, dat in het Westen de mest een "*nuisance*", een plaag en overlast is, waarmede de boeren niet weten wat ze doen moeten. Zij hebben een grond, welke ten slotte uitgeput moet raken, doch die daarvan nog geen teekenen geeft, en wellicht nog jaren en geslachten lang onvermoeid zal kunnen voortbrengen. De gedurende eeuwen opgestapelde lagen van teelaarde uit vergane bladeren en planten ontstaan, het ontelbare aantal grasoogsten dat verrot of verbrand is op de prairieën, vormen een kapitaal dat nog van geen vermindering weet. Mest behoeft niet in den grond gebracht te worden, en

wanneer de mestvaalten en mesthoopen al te groot worden, dan breekt de boer zijn schuren en zijn huis af en vertrekt naar een schooner en zindelijker oord. Voor zoo'n amerikaanschen boer moet de europeesche gewoonte om met kostbaren mest rivieren, grachten en slooten te vullen een bewijs schijnen, dat in Europa eveneens het land nog onuitgeput is! Wat de heeren Read en Peel ook zeer trof, was het feit dat turksche tarwe, wier cultuur nog meer opbrengt dan die van graan, den grond verrijkt waarop ze geteeld wordt, zoodat een grond die wat schraal begon te worden weer tarwe kan opbrengen, als hij met maïs beplant is geweest. Een derde opmerking, die zij maakten, zal iersche en schotsche pachters meer treffen dan hollandsche boeren, die slechts bij uitzondering last hebben van keien en steenen in den grond. De oppervlakte van de meeste akkers is effen, zeggen ze, en er zijn geen steenen. Stoomploegen zijn ook in Amerika te kostbaar, dan dat hun vernieling niet ernstige onkosten zou na zich sleepen, en wat steenen kunnen doen om zoo'n ploeg onbruikbaar te maken, weet men in Engeland.

Wie een belangrijk boek in het engelsch wil raadplegen over den amerikaanschen grond, neme het werk ter hand van den heer Finlay Dun, die in 1879 brieven aan de *Times* schreef, toen hij met de heeren Read en Peel door de Staten reisde, om te zien welke kansen zij arme landbouwers, die werken wilden, aanboden. "*American farming and food*" is de titel van dit boek, dat in 1881 door Longmans and Co. te Londen werd uitgegeven, en dat menigen britschen landeigenaar de slaap uit de oogen hield, nadat hij gelezen had hoeveel van het brood, dat men in Amerika eet, op tafel komt zonder dat het door handen is aangeraakt, van het oogenblik dat het graan door een werktuig gezaaid werd, totdat het door een werktuig tot schoven gebonden, gedorscht, gemalen, gekneed en gebakken werd. Stoom, stalen rails en goede administratie maken het mogelijk, dat een groot vat meel van Chicago naar New-York wordt verzonden voor *f* 1.25, en het menschelijk vernuft, dat dit wonder mogelijk maakte, heeft in meetkunstige reeks het voedsel voor Europa verdubbeld!

Steeds zijn honderden begaafde personen in Amerika nog aan het denken en overwegen, om het vervoer telkens goedkooper te maken, en ik ben overtuigd dat men over een jaar of wat elektrische spoortreinen zal zien, terwijl tegen dien tijd zeker minder brandstof verspild zal worden, zoodat men met de helft van de steenkool dezelfde beweegkracht zal kunnen wekken.

Zelfs knappe menschen, die het onder hun oogen hebben zien geschieden, hoe de vervanging van raderbooten en ijzeren rails door schroefstoombooten en stalen spoorstaven, goedkoop brood aan Europa bezorgd heeft, twijfelen vaak aan toekomstige bezuiniging door nieuwe vindingen. In Engeland wil men het gevaar maar niet zien, waarmede Amerika het geheele feudale landstelsel van Engeland bedreigt, en een groot grondeigenaar haalde de schouders op, toen ik hem iets mededeelde van Amerika's rijken grond, zeggende: "O, dat is slechts tijdelijk! De grond wordt spoedig uitgeput en dan heeft Amerika zijn geheelen oogst zelf noodig!"

Vele engelsche grondeigenaren gelooven dit, doch hun ontwaken zal eens pijnlijk zijn. Lord Airlie — een kundig pair — schreef in het Julinummer, 1881, van de *Fornightly Review*, dat er in Illinois geen wintertarwe meer gezaaid werd. "Met enkele uitzonderingen hebben de amerikaansche boeren op hun kapitaal geleefd en nu is het land uitgeput", verklaarde hij in ernst.

De heer Atkinson te Boston schreef aan binnenlandsche zaken om inlichtingen, en kreeg antwoord van het eigenaardig genaamde departement "*of Wealth, Debt, and Taxation*". Lord Ducie had gedroomd. In het vorig jaar had Illinois niet minder dan 42 millioen *bushel* winter-tarwe opgebracht en slechts 3½ millioen *bushel* zomer-tarwe. De engelsche grondeigenaars stellen zich voor, dat al het graan enkel van den ongerepten grond van het Westen komt, doch terwijl de pioniers daar die vruchtbare prairieën ontginnen, verbeteren de boeren op het oude land de cultuur, en ze kunnen nog heel wat doen, eer ze die op de hoogte der engelsche gebracht hebben. Opmerkelijk is hetgeen de heer Atkinson dienaangaande zegt in zijn voortref-

felijk geschrift over *the Railroads of the United States* (A. Williams & Co., Boston). "Op een veertiende deel van ons land, of beter gezegd op een zevende deel van onzen grond, die voor landbouw geschikt is, brengen wij het hooi en veevoeder voort, dat we noodig hebben en al het graan en katoen voor eigen gebruik, met zooveel er bij voor uitvoer. dat wij — al brachten we zelf geen ons goud en zilver aan het licht binnen onze grenzen — toch over de schatten der wereld zouden kunnen beschikken. Indien wij echter nagaan wat dit een-zevende van den ploeggrond, die nog pas bebouwd wordt, per *acre* oplevert, dan bevinden wij, dat dit niet de helft is van hetgeen wij zouden verkrijgen bij een redelijk goed landbouwstelsel." Op zeer onwetenschappelijke, ruwe wijze geschiedt de cultuur nog. Wordt die cultuur verbeterd, dan zou Amerika, ook zonder dat een enkele *acre* grond meer in cultuur werd gebracht dan het zevende dat nu onder den ploeg is, honderd millioen inwoners in plaats van vijftig millioen kunnen voeden, en dan zou er nog dubbel zooveel kunnen uitgevoerd worden als thans geschiedt.

Men moet pogen te verwezenlijken wat dit alles beteekent, zoo men beseffen wil welke toekomst Amerika te gemoet gaat.

Wat goede cultuur in Amerika vermag te doen, kunnen de "tarwe-fabrieken" van Colorado en Californië bewijzen, want zoo noemt men de groote boerderijen waar elke *acre* meer tarwe opbrengt, dan waartoe de wetenschappelijke engelsche landbouwer zijn grond dwingt, doordien de landbouwers het land besproeien en, na vier maanden regen, met acht maanden van effen blauwe lucht gezegend worden, zoodat de oogst steeds in droog weder plaats vindt. En wat dit beteekent weet elke boer.

Men rekent in Engeland vooral op de uitputting van den amerikaanschen grond, doch de woorden door den heer Abram S. Hewitt, in Februari 1879, in het Huis der Vertegenwoordigers te Washington gesproken, geven daartoe niet bijzonder veel aanleiding.

"Ik beschouw nimmer de groote landkaarten van de Vereenigde Staten, welke in deze vergaderzaal hangen en overweeg nooit welke de natuurlijke hulpbronnen zijn van dit breede vasteland, zonder een diep gevoel van bewondering, liefde en

dankbaarheid. De bodem met zijn aard, chemische bestanddeelen, oorsprong en waarde, is alleen en op zich zelf een groot onderwerp voor onze overweging, wat ik door een enkele opmerking kan toonen. In het vruchtbare Rijndal in Europa, in de groote vallei van de Gele Rivier in China, en in ons Mississippi-dal bestaat er een geologische formatie, bekend onder den naam van het *loess*, die even merkwaardig als weinig bekend is. Deze formatie heeft de merkwaardige eigenschap, dat het land zich zelf steeds op nieuw vruchtbaar maakt, door uit de diepte al die elementen op te halen welke het voedsel zijn voor graan. In China heeft een uitgestrektheid van 250,000 vierkante mijlen van de *loess*-formatie gedurende de laatste 300 jaren niet minder dan 150 millioen menschen gevoed, en dit is de verklaring van het verbazende vermogen van China om zulk een dichte bevolking te voeden.

"De uitgestrektheid, diepte en aard van ons groote *loess*-veld, dat een aanzienlijk deel beslaat van de graanstreek in het Westen, zijn wellicht de meest belangrijke factoren van den voorspoed van Amerika gedurende de volgende eeuwen. Een grondig geologisch onderzoek kan enkel de grenzen dier formatie aantoonen, doch we weten reeds dat het *loess* zoowel in Louisiana als in Dakota gevonden wordt."

Een andere aanhaling bewijst evenmin dat de amerikaansche grond de tering heeft, gelijk enkelen in Engeland zelfzuchtig genoeg zijn om te hopen.

De heer Atkinson spreekt in zijn geschrift van "*the bluegrass section*" van Kentucky en zegt: "Deze bodem heeft een ondergrond van verweerde kalksteen zoo vol phosphaten, dat jaarlijks de akkers nieuwe elementen van vruchtbaarheid verkrijgen, zoodat geen mest hoegenaamd noodig is; deze sectie is dubbel zoo groot als het ploegland van Engeland."

Het aangehaalde schijnt mij reeds voldoende, doch ik kan er nog bijvoegen dat in Dakota, waar de ploeg voren trekt, die een dagreize lang zijn, de teelaarde diep en vol phosphaten, kalk en potasch is, terwijl zij gedurende ontelbare eeuwen vruchtbaar is gemaakt door de onmetelijke kudden buffels die er op graasden.

In 1879 brachten de landbouwers der Unie twee billioen *bushels* tarwe, maïs en rogge ter markt; de waarde van den katoenoogst is even groot als die van de opbrengst van boter en kaas, en zoo men bij de opbrengst van boter en kaas de waarde van de als voedsel verkochte melk voegt, dan brengt de melkkamer, de *dairy*, nog meer op dan het katoenveld en evenveel als het graanveld!

Deze drie oogsten — om ze dus te noemen — kunnen in de toekomst nog vele keeren verdubbeld worden, zoodat er voor hen, die in 's levens wedloop mededingen, nog veel te doen is, indien ze naar Amerika kennis, werkkracht en een weinig kapitaal brengen.

Ik doe slechts eenige grepen, om een denkbeeld te geven van den rijkdom van den grond, die nog op ploeg en spade wacht. Men behoort te weten met welke mededinging de landbouwers der oude wereld te rekenen zullen hebben.

Nog een enkele greep om dit duidelijker te maken.

Ik heb met den heer J. A. Blake (lid van het britsche parlement voor Waterford) de terugreis naar Europa gemaakt. Hij deelde mij de redenen mede, waarom hij stellig overtuigd was dat binnen zes jaar een derde van de tegenwoordige opbrengst van engelsch land voor goed verloren zal gaan. "Wij landheeren", zeide hij, "zullen gelukkig zijn als we tweederden van ons inkomen overhouden".

Hij had Canada en het noordwesten bezocht, en hij was letterlijk verstomd van verbazing. "Overal", zeide hij mij, "worden nieuwe gronden ontgonnen, meer grasland in cultuur gebracht en meer wegen aangelegd. Doch eer de veestapel verdubbeld is en de vervoermiddelen volmaakt zijn, moeten er minstens nog vijf jaar verloopen. Intusschen zullen meer emigranten westwaarts trekken en vele nieuwe schepen gebouwd worden, wanneer de oogst van honderdduizenden bunders nieuw land naar Europa zullen gezonden worden. Mededinging tusschen de verschillende staten, spoorwegen en stoombootlijnen zal de vervoerprijzen laag houden en nieuwe booten, welke thans volgens verbeterd model worden gebouwd, zullen ook de kosten van het vervoer over zee zeker verminderen. Reeds

nu is vleesch in Amerika veel goedkooper dan men algemeen gelooft. Men moet niet oordeelen naar de dwaze new-yorksche prijzen, waar een *consortium*, een samenzwering van slagers, de prijzen kunstmatig opdrijft. Doch zelfs in New-York kan men volgens contract goedkoop vleesch krijgen. De directie van de stoomboot, waarop ik de reis deed, betaalde slechts vier stuivers per pond voor het vleesch, en de hoedanigheid was voortreffelijk. De uitvoer van vleesch zal dan ook zeker toenemen.

De heer Blake bezocht in Manitoba en Canada den grooten "tarwegordel". Dat is een lap grond, die driehonderd mijl breed en duizend mijl lang is, en zich tot den voet van het Rotsgebergte uitstrekt.

De grond is rijk en diep en kan gedurende de eerste vijftig jaren zonder mest bebouwd worden, terwijl hij de prachtigste tarwe oplevert.

De heer Blake trok over het groote bergvlak van de Saskatchewan, en reisde dagen lang over machtige prairieën van heerlijk voedzaam gras, die minstens viermaal zoo groot zijn als Engeland en Ierland samen. Dit zijn weer geheel andere prairieën, dan die waarvan ik straks sprak. Duizende buffels grazen er, en het indiaansche opperhoofd Sitting Bull, die, toen ik in Amerika was, door de Amerikanen verslagen en verjaagd werd, had nog in December 100 buffels per dag noodig voor zijn volgelingen. Deze streek alleen kan Engeland, Ierland, Frankrijk, Duitschland en Oostenrijk voeden, en toch vormt ze slechts een klein deel van Noord-Amerika!

DE AANSTAANDE HOOFDSTAD DER REPUBLIEK.

Men leze dit hoofdstuk, zoo men zich de uitgebreidheid der Vereenigde Staten eenigszins duidelijk voor oogen wil stellen.

Zoowel te Chicago en St. Louis, als te New-Orleans en San-Francisco hoort men vaak ontevreden opmerkingen over de dwaasheid om een hoofdstad te hebben ergens in een oostelijken uithoek der uitgebreide Staten. Er is altijd een of ander kuiperijtje aan den gang onder de Westersche afgevaardigden om de hoofdstad te verplaatsen. Het zal zeker niet gebeuren, maar er is toch wel iets voor te zeggen.

In Amerika zijn de groote steden evenmin als dat in Nederland plaats heeft, de hoofdsteden der provincies of staten. Men heeft steeds de meest centrale ligging gekozen voor de hoofdstad, en daarom is Albany (het Beverwijk der Hollandsche kolonisten) de hoofdstad van den staat New-York en moet Philadelphia den schepter afstaan aan Harrisburg, Cincinnati aan Columbus, Chicago aan Springfield, St. Louis aan Jefferson en San Francisco aan Sacramento.

Logica regeert de wereld niet; anders zou het dubbel noodig zijn een centraal punt te kiezen als verzamelplaats voor de vertegenwoordigers van het reusachtige rijk, wanneer zulk een middelpunt reeds onontbeerlijk is voor de afgevaardigden der afzonderlijke Staten. In het Westen is men hiervan trouwens volkomen overtuigd. Het Westen voelt zich; een mooi meisje weet dat ze mooi is, al poogt ze zich te houden alsof ze dit nooit gehoord had, maar van dit naïeve en beminnelijke comediespelletje wil het Westen niets weten. "Wij zijn de kern, de

kracht en rijkdom van het land," zegt men in het Westen. "Wij zullen weldra onze burgers bij millioenen en millioenen tellen, en het is belachelijk dat wij onze vertegenwoordigers oostwaarts zouden zenden naar de buurt van het "nog half rebelsche Virginia." De afgevaardigde uit het Westen, die dus sprak, zeide het met een blik en op een toon alsof hij het meende, en ik prees in gedachten het denkbeeld van Washington om de hoofdstad onafhankelijk te maken op neutraal terrein, want het bleek me nu dat men haar zelfs haar nabuurschap aan Virginia en Maryland verweet.

"Waar moest de hoofdstad dan liggen?" was de vraag, en het antwoord klonk: "ergens in het Mississippi-dal."

Lippincott is het hiermede eens, want voor de hoofdstad kan men noch Nieuw-Engeland kiezen, dat te noordelijk is, noch het zuiden, noch het verre westen. Washington is in elk geval beter dan een plaats dicht bij de Stille Zuidzee. Doch als men eens een stad wil gaan kiezen in het Mississippidal, dan zou op de ernstigste wijze om den gouden appel gevochten worden. Cincinatti en Chicago zouden veel liever Washington behouden dan dat St. Louis verkozen werd, en St. Louis en Chicago zouden liever in het geheel geen hoofdstad hebben dan dat Cinccinati boven hen werd verheven. Indien ge groote opwinding wilt zien, moet ge eens vragen aan iemand uit het Mississippidal: "maar zou Chicago niet in aanmerking kunnen komen?" Pas echter op, dat ge den knop van de deur in uw hand hebt als ge dit leukweg opmerkt.

Zoo men er ooit toe mocht komen om de hoofdstad der Unie in het middenpunt van de republiek te plaatsen, ten einde de afgevaardigden van Californië te bevredigen, dan zou — naar men in Washington zegt en gelijkt Lippincott verklaart — de stad Kansas in Missouri de beste kansen hebben. Ze ligt aan de samenvloeiing van de rivieren Kansas en Missouri, langs welke laatste rivier goederen, door stoombooten met vreemdsoortige stoomraders achter het roer, tot in de Black Hills en in Britsch grondgebied gebracht worden. Andere stoombooten brengen van daar graan naar New-Orleans en een half dozijn spoorwegen verbinden de stad met het Oosten en twee met San-Francisco.

Het is de eenige staat in de republiek, van welke men in *rechte lijn* op snelle en gemakkelijke wijze stoomen kan duizend mijlen naar het Noorden, duizend mijlen naar het Westen, duizend mijlen naar het Zuiden en duizend mijlen naar het Oosten, zonder het grondgebied van Amerika te verlaten! Van een reusachtig Amerikaansch wiel, met spaken van duizend mijlen, is de stad Kansas dus de as! Ze is — per spoor — vijftig uur van New-York, vier dagen van San Francisco, dertig uur van Chicago en vijftig uur van New-Orleans.

Ik deel deze gesprekken en plannen niet mede omdat ik geloof dat er eenige kans op is, dat de hoofdstad verplaatst zal worden. Washington heeft te veel in haar voordeel; haar stichter en verleden maken haar dierbaar aan het amerikaansche volk en de keuze van eene andere stad, hoe centraal ook gelegen, zou zulke onaangenaamheden en twisten veroorzaken, dat de regeering niet lichtvaardig in zulk een wespennest de hand zal steken. Toen een reiziger aan een boer in het Westen eens vroeg welke de beste van twee wegen was naar een nieuw aangelegd dorp, antwoordde de boer: “Ge zult, welken weg gij ook neemt, altijd berouw hebben dat ge den anderen niet verkozen hebt,” en een dergelijk berouw zou de regeering ook gevoelen, als ze ooit eenige stad de voorkeur gaf boven Washington.

Doch ik deel deze plannen en droombeelden van enkele congresleden uit het Westen en uit het Mississippidal enkel mede, omdat ze dunkt mij indirect een goed denkbeeld geven van de uitgestrektheid der republiek. Men kan in Amerika het congres niet snel bijeenroepen voor de behandeling van een gewichtig voorstel, want men moet den congresleden tijd geven om een week lang nacht en dag over den spoorweg naar Washington te vliegen!

En wat ook een denkbeeld geeft van de ontzaggelijke hulpbronnen van Amerika en haar nog niet ontgonnen rijkdom, zijn de geprekken welke ik hoorde over Missouri, den staat waarin zoowel St. Louis als Kansas-city ligt. In geen staat zijn onderwijs en ontwikkeling zoo achterlijk; er is weinig ondernemingszucht en in de andere staten haalt men de schouders

op over de lieden van Missouri, zeggende: "Wat zijn dat voor wezens, die tot het jaar 1878 hun groote rivier de Missouri, met een snelheid van drie mijlen in het uur, langs hun deuren lieten vloeien zonder dat ze dien waterweg gebruikten om hun graan en katoen naar de Mississippi te vervoeren."

Missouri was met hart en ziel een slavenstaat en de zaak der Zuidelijken toegedaan, doch de inwoners vermochten weinig, want vlak ten Westen ligt de jonge *staat* Kansas (de *stad* Kansas ligt aan de grens in Missouri), en de krachtige, ondernemende inwoners van den staat waren als één man voor de Unie. Bovendien hadden de mannen van Illinois een regiment Missouri-ruiterij gevormd, die met sabels en buksen de rebellen van Missouri in bedwang hielden.

Sinds dien tijd verkeert Missouri in een tijdperk van overgang. De emigranten hebben het voor het meerendeel nog vermeden en trokken dwars door Missouri naar Kansas en Colorado. De helft van den staat is dan ook nog een woestenij, en St. Louis in het oostelijk uiteinde is de oasis. Doch geen Staat van de Unie heeft een beter klimaat, een vruchtbaarder grond. Alles groeit en tiert er, doch als men de ellendige armoedige dorpen ziet zonder plaveisel of licht, bespeurt men dat er nog weinig voordeel getrokken wordt van die gaven, welke de natuur uit haar hoorn van overvloed gestrooid heeft over den staat. Langzamerhand komt hierin echter verbetering, en de *Northern Missouri*, zoowel als de maatschappij wier circulaire ik in een ander hoofdstuk aanhaal, de *Missouri Pacific*, doen al het mogelijke om emigranten te overreden zich langs de spoorwegen te vestigen.

Zij, die Kansas-city tot hoofdstad wenschen beweren, dat daardoor het Zuiden zou worden bekeerd tot vaderlandsliefde en Missouri ontgonnen zou worden. Ze zeggen — en dit terecht dunkt mij — dat Kansas-city de eenige poort is waardoor Kansas, Colorado en een deel van Texas naar de buitenwereld hun rijkdommen kunnen zenden. Tot nu toe worden ze daar niet opgestapeld, maar doorgezonden naar St. Louis of Chicago, omdat er geen kapitalisten, geen bankiers in Kansas-city zijn, die deze oogsten aankunnen. "Het geheele kapitaal der ban-

ken in die stad zou den tarweoogst van den heer Solomon, van het graafschap Solomon in Kansas, niet van de plaats kunnen brengen!" zegt een schrijver in *Lippincots Magazine.*

Wil men weten wat die staat Kansas, aan welke Kansas-city tot poort dient, voor een land heeft? Twee spoorwegen loopen er dwars door heen de *Kansas Pacific* en de *Atchison, Topeka and Santa Fé;* terwijl de *Missouri, Kansas and Texas* zuidwaarts naar het hart van Texas gaat. Welk een akkers openen deze spoorwegen voor de overbevolking van Europa! Kansas is een staat letterlijk van gisteren, doch hij is reeds N° 4 onder de staten, wat de waarde van zijn uitvoer betreft. Men berekent dat de geheele staat vijftig mijlen westwaarts per jaar ontgonnen wordt. En wat zal binnen een tiental jaren in dien staat te zien zijn? Een lap gronds, vijfhonderd engelsche mijlen lang en driehonderd engelsche mijlen breed, waarop bijna elke *acre*, zonder mest en zonder diepploegen, twintig *bushels* tarwe of vijftig *bushels* maïs voortbrengt.

Deze boerderij van 150,000 vierk. engelsche mijlen heeft het wonderrijke Colorado achter zich en Texas ter zijde, en Kansas-city is haar eenige poort!

Ik geloof niet in Kansas-city als de aanstaande hoofdstad van de Unie, maar het debat over de mogelijkheid daarvan, gaf mij eenig begrip van den rijkdom van de staten Missouri en Kansas.

V

HET ZUIDEN.

ST. LOUIS.

In Chicago zijnde, stond de tijd te mijner beschikking mij de keuze toe om of naar het verre Westen, of naar het Zuiden te gaan. Ik koos het laatste om verschillende redenen. Over het Westen is reeds zoo veel geschreven door engelsche en duitsche opmerkers, dat men uit boeken dienaangaande schier alles leeren kan, doch de toestand waarin het Zuiden sinds het einde van den burgeroorlog verkeert, is den meesten Amerikanen zelven vrij onbekend.

Ik verlangde naar de Missisippi en haar vruchtbare oevers; ik wilde iets zien van die wonderlijke negerbevolking, van die natie van bevrijde slaven, over welke men niet oordeelen kan naar de koloniën zwarten in New-York en Boston, gelijk men een zak graan naar het monster beoordeelt, omdat de bestanddeelen, naar welke men zijn meening vormt, maar niet zoo voor het grijpen liggen in de groote steden.

Verder had ik zooveel gehoord van den machtigen rijkdom van enkele deelen van het zuiden in steenkool, ijzer, zout, lood, zink, koper en hout, dat ik gaarne een, zij het dan ook

vluchtigen, indruk wenschte te krijgen van dat rijke, onontgonnen Zuiden.

Die indruk was zeer gunstig, en toch deel ik dien slechts aarzelend mede, ofschoon de opmerkingen en mededeelingen van een man als Edward Atkinson van Boston, en de brieven van den hoogst kundigen en onpartijdigen medewerker aan de New-York Tribune, die eveneens onlangs door het zuiden reisde, mijne meening ten volle bevestigen. De reden is duidelijk. Een reiziger die snel door een land trekt, krijgt slechts vluchtige indrukken; hem ontbreekt het aan tijd en gelegenheid om grondige kennis op te doen. Wanneer hij zijn indrukken mededeelt in dagblad en boek, dan oefent hij invloed uit, en de verantwoordelijkheid, die hij dus op zich laadt, mag niet gering geschat worden. Welk een kwaad kan ik doen, behoort hij te denken, als eens een vluchtig heen geworpen woord, dat verkondigt welk een bewondering en geestdrift enkele deelen van Virginia, Kentucky, Noord-Georgia, West- en Zuid-Carolina bij mij hebben opgewekt, landverhuizers daarheen zendt en zij dan het klimaat en de vruchtbaarheid geheel anders vinden dan ze mij troffen!

Mijn lezers weten echter dat ik hun slechts vluchtige "schetsen en indrukken" kan aanbieden, en zullen ze dus wel niet meer vertrouwen willen schenken dan ze verdienen.

Ik heb plaats genomen in den nachttrein naar St. Louis, en ga naar het Zuiden. Nog eerst een laatste blik op de stad, die ik nooit vergeten zal.

Vaarwel Chicago! wonderstad aan de groote meren, die in het midden van de groote Republiek de stapelplaats zijt van hare rijkdommen! Vroeger hadt gij spoorwegen noodig, thans kunnen de spoorwegen u niet ontberen, en tal van machtige spoorwegkoningen kloppen aan uw poorten om toegang tot het hart der stad, terwijl de oude spoorwegen volop genieten van het festijn hun daar bereid. Ik heb langs enkele der spoorwegen tochten gemaakt links en rechts en verkreeg daardoor, eer ik vertrok, een flauw denkbeeld van de wouden en graanvelden, de mijnen en weiden die om verbinding smeeken met

de machtige markt van het Westen. De burgers van Chicago denken aan de toekomst; ze wonen in het land en in de stad of *Great Expectations;* ze weten dat Chicago groeien zal tot een reus der steden, en willen niet dat de kostbare bouwgrond te veel doorsneden, de evenredigheid van hun wijken te leelijk geschonden worde door een onoogelijk net van spoorwegen. Het was bovendien natuurlijk onmogelijk om aan elk der 39 spoorwegen een afzonderlijken toegang tot de stad te geven. Deze zou door zoo vele ijzeren banden in haar groei belet worden, en het nadeel aan het eigendom der burgers zou onberekenbaar geweest zijn.

Toch zijn nieuwe spoorwegen noodig, want hun vermeerdering en groei, hoe ontzaglijk, heeft geen gelijken tred gehouden met de toeneming van de behoeften van het Westen en den handel van Chicago. Telkens is er een ophooping van goed waarmede men geen weg weet. Gedurende de laatste vier jaren hebben zes nieuwe spoorwegen om toegang gevraagd. Drie zijn binnengelaten, doch niet, door een eigen toegang te ontvangen. Na groote bezwaren overwonnen te hebben, gelukte het aan den *Wabash*, den *Grand Trunk* en *Eastern Illinois* om recht van passage en voortreffelijke stations te krijgen over den weg en op den grond van den *Chicago and Western Indiana Company*, welke een toegang tot de stad verkregen had, ten einde een centraalstation te kunnen verbinden aan alle spoorweg-maatschappijen die Chicago wenschten te bereiken.

Over den weg van den *Western Indiana* hebben nu nog een paar spoorwegmaatschappijen toegang gekregen, zoodat er dus reeds één station (*dépot* zeggen de Amerikanen) in Chicago is, waar vijf spoorwegen gezamenlijk uitmonden.

Ik bezocht de vijf groote *dépots* den dag voor mijn vertrek, en zie de lange reeksen wagens met graan, vee en hout geladen weder voor oogen, nu ik mij alles poog te herinneren wat ik zag en hoorde. Laat mij tot afscheid aan de wonderstad — "*a New-York with the heart left in*" gelijk miss Greenwood zegt — een paar coupetten aanhalen van het gelegenheidsvers, dat voorgelezen werd , toen in het begin van 1881 de gedenksteen werd geplaatst in het huis op den hoek van Front-street en Michigan-Avenue, waar weleer het oude fort Dear-

born stond, dat een halve eeuw geleden de uiterste militaire post in de wildernis was, welke de jagers en *trappers* tegen de Roodhuiden beschermde.

Here, where the savage war-whoop once resounded,
Where council-fires burned brightly years ago,
Where the red Indian from his covert bounded
To scalp his pale-faced foe.

Here, where gray badgers had their haunts and burrows,
Where wild wolves howled and prowled in midnight bands,
Where frontier farmers turned the virgin furrows,
Our splendid city stands.

Here stood the Fort, with palisades about it,
With low log block-house, in those early hours,
The prairie fair extending far about it,
Blooming with fragrant flowers.

About this spot the buildings quickly clustered;
The logs decayed; the palisades went down,
For here the restless Western spirits mustered,
And built this wondrous town.

Here from the trackless slough its structures started,
And, one by one, in splendor rose to view;
The white ships went and came, the years departed,
And still she grandly grew.

Till one wild night, a night each man remembers,
When round her homes the red flames leaped and curled,
The sky was filled with flame and flying embers
That swept them from the world.

Men said, "Chicago's bright career is ended!"
As by her smoldering stones they chanced to go,
While the wide world its love and pity blended
To help us in our wo.

O where was ever human goodness greater?
Man's love for man was never more sublime.
On the eternal scroll of our Creator
'Tis written for all time.

Chicago lives, and many a lofty steeple
Looks down to-day upon this Western plain.
The tireless hands of her unconquered people
Have reared her wall again.

Long may she live, and grow in wealth and beauty,
And may her children be in coming years
True to their trust, and faithful tho their duty
As her brave pioneers.

Het was nacht geworden, we gingen in den slaapwagen, in plaats van in ons hotel, naar bed en ontwaakten in den staat Missouri, in de stad St. Louis. In den morgen donderde onze trein over dat wonder der bouwkunst, de brug van staal welke over de breede Mississippi geslagen is, nadat ze even boven St. Louis zich met de machtige Missouri vereenigd heeft. De brug gelijkt in het groot op die welke te Coblenz den Rijn overspant. Zeven jaar was er met evenveel volharding als kennis aan gearbeid onder den ingenieur Eads, toen de eerste trein er in 1874 overheen reed. Het is slechts acht jaar geleden, doch jaren tellen tegenwoordig in de nijverheid voor de halve eeuwen van weleer, en men zou nu het staal op oneindig goedkooper en gemakkelijker wijze maken, dan in den grijzen voortijd van acht jaar geleden noodig was. Om de stalen bogen der reusachtige boog te smeden — van welke de middenste 520 voet overspant, had men nieuwe werktuigen en een nieuw soort van materiaal uit te vinden.

Het uiteinde van de brug brengt den reiziger in het hart van St. Louis, dat een eeuw geleden door een kolonie fransche avonturiers gesticht werd, en het uiterlijk heeft van een half fransche, half duitsche fabriekstad, die eenige eeuwen oud is. Ze heeft dit te danken aan hare fabrieken en aan de zachte, olieachtige steenkool welke men hier brandt, die een vette, zalfgladde, zwarte rook smeert tegen huizen en boomen. In Chicago dreef men den spot met die vuile "engelsche" atmospheer van St. Louis, en men begreep niet, dat de inwoners dit langer wilden dulden. Eer men het te Chicago zoo ver zou laten komen, verbood het gemeentebestuur zeker het branden

van vette steenkool, en gelastte het der fabriek hun eigen rook te verteren en te verbranden. "Vertel hun te St. Louis dat men zelfs in Londen ten laatste den rook moede begint te worden", zeide men mij bij het afscheidsnemen. Dit: "zelfs te Londen" zou een Engelschman waarschijnlijk eenigszins geërgerd hebben.

In Engeland heeft men het beramen der maatregelen, om de met steenkoolrook doortrokken bruinroode londensche misten te bestrijden, opgedragen aan een parlementaire commissie, welke "het Mist en Rook-comité" heet, wat zeker een uitgelezen naam zou zijn voor menige hollandsche commissie, die lange vergaderingen houdt waarop nevelachtige redeneeringen in walmenden sigarenrook opgaan.

Ik heb een lange wandeling langs de rivier gedaan, naar de zijde der stad waar de Missouri zich in de Mississippi werpt of omgekeerd, want men beweert hier dat de Mississippi eigenlijk de Missouri moest heeten, daar deze het meeste water aanvoert. Mijn opmerking dat een vrouw, al brengt ze nog zooveel geld aan, toch den naam van den man aanneemt, werd geen aandacht waardig gekeurd door den ernstigen Duitscher, die ons de stad wees en die, alsof het eene zaak van overwegend belang gold, mij het onrecht der Missouri aangedaan, uitlegde. Het is opmerkelijk dat in St. Louis het duitsche element tegen het fransche opweegt. Wanneer men denkt aan al de onaangenaamheden welke, tijdens den duitsch-franschen oorlog, zelfs in nederlandsche gezinnen ontstonden door verschil van overtuiging en sympathie, dan moet het in 1870 te St. Louis geen vroolijk leven geweest zijn.

Op die wandeling langs de Mississippi, welke aan de zijde van de Missouri geheel vastgevroren en met ijsschotsen overdekt was, werden we overvallen door een sneeuwstorm. Zoolang we dicht bij St. Louis waren schenen we in een roetstorm te wandelen. De sneeuw was in den rouw; het was een zondvloed van bevroren inkt, welke duizende walmende schoorsteenen in verbond met de wolken ons toewierpen. Waarom juist de zwartste vlokken bij voorkeur de punt onzer neuzen zochten, en waarom inktvlekken onze parapluie veronacht-

zaamden om ons gezicht op dat van negers en onze boordjes op jaskragen te doen gelijken, weet ik niet, maar wel weet ik, dat ik pikzwart gewandeld heb langs de witte Mississippi, die wit bleef.

Zoo men Chicago aan de meren met Amsterdam aan de Zuiderzee en het kanaal naar de Noordzee wil vergelijken, dan kan men St. Louis het Rotterdam van de Mississippi noemen. Men is er ontzaglijk jaloersch op Chicago; men gelooft er in de rivier, aan welke men ligt, doch die helaas! des winters bevriest, en men leeft er in de vaste overtuiging, dat St. Louis over de meeste amerikaansche bezieling van alle steden in het land beschikt. "Die wedijver tusschen verschillende steden is verre van ongelukkig," zeide mijn duitsche geleider. Men kan hier tal van zaken doen en veel gedaan krijgen enkel door even op dien naijver jegens Chicago te werken. "In Chicago noemt men ons te recht *very slow!*" Zoodra ge dit zegt, zet ge de sporen diep in de zijde van den tamsten handelaar!"

Om Amerika te leeren kennen en begrijpen, is het goed eigen oordeel aan dat van anderen te toetsen. *Le Monde Américain* van den heer Simonin nog eens doorbladerende, vond ik enkele zijner opmerkingen over St. Louis en het Westen, zeer de aandacht waardig. "Ik heb geheel Illinois doorsneden," zeide hij, "op een der spoorwegen, welke van Chicago naar de Mississippi loopen, en ik kwam dus in één nacht in een andere stad, trotsch gelegen op den rechteroever van den "Vader der Wateren", eenige mijlen beneden het punt, waar de Missouri hare slikkerige golven vereenigt met die van den veel helderder stroom. Die andere stad, veel ouder dan Chicago, omdat zij gebouwd is in de voorgaande eeuw door de fransche pionniers van Louisiana, draagt nog altijd haar eersten naam: St. Louis. Haar aanvankelijk bestaan is wankelend, onzeker geweest. St. Louis was eerst slechts het uitgangspunt van die stoute stroopers en woudloopers, die doordrongen tot de meest afgelegen oorden der woestijn tusschen de Mississippi en het Rotsgebergte, om ruilhandel te drijven met de Indianen, jacht te maken op den bever en den bison, en die er na elken tocht

hunne pelterijen kwamen verkoopen. In de laatste jaren heeft St. Louis, dank zij der ontginning van de alluviale vlakten, die in het Westen voortgezet is met eene koortsachtige voortvarendheid, dank zij der overvloedige opbrengst van den landbouw, der vermeerdering van den veestapel, dank zij eindelijk der onophoudelijke uitbreiding van spoorwegen, stoomvaart en metaal-industrie, eensklaps een onverwachte vlucht genomen, en niet alleen heeft zij Cincinnati, de hoofdplaats van Ohio, die zich dichter dan zij bij New-York bevindt, onttroond, maar zij strijdt zelfs met Chicago om den voorrang van het Westen. Evenzoo gaat het met de bevolking, die met dezelfde wondergroote snelheid toeneemt, zoodat de trots van St. Louis geen perken meer kent en zij beweert dat zij als beheerscheres van de Mississippi eens niet slechts de koningin der groote meren zal overtreffen, maar zelfs de metropolis der Vereenigde Staten, New-York, de eerste haven der beide Amerika's, boven het hoofd zal groeien."

Het is tien jaar geleden, sinds de heer Simonin dit schreef, en de meerderheid van het groote Chicago van het Westen is in dien tijd aan geheel Amerika, aan de geheele wereld gebleken.

Lang sloot men in het Mississipidal hiervoor de oogen, maar toen St. Louis ten laatste gedwongen was te erkennen dat Chicago door kapitaalkracht, ondernemingszucht en bevolking haar overtrof, poogde ze de oorzaken harer minderheid te overwinnen. De *Missouri Emigration Society* gaf een kaart uit, welke bewees dat Chicago alleen zoo groot was geworden omdat al de prairieën om de stad in een dicht bevolkte provincie waren herschapen. St. Louis moest dit voorbeeld volgen, door "*enormous efforts*" te doen, ten einde de emigratie naar hare zijde te lokken. Deze circulaire wekte veel vroolijkheid in Chicago, en, met reusachtige letters overgedrukt, plakte men haar in de stad aan [1].

---

[1] De "*Chicago Inter-Ocean*" beantwoordde de circulaire in het volgende opstel:

Chicago is only a few hundred thousand ahead in population, to be sure, but she is twenty-five years ahead in experience, enterprise, and that na-

Toen we van onze wandeling langs den bevroren stroom terugkeerden tot bij de verrukkelijke spoorwegbrug, die met een spanning van 520 voet en twee van 500 voet de nukkige, machtige rivier overmeestert, kwamen we aan het troebele, sombere, open water van den stroom. De ontzaglijke watermonsters, de stoombooten van de Missouri, de Ohio en de Mississipi, hadden hier het ijs verbrijzeld en groote, breede pont-booten kruisten in de rivier van den eenen oever naar den anderen. Langs het water is een vrij steile helling van twintig voet hoog, waarin overal groote ijzeren ringen de booten vastmeren, hoe hoog het water ook zij. De rivier was thans vrij laag en langs deze helling, glad van sneeuw en ijs, reden met angstwekkende snelheid groote wagens met katoen-balen. Elke kar was met vier of zes muildieren bespannen; geen rem werd gebruikt, maar de wagens renden hossende over steen en ijsklompen de helling af en de groote pontbooten op.

Kudden vee uit Texas werden door deze booten overgebracht, en toen ik de gebogen horens als een rij bajonetten zag naderen, was ik zoo vrij op een der katoenkarren te springen. Mannen te paard en op kleine hitten gezeten hielden met puntige stokken en kletterende zweepen het wilde vee min of meer in orde, doch ik liet de veeverhuizing uit de wildernissen van Texas voorbijgaan eer ik van mijn katoenbaal afkwam.

Ik was in de handen van een conscientieus Duitscher en in den tijd van tien uren zag ik wat er te zien was. We liepen door de sneeuw, we reden er door, we gleden er over; ik bezocht de ontzagwekkende graanpakhuizen, de *elevators*, de laatste van welke ik juist tot den top zag vullen. Een nieuwe werd

---

tural spirit which invites colaborers and loses no advantage. While St. Louis is putting on her Sunday clothes and wreathing her face with the smiles that are tot beguile immigrants and induce them to settle within the radius of her "circle", Chicago wil be plowing along in her work-clothes, advancing in other directions, too busy to flatter visitors, but satisfied that they will come, and look, and stay, without any tea and toast to seduce them. The best thing for St. Louis is to accept the inevitable, grow proud of the big metropolis on the lakes, and make a struggle for second place, which there is still a chance for her to win."

gebouwd, want uit de vallei van de Mississippi wordt zooveel graan aangevoerd, dat men er geen plaats genoeg voor heeft.

Wij hebben toen een der zes-en-twintig brouwerijen bezocht, waar de Duitschers hun "lagerbier" maken voor een groot deel der Unie. Ze hebben meer dan 12 millioen gulden in die brouwerijen vastgelegd. De brouwerij was keurig in orde. Met een bevries-machine, dat met *aqua ammonia* koude wekte in een stel ijzeren pijpen, werd gewerkt in plaats van met ruw ijs. Het bier werd gebrouwen van gerst. De hop was in Amerika geteeld en kostte den brouwer 20 cents (amerik.) per pond. De zware paarden voor de bierkarren werden in Ohio gekocht voor ongeveer 600 dollars het paar. Ze geleken op vlaamsche paarden. De werklieden mogen voor zeven uur 's morgens zoo veel bier drinken als ze willen. Voor de rest van den dag krijgen ze elk twintig *bons*. Daar er 65 man aan het werk waren, bedraagt hun vertering ongeveer 1400 glazen bier per dag, welke à 5 cents per glas, een 420 dollars per week aan de firma kosten. Dit is voorzeker drinken dat een Beier tot achting stemmen zou. Het bier kost 8 dollars het vat; in den zomer wordt er driemaal zooveel van gedronken als des winters en is de vraag zoo groot dat men het bier vaak verkoopen moet eer het de noodige drie maanden in den kelder heeft gelegen.

Ik deelde mijn duitschen geleider in vertrouwen mede, dat wij het beiersche bier in Amsterdam beter maken dan de Duitschers van St. Louis, en dat geen der bieren, waarmede hij mij overrompelde, halen kon bij het Pilsener bier van de Koninklijke Nederlandsche Stoombierbrouwerij. "Dat is een lange naam!" zeide hij. Ik merkte bescheiden op, dat in Duitschland enkele woorden en titels ook een niet onaanzienlijke lengte hebben, wat hij met duitsche bonhommie lachend toestemde.

St. Louis — ik kan het getuigen, want ik heb het gezien in pakhuizen en fabrieken, wier aantal legio is — voert behalve graan en vee, ook lood in uit de mijnen van Missouri, wol, zout, huiden, katoen en huiden. Ze heeft stoommolens — bij de dertig geloof ik — die een paar millioen vaten met meel vullen; ze doodt en pakt niet zooveel varkens als Chicago, maar ze doet toch haar best, en na de stad gezien te hebben

tot ik van vermoeienis bijna van de slede viel, moet ik erkennen dat St. Louis een merkwaardige en machtige stad is. Ze is smerig en bedompt, ik zou er niet gaarne wonen, maar haar Lafayette-park, boven de zich als een amphitheater langs de rivier uitstrekkende stad, is schoon en liefelijk en de villa's die daarop uitzien, zijn zeer aantrekkelijk. De stad, die zich twaalf mijlen lang uitbreidt tusschen de Missouri en de Mississippi, ligt te midden van provinciën wier rijke oogsten beroemd zijn. Men kan er veel geld verdienen, en langs dertig spoorwegen stoomen de nachttreinen rechtstreeks op hare stations aan. Langs hare kaden kan men gedurende een half uur langs stoombooten en schepen wandelen.

Het is een wonder wat de inwoners tot stand hebben gebracht, sinds den tijd dat ze het druk te hadden met het dooden van Indianen om aan iets anders te denken. St. Louis is een groote, vooruitstrevende stad, en hare inwoners verheffen zich te recht niet weinig op haar rijkdom en kracht.... maar ik zou toch liever te Chicago wonen!

DE GROOTE RIVIER.

In the South, among the Choctaws and the Chickasaws, a new name was given to the Hidden River of the Spaniards, the *Missi* (great) *Sepe* (river) of the Algonquis, and yet the meaning was the same. They called it the Oh-Hinnah, the great pathway of waters.

M. SCHELE DE VERE.

Hoor! de stemme veler waat'ren
Om ons heen!

POTGIETER.

Te St. Louis zag ik de Mississippi het eerst van nabij, doch niet voordat ik later haar groote wateren afzakte op een reusachtige stoomboot, begreep ik welk een machtige stroom zij is. De Mississippi gelijkt op vele plaatsen meer op een overstrooming dan op een rivier. Men ziet een gezwollen, bruinroode waterplas, een mijl breed, waarop door snellen stroom tal van boomen met tak en wortel worden medegevoerd, vele mijlen in het uur afleggend. Het water is vol klei en zand, waarvan het jaarlijks 28.188.803.892 kubieke voet medevoert en in zee werpt, dus in de golf van Mexico een nieuw vasteland voorbereidende en steenkoolmijnen plantende met honderdduizende in klei gevatte stammen, welke ze in de diepten doet verdwijnen.

Te St. Louis waren we 1200 mijlen van den mond der rivier en 2300 mijlen van haar oorsprong boven de groote meren in

het Rotsgebergte. Het wondere romantische verleden van dezen stroom in de nieuwe geschiedenis van ons ras, kwam te St. Louis mij als van zelf in de gedachten. De stad werd gesticht door die fransche avonturiers welke de groote rivier bijna Fransch gemaakt hadden. De fransche colonisten aan de samenvloeiing van Mississippi en Missouri — welke de Indianen *Pekitanoni* of modderachtige rivier noemen — werden door de Indianen van alles beroofd en leden door moeraskoorts en honger. Wat ze te verduren hadden blijkt uit de hopelooze namen welke ze hun volkplantingen aan de rivier gaven. Ze stichtten *Misère*, *Crèvecoeur* en *Videpoche* en noemden St. Louis aanvankelijk *Pain court*. Toen Volney, de fransche schrijver, het Westen bezocht, was die naam reeds zoo verbasterd in engelsche monden dat hij mededeelde: "St. Louis of Pancore (sic) heeft slechts 500 inwoners". Hij herkende *Pain Court* niet in *Pancore!*

Langzamerhand, en naarmate de Mississippi beter bekend werd, won de stad echter in rijkdom en aanzien, en nu zendt ze dagelijks langs den stroom, waaraan ze haar opkomst dankt, stoombooten met reeksen groote rivierbooten, die elk een 20.000 *bushels* maïs en een duizend *bushels* graan naar New-Orleans vervoeren, zoodat een stoomboot 8000 *tons* naar de europeesche graanschepen brengt.

De stad, die dus in een eeuw van ellende tot macht en rijkdom steeg, is een goed uitgangspunt om den grootvorst van de breede stroomen van het Westen te leeren kennen en zich zijn verleden te herinneren. Het veld der geschiedenis in Amerika is der prairie gelijk. Slechts hier en daar een bewoond plekje, doch machtige beloften voor de toekomst! In die prairie der historie van de Nieuwe Wereld straalt echter één plek met den zonnigen gloed van de kleuren van het Frankrijk onder Lodewijk XIV. Schilderachtig en dichterlijk is de geschiedenis van de ontdekking van de Mississippi; het is een verhaal van ridderlijke harten en grootsche avonturen, en de hoofdpersoon is die edele vader Marquette, van wien wij in het eerste deel van dit werk, in het hoofdstuk over Amerika's heldeneeuw, gewaagden.

In een belangwekkend, weinig bekend boek, genaamd *the*

Romance of American History; heeft de heer Schele de Vere verhaald hoe de geheimzinnige groote Rivier ontdekt werd, nadat men haar vele jaren lang gezocht had.

In den tijd van Frans I, koning van Frankrijk had men het eerst in het Noorden der Nieuwe Wereld de tijding vernomen dat er ergens in Amerika een machtige stroom bestond, door de Roodhuiden "de Vader der Wateren" genoemd.

Op een hoogen heuvel — met groote wateren die vonkelden in het zonnelicht, en onafzienbare wouden in den vollen gouden purpergloed van het najaar aan zijn voeten — stond een zeeman, omgeven door mannen bruin van huid, wier eenvoudige wapenen en half fier, half verschrikt voorkomen hen deden kennen als de inboorlingen van het nieuwe land, die een hunner aanstaande meesters voor het eerst aanschouwen. De zeeman was Jacques Cartier van St. Malo, die voor de tweede keer door koning Frans I van Frankrijk was uitgezonden, om in de onbekende wereld van het Westen naar goud- en zilvermijnen te zoeken. Hij was opnieuw de breede wateren van den St. Lawrence in Canada opgezeild, had zijn groote schepen achtergelaten, en was met een klein zeiljacht kloekmoedig op den machtigen stroom het land ingedrongen, totdat hij aan een schoon eiland bij een hoogen berg kwam, dien hij beklom en *Mont-Royal* noemde, waaraan de heerlijke stad Montreal haar naam dankt. Westwaarts het oog richtende, zag hij hoe het water zich steeds breed en statig verlengde naar de zijde van de ondergaande zon, en hij vroeg den toegesnelden Indianen, of hij doorzeilende de groote open zee van het Westen kon bereiken, welke hem naar het verre Cathay zou brengen. Reeds waande hij voor Frankrijk een korten weg ontdekt te hebben naar de schatten van Indië, toen het opperhoofd der Roodhuiden langzaam antwoordde: "Deze rivier aan uw voeten heeft drie groote zeeën van zoetwater doorstroomd, en verder dan deze ligt een andere zee van zoetwater, welke geen grenzen heeft; en nog verder naar de zijde van de ondergaande zon is een andere, veel grootere rivier, welke stroomt naar het land van waar de zoete zuid-westewinden ons gezondheid en geluk brengen, en waar geen sneeuw of ijs is."

Dit was het eerste gerucht omtrent het bestaan van de Mississippi, dat een Europeaan ter oore kwam.

Jacques Cartier maakte in Frankrijk de geestdrift gaande door deze mededeeling, en een groote begeerte maakte zich van honderden meester, om de wonderwereld der zee-meren en reusachtige rivieren te gaan ontdekken. Ridders en priesters boden zich aan, en den Franschen komt de eer toe, het eerst het groote vasteland doorkruist te hebben. Ze stichtten wel is waar geen Nieuw-Frankrijk of Nieuw-Parijs in het Zuiden, zooals zij dit in Canada poogden te doen, om de Hollanders na te volgen, die door een Nieuw-Holland en een Nieuw-Amsterdam hun ouden naam jong leven en frisschen roem gaven, maar ze deelden der wereld het bestaan mede van die groote Mississippi, welke de Spanjaarden "de verborgen rivier" noemden, en ze vestigden zich in het Zuiden, waar Louisiana nog heden getuigt van het Frankrijk van weleer en van zijn grooten koning.

Een van de ontdekkers van het Groote Westen (belangstellenden verwijzen wij naar Francis Parkman's "*The Discovery of the Great West*" en "*Pioneers of France in the New World*, Boston: Little, Brown & Co.) was Robert Cavalier, Sieur de la Salle, die droomde van een fransch-indiaanschen Staat in het Westen, welke de invallen van Engelschen en Iroquois zou tegengaan, en den Spanjaarden het verder trekken zou beletten. Toegerust met schepen en manschappen, doch tegengewerkt door muiterij en verraad, gelukte het hem niet den mond der machtige rivier welke hij zocht, binnen te vallen; hij landde in Texas, waar hij met de helft der zijnen de "verborgen rivier" ging zoeken, toen hij door een der zijnen wreed vermoord werd. Hij was een man van staal, en zijn karakter, stroef en onbuigzaam als het was, verdient eerbied, zoodat in het amerikaansche Walhalla het standbeeld past van dien onverzettelijken, moedigen man, wien het volk zijn rijkste erfenis verschuldigd is.

Niet hem maar den priester Marquette en den handelaar Joliet was het vergund, het eerst na De Soto de groote rivier te zien, want de Spanjaarden hielden vol ijverzucht hun ontdekkingen zoo geheim, dat eerst later bekend werd hoe Fer-

dinand de Soto, een tochtgenoot van Pizarro, reeds op een schoonen zomermorgen, in Juni 1541, het eerst de groote rivier aanschouwde.

Verlokt door leugenachtige mededeelingen, van verraderlijke Indianen, betreffende ontelbare schatten die in de wouden van Amerika's vasteland verborgen zouden zijn, had hij van het bestuur van het rijke eiland Cuba afstand gedaan en was hij met "het grootste leger Christenen dat Amerika ooit zag" in Florida geland en de wildernis ingetrokken. Hij trok over bergen, door wouden en over rivieren; streed onophoudelijk met vijandige stammen Roodhuiden; liet zijn kanonnen achter in taaie roode klei en bedriegelijk moeras; verloor zijn paarden door ziekte en vermoeienis, maar met gedunde gelederen trok hij maanden lang steeds verder en verder tot hij in den zomer van 1541 ten laatste zijn doel bereikte. Zijn voorste ruiters galopeerden het woud uit langs een zachte helling, waar zij zich plotseling op een steilen oever bevonden en aan hun voeten de breede wateren van een machtige rivier zagen stroomen. "Hun harten waren te vol van dankbaarheid, dan dat zij hun verwondering en vreugde konden uiten; zij hielden halt en aanschouwden het groote geheimenis tot hun oogen overliepen en zij hun opwinding in kreten uitten."

Een portugeesch avonturier gaf het eerste reisverhaal van dezen tocht, en zijn naam bleef in een even geheimzinnig waas gehuld als de tot nu ongenoemde rivier, want Hakluyt spreekt van hem enkel als van: "een heer uit Elvas." De groote rivier ontving den naam van *Rio del Espiritu Santo.* Zij is een halve mijl breed;" schreef de heer uit Elvas, "zoo een mensch stil staat aan den anderen oever kan men niet zien of het een mensch is of niet. De rivier is altijd troebel en vol aarde; door het water worden vele boomen en hout medegesleept."

Toen de Soto zich gelegerd had op den oever van de rivier van den Heiligen Geest, "kwamen tweehonderd canoes, met beschilderde en gewapende Indianen den stroom afzakken, om de blanken te begroeten. De boot van het opperhoofd, prachtig versierd, kwam vooraan, en elke canoe was schitterend door wuivende vederbossen en blinkende schilden."

De Spanjaarden zagen in de reusachtige rivier "de sleutel van het gouden land"; dag aan dag trokken ze langs hare oevers en zeilden en roeiden over hare wateren. Ze overwinterden in de bosschen waardoor ze slingerde, doch in het voorjaar werd de Soto ziek en stierf (waarschijnlijk dicht bij de rivier Arkansas) eer hij den stroom van de Rio del Espiritu Santo was afgezakt, die hem, gelijk hij vertrouwde, zou brengen naar de Vermiljoen-zee — *Mar Vermejo* — in den Oceaan van het Westen.

Zijn bedroefde, schier wanhopende volgelingen holden een reusachtigen eikenboom uit, waarin ze zijn stoffelijk overschot legden, dat ze toen deden zinken op een plaats in de rivier, waar deze negentien vademen diep is. De ontdekker van de Mississippi slaapt dus den laatsten slaap onder de wateren door hem ontdekt, en "geeft een mysterie te meer," gelijk de Vere zegt, "aan de vele welke der Verborgen Rivier zulke vreemde aantrekkelijkheid geven in de oogen van wijsgeeren en geschiedvorschers."

Spanje, dat zijn rechten op het uitsluitend bezit van Amerika grondde op de bekende schenking van paus Alexander VI in 1495, verhinderde door elk middel, goed of slecht, mits het doel trof, de buitenlanders om iets te weten te komen van de Verborgen Rivier, die langzamerhand zoo zeer de verbeelding der zeelieden in onrust bracht, dat Herville, de stoute Canadees, die in 1699 den mond der rivier ontdekte, na den stroom een weinig te zijn opgezeild, zoozeer door zijn ontzaglijke breedte en beruchtheid verschrikt werd, dat hij naar Frankrijk terugkeerde, zonder het laatste geheim der Verborgen Rivier te hebben opgelost. Want het grootste deel der rivier was door een nederigen landgenoot van hem, vader Marquette van Picardië, een zendeling van de orde der Jezuieten, in 1673 ontdekt en bevaren. Hij was gevestigd in Canada onder de Hurons, die hem lief hadden en gehoorzaamden, tot hij zooveel hoorde van "nieuwe volken naar de zijde van de zee van het Zuiden aan de groote Rivier", dat hij besloot aldaar de heidenen te gaan bekeeren. Jaren lang moest hij wachten eer hem de middelen daartoe verschaft

werden. De intendant en gouverneur van *la Nouvelle France* (Canada) had een ondernemenden handelaar in bont en huiden, Louis Jolliet genaamd, vergunning gegeven een ontdekkingstocht te doen naar "de groote rivier van het Westen" en pater Marquette kreeg last zich als zendeling bij de expeditie aan te sluiten. Na een lange reis in canoes langs kleine meren, kwamen ze ten laatste op de Mescons (Wisconsin)-rivier, en haar uitvarende werden ze eensklaps door een zachten maar onweerstaanbaren stroom medegesleept op een groote binnenlandsche zoetwater-zee. Dit was de Mississippi. De verheugde Jolliet landde; pater Marquette stapte aan wal en plantte het kruis den 17den Juni 1673, op de oevers der Verborgen Rivier, welke hij na een plechtige mis gehouden te hebben den naam gaf van Conception, "daar de vrome pater zijn geheele leven sinds lang gewijd had aan de bijzondere vereering van de Onbevlekte Ontvangenis der Heilige Maagd Maria." "Wij gingen verder," heeft de zendeling in zijn eenvoudig verhaal vermeld, "na de tusschenkomst der Heilige Maagd afgesmeekt te hebben, om voor ons van God de gunst te verkrijgen de natiën te bezoeken die wonen aan de rivier welke de Indianen de Mississippi noemen."

Deze naam is afgeleid van twee Algonquis-woorden: *Missi*, groot, en *Sepe* een rivier. Pater Marquette ontdekte dat die naam verdiend was, toen hij twee duizend engelsche mijlen ver den stroom afvoer. Hij begon zijn tocht bij de tegenwoordige stad Prairie du Chien in Jowa, en volhardde een jaar lang — trots ontzaglijke moeielijkheden — tot hij dicht bij den mond van den Arkansas terugkeerde, toen hij, te midden van Roodhuiden was, wier taal hij niet verstond, en uit wier gebaren hij begreep dat hij nu vlak bij den mond der rivier was. Hij zond zijn superieuren in Frankrijk zijn eenvoudig en buitengewoon nauwkeurig verhaal, dat eerst in 1681 in Thevenot's *Recueil de Voyages* werd openbaar gemaakt. Op de kaart met welke hij zijn verslag verrijkte, komt de naam Mississippi het eerst gedrukt voor, en zijn de vijf groote takken reeds aangeduid, namelijk de Wisconsin, Illinois, Missouri, Ohio en Arkansas.

De tweede Europeaan, die de wateren der groote rivier ver afdaalde, was van oneindig minder gehalte. In plaats van een heilige bezocht nu een Münchhausen den stroom. Pater Hennep was een merkwaardig leugenaar en het is zeer vermakelijk om in Francis Parkman's *Discovery of the Great West* het verhaal te lezen van zijn leugens, die twee eeuwen lang ongeveer geloofd werden, tot Amerika's geschiedschrijver Bancroft aantoonde welk een bedrieger hij was, die aan zijn groote ontdekkingen en moedig pogen alle waarde ontnam door zijn liegen. "He was not merely a light-hearted, ambitious, daring discoverer, but also a boastful liar," zegt Bancroft, die zijn gedrag toeschrijft aan den wensch om den roem, welken La Salle zich in Frankrijk gewonnen had, te verduisteren.

Nadat de Mississippi de *Colbert* was genoemd, ter eere van den grooten minister, werd ze *fleuve de Saint Louis* gedoopt, toen de Franschen in 1682 bezit van Louisiana hadden genomen in naam van "Lodewijk den Groote, koning van Frankrijk en Navarre."

De Franschen waren echter evenmin in staat om den naam der rivier als om hun gezag in Louisiana te handhaven; onder den indiaanschen naam van Mississippi zal de groote stroom, nu de eeuwen door wel bekend blijven.

Onder de vele avonturiers, wier daden verhaald worden in de geschiedenis van de Verborgen Rivier, behoort Dr. Daniël Coxe, een ondernemende engelsche zonderling, die een groot aandeel had in het onderzoek van het vasteland van Amerika. Hij had nog niets gehoord van het in bezit nemen van Louisiana, dat hij nog *Carolana* noemde, en hij kende de *fleuve Saint Louis* nog slechts als een rivier wier mond gezocht moest worden, toen hij in 1699 twee gewapende schepen uitzond om den grooten stroom te gaan verkennen. Een der schepen, een brigantijn van 16 stukken onder kapitein Baur, zeilde de Mississippi op, en de gezagvoerder was gelukkig over zijn ontdekking van groote landen, welke hij voor Engeland in bezit zou nemen, toen een ander oorlogschip, maar onder de fransche leliën-vlag, naderde van het boveneinde der op een meer gelijkende rivier. De commandant de Bienville, gouver-

neur van Louisiana, deelde hem met trotsche hoffelijkheid mede, dat hij zich op een rivier en te midden van een rijk bevond toebehoorende aan Z. M. den koning van Frankrijk en Navarre, op wiens wateren geen engelsch schip geduld kon worden. De teleurgestelde kapitein kreeg dus bevel te keeren en de plaats, waar hij den 20stem September 1699 den steven wenden moest, heet nog "*the Englisch Turn.*"

Doch die dagen zijn voorbij; de stroom is thans een echt amerikaansche rivier, die van Yankee's geestkracht, zuidelijke beschaving, en een reuzenstrijd voor een groot beginsel getuigt, want de groote burgeroorlog die aan zijn oevers woedde vult niet de minst belangwekkende bladzijde van zijn romantische geschiedenis.

DE MISSISSIPPI.

"In onzen prozaïschen tijd."

Het was een Duitscher die dus tot mij sprak, terwijl we samen op een reusachtige stoomboot de Mississippi afzakten. "In onzen prozaïschen tijd, mijnheer, is er geen plaats meer voor poëzie! De wereld is oud, alles is tegenwoordig even klein, eng en drukkend. We hebben geen ruimte voor onze vleugelen."

Ik keek glimlachend om mij heen. Men stelle zich slechts voor dat we juist dagen achtereen door de prairieën van het Westen gestoomd hadden, na in enkele dagen, als op het tapijt der Arabische nachtvertellingen, van Europa naar Amerika getooverd te zijn; men bedenke dat het eene gevoel van bewondering het andere verdreef; dat mij de wereld nieuw, jong en schoon toescheen, en men zal mijn verwondering begrijpen over den uitroep dat onze tijd prozaisch is, en dat ruimte ons ontbreekt.

Juist het tegenovergestelde gevoelt men op de stroomen der nieuwe wereld.

De poëtische indruk van macht en ruimte welken men krijgt, is geen gevolg van de schoonheid der natuur, want de Mississippi beneden St. Louis is een stroom zoo leelijk en eentonig als men slechts zien kan. De onafzienbare uitgestrektheid golvend geel water, dat met wilde, dringende kracht langs vlakke oevers voorbij schiet, is in harmonie met de eentonige bruine vergezichten links en rechts, waar hemel op aarde rust.

De vlakte windt op en maakt dronken met een gevoel van onbedwongen vrijheid en heerlijke onafhankelijkheid, als die van vogels wier vleugelslag geen grenzen vindt, of drukt neer

met een benauwend bewustzijn van sombere eenzaamheid en doffe, eentonige desolatie. Het uitzicht dat men van het hooge dek eener Mississippi-boot over de vlakke oevers heeft, wekt meer dit laatste gevoel. Men wenscht naar de wouden en steden der toekomst, die verrijzen zullen langs de vruchtbare boorden van den Nijl der Nieuwe Wereld, en dichterlijk in hooge mate is de breede stroom, omdat men in verbeelding die wondere ontwikkeling der toekomst ziet, en tevens onder den indruk verkeert van de onweerstaanbare natuurkracht van dit eeuwig stroomende water, dat als de vloed des tijds van aarzeling noch rust begrip heeft.

Ik heb gevaren langs de oevers van de Mississippi; ik ben den breeden, machtigen stroom afgedreven langs suiker- en katoen-plantages, langs moerassen, waaruit zware boomen met wuivende spaansche mos begroeid, oprijzen; ik heb over de vlakke oevers starende een eindeloozen gezichteinder voor mij gehad van half ontgonnen rijke velden, en langzamerhand heb ik het gevoel gekregen, dat ik iets onuitputtelijks, een rijkdom zonder bodem of grenzen zag. Overal land en nergens menschen, overal weergalooze teelaarde, vette klei, een zonnige hemel en een breede rivier, die bevrucht gelijk de Nijl en vloten draagt op hare breede wateren, doch schier nergens een blijk van dat ijverige, rustelooze werk, van die noeste vlijt en die keurige, zuinige wijze van bebouwing van het land, welke men opmerkt, zoo men onze polders doorkruist.

En die breede Mississippi, dat eindeloos uitgerekte meer van met roode klei doordrongen water, stuwt rusteloos haar baren voort naar de golf van Mexico, waar alligators op de modderbanken van haar monding in de zon glinsteren, en waar roode flamingoes boven haar troebele wateren zweven, en de "vader der wateren" zingt met woesten overmoed: "ik en mijn takken bieden een onafgebroken waterweg van zesduizend mijlen aan de stoombooten van alle volken aan; ik open mijn dalen en valleien, die 1,250,000 vierkante mijlen beslaan, voor de overbevolking van Europa. Wie kan mij zeggen hoevele millioenen ik kan voeden en rijk maken?"

Ik gleed in een boot geroeid door negers over de Mississippi;

en terwijl zij in cadans zachtkens een eentonig, droevig lied zongen, luisterde ik naar het machtige accompagnement van het negerlied door de Mississippi.

Het is een wonderlijk gevoel dus te drijven langs de machtige rijken der toekomst, en te overdenken wat over een paar eeuwen het lot kan zijn van Europa's afstammelingen, die het Mississippi-dal zullen bevolken.

Die toekomst is betrekkelijk nog ver af. De aantrekkingskracht van het Westen is te groot voor de meerderheid uit Europa. In Amerika's groote handelssteden vinden de kapitalisten dichterbij zulke vruchtbare gelegenheden om geld te verdienen, dat het nog lang zal duren eer de groote stroom van Amerika's nijverheid naar het Zuiden zijn weg zal vinden. In het Westen trekt de staatkundige en de kapitaalskracht van de Unie zich samen, en het klimaat, de mijnen, de grond van het Westen zullen die wondere aantrekkingskracht nog lang blijven uitoefenen tot geluk zoo van Amerika als van Europa's overbevolking.

Doch later zal de bloeitijd van het Zuiden komen, en voor landlieden, aan een zuidelijk klimaat gewoon, voor de nijveren, die in het Zuiden fabrieken willen stichten gelijk in het Westen reeds bloeien, is er reeds nu gelegenheid te over om aldaar geld te verdienen. Het Zuiden verwerkte tot voor korten tijd het katoen, de wol en het hout niet die het voortbrengt; het voert graan en zout in, terwijl ze die binnen eigen grenzen slechts voor het grijpen heeft.

In een snelle stoomboot is men, nacht en dag doorvarende, een week bezig om de Mississippi af te zakken tot New-Orleans toe. Met den spoortrein is men dagen en nachten onderweg om dit Zuiden te doorsnijden; men wordt overweldigd door de grootte, het reusachtige van dit land der breede rivieren, en denkende aan de toekomst, hoopt men van harte, dat Franschen en Italianen ellendige misbruiken van zich mogen afschudden, en kloek en fier en hoopvol hunne zonen en dochteren mogen zenden naar de zuidelijke Staten, om in de nieuwe wereld de latijnsche rassen te laten voortleven, die zoo onontbeerlijk zijn voor de beschaving.

Na mijn eigen land heb ik Engeland het liefst, doch als men weken lang door een werelddeel reizende niets hoort als engelsch, amerikaansch-engelsch en duitsch-engelsch, dan begint men toch een soort van angst te gevoelen bij het denkbeeld dat aan de Teutonen, die engelsch spreken, uitsluitend de toekomst behoort. Men moet wenschen dat de Franschen en Italianen, dat het volk van Molière en het volk van Dante aan de andere zijde van den grooten Oceaan hun rijk nationaal leven zullen voortzetten. Wanneer men opmerkt hoe het engelsche ras in opwekkende lucht en onder gewijzigde omstandigheden verjongd en vernieuwd opspruit, dan moet men wenschen, dat eer de anglo-germaansche zondvloed geheel Amerika bedekt, een plek moge gevonden worden voor de kunstlievende, zonnige rassen uit Zuid-Europa, wier taal muziek is en wier smaak, bevalligheid en takt zoo noode gemist kunnen worden in een wereld, die, zonder kunst, een kooltuin zonder bloemen en bloesems schijnt. O Behemoth! eer gij opstaat om met uw looden degelijke zwaarte ons te verpletteren; o, Behemoth, the biggest born of earth, ere you upheave your vastness; o, Behemoth van het engelsch sprekende teutoonsche ras, voordat gij geheel Amerika eentonig en eenvormig maakt als een repeteerende som, wensch ik een deel van de heerlijke erfenis, van de rijken der toekomst voor Franschen en Italianen.

De negers trekken meer en meer zuidwaarts en zullen, zoo ik mij niet vergis, van Texas en Mexico hun vaderland maken; ze laten plaats over voor beter bewerktuigde, fijner rassen, en terwijl ik de Mississippi weder word opgeroeid, spreek ik de bede uit: Moge de stroom der fransche emigratie naar deze wonderrivier zich wenden; moge aan de kinderen uit groote fransche gezinnen een deel van de toekomst der wereld behooren!

Terwijl we dus mijmerden en spraken, toen we op het hooge dek van de groote Mississippi-boot een deel der rivier beneden Caïro leerden kennen, hadden we telkens op te staan om over de verschansing te kijken naar al de vreemde schepen, platboomde vaartuigen met huizen er op, en groote booten

hoog met katoenbalen geladen, welke we voorbij stoomden of ontmoetten.

Eens kwamen we een zijrivier langs, welke letterijk bevloerd was met drijvende dennenboomen.

Aan de zijde van deze met stammen overdekte rivier stond de zaagmolen, de *lumber mill.* Door eene lange ijzeren ketting werden de *logs* opgetrokken langs een helling, en eer ze het wisten reden ze op een ijzeren wagen snel naar een aantal zagen, aan wier andere zijde ze in een regen planken neder kletterden op een anderen lagen wagen, die langs een ijzer spoor hen voor een lange tafel brengt, waar ze in de juiste lengte gezaagd worden, om dan door een koker in een gereed liggende stoomboot te verdwijnen. Heuvels zaagsel en krullen verrezen nauwelijks, of een afzonderlijk stoomwerktuig schepte ze op en bracht ze naar de fornuizen, waar ze de zagen in ijlende, rustelooze beweging brachten.

Niet het oog maar het oor wordt nu getrokken.

Een wild gebrul, een loeiend, schor geluid klinkt over de wateren van de Mississippi. "Wat is dat?" roept men verschrikt uit, en de op het dek voorbijsnellende neger-bediende, die een zilveren presenteerblad vol glazen en koppen op de uitgespreide hand in evenwicht houdt, antwoordt: "*Coalboats*, *Sah!*"

Daar komt in de verte de groote slang van zwarte steenkool aan, welke over het water schijnt te schuifelen, want men ziet geene ruimte tusschen de opgestapelde blokken versteende zonnewarmte en het bruine water der rivier. Inktwolken worden door den wind met vette, glimmende kronkels uit reusachtige hooge schoorsteenen, achter die breede laan van steenkool, uitgespreid, want de lange vierdubbele reeks steenkoolschuiten worden niet getrokken maar geduwd door de groote stoomboot, wier rad zoo hoog als een stadhuis is. De "duwer" stoot een vast aaneengeschakelde en gesnoerde kudde schuiten, die gezamenlijk 800 voet lang en 200 voet breed zijn, voor zich uit, en dat wel met zulk een kracht dat het rivierwater schuimend en golvend langs de glinsterende steenkool bruischt. De schuiten zijn 160 voet lang, 24 voet breed, 7½

voet diep en steken slechts 20 *inches* boven de oppervlakte uit. Ze vormen een onbreekbaar, aaneengesloten geheel en zijn geladen met 20.000 tonnen steenkool, dus in staat om zes van de grootste trans-atlantische stoombooten een volle lading te geven. Een enkele rivierduwer, brengt dit eskader van steenkoolschepen tweeduizend mijl ver langs de kronkelende Ohio en Mississippi van Pittsburgh naar New-Orleans. De voortreffelijke steenkool uit de heuvels van Pennsylvania wordt door deze "duwbooten" goedkoop langs de geheele Mississippi geleverd. Het kost 1.30 dollar om een ton steenkool (d. i. 12½ holl. centen om een bushel van 76 pond) tweeduizend mijlen ver in goeden toestand af te leveren. Geen spoorweg kan tegen zulk goedkoop vervoer mededingen, en daarom zijn vijftig reusachtige duwbooten, zoolang de bovenrivier vrij van ijs is, onophoudelijk bezig met bunders steenkool over de breede wateren naar het Zuiden te brengen. Het is gevaarlijk, buitengewoon moeielijk werk om deze breede laan van aaneengebonden schuiten, tweehonderd voet langer dan de *Great Eastern*, langs al de bochten, en over al de ondiepten van den "Vader der wateren" in veilige haven te geleiden.

De duwboot is van wit eikenhout getimmerd, 250 voet lang, 50 voet breed en heeft een diepgang van zes voet. Machinerie en ketels vullen het schip van voren tot achteren. Tweeduizend paardenkrachten wentelen het reusachtige rad achter het schip om een stalen as uit de fabriek van Frederik Krupp. Hoog boven het dek is het glazen stuurmanshuis. De stuurman kijkt tusschen de twee hooge ijzeren schoorsteenen door naar de loodrechte staf op den voorsteven. Ver voor hem strekt zich de vloot der steenkoolschuiten uit als een landengte, een zwart vlot, te midden van het wild woelende water, en door vier roeren — twee van dertig voet en twee van vijftien — weet hij die ontzettende massa in de goede richting te houden en om de hoeken en bochten der rivier te krijgen. De kettingen, welke al de schuiten vast schakelen en tot een geheel met de boot maken, wegen meer dan zeven ton. Het is een indrukwekkend schouwspel den Leviathan van den grooten stroom te zien aankomen, en het reusachtig rad fonteinen en watervallen te

zien vormen achter dien met zevenmijls vaart voortschietenden stormram uit de diepten der aarde. Veertien dagen nadat Pittsburgh verlaten is, glijdt de steenkoolvloot uit het ijskoude water van de Ohio in het mijlbreede water van de Mississippi. Dan moeten nog duizend engelsche mijlen worden afgelegd, en mist en storm getrotseerd worden. Het behandelen van zulk een stoomboot kost grooter inspanning en eischt uitputtender zorg en waakzaamheid dan het sturen van een groot mailschip over den Oceaan. Wanneer de halve maan van New-Orleans in de verte gezien wordt en met vijftig voet water onder de kiel de zwarte slang over de wateren glijdt, slaakt de kapitein een zucht van opluchting. De steenkool, die te Pittsburg voor twee dollar per ton gekocht werd, is na de lange, gevaarlijke reis zes dollars waard geworden en gretig koopen oceaan-booten, gasfabrieken en planters den zwarten diamant voor dezen prijs.

Niets is zoo volkomen in harmonie met de grootte van Amerika, het onuitputtelijke van zijn hulpbronnen, de ontzaglijke macht van zijn breede stroomen, als deze reuzeneskaders van steenkool, die met het elektrisch licht hoog boven het dek, tusschen de inktwolken der beide schoorsteenen schitterende, de groote stad van het Zuiden naderen. [1]

Voornamelijk ter wille van deze booten — die, als het weêr eenigszins wil, 's nachts doorvaren — zijn in de laatste jaren langs Ohio en Mississippi vuurtorens opgericht. In den top dezer houten torens — van welke er 324 langs de Ohio en 480 langs Missouri en Mississippi staan — wordt *elaine* gebrand, een bijzondere toebereiding van petroleum uit Pennsylvanië, welke de steenkool uit Pennsylvanië voorlicht naar het Zuiden.

Men zegt soms in Amerika dat de Mississippi al zijn overvloedige S's met krullen over het geheele land schrijft, en dit geeft op schilderachtige wijze een denkbeeld van al de bochten en kronkels, welke de nukkige, wispelturige stroom maakt. Hij heeft tal van onaangename gewoonten, welke hem tot een van de gevaarlijkste rivieren der wereld maken. Snel rijst het

---

[1] Voor verdere bijzonderheden vergelijke men een opstel genaamd: *King Coals Highway* in het Januari-nummer 1882 van *Harper's Magazine*.

water soms, binnen enkele uren vele voeten stijgende; hier slaat het de oevers stuk en maakt het meren, ginds werpt het zandbanken op. Soms verandert de rivier van richting; ze verlegt haar bed, want een bocht begint haar te vervelen en ze neemt plotseling den kortsten weg dwars door suikerplantages en katoenvelden heen.

Het is het ideaal van gemakkelijk, vroolijk, weelderig reizen om op een der groote rivierbooten in acht dagen van St. Louis naar New-Orleans te stoomen. Men glijdt over het water, zonder de schommelingen en eeuwige onrust van den Atlantischen mail-stoomer. De hutten zijn ruim en licht; een groote dans- en eetzaal vol bloemen lokt tot gezellig bijeen zijn; men eet en drinkt naar hartelust en geniet van het *dolce far niente* te midden eener vroolijke omgeving en voortdurende afwisseling, gelijk wellicht nergens in zulke volmaaktheid mogelijk is.

Doch als men, 's nachts op dek komend, met den officier die de wacht heeft op en neer gaat, en zijn ervaring leert kennen, beseft men welk hard werk, welke studie en riviermanschap noodig zijn om de groote boot veilig naar het Zuiden te brengen. De loodsen vormen een corporatie, welke tusschen de 70 en 80 leden telt. Elke loods houdt aanteekening, uur aan uur, van al de veranderingen in het bed van de rivier en de oevers, van alle hinderpalen en moeielijkheden welke hij opmerkt, en van station tot station wisselen de loodsen der elkander ontmoetende booten hun opteekeningen tot onderlingen bijstand.

De heer Clements — de geestige humorist die onder den naam *Mark Twain* schrijft — begon zijn leven als loodsleerling op een Mississippiboot, en zijn boek "*Old Times on the Mississippi*", waarin hij zijn ervaring mededeelt, is meeslepende lectuur voor ieder, die beseffen wil welke de kracht en wispelturigheid der groote rivier zijn.

Van alle zijden brengen machtige stroomtakken ontzaglijke hoeveelheden water in de hoofdrivier. Na zware regens bruist en schuimt bruingeel en rood water uit Ohio, Missouri, Arkansas en honderde andere groote en kleine rivieren, de Mississippi in, die dan verraderlijker en wilder dan ooit wordt. Als

een draak werpt zij zich links en rechts, vruchtbare bunders verslindende, boomen brekende, huizen vernielende en honderden en duizenden ossen en paarden verdrinkende.

De strijd van den mensch tegen het water is even belangwekkend aan de oevers der Mississippi als in ons dierbare oude polderland. Beneden St. Louis zijn langs meer dan 1800 mijlen dijken aangelegd, welke men met een uit het fransch afgeleid woord *levees* noemt. De bescherming welke zij geven, is verre van voldoende, en de vruchtbare akkers langs de rivier worden bebouwd door landbouwers, wien een Damocles-zwaard boven het hoofd hangt.

Indien de rivier door sterke dijken werd ingesloten, en de vernauwde stroom gedwongen werd zich een telkens dieper bed te graven en te spoelen, zou Amerika een nieuwen staat van ideaal vruchtbaar land winnen. Een land van ongeveer 35,000 □ engelsche mijlen, waarvan nu slechts enkele smalle strooken gebruikt worden, zou van overstroomingen worden gered en het moeras zou omgeschapen worden in 2½ millioen *acres* suikerland, 7 millioen *acres* volmaakt katoenland en 1 millioen *acres* graanland. Het moeras aan de oostzijde der rivier van Memphis in Tennessee tot de Walnut Hills bij Vicksburg, wordt de groote "alluviale vlakte" genoemd, en zou door een sterke rivierdijk in een vruchtbaar paradijs hervormd kunnen worden.

Er bestaat geen regeeringsstelsel tot aanleg en onderhoud van dijken. In de dagen der slavernij verbonden enkele voorname planters langs den oever zich om door hun slaven *levees* te laten maken, doch deze beschermden zeer ten deele slechts hier en daar enkele plantages. Na de groote overstrooming in 1844 werd een belasting geheven van de oeverbewoners tot aanleg van dijken en voor dit geld is veel gedaan, doch een krachtiger aanleg onder toezicht en op kosten der regeering blijkt jaarlijks noodiger. Natuurlijk zijn de ingenieurs het volkomen oneens over hetgeen gedaan moet worden tot uitdieping der rivier en tot bescherming van hare oevers. Indien men geduld wilde hebben tot zij het eens werden, zou New-Orleans even lang moeten wachten op een goeden waterweg als Amster-

dam dit doen moet op een doelmatige, practische, korte verbinding met den Rijn.

Het eene plan tot oeverbescherming heet aftapping van overvloedig water. Enkele ingenieurs willen aan een deel van het water der rivier een afzonderlijke loozing op de golf van Mexico geven en de loop der Red-River zoo wijzigen, dat ze afzonderlijk in de Golf zou storten, in plaats van de Mississippi te vergrooten.

Het andere plan wil juist het tegenovergestelde. Kapitein Eads — de beroemde ingenieur van de rivierbrug van St. Louis en van de *Mississippi-jetties* aan den mond der rivier — zou alle aftapping en wegstrooming van rivierwater links en rechts willen beletten. Hij wil het water binnen enger grenzen beperken, de bedding uitdiepen door enkele voeten kiezelzand, modder enz. te verwijderen, en dus de rivier dwingen zich een dieper en dieper bodem uit te spoelen. "Doen we dit," zegt kapitein Eads, "dan maken wij 1° de rivier tot onze binnenlandsche zee met een voortdurende onveranderlijke waterdiepte en bevaarbaarheid; dan winnen wij 2° een landstreek zoo groot als twee of drie der kleinere staten, en beletten wij 3° overstroomingen, terwijl we tevens de rivier hare gewoonte afleeren om land te vernielen en zandbanken op te werpen.

Er is reden om dit plan te vertrouwen daar kapitein Eads een man van genie is, wiens reuzenwerk: het bevaarbaar maken van den mond van de Mississippi voor groote schepen, hartelijke bewondering eischt.

Met groote belangstelling en eerbiedige waardeering heb ik dat reuzenwerk gezien. Nederlanders, die een uitvoerige en degelijke beschrijving lezen willen van dit wonder van waterbouwkunde, verwijs ik naar het boek geschreven door den ingenieur E. L. Corthell, den assistent van kapitein Eads [1].

Sinds langen tijd was erkend dat de mond der groote rivier moest verbeterd en uitgediept worden. Zandbanken en ondiepten gelijk die welke den mond van de Maas gedeeltelijk versper-

---

[1] A History of the Jetties at the Mouth of the Mississippi River. By E. L. Corthell, C. E, Chief Assistant and Resident Engineer during their construction. New-York: John Wiley & Sons, 1880,

ren, waren gevormd, doordien het zich als een waaier uitspreidende roode water klei en zand bezinken liet in de zee. Terwijl de rivier honderde mijlen ver boven de "*passes*" van 50 tot 100 voet diep was, stond er boven de baar nooit 16 voet water. De meeste ingenieurs wilden een kanaal graven om de rivier dicht bij fort St. Philip met de golf van Mexico te verbinden, doch kapitein Eads van St. Louis kreeg in 1874 vergunning om voor eigen risico en kosten een stouter en eenvoudiger plan te volgen, nl. de rivier voor zichzelve een diepe bedding te laten ploegen dwars door de zandbanken heen. Zijn plan werd door de meeste *army engineers*, dat is door het corps der genie, zoowel als door de ingenieurs van den amerikaanschen waterstaat bestreden en onmogelijk genoemd, doch toen hij aannam geen geld te vragen tot dat het werk gereed en goedgekeurd was, en nadat een commissie van deskundigen, die de uitmonding der europeesche rivieren was gaan onderzoeken, zijn plan ten laatste had goedgekeurd, toog hij aan het werk. In Maart 1875 nam het congres de wet aan, waarin aan kapitein Eads de gevraagde taak werd opgelegd; doch eerst werd die nog verzwaard door den eisch dat hij in de Zuid-Pass hetzelfde resultaat bereiken zou als in de Zuidwest-Pass. Dit was zeer hachelijk voor hem, want, terwijl de Mississippi door drie "Passes" in de Golf uitloopt, stort zij de helft van haar water door de Zuidwest-Pass, een derde door de *Pass à l'Outre*, en slechts een zesde deel door de Zuidpas.

Uit de breede rivier boven de "Passes" strekt de Zuid-Pass zich tien engelsche mijlen ver de golf in. Ze is zevenhonderd voet breed; hare banken steken slechts een voet boven het water uit. Aan het begin lag een zandbank, die door slechts achttien voet water overdekt was, doch het groote bezwaar was een baar, welke een mijl ver in zee lag en geen acht voet water droeg. Kapitein Eads verklaarde dat de massa water, welke zich een diep kanaal baande tusschen zijne natuurlijke oevers, dezelfde diepte zou uithollen, indien men door kunstoevers het water verderop binnen enge perken hield. De *jetties* door hem gebouwd zijn dijken in zee, die het verlengstuk zijn der natuurlijke oevers,

en die over de baar de rivier naar het diepe water van de golf van Mexico leiden. "Matrassen van ineengevlochten wilgentakken", zooals men in Amerika het rijswerk der hollandsche dijken noemt dat kapitein Eads gebruikte, vormen het hoofdbestanddeel van die *jetties*, welke, waar ze het meest te lijden hebben, van beton zijn opgebouwd. Waar in 1875 slechts acht voet water stond hebben de schepen nu dertig voet tot hun beschikking, en elke oceaan-boot, welke New-York's haven binnenloopt, kan nu eveneens naar New-Orleans opvaren.

Lastiger dan de rivier en de zandbanken waren voor den kloeken Eads de ingenieurs, die het fort St. Philip-kanaal gewenscht hadden en uit eerlijke overtuiging Ead's plan onmogelijk noemden, het met ingenieurs-koppigheid tegenwerkende, en hem verhinderende geld op te nemen behalve tegen *exorbitant rates*. "This opposition was based on honest professional convictions", zegt met groot zelfbedwang de heer Corthell, doch zoo geen genie al Eads al deze eerlijke ingenieurs de baas geweest ware, dan zou New-Orleans evenmin zijn goede verbinding met de zee hebben gekregen als Amsterdam die naar den Rijn krijgt.

Kapitein Eads is even fel en aanhoudend bestreden als kapitein Liernur in Nederland. Alle uitvinders en mannen, die door een nieuw denkbeeld, ondiepten, misbruiken en vuilnis bestrijden, worden op dezelfde wijze behandeld zoo in Oude als in Nieuwe Wereld, doch nu en dan weet een man van genie als kapitein Eads, sleur en eerlijke koppigheid te overwinnen.

De Mississippi zelve heeft den Augiasstal gereinigd, en de ingenieurs, die de rivier aan het werk zien, troosten zich met de wetenschappelijke gedachte dat zij dit, volgens de regels der kunst en het laatste handboek van twee deskundige professors, eigenlijk niet behoorde te doen. Maar toch beweegt het water zich; de zandbanken verdwijnen, en de breede wateren van de groote rivier storten zich met gele en roodbruine opborreling van golven in de diep-blauwe zee, die in den zonneschijn glanst en lacht, en die de ontelbare eeuwen door nog wel honderde

vervolgde en miskende uitvinders dragen zal, die triumfeeren zullen over "honest professional opposition".

Combien de temps une pensée,
  Vierge obscure, attend son époux!
Les sots la traitent d'insensée;
  Le sage lui dit: "cachez-vous!"
Mais, la rencontrant loin du monde,
  Un fou, qui croit au lendemain,
L'épouse; elle devient féconde
  Pour le bonheur du genre humain.

NAAR HET ZUIDEN PER SPOORWEG.

Te St. Louis teruggekeerd van den tocht langs de Mississippi gingen wij, op zijn amerikaansch gesproken, "aan boord" van den nachttrein, die ons in twee nachten en één dag naar de hoofdstad van Louisiana, naar New-Orleans zou brengen. We stapten in een wagen, welken we al dien tijd zouden bewonen, en waren weldra op weg.

's Morgens vroeg werd ik wakker, toen de trein op een groote stoomboot te Caïro de Ohio werd overgezet. Ik kleedde mij, legde mijn boeken gezellig aan mijn zijde om eens prettig te gaan lezen... en las geen enkel woord den geheelen dag. Ik had het te druk met uitkijken en waarnemen, en ik heb op mijn geheele reis bijna geen aangenamer dag gekend dan dien, waarop ik door de Zuidelijke Staten stoomde. We gingen door de staten Missouri, Tennessee en Mississippi, en het was opmerkelijk te zien en te voelen hoe we uit de streek van ijs en sneeuw, zonder bergen over te steken, langzamerhand gleden in zoeler lucht, te midden van stroomende wateren en donkere akkers en wouden. We gingen langs een heuvelachtig terrein, langs uitgebreide maïsvelden, waar de dorre stoppels nog op het veld stonden, langs groote wouden van beuken en eiken en hulst, wier groene bladeren rust gaven aan het oog, dat zoolang gestaard had op het schelle, stekende wit van sneeuw en ijs. Het dorre eiken- en beukenloof straalde als doorzichtig goud tegen den helderblauwen hemel van Tennessee.

In de velden stonden overal de stompen van boomen, die een

voet boven den wortel waren afgezaagd, en sommige zwart verkoolde stammen in het midden van een graanveld, bewezen dat men ook het vuur had te hulp geroepen tegen de overmacht der zware boomen. Overal waren de velden omheind met rasterwerk, dat aan de gevouwen handen van iemand die bidt doet denken. Dit "slanghek" — *snake-fence*, gelijk men het hier noemt — bewijst dat hout goedkoop en arbeid duur is. Men plaatst niet diep in den grond houten pijlers, tegen welke men latten en rasters spijkert, doch men laat de uiteinden der zes of zeven breede, op elkander geplaatste latten kruiselings op elkander rusten, zoodat het rasterwerk niet in een rechte lijn, maar zig-zag en hoeken vormende zich uitstrekt. Hierdoor gaat veel grond en hout verloren, en dat de omheining niet sterk is bewees het roodbonte vee, dat hier en daar er was doorgebroken en op den weg stond, tot de schor krijschende stoomfluit het verschrikte en wegjoeg. Om half tien hielden we stil aan een klein station, waar iedereen uitging om te ontbijten. Men ging zitten en kreeg onmiddellijk een tiental kleine schoteltjes, welke vlugge jonge negerinnen voor ons plaatsten. In één schoteltje waren gekookte gebroken graankorrels, met witte suiker en melk (een voortreffelijke spijs); in een ander *hominy*, of gekookte groene zuidelijke maïs; een kippenkluifje, een biefstukje, aardappelenmoes, een spiegel-ei op bruin brood, een varkenscotelet, een sneedje koude ham, enz. enz. waren op de andere schoteltjes. Men kan kiezen tusschen koffie en thee, kreeg een groot glas melk toe, betaalde 50 cents (Amerik.) en in tien minuten had men alles met stoom opgegeten en snorde de trein weder verder.

Nu en dan gingen we langs een gehucht van houten huizen, en de stations, waar we stil hielden, toonden eveneens niets als een paar houten huizen met breede veranda's te midden van eene eindelooze vlakte. De grond is rood bruin als gestampte baksteen; de aarden banken langs den spoorweg zijn hier en daar fel rood, en toonen hoe het hier in de laatste maanden geregend heeft. Het water heeft de hooge banken gespleten en afgerond; het heeft er diepe kloven en dalen in gesneden, die in het klein de *canyons* van het Westen na-

bootsen, en toonen welk een vernielende, vormende kracht het water is. De velden zijn hier en daar overdekt met bruin gepluimd gras, met een riet dat vuurroode bloesems heeft; de wouden zijn bruin, donkergeel en rood. Het is een symphonie van bruin en rood, welke stemt als muziek. Soms komt men aan plekken frisch groen, waar een struik, die ik niet ken, bevallig en welig tusschen de bloemen opschiet. Geheele reeksen boomen met zwiepende takken als berken en die van boven op vruchtboomen gelijken, zijn aan de zuidzijde overdekt met vuurroode bessen, die als bloesems in de zon fonkelen.

Nu komen we aan de katoenvelden. Ze zijn wit als sneeuw, want de katoen is op het meerendeel der velden, die wij voorbijgaan, zoo goed als ongeplukt gebleven. Men had in het Zuiden een schier voorbeeldeloos ongunstigen zomer gehad. Van half Juli tot het einde van September hield de regen niet op. Met een tusschenpoos in het begin van October en een andere, van een paar weken, in December heeft dit slechte weder tot in Januari voortgeduurd. De katoen kon enkel geplukt worden in water en modder; veel was zoo verrot door den regen, dat de bast van het omhulsel te gelijk met de katoen afkwam. "Het was oogsten, niet plukken," zeide de planter met wien ik in den salonwagen zat en die mij dit mededeelde.

Het was nu goed weder en men zag op de velden hier en daar negers en negerinnen met groote manden, welke ze met katoen, die precies op sneeuw geleek, vulden. "Doch die katoen is vuil en vochtig" klaagde de planter, "en onze landen zijn thans omgeven door schier bodemlooze afgronden modder en vloeibare, taaie klei. We hebben een booze tijd achter den rug en het moet veel veranderen eer het goed wordt!"

Op die lange spoorwegreizen ziet men veel van het land en kan men tevens kennis opdoen, zoo men zijn medereizigers maar gaat aanspreken, bezoeken bij hen aflegt, zich zelf voorstelt en hun om inlichting vraagt. Ik heb veel geleerd op deze tochten, en menig belangrijk verhaal uit den reuzenstrijd gehoord van hen die er in medestreden.

De landbouwers uit het Zuidwesten, met wie ik kennis maakte, brachten mij Simonin's beschrijving in gedachten.

"Wat men in Frankrijk een boer noemt," schrijft hij, "dat soort van *animal farouche*, hetwelk La Bruyère in onnavolgbare trekken heeft beschreven, dat wezen "noir, livide et tout brûlé du soleil", ter nauwernood gedekt, voortdurend gekromd op den grond, dien hij met moeite omwroet, "se retirant la nuit dans des tanières où il vit de pain noir, d'eau et de racines", die mindere klasse van menschen, welke men helaas nog terugvindt in eenige armelijke bouwhoeven van Frankrijk, in Bretagne, de Alpenlanden, Auvergne, Limousin, bestaat nergens en heeft nooit bestaan in de Vereenigde Staten. Daar heerscht een algemeen welzijn, daar is eene algemeene ontwikkeling voor bijna allen dezelfde; ieder kan lezen, schrijven, rekenen, kent vrij goed de geschiedenis en constitutie van het land en weet, bij de politieke verkiezingen, voor wien en waarom hij zijn stem uitbrengt. Op het land worden de nieuwste uitvindingen der werktuigkunde onmiddellijk toegepast. In de bosschen wordt het hout door stoomzagen van de vernuftigste vinding bewerkt, en zelden doet zich het geval voor, dat een kanaal of een spoorbaan zich niet in de nabijheid van de boerderij bevindt. Zou men dit zelfde kunnen zeggen in vele streken van Europa? En wat de jonge meisjes betreft, die de kippen verzorgen, de koeien melken, de boter en kaas bereiden, de huishouding waarnemen, zeker zou men het meerendeel vaak aanzien voor bevallige dames."

Ondanks dit alles moet men bekennen, dat de bevolking van het Zuid-Westen, vooral wanneer er van de mannen sprake is, veel minder beschaafd is, dan in de staten aan den Atlantischen Oceaan gelegen. De Western man is te allen tijde eene type geweest, waarvan de schrijvers zich meester hebben gemaakt. Hij is een plomp, eigenaardig boersch wezen. Hij is goed en weldadig, maar uitermate eigenzinnig. In den spoortrein trekt hij in het bijzijn van een ieder zijne laarzen uit, indien zij hem hinderen, laat een paar kousen zien van onherkenbare kleur en vergeet somtijds zijn voet van een pantoffel te voorzien. Houdt hij zijne laarzen aan, dan plaatst hij ze, zonder complimenten, hoe bestoven zij ook zijn mogen, op den rug van den stoel, die voor hem staat, en, zoo gij hem mocht ver-

zoeken verandering te brengen in de houding, die u hinderlijk is, hij zou u met verbazing aanzien. Hij vraagt u van waar gij komt, wat gij doet, of gij rijk zijt, of gij zijn land mooi vindt, en of er in het uwe even groote steden, even vruchtbare velden zijn. Gij hebt hem aan 't praten gebracht, en moet nu voldoen aan al zijne vragen. Terwijl gij in het gesprek gewikkeld zijt met dezen overbuur, slaat een andere, die met zijne vrouw of zijne bruid reist, nonchalant zijn arm om den hals van zijne gezellin en ten aanschouwe van allen slaapt hij in die intieme houding in. Deze kleinigheden daargelaten, is de man van het Westen een inschikkelijk reisgenoot; hij is niet luidruchtig, noch babbelziek, slaapt gemakkelijk, van uitkijken houdt hij niet, lectuur kan hem niet boeien, en zoo hij niet slapen kan en zich verveelt, is hij bezig met hout te snijden. Een zijner meest in 't oogloopende karaktertrekken is deze, dat hij geen denkbeeld heeft van den afstand, die hem van de personen scheidt, die meer dan hij voldoen aan de aesthetische eischen der samenleving, en beter manieren aan meerdere boekenkennis paren. Kortom, het is een wezen vol kleine gebreken, die kwetsend kunnen zijn voor den vreemdeling, doch die in Amerika door ieder geduld worden. Voor zijn landgenooten is hij de beste ontginner, de moedigste pionier en daarom ziet men zijne onbeschaafdheid over 't hoofd, ter wille van zijne mannelijke hoedanigheden.

Voor reizigers, die gaarne geheel Amerika belachelijk maken en alle Amerikanen beleedigen, door der geheele natie de ongemanierdheid, ruwheid, ja barbaarschheid van enkelen toe te schrijven, is het Zuiden een aangenaam toevluchtsoord. Vele der kenschetsende hebbelijkheden, welke men den Amerikanen gaarne toeschrijft, vindt men voornamelijk hier.

In Amerika reizende, heeft men echter meestal spoedig gelegenheid om te leeren inzien dat het een groot ongeluk voor iemand is, altijd liefst aanmerkingen te maken, te gispen en te veroordeelen.

Wanneer men met Engelschen naar of in Amerika reist, wordt men vaak herinnerd aan Sterne. Hij beschreef in zijn *Sentimental Journey* twee britsche reizigers op het vasteland, de

heeren Smelfungus en Mundungus. Toen Smelfungus (met wien dr. Smollet bedoeld werd) uit het portico van het Pantheon trad, zeide hij, zijn neus ophalende, tot Sterne: "Dit is niets als een groote kuil voor hanengevechten." De edele Mundungus was niet beter: hij reisde van Rome tot Napels, van Napels naar Venetië, Weenen, Dresden en Berlijn, "*without one generous connection or pleasurable anecdote to tell of.*"

Niets is gemakkelijker dan aanmerkingen te maken op alles wat ons vreemd en ongewoon schijnt, onze vooroordeelen of onzen smaak hindert. Dat er bijvoorbeeld overal kwispeldoren staan in hotels, openbare gebouwen en spoorwegwagens en dat ze gebruikt worden ook, heb ik nog geen enkelen keer medegedeeld, en ik doe het bij deze, doch ik vond dit betrekkelijk een kleinigheid, waarop het onnoodig is buitengewone aandacht te vestigen. Dat er vele zaken zijn, die een jong en snel bevolkt land kenschetsen — dat tot veiligheidsklep dient voor de oude monarchieën van Europa — is ook waar, en even waar als bekend. Dat Washington nog een onhandige hoofdstad is, vergeleken met Parijs en Weenen, en veel doet denken aan een schooljongen in de kleeren van zijn vader, kan niet ontkend worden, maar zij die schilderen of schrijven moeten steeds pogen het volle licht te laten vallen op de hoofdzaak.... en de kwispeldoor in Zuiden en Oosten, de revolver in het Westen, het slechte stedelijk bestuur in New-York, de speelwoede in Chicago, zijn geen plaats op den voorgrond waard. Ze vormen schaduwen in den achtergrond, die het licht meer doen uitkomen; doch de engelsche schrijvers, die met zulke voorliefde op hen vooral de aandacht vestigen, houden van zwart, grauw en rooverstooneelen als Salvator Rosa, en maken een caricatuur van het lachende, zonnige, welvarende, beschaafde Amerika.

Toen de markies Lafayette in Amerika landde, verzocht George Washington hem een regiment koloniale troepen te inspecteeren. "Markies, val hen niet te hard voor hun gebrek aan discipline en hun weinig soldatesk uiterlijk; het zijn nog slechts rauwe recruten," zeide George Washington met een glimlach.

"Generaal", antwoordde met een diepe buiging de jonge edel-

man, "ik kom hier niet om aanmerkingen te maken, maar om te leeren!"

Bravo, markies! dit is een antwoord dat uw hoofd en hart beiden eer aandoet. Er valt zoo ontzaglijk veel te leeren in dit land der reuzen, in dit machtige, jonge rijk, waar levenslust en frissche geestkracht wonderen tot stand brengen, dat het beter is om den recruten hun vaderlandsliefde, moed, geestdrift en hoopvol geloof af te kijken, dan aanmerkingen te maken op hun uniform, of op de niet volkomen orthodoxe wijze waarop ze de pink op den naad van hun broek leggen.

Zelfs in het reisverhaal, dat Dickens van zijn reis door de Vereenigde Staten deed, kan men iets van de engelsche gewoonte, om op andere landen en gebruiken neer te zien, ontdekken. Het is een soort van verkeerd begrepen vaderlandsliefde die deze laatdunkenheid veroorzaakt. Prins Eugen zeide in zijn *Memoires:* "De Engelschen, rechtvaardig, edel, oprecht en edelmoedig als particulieren, zijn juist het tegenovergestelde als het belang van hun land dit schijnt te eischen."

Nathaniël Hawthorne, de geniale, fijngevoelige amerikaansche schrijver, werd door de laatdunkende wijze waarop de Engelschen zich uitlieten over zijn land tot een voortdurend verzet en toorn geprikkeld, toen hij in Engeland rondreisde. "Deze lieden," schreef hij, "zijn zoo hoogmoedig en met zichzelven ingenomen, en denken zoo minachtend over ieder ander, dat het meer edelmoedigheid eischt dan waarover ik beschik, om altijd volkomen goedgehumeurd in hun gezelschap te blijven."

Dat de Engelschen naijverig zijn op de amerikaansche neven, wien de toekomst behoort en die groeien en rijpen terwijl Engeland eer vermindert dan stilstaat, is begrijpelijk genoeg, doch ze toonen het te veel.

Ze zijn nu en dan bevriend met dezen of genen Amerikaan, maar het volk als een geheel haten ze. "*Je hais ce sexe en gros, je l'adore en détail*", zeide een Franschman eens van de vrouwen, en dus generaliseert een Engelschman ook maar al te vaak over de Amerikanen.

"Het is geen volk, het is een samenraapsel van alle naties," verklaarde een heftige maar goedhartige engelsche passagier

op de boot, toen we samen op het salondek heen en weder gingen en hij over de Amerikanen sprak. Zich buigende over de verschansing aan het uiteinde van het dek, wees hij de emigranten, die op het benedendek bijeenzaten, en, de aandacht vestigende op een paar met zeer ongunstig uiterlijk, zeide hij, de schouders ophalende: "dat zijn nu twee aanstaande amerikaansche kiezers!"

"Houdt ge Defoe, den schrijver van den *Robinson Crusoe* voor een echten Engelschman?" vroeg ik.

"Zeker!" was het antwoord en nu onthaalde ik hem op hetgeen Defoe eens zeide betreffende zijn landgenooten, die op vreemdelingen schelden: "They forget that they are themselves derived from the most scoundrel race that ever lived — a strange mixture indeed of Picts and painted Britons, of treacherous Scots, Norwegian pirates, bucaneering Danes, with a dash of Norman-French. (Ze vergeten dat ze zelve afstammen van het schurkachtigste ras dat ooit leefde — een vreemd mengsel van Picten, beschilderde Britten, verraderlijke Schotten, noorsche zeeroovers en zeeschuimende Denen, met een scheutje normandisch-fransch."

Maar het is juist die mengeling van rassen, welke het machtige, groote, rijkbegaafde engelsche volk en zijn heerlijke, gespierde taal hebben gemaakt. Om nu Amerika te verwijten, dat zijn volk op dezelfde onverbeterlijke wijze tot een harp met duizend snaren wordt gevormd, is al te dwaas.

De heer Charles Waring, die verleden jaar in het engelsche weekblad *Vanity fair* eenige belangwekkende brieven schreef over amerikaansche eigenaardigheden, spreekt van het volk, dat de groote republiek zoo machtig maakt, als "*this omnivorous nationality.*" Het is opmerkelijk zoo als het allerlei rassen met zich weet te vereenzelvigen, en in zich opneemt.

In New-Orleans hoort men hier en daar fransch, in St. Louis, New-York en in vele andere steden hoort men duitsch spreken, doch men kan dagen lang reizen in de staten, zonder dat men een andere taal hoort behalve het engelsch. "Wij Duitschers", zeide een hunner tot den heer Waring, "gevoelen ons diep beleedigd, zelfs voor dat wij goed engelsch hebben leeren

spreken, zoo men ons hier in onze moedertaal aanspreekt. We zijn thans Amerikanen!"

Zulk een vermogen om andere rassen in zich op te nemen en als het ware op te slurpen, kenschetst steeds het meesterras van het oogenblik.

De geschiedenis biedt zeker geen tweede voorbeeld aan van eene gastvrijheid, zoo groot als Amerika bewijst, welke gastvrijheid voor Fenians, misdadigers en negers het land open stelt, en den Amerikaan enkel verlaat bij de nadering van millioenen gele Mongolen, gestaarte Chineezen, die hen de poorten met een vloek doen dichtslaan. De volksverhuizing uit Europa wordt niet met schilden en zwaarden gekeerd; in geen bloedige oorlogen wordt het eene ras door het andere onder den voet gebracht, maar een open veld wordt ieder gelaten, die de wet weet te eerbiedigen, kan en wil werken. Ze worden allen opgenomen in het volksverband en dus wordt de klokkespijs verrijkt, waaruit een heerlijk klinkende klok wordt gegoten; Concordia is haar naam.

Het Romeinsche rijk viel, omdat het ten laatste over geen voldoend aantal mannen meer beschikte en overweldigd werd door de barbaren; doch Amerika verwelkomt de honderdduizenden en maakt er burgers van. "Zoo men Amerika's macht wil begrijpen," zeide een heer uit Australië tot mij aan boord van het schip, "dan moet men, als ik, pas van Sidney komen. Wij hebben geen merg en *stamina* en overweldigende levenskracht genoeg om honderdduizenden landverhuizers te assimileeren. Kwamen ze tot ons, dan zouden ze weldra den baas spelen en doen wat ze wilden. Maar in Amerika vallen ze allen in de plaats, die voor hen open staat, en het volkskarakter van over honderd jaar wordt verrijkt met nieuwe elementen en mogelijkheden; intusschen blijven de geboren Amerikanen de aristocraten, de meerderen."

De landverhuizers hebben trouwens weinig aanleiding om zich aanmatigend te doen gelden. Die in Amerika bouwen wil, heeft niet eerst de puinhoopen van vorige eeuwen weg te ruimen om plaats te maken. Erfelijke vooroordeelen staan den uitvinder, den hervormer zelden in den weg. Toen een enkele nood-

lottige instelling, uit het verleden afkomstig, hier aan de boorden van de groote Mississippi de toekomst bedreigde; toen de slavernij der zwarten en de feodale heerschappij der planters der jonge democratie hare verdere ontwikkeling beletten, welke bezemslag werd toen gegeven door duizende vrijheidlievende mannen — wier vulgariteit reizende lords deed huiveren! — wat maakten zij vrijbaan voor een groot volk!

Sprekende met die grove, niet overbeschaafde, uit het venster spuwende pioniers van het Zuiden, die zich na den burgeroorlog hier vestigden, wordt men onwillekeurig met bewondering vervuld voor hun zelfvertrouwen, en men groet met eerbied het groote heir van landbouwers dat op het Zuidwesten stormloopt.

Wat de volken groot maakt kan men leeren als men hen ziet werken en verneemt welke hoop hun hart vervult met den breeden gezichteinder van het groote, vrije land voor zich. Wanneer ge, overal waar ge komt, gelaatstrekken ziet vol geestkracht en vastberaden moed, beseft ge hoe geloof in zichzelf en hoop in de toekomst een volk machtig maken. Welk een zelfvertrouwen heeft de Republiek getoond in haar twee groote oorlogen! in de revolutie van de zwakke kolonie tegen Engeland, in den opstand van de slavenhouders tegen den staat, en in de onderdrukking der revolutie van het *ancien régime* in het Zuiden! Engeland begreep in de vorige eeuw niet, welke kracht tot zelf-verdediging, zelf-organisatie en zelf-regeering de amerikaansche kolonie bezat; Engeland begreep evenmin welke levenskracht en fier nationaliteitsgevoel brandden in de harten van al die winkeliers, kantoorklerken en boerenjongens uit het Noorden, die liever sneuvelden op de slagvelden van Virginia, dan te dulden dat de Republiek verminkt zou worden. Het hart van het amerikaansche volk is goed, en het geheim van zijn wijsheid en voorspoed mag gerust aan dat hart gewaagd worden. Omkooperij en oneerlijkheid in een of ander bestuur of gerechtshof; de misdaden en dwaasheden die de iersche kiezers in New-York gedoogen en mogelijk maken; de fouten van ministers en presidenten, zijn alle voorbijgaande verschijnselen; elk jaar wordt de toestand beter, want het

volk, dat werkt en in zijn kracht en toekomst gelooft, is alle vertrouwen waardig; zijn hart is goed. Toen de rebellie plaats had en de aristocratie der slavenhouders de democratie naar het hart stak; toen verraad vooral te Washington dreigde en er geen staatsdepartement was dat men vertrouwen kon; toen er leger noch vloot was en de staatslieden wanhoopten, kon Abraham Lincoln, de patriot, zijn land redden, omdat het volk vol heilige geestdrift, loyaal in merg en been aan het vaderland en het nationaal ideaal, diep beleedigd door den hoon der vlag der starren aangedaan, opsprong en alles waagde en leed ter wille van zijn land.

Dit groote heerlijke feit moet steeds op den voorgrond blijven, zoolang het heldengeslacht, dat dus zijn land liefhad, leeft. Dat heldengeslacht heb ik leeren kennen, onder anderen op de lange spoorwegtochten door het Westen en het Zuiden, als men tot lange gesprekken tijd en gelegenheid heeft, en menige colonist, die met zijn vrouw op reis was om in het Zuiden te gaan wonen of zonen, die aldaar reeds gevestigd waren, op te zoeken, mij verhaalde wat hij gezien en doorleefd had.

Als men dorpen voorbijging nam ik echter steeds de vrijheid het gesprek af te breken, om eens uit te kijken. Telkens opnieuw moest ik lachen om de schilderachtige, potsierlijke negerbevolking, die buiten de huizen of vlak aan den weg stond. Men kan zich b. v. moeielijk voorstellen hoe grotesk, hoe verwonderlijk vreemd een neger-zuigeling er uitziet. Ze hebben zulke wijze, houten, zwarte gezichtjes, en zien er zoo oud uit! De negerinnen droegen alle groote wit katoenen mutsen, of beter gezegd kappen, die in een diepe tuit het gelaat omsluiten, en dan met plooien op de schouders vallen. Zoo'n gitzwart gelaat maakt een vreemden indruk als het uit die diepe helderwitte lijst u aankijkt!

Terwijl ik deze notitie op mijn zakboekje aanteeken, zijn wij aan het kleine station Bolivar. Lange houten balken rusten op meer dan manshoogte op palen, en aan ijzeren ringen in die dwarsbalken bevestigd, maakt men de rijpaarden en muildieren vast, door er hen onder te plaatsen en den teugel boven den kop vast te sjorren. Overal zag men zulke balken. Iedereen

scheen trouwens te paard te reizen. Overal zag men negerjongens op muildieren, die kniediep door de roode klei baggerden. Hoog in de lucht zweefden *buzzards* (roofvogels) in groote cirkels rond, en in de wouden hoorde ik vogels, wier gezang en getjilp mij vreemd waren.

We dineerden en soupeerden evenals we hadden ontbeten, met evenveel spoed, van evenveel schoteltjes. De machinisten en stokers aten mede aan tafel, en met vollen mond vertelde de machinist van den trein in beschaafd Engelsch, mij inderhaast nog een anecdote, terwijl hij met de zwarte handen den bout van een wilden kalkoen aan den lachenden mond bracht.

Er waren een paar dames, die alleen reisden, en ieder was even beleefd en voorkomend jegens haar.

Dus liep de tweede dag ten einde, te snel voor mijn genoegen, want de reis was hoogst belangwekkend. We gingen opnieuw op den trein naar bed, in de hoop van den volgenden morgen na ons ontwaken spoedig te New-Orleans aan te komen, waar ik weer een 1500 mijlen verder van huis zou zijn!

DE KONINGIN VAN HET ZUIDEN.

Het was nog vroeg in den ochtend toen we de hoofdstad van Louisiana naderden, die halvemaansvormig oprijst in het verschiet, aan een bocht van de Mississippi, en die, tusschen de rivier en het meer Pontchartrain gelegen, de uitmonding van den machtigen stroom in de Golf van Mexico bewaakt. Aan beide zijden zagen we dichtbegroeide moerassen, die op velden volgden, waar het verbrijzelde suikerriet van den pas afgeloopen oogst getuigde. Omgevallen boomen liggen verslagen neder in het moeras en het bruine water welt en siepelt op aan hun zijde; verder staan cypressen en tal van onherkenbare boomen dicht aaneengeschaard, met het donker, in grijze punten eindigende spaansche mos fladderende van hun takken, terwijl spookachtige, grauwe festoenen van dat zelfde dorre mos als in flarden gescheurde lompen de boomen onderling verbinden, en elken boom op een treuresch doen gelijken. Honderden en duizenden *palmettoes*, struiken met puntig toeloopende, op degens gelijkende, altijd groene bladeren, overdekken den grond, en de wuivende dunne takken van ontelbare klimplanten doen u beseffen hoe schoon dit tropische moeras moet zijn als de Juni-zon die roode klei en dat bruine water beschijnt.

Hier is ten laatste de stad. We stijgen in een omnibus, en worden weldra op en neer geworpen, geschommeld en geschokt, gelijk een schip in een storm stampt en wiegelt, over de straat, waar de modder het heuvelachtig plaveisel dik bedekt.

De gele modder spat en kleddert tegen de ratelende ruiten van den wagen: de reizigers houden elkander vast, en zoo worden we gebracht naar het Hotel St. Charles, een reusachtig gebouw, met een breede marmeren gaanderij, rustende op hooge zware pilaren en geheel gebouwd en ingericht om koelte te verleenen in den zomer. Na een reis van twee dagen en twee nachten verlangt men het meest naar een bad. In onze kamer stond een badkuip gereed en oogenblikkelijk opende ik de beide kranen. Daar schuimde en spoot een donker, bruinrood, rossig water, dat jaren lang in een verroeste ijzeren ketel moet gestaan hebben, het bad in. Ik laat het wegloopen en begin opnieuw, doch weder vult een water, dat aan de huidskleur van een mulat doet denken, de badkuip. Ik schel. Een kamermeisje — een mulatje met witte tanden, lachende oogen en een koket mutsje met rose linten op het hoofd — komt binnen. Ik zeg tot haar in het Engelsch, dat ik poogde schoon water te krijgen, doch dat mij dit niet gelukte.

"Ah, mon Dieu! monsieur, si vous voulez nettoyer le Mississippi"!! en ze lachte zoo hartelijk, dat mijn reisgezel en ik mede lachten. Het was rivierwater waarmede het bad gevuld werd. O! de aardige les in de geschiedenis! de bekoorlijke les in de aardrijkskunde! Ja, wij waren in een stad gekomen waar de grootste helft der bevolking Fransch spreekt, in het land dat de edelen van het hof van Lodewijk XIV koloniseerden, en waar Spanjaarden en Franschen en Engelschen elkander bestreden. Het zijn de klokken van de *Cathédrale de St. Louis* wier geluid door de open vensters tot mij komt; ik ben in een fransch-spaansche stad, die in geen enkel opzicht gelijkt op Chicago, waar we zoo kort geleden vertoefden.

Dit is een fransche stad met nog veel dat aan het Frankrijk van Lodewijk XIV herinnert. Het was in 1728 toen Bienville, de voortvarende gouverneur der kleine fransche kolonie, opmerkte dat de hoofdstad Oud-Biloxi, aan den moerassigen mond van de Misissippi, al bijzonder ongeschikt was voor de colonisten die sinds 1679 uit Frankrijk in het nieuwe Louisiana geland waren. Met vijftig timmerlieden en fransche galeislaven trok hij naar de plaats waar de rivier, vele mijlen hooger op,

een natuurlijke haven maakte door zich in den vorm van een halve maan te buigen. Hier hieuw hij boomen om, en richtte eenige huizen en een fort op, dat hij naar den regent van Frankrijk, den hertog van Orleans noemde, zoodat New-Orleans geen model van eerbaarheid en zelfbedwang tot peetvader kreeg, want, gelijk Bancroft opmerkt: "the crescent city received the name of New-Orleans from the prince who denied God but trembled at a star." John Law, de financier van het regentschap, zond 800 man naar de nieuwe kolonie waar ze bij hun aankomst vernamen dat de Mississippi-maatschappij als een zeepbel gebarsten was.

Ze werden weldra vertroost door goede oogsten en door drie scheepsladingen trouwlustige jonge françaises, die, daar ze goed ter naam en faam bekend stonden en elk een kistje met geld en eigendom medekregen, "les filles de la Cassette" genaamd werden. "Ze hadden geen tijd om zich te vervelen bij hun aankomst", vertelt de naieve kroniekschrijver dier dagen, "want ze werden onmiddellijk uitgehuwd."

Het is aan deze colonisatie van bruiden per scheepslading te danken dat een deel der bevolking hier nog weinig engelsch spreekt en dat het lachende, coquette mulatje rad fransch babbelde.

Ik schrijf deze regels zittende aan het open venster, en de koude geleden te Niagara, te Buffalo, in het Westen en te Chicago, met den thermometer vele graden onder nul, schijnt een herinnering uit het verre verleden.

Ge zult dit begrijpen als ik u vertel wat ik gisteren alzoo hoorde en zag.

Het was een feestdag. Men vierde de overwinning den 8sten Januari 1815 door generaal Andrew Jackson in de lage landen bij New-Orleans behaald op de Engelschen, toen 15,000 Britsche soldaten verslagen en verdreven werden door de vrijwilligers van Louisiana, Kentucky, Tennessee en Mississippi. Kanonschoten knalden onophoudelijk, overal wapperden vlaggen en door de hoofdstraten zouden soldaten en militie (schutterij) trekken om den gouverneur te salueeren. Dit alles had plaats na twaalf uur. We waren juist teruggekomen van eene

lange wandeling over de schier eindelooze, breede houten kaai (*levée*) langs de Mississippi, waar men anderhalf uur lang niets ziet als reusachtige passagiers-stoombooten, die de rivier opvaren, en barken en stoombooten die katoen en suiker laden. We hadden zeker een half uur lang over de katoen geloopen, die de kade dik bedekt, waar de katoenbalen uit de hydraulische en stoom-katoenpersen gehaald en opeengestapeld worden bij de legplaats der boot waarvoor ze bestemd zijn. Van het bovendek der vier verdiepingen hooge rivierbooten hadden we het heerlijkste uitzicht gehad over den breeden stroom, die zijn roodbruine golven hier in een breede bocht voortstuwt naar zee, en meer op een eindeloos uitgerekte zoetwaterzee dan op een rivier gelijkt. "Welk een menigte fabriekschoorsteenen rijzen daar," zeide ik, toen we de ligplaats dier booten naderden, en eenige oogenblikken later bespeurde ik eerst dat die ontzaglijke schoorsteenen, twee aan twee aaneengekoppeld door een ijzeren anker of gouden katoenbaal of ander symbool der reederij, zich boven de vier verdiepingen van stoombooten en niet boven fabrieken verhieven.

Tegen de stapels katoenbalen op de kaai, lagen negerarbeiders lui en lekker in de zon te braden. Er was geen beweging in hen te krijgen, want het heeft hier weken lang geregend, en de warme zon van dezen heerlijken dag werd door hen aangebeden, niet knielende maar liggende!

De kanonschoten wier rook we zagen opdwarrelen, lokten ons de stad in. Welk een tooneel! De breede straten waren gevuld door eene feestvierende menigte. Op het tweede balkon of liever op de gaanderijen die zich boven warandes langs de huizen uitstrekken, zaten en stonden vijf en zes rijen diep een dichte menigte vrouwen, kinderen en mannen. De dames waren in licht gewaad en beschermden het gelaat met waaier of parasol. Negerinnen hielden kleine blanke kinderen omhoog, om het gewoel in de straat te zien. De zon straalde en glinsterde op de groote gouden letters boven de winkels; de gekleurde vrouwen en meisjes schitterden van kleurenpracht; de negerinnen hadden vuurroode en geel geruite doeken om het hoofd geknoopt en gestrikt; eenigen droegen tulbanden, die

met de kleur der parkieten in Artis wedijverden, op het droge, kroese, zwartwollen haar. Éene negerin was een studie van fonkelende, maar toch harmonische kleur, gelijk ze daar stond met den rug tegen een chocoladekleurig gebouw. Ze had stapels sinaasappelen voor zich; haar tulband was blauw, tintelend licht blauw; ze hield het hoofd in den nek, lachend omhoog kijkend, terwijl een bril met breede zilveren randen op den tip van haar neus rustte.

O! hoe schets ik u al de krulletjes en kroesende haarvlechtjes, de veelvervige strikjes, de sjaaltjes en roode en blauwe voiletjes of veertjes, de lachjes en witte tandjes en tanden der negerinnen en mulattinnen, die, rad fransch pratende coquetteerende en gichelende zich verdrongen om de soldaten te zien.

"*Oh! comme j'aime les militaires! j'aime les militaires!*" neuriede mijn vriend, en "*Oh! comme j'aime les militaires!*" werd lachend aangeheven door de blanke, bruine en donkere vrouwenschaar!

Welk een schouwspel vol kleur en licht en zonneschijn! De militaire muziek weerklonk telkens en de oude generaal Beauregard galoppeerde in burgerkleeding langs de zeven- of achthonderd soldaten, die in keur van uniformen, zich zonder veel orde hadden opgesteld. Welke uniformen! Men zou zeggen, dat het compagnieën van fransche maarschalken waren! Vooral trokken de "*old colonials*" mijne aandacht; ze hadden driehoekige steken met roode en witte pluimen op, en droegen lichtblauwe rokken met gele opslagen en gekruisde breede witte bandelieren.

Er waren ongeveer evenveel officieren als soldaten en muzikanten. De eene aria volgde de andere; de muziekcorpsen wedijverden en trokken trompetterende langs de breede straten heen en weder. Officiers met hooge staande boorden, en die 't commando gaven zonder den tandenstoker uit de mond te nemen, renden nu hier dan daar; niemand poogde orde te houden; de menigte drong telkens tusschen de officieren in en de kennissen der soldaten hielden praatjes met hen! Groote karren, met vier muildieren bespannen, door een staanden neger

gemend, renden strijkelings langs de soldaten; karren met hout volgden, en ten laatste kwam een twintigtal muildieren, die geheel los en vrij liepen, doch door vier kerels te paard met kletterende zwepen bijeengehouden werden, de wanorde vermeerderen, doch niemand stoorde er zich aan; men lachte en zong, de muziek bleef spelen, de menigte bleef dringen en joelen. In open rijtuigen reden ons de schoone Creoolschen voorbij, die van zuiver europeesch ras zijn en zich poederen met kwasten in plaats van met pluimen geloof ik; door het gedrang stortte een der vele uitstallingen van fruit tegen den grond en de appels rolden over de steenen; de trossen druiven die aan witte draden in de lucht boven ons hoofd wiegelden, stortten omlaag, doch niemand werd boos of schold; lachende werden de trossen en appelen door witte, bruine en zwarte handen, der negerin toegeworpen, en door de breede open goten langs den rijweg spoelden sinaasappelenschillen in beekjes bruin water naar de Mississippi ginds, wier mastbosch men aan het einde der straat ziet.

Op de balen katoen wapperen kleine vlaggen; van suikervaten zijn eerebogen gemaakt en de vruchten van het Zuiden herinneren u waar ge zijt. Onder groote oranjeboomen, tusschen wier loof honderden sinaasappelen in de zon schitteren, trekt de cavalcade door; ze verliest nu en dan een deel van haar glans in de schaduw der donkergroene bladeren van de groote, breed getakte magnolia's voor de heerenhuizingen; nu gaat ze langs een paar palmen, die hoog in de lucht hun sierlijke kruin wiegelen. Men denkt enkel aan vroolijkheid en zonneschijn, en meer aan die groote bevolking van bevrijde slaven en jonge vrijgeboren mulatten, dan aan die sombere schaduwen van mannen, die men hier en daar ziet, aan de verarmde planters en slavenhouders van weleer, die bleek en vermagerd uit een zijstraat den vroolijken optocht aanschouwen.

De hoofdstad van Louisiana viert feest, hoopt op de toekomst en poogt haar jongste verleden te vergeten. Ze hecht zich aan de herinneringen van gemeenschappelijke glorie, die haar aan het Noorden verbinden; ze weet dat ze onder het nieuwe *régime* rijkdom en prestige herwint.

Iedereen op straat lacht of zingt, of babbelt; men is vroolijk; de zon straalt; de hemel is blauw; men ziet niets als kleuren en glans; de muziek weerklinkt; de officieren rennen in galop voorbij. De bellen der muildieren tjingelen, het is een vroolijk, zonnig, opgewekt, zuidelijk tooneel vol leven en licht en muziek. ...... Ik vraag sympathie en hulde vòor de schoone koningin van het Zuiden!

DE FRANSCHE MARKT EN DE STAD DER DOODEN.

Hedenmorgen was ik reeds vroeg op om de Fransche markt aan de Mississippi te bezoeken, waar zondagsmorgens de bevolking der nieuwe wijken levensmiddelen en kleeding gaat koopen. Vermakelijker tooneel zag ik zelden. Dikke negerinnen, met roode doeken om het hoofd gespeld, verkoopen groenten, aardappelen en fruit naast blanke vrouwen, die u doen denken dat ge te Brussel of Parijs op de markt zijt, daar ze vlug en rad fransch sprekende, u keurig geschikte groenten en bloemen aanbieden.

Indiaansche vrouwen met droevige, ernstige gelaatstrekken verkoopen *gumbo*, waarvan men geloof ik soep maakt; roerloos zitten ze met een mand op den schoot, zonder een woord te spreken. Geen dwazer contrast met haar is er denkbaar, dan de onbescheiden, goed gehumeurde negerjongens en negerinnen die kippen, oude schoenen, sinaasappelen, dassen, zakmessen en vijgen te koop aanbieden; deze in 't engelsch, gene in 't fransch. Negerinnetjes en mulatjes bieden u lachend bloemen aan en maken gaarne een praatje. Negers kunnen over het algemeen de *r* niet uitspreken als die volgt op een *o* of een *a*. Ze strompelen, struikelen en vallen over het engelsch, en spreken een *patois*, een negertaaltje, dat vol schilderachtige uitdrukkingen is; doch ze radbraken het engelsch. Veel handiger gaan de fransch sprekende negers met deze taal om, en ik heb op een diner een Engelschman — die op droogkomieke wijze verklaarde dat dit bewees dat fransch vooral geschikt en bestemd

was voor halfbeschaafden — door een bejaarde Creoolsche zien overstelpen met een zondvloed toornig-driftig fransch, dat mijn medelijden zou gewekt hebben met den Engelschman, indien hij er een enkel woord van verstaan had, wat hij niet deed.

De fransche wijk is zeer aantrekkelijk; de huizen zijn zoo keurig en de gezichten die men hier en daar ziet, hebben een geestige, levendige uitdrukking, welke verfrisschend is nadat men zooveel negers gezien heeft. Overal zijn kleine nette restaurants, waar men op zijn fransch déjeuneert, en barbierswinkels, waar men in rad fransch al het nieuws kan hooren. Die fransche wijk wordt echter telkens kleiner, de Franschen sterven uit en worden overvleugeld door de Engelschen en Duitschers. Geen nieuwe fransche landverhuizers versterken het fransche element, dat zich afgezonderd houdt van de overige bevolking, en niet dezelfde geestkracht en ondernemingszucht toont als de Franschen in Europa.

Van de vroolijke schilderachtige Fransche markt gingen we naar de kathedraal van Saint Louis, die precies een kerk uit een kinderbouwdoos is.

Honderden negers en negerinnen lagen op hun knieën in de kathedraal. Een paar oude negers met wit haar hadden hun roode zakdoeken op de gebarsten zerken gespreid en mompelden, met hun rozenkrans in de handen, hun gebeden; de dikke lippen bewogen zich krampachtig en men zag het wit hunner oogen telkens als ze na elk gebed opkeken naar een gekruisigden Christus aan den wand. Onder de mannen was de devotie, de aandacht algemeen, doch de meeste vrouwen en meisjes waren even onoplettend en verstrooid als men dit ziet in italiaansche steden; ze babbelden samen en bekeken elkanders toiletten, terwijl ze telkens de linten harer hoeden verschikten.

Buiten de kerk staan groote oranjeboomen tusschen wier loof honderden appelen gloeien, en onder deze boomen en onder de hooge magnolia's en altijd groene eiken stond een dichte schaar negers en mulatten met vrouwen en kinderen. Zij hadden geen plaats kunnen vinden in de kerk, die haar verweerden toren omhoog heft ver boven de boomen en huizen, en wier gebarsten afgeschilferde klok, met een wijzerplaat vol scheu-

ren, sinds zoo lang de uren telt voor die groote bevolking, welke hier aan den oever der machtige rivier woont.

Op de muren der kathedraal waren doodberichten aangeplakt. Ze waren geschreven of gedrukt op met zwart omrande biljetten. Enkele zijn geplakt op de oranjeboomen en lantaarnpalen, en terwijl ik de volgende overschrijf in mijn notitieboekje, omringt mij een nieuwsgierige schaar negers en negerinnen. Zij murmelen hun gebeden, terwijl ze knielen of staan buiten de kerk, in de straat, langs welke de wagens en een dichte drom voetgangers zich voortbewegen, en terwijl ze werktuigelijk hun gebeden prevelen en de kralen der rozenkrans doen kletteren, kijken ze over mijn schouders, terwijl ik het doodbericht overschrijf.

"Décédée ce-matin à trois heures, à l'âge de 20 ans et 9 mois, Numa Ladry Jr. Ses amis et connaissances ainsi que ceux de la famille sont priés à assister à ses funérailles qui auront lieu demain après midi Lundi à 4 heures. Le corps est exposé chez son père, encoignure Douane et Décatur."

Eveneens met zwart omlijst, doch gedrukt, volgde hierop een ander doodbericht.

Décédée hier, à 3 heures de l'après-midi à l'âge de 83 ans, Veuve F. A. BLANC, née Azurine Labatut. Ses amis et connaissances ainsi que ceux des familles Blanc, Perrillat et Labatut sont respectueusement invités à assister à ses funérailles qui auront lieu cette après-midi à 3 heures précises. Le convoi partira de la résidence de sons fils Paul Blanc, coin des rues Marais et Kerlerec.

De dooden "*sont exposés*", gelijk men overleden vorsten en helden op praalbedden tentoonstelt; vrienden en verwanten defileeren langs hen en allen, die het eenigszins kunnen schikken, wonen den dienst in de kerk en de begrafenis bij. Ik zag een paar der merkwaardige kerkhoven, waarheen vrouwen en meisjes met bloemen in de hand zondags 's middags heentogen, om de graven hunner dierbaren te bezoeken. Het was een vreemd indrukwekkend tooneel. New-Orleans is gebouwd op de drassige doorweekte oevers van de Mississippi, op grond die ongeveer vier voet beneden hoog water ligt, waartegen de *levées*

of dijken langs de rivier de stad beschermen. Het is onmogelijk in den moerassigen grond, waarin men geen stok kan steken, zonder dat het bruine water opwelt, de dooden te begraven, en daarom legt men hen te rusten boven den grond in steenen graven. De oude fransche en spaansche kerkhoven langs de Mississippi zijn dooden-steden. Men gaat door straten met hooge muren links en rechts, en in die massieve steenen gevaarten liggen in drie of meer verdiepingen de dooden boven elkander, ieder in een eigen afdeeling, als in een oven die dicht gemetseld en met cement bestreken wordt.

Iets droefgeestiger en somberder dan die pakhuizen, waarin de vroegere bevolking van Louisiana rust, is niet denkbaar. Men zag vrouwen en meisjes geheel in 't zwart voor een pas dichtgemetselde opening in de muren zitten, en de bloemen, welke ze strooiden, evenmin als de fraaie marmeren monumenten, die hier en daar verrezen, verminderden den diep droefgeestigen, pijnlijken indruk, dien deze dooden stad op de verbeelding maakt.

Ware de snellere overgang van stof tot stof door vuur niet ver te verkiezen boven deze bijzetting in pakhuizen?

De fransche en spaansche opschriften op de graven trokken zeer de aandacht van mijn reisgezel, doch ik had voor niets oogen als voor de lange, hooge, vensterlooze muren, welker dicht gemetselde openingen als zoovele oogen zonder oogleden mij aanstaarden. Ik was hartelijk blijde toen ik aan die twee dooden-steden den rug had toegekeerd, en onder het donker-groene loof der oranjeboomen en magnolia's het drukke gewoel zag der vroolijk babbelende en lachende bevolking van creolen, negers en mulatten, die, sierlijk uitgedost en opgeschikt, in kleurenpracht zich voortbewoog, zonder dat het denkbeeld, dat eens die pakhuizen ginds ook voor hen geopend moesten worden, hen verontrustte.

Men went aan alles, maar mij vervolgde den geheelen dag de herinnering aan die doodenstad, aan die bovenaardsche begraafplaats aan den oever der Mississippi.

Het kerkhof deed aan het verleden denken en op die sombere bewaarplaats van dooden moet de herinnering aan het verloren rijk in het Zuiden den vaderlandlievenden Fransch-

man die de graven der vaderen bezoekt, dubbel pijnlijk treffen.

Hoe vreemd is het dat Frankrijk zoo volkomen zijn macht en invloed verloren heeft in Amerika. Wanneer men een kaart inkijkt, die ons het Amerika van een en een kwart eeuw geleden doet kennen, dan begrijpt men hoe in die dagen Europa overtuigd was dat de Franschen, in den wedstrijd der drie naties om Amerika, overwinnaars waren gebleven. Ze hadden Engelschen en Spanjaarden overvleugeld. Van de St. Lawrence tot de groote meren en tot Hudson-baai toe strekte zich de fransche provincie Canada uit. Het fransche Louisiana spreidt zich over vele der tegenwoordige staten, over de helft van het groote land uit. De grens omvatte Pittsburgh en centraal New-York en volgt de Alleghanies tot Tennessee, om van daar tot Mobile Louisiana ten oosten aftescheiden. Van Lake Superior tot de golf van Mexico werd alles Louisiana geheeten, en de fransche forten en vestigingen — met beleid gekozen — maakten het beheer meer dan nominaal en gaven macht over de Indianen, beschikking over onuitputtelijke hulpbronnen. Het militaire volk met zijn militaire staatkunde heeft de plaats moeten ruimen aan het engelsche handelsvolk met zijn vredelievende winkeliers-politiek, en enkele jaren nadat de kaart waarvan we spraken naar waarheid geteekend was, bezat Frankrijk geen duimbreedte grond meer in het land der toekomst. Het Frankrijk van *l'Ancien Régime* kende geen zelfregeering. Het aziatisch despotisme van Lodewijk XIV, dat protestanten en allen, die niet gelijkvormig dachten, vermoordde en verdreef, heeft het land kreupel geslagen als coloniseerende mogendheid. Men coloniseert niet met bureaucratische instellingen en een ijzeren dwangbuis van voorschriften uit het moederland. Vrijheid, ongedwongen geestkracht, frissche ondernemingszucht maken kolonies, maar geen kunstmatige, willekeurige inmenging van een bekrompen despoot vermag in deze veel. Emigranten kregen subsidie; vrouwen van hooger en lager stand werden bij scheepsladingen uit Frankrijk gezonden, en alle ongetrouwde mannen kregen last een keuze te doen en onmiddellijk te huwen, op straffe van het verbod om te mogen jagen, visschen of handel te drijven met de Rood-

huiden. Een vader, die ongehuwde zonen van boven de twintig, ongehuwde dochters van boven de zestien jaar had, werd zwaar beboet. Hij moest er voor zorgen dat ze huwden en voor de bevolking der kolonie waakten. Kunstmatig moest de bevolking vermeerderd worden in Amerika, verminderd in Europa. De vader van tien kinderen ontving een pensioen van 300 *livres* voor de rest van zijn leven; de vader van een twaalftal verkreeg een pensioen van 400 *livres*, en zoo een edelman vijftien adellijke kinderen aan de fransche kolonie geschonken had, werd hem met eerbewijzen een pensioen van 1200 *livres* toegekend. Doch al die kunstmatige kweekerij van jonge colonisten, al dat protectionisme van bakers, kindermeiden en zuigelingen baatte niet; de blanke bevolking van het reusachtige Canada bedroeg op het einde der regeering van Lodewijk XIV nog geen 25.000 zielen, en dat wel een eeuw na zijn grondvesting, en niettegenstaande het pensioneeren van verdienstelijke edellieden, die aan vele jonkheeren en freules in Amerika het leven geschonken hadden.

Het protectionisme baatte niet; de bescherming van inlandsche kinderen was onvermogend om een volk, dat dus gedrild en genegerd werd, de gelijke te maken van vrije mannen, van engelsche puriteinen die een koning, welke zijn onderdanen dus vernederde en reglementeerde, een kop kleiner zouden gemaakt hebben. Zij duldden geen tusschenkomst in hun huiselijk leven, geen bevel om te huwen en hun kinderen op onrijpen leeftijd te laten trouwen. Vrijheid en zelfregeering wonnen het veld voor de Engelschen, en maakten dat engelsche taal en godsdienst in de Nieuwe wereld heerschen. De Franschen verloren hun macht in Amerika, en in Louisiana met afstammelingen der oude creoolsche families sprekende beseft men eerst goed hoe volkomen de nederlaag, hoe overweldigend de overwinning van het eene ras over het andere, van den eenen godsdienst en regeeringsvorm over den anderen was.

Indien Frankrijk alle kunstmatige beperking of uitbreiding van kinderkamers prijsgevende, naar Amerika eenige duizende kolonisten per jaar kon zenden, dan zouden deze zendelingen

der oud fransche beschaving, van kunstzin en smaak, grooten invloed kunnen hebben in Amerika. Het is een van de treurigste gevolgen van het uitsterven van het fransche volk, welks aantal vermindert in plaats van vermeerdert, dat in Amerika en Australië de fransche naam weldra slechts een klank zal worden, een woord dat aan vroegere eeuwen uit de oude geschiedenis der oude wereld herinnert.

DE ACADIËRS VAN LOUISIANA.

Een stukje der oude wereld is nog in de nieuwe te bestudeeren. Een fransche kolonie heeft zich in het Zuiden nog gehandhaafd, en leeft te midden van de spoorwegen en den ijlenden spoed der 19de eeuw, het rustige, kalme leven van een provinciestadje en afgelegen dorp uit de achttiende.

Ieder die ooit Longfellow's *Evangeline* gelezen heeft, moet met belangstelling het opschrift lezen van dit hoofdstuk. De harmonische rhythmus van Longfellow's verhaal van trouwe liefde komt in gedachten wanneer men het woord *Acadia* ziet. Het trok ons aan toen wij in *Scribner's* een opstel lazen dat op die fransche vluchtelingen uit het Noorden, welke zich in het Zuiden vestigden, de aandacht vestigde.

Ofschoon de naam "Acadiërs" alleen behoort aan de afstammelingen der Canadezen en bannelingen uit Acadië, die de eerste blijvende volkplanters van Louisiana waren, hoort men de uitdrukking dikwijls gebezigd voor al de stammen van franschen oorsprong in de staten Onder elkander noemen zij zich *Créoles Français*, en de term "Acadiërs" wordt meer als een bijnaam gebruikt. De echte Acadiërs, tot welke Longfellow's Evangeline behoorde, worden gezegd uit te sterven. Dit is slechts het geval in enkele streken, b.v. aan de Mississippi, waar zij vroeger vruchtbare landstreken in bezit hadden, want daar hebben zij voor het meerendeel moeten wijken voor de ondernemender, werkzamer Amerikanen, en zijn door opvoeding, maatschappelijk verkeer en aanhuwelijking geheel ge-

amerikaniseerd; doch wanneer men van de Mississippi en andere breede stroomen de smallere rivieren opvaart, waar nooit stoombooten gezien worden, of naar de uitgestrekte prairieën, waar de spoorfluit nog niet wordt gehoord, dan zal men overal de echte Acadiërs terugvinden, onveranderd van karakter en levenswijze — geheel zooals zij vijftig, ja, misschien honderd jaren geleden waren. Inderdaad ontbreken hun de eerste elementen die tot vooruitgang leiden, namelijk, opvoeding en onderwijs. In vele hunner volkplantingen zijn geene scholen. Nu en dan wordt het kind van een welvarend landbouwer wel eens naar de Roomsch-Katholieke school gezonden, en hij die kan lezen zonder te veel te haperen en zijn naam kan schrijven, wordt beschouwd als een geleerde, die, indien deze kennis met eenige schranderheid gepaard gaat, een orakel in de staatkundige wereld van zijn volk kan worden.

De taal die in deze landen gesproken wordt, is Fransch, dat min of meer in een *patois* is ontaard. Dit is voornamelijk het geval in de volkplantingen, die ver van het handelsverkeer liggen. In de prairie Gros Chevreuil, en in de nabuurschap van de oude stad Opelouras, liggen de landhoeven der oorspronkelijke bewoners. In de schaduw van hooge boomen kan men de schilderachtige boerderijen vinden, verweerd van buiten en met kalk bepleisterd van binnen, met eene veranda of *galerie* aan den voorgevel. Deze boerderijen zijn alle in denzelfden stijl gebouwd en verschillen alleen in omvang. Men ziet daar geen onbeploegd land, geene verlaten landhoeven, zooals in vele streken van het Zuiden. En op die landhoeven, afgezonderd van de groote buitenwereld, wordt een Fransch gesproken, dat een Parijzenaar moeilijk zou verstaan, maar dat de Acadiërs voor het echte houden. En waarom niet? Zijn zij niet Franschen, al wonen zij in de Staten? Niemand die hen ontmoet zal hen voor Amerikanen houden, welk volk niet hoog bij hen staat aangeschreven. De Zuidelijken zoowel als de Noordelijken zijn Yankees, en die scheldnaam wordt bij hen aan elken bedrieger gegeven.

Daar de Acadiërs geene zwervers zijn, zijn hunne districten dicht bevolkt. De ouders trachten hunne kinderen tot elken prijs

bij zich te houden. Men trouwt jong en vestigt zich op zijn *terrain*, zonder eenig verlangen of eerzucht dat ooit te verlaten.

De Acadiër zal alleen in den loop van zijn huwelijksleven somtijds zijn huis met een paar kamers vergrooten, om plaats te maken voor zijn snel toenemend gezin. Het is in Acadië volstrekt geene zeldzaamheid, dat een meisje van veertien jaren de verantwoordelijkheid van het huwelijksleven op zich neemt met een vriend, niet vele jaren ouder dan zij zelve, en naar aartsvaderlijk gebruik zullen zij elkander als "*mon vieux*" en "*ma vieille*" aanspreken. Grootmoeders van onder de dertig vindt men er.

Zonder zich te overwerken — de Acadiër die hard werkt is een *rara avis* — houden zij hunne landhoeven in behoorlijke orde en verbouwen koren, katoen, tabak, erwten, aardappelen, en, als de grond het toelaat, ook rijst. Creoolsche paarden, hoornvee en varkens vergrooten hun rijkdom en worden door hen op de markt gebracht. Voeg hierbij de *calèche* waarin het gezin door de dorpen rijdt, en het toppunt van hun wereldsche grootheid is bereikt. Die *calèches* zijn eenig in hare soort en groot-genoeg voor twaalf personen. Stel u eene huismoeder voor, gekroond met een reusachtig zonnescherm, gezeten in het midden van den wagen, met kinderen voor en achter zich en aan hare beide zijden, terwijl een zuigeling door den moederarm wordt beschermd, die tegelijkertijd de teugels vasthoudt. Dit primitieve vervoermiddel wordt door de Acadiërs vervaardigd, en de nationale kunstvlijt wijdt zich ook aan matten, bezems, stoelen, kasten, fijne, sterke gevlochten halsters en paardentuigen. De huisvrouwen maken stroohoeden, spinnen, breien en weven voor de linnenkast!

Het leven van deze volken is van geslacht tot geslacht eene herhaling van gelijkmatigen, weinig inspannenden arbeid, afgewisseld door eigenaardige genoegens. Hun gebrek aan eerzucht en hunne onverschilligheid voor hoogere maatschappelijke en staatkundige onderscheidingen worden dikwijls door hunne naburen belachelijk voorgesteld. Toch heeft de Acadiër ook zijne eerzucht. In zijne kleine wereld wordt evenzeer gekampt om eene plaats in 's lands vergaderzalen; en hij die naar een zetel

in den Raad dingt, moet die eerzucht dikwijls met een blauw oog boeten. Ook heeft die candidaat altijd de meeste kans tot slagen, welke met losse hand in de *boutique* de flesch laat rondgaan.

De *boutique*, waar deze staatszaken beslecht worden, is de eenige plaats van uitspanning na den arbeid van den dag. Daar komt men elken avond bijeen, om eerst laat in den nacht naar huis te gaan. Vooral des zaterdags en zondags worden de *boutiques*, waar men ook gelegenheid heeft tot dansen, druk bezocht. De ingang der *boutiques* is klein en bedompt en opgepropt met aardewerk, kleedingstukken en snuisterijen voor de acadische dames, terwijl koffie, meel en lekkernijen, als haring, suiker en stroop, tot koopen lokken. Doch het voornaamste handelsartikel is altijd brandewijn, die in de zoogenaamde speelzaal getapt wordt. Die speelzalen zijn tevens gerechtszalen, waar vonnissen worden uitgesproken en 's lands belangen behartigd worden. Hier vereenigen zich des zaterdags de acadische ridders en jonkvrouwen, om er in de avonduren bij de welluidende muziek van de viool te dansen. Kaarsen in tinnen kandelaars verspreiden hare stralen over de feestvierende menigte en bij groote festijnen wordt de pracht van dit tooneel nog opgeluisterd door kaarsen in flesschen. Zij die niet dansen, houden zich met spelen bezig, terwijl de whiskykaraf dapper in het rond gaat.

De zondag is voor de Acadiërs een dag van uitspanning. Na de mis gaat iedereen zijne vrienden en kennissen bezoeken. Pannekoeken met stroop en honig worden den gasten aangeboden of wel gebakken aardappelen, zooals alleen de acadische huisvrouw die bakken kan. Koffie wordt bij die gelegenheid *à discrétion* geschonken, maar het zou tevens een onvergeeflijke inbreuk op de gastvrijheid zijn, indien de gastheer zijn karaf met whisky niet voor den dag haalde.

Longfellow noemt in zijn *Evangeline* Acadië het tehuis der gelukkigen.

Eenigermate kan ditzelfde ook van de afstammelingen van Benedict Bellefontaine gezegd worden, doch de moderne Evangeline heeft de schilderachtige normandische kap en het blauwe

jakje ter zijde gelegd. Een rose, blauwe of groene zomerhoed bedekt thans haar zwarte lokken en de *robe à l'indienne* versiert hare bevallige gestalte. De *camisol*, een soort van los jakje, is de gewone kleederdracht voor andere vrouwen, terwijl de mannen eene voorliefde hebben voor de *blouse.*

De etiquette der Acadiërs zou ons eenigszins aan de vroegere gewoonten der Zaanstreek doen denken. Op familiefeesten zitten de mannen en vrouwen van elkander afgescheiden en spreken alleen tot elkander onder het dansen. Zelfs dan moeten de meisjes de oogen zedig naar beneden houden en mogen ze alleen spreken wanneer het woord tot haar gericht wordt. Een engelsch reiziger hoorde eens eene acadische vrouw zeggen: "Het is der amerikaansche meisjes vergund de mannen aan te kijken, *mais nos demoiselles.....!*" en de volzin werd met een veelbeteekenend schouderophalen voltooid. De acadische vrouw, hetzij jong of oud, gehuwd of ongehuwd, mag nooit anders dan in gezelschap van broeder, echtgenoot of zoon wandelen of rijden, ja, nauwelijks zonder hen op straat komen. De eenige vrouw die zulks doen kan zonder haar goeden naam nadeel te doen, is de dame die het eerwaardig bedrijf uitoefent van "Sara Gamp" en uit bakeren gaat. Men kan zich voorstellen, dat het op die wijze voor een jonkman geene gemakkelijke zaak is een meisje het hof te maken. Hij kan den verliefde niet spelen, tenzij op een bal of in de tegenwoordigheid van het gezin. Van *flirtations* is er bij de acadische jeugd weinig sprake en wie werk maakt van een meisje, moet haar onmiddellijk ten huwelijk vragen.

De jonkman begint zijne hofmakerij doorgaans met zijn paard voor het huis zijner "belle" te laten steigeren en kunsten maken. Deze voorstelling wordt zoo dikwijls mogelijk herhaald en verder wordt de *maman* der *belle* overladen met geschenken, in den vorm van een doosje vanillesnuif, een fleschje anisette enz. Door aldus aan de ouders het hof te maken, krijgt hij een wit voetje bij de dochter en kan hij eindelijk tot het doen van een huwelijksaanvraag overgaan. De balzaal is daarvoor de aangewezen plaats. Wanneer de opwekkende muziek van de wals zich door de zaal doet hooren, wanneer zijne armen de tengere

leest der schoone omvat houden en haar hoofd bijna op zijn schouders rust, komt de gelegenheid. Indien het schuchtere meisje zijn verzoek goedgunstig opneemt, vraagt hij terstond de toestemming der ouders. En hiermede zou men denken dat de zaak haar beslag had. Neen, geenszins. De minnaar moet evenzeer de toestemming hebben van de talrijke betrekkingen zijner uitverkorene. Hij trekt zijn beste pak aan en gaat formeel bij ieder op zijne beurt vergunning tot zijn huwelijk vragen. De engagementstijd is voor een acadisch paar alles behalve aangenaam, daar de verloofden onder het strengste toezicht staan. Vandaar dat de *fiancé* den huwelijksdag zooveel mogelijk verhaast.

Van zijn vroegste jeugd af wordt den knaap geleerd uit te zien naar den tijd, dat hij een lief meisje zal trouwen.

Oude vrijers hebben het in Acadië hard te verantwoorden, terwijl een huisvader doorgaans een man is van gewicht. Een bruiloft is altijd eene groote gebeurtenis, die hooger wordt geschat dan eenig ander festijn.

Onder de zeden en gewoonten der Acadiërs zijn ook hunne formaliteiten bij ziekte en dood, der moeite waard vermeld te worden. Wanneer een persoon gevaarlijk ziek wordt verklaard, spoeden mannen, vrouwen en kinderen zich naar den patient en de ziekekamer is van den morgen tot den avond gevuld met belangstellenden, die den zieke aanstaren of fluisterend een gesprek voeren. Zulke ziekebezoeken zijn dikwijls heerlijke gelegenheden voor verliefden, om elkander de taal der oogen te leeren. Dit heen en weder loopen duurt totdat de patient hersteld is, of naar zijn graf gedragen wordt. Men kan denken, dat bij zooveel opschudding en rumoer, ernstige zieken weinig kans hebben op beterschap. Bij een sterfbed wordt luid gejammerd en geweend, en alle heiligen worden aangeroepen om herstel af te smeeken. Als het einde nadert wordt de priester gehaald om de stervende het laatste oliesel toe te dienen en verder blijft men weeklagen totdat de doodstrijd gestreden is.

Zoodra de patient overleden is, wordt zijn lijk gekleed als voor een feest en worden hem nieuwe schoenen aangetrokken.

Treurzangen worden aangeheven en het oogenblik vóór de begrafenis wordt het lijk gekist. Alle dooden worden in gewijde aarde begraven. De rouwtijd wordt den Acadiër door zijn godsdienst voorgeschreven, van twee of drie maanden tot een jaar. Zwart is de kleur der rouw, en het dragen van dit kleed verbiedt het bijwonen van vermakelijkheden. Geen volk kan de Acadiërs overtreffen in het volgen van de letter der wet, op maatschappelijk zoowel als godsdienstig gebied.

De Acadiërs zijn onvermoeide jagers, visschers, flinke ruiters, bevallige dansers en echte babbelaars. Zij doen in dit opzicht niet voor de schoone sekse onder. De vrouwen zijn grillig en lichtgeraakt, doch goedhartig. Keuvelen is het aroma van haar eentonig leven. Zonder een praatje zou haar het bestaan ondragelijk zijn. De acadische dames brengen zelden afwisseling in hare dracht. De eenige mode uit de beschaafde wereld, waaraan zij ooit hebben medegedaan, is de crinoline. Lang nadat de hoepelrokken uit Europa verdwenen waren, zond een koopman van Nieuw-Orleans bij wijze van proefneming, een aantal crinolines naar de prairie Gros Chevreuil. Groot was de verbazing der eenvoudige landslieden, toen zij van de komst van deze dwaze koopwaar hoorden. Het was schandalig! De mannen bezwoeren hunne vrouwen geen schande over hun hoofd te brengen door het dragen van dergelijke *bizarre* dingen. Maar ziet, daar verschijnt *madame de la boutique* den volgenden zaterdagavond in schitterend uitgespreide rokken op het bal. De mannen staarden de vermetele met open mond aan. Maar zij staarden te lang, en spraken en handelden te traag, want de crinoline behaalde de overwinning. *Madame* werd de *belle* van het bal. Een diepe verontwaardiging heerschte in het hart der zedige huisvrouwen. "Zoo zijn de mannen altijd; zij houden, *ma foi*, toch bij slot van rekening, het meest van vogels met bonte veêren." En het gevolg van deze dramatische geschiedenis was, dat den volgenden maandagmorgen alle vrouwen naar de *boutique* zwermden, totdat de voorraad hoepelrokken was uitgeput. De koopman van Nieuw-Orleans lachte in zijn vuistje, toen hem een paar dagen later een bestelling werd gedaan voor een nieuwen voorraad crinolines.

In uiterlijk voorkomen staat de Acadiër van Gros Chevreuil bij zijn amerikaanschen landgenoot achter. Hij bereikt zelden de middelbare grootte en kan ook niet forsch of gespierd genoemd worden. Hij is gewoonlijk mager en heeft eene neiging tot uitdrogen. Dit is echter geenszins het geval met de vrouwen. Het tengere meisje wordt alras eene gezette matrone. Toch is de acadische vrouw zelden grof en doorgaans bevallig in hare bewegingen. Zij heeft het glanzendste zwarte haar dat men zich denken kan en daarbij gitzwarte oogen, die bij haar olijfkleurig *teint* behooren en een lief geheel vormen. Aan groote misdaden maken de Acadiërs zich zelden schuldig. Zij mogen zich soms aan het stelen van vee vergrijpen, doch leven overigens rustig voort, zonder de wereld te kennen of door haar gekend te worden. Zij zijn Roomsch-Katholiek en geen andere godsdienst heeft ooit wortel onder hen geschoten. Scholen heeft men, zooals gezegd is, in Acadië weinig en daaraan hebben zij dringend behoefte. Wel werden er na den oorlog enkele vrije scholen in Gros Chevreuil opgericht, die door vele kinderen werden bezocht, doch dit duurde slechts kort, daar de katholieke geestelijkheid zich tegen die instellingen verzette en den ouders verbood er hunne kinderen heen te zenden. Het is een belangwekkend stukje uit de oude wereld dat de Amerikaan in Acadië kan bestudeeren.

KONING KATOEN.

Waar bij 't weelderig onthuiven
Van 't katoen,
Thans de sneeuwvlok schijnt te wuiven
Uit het groen.

POTGIETER.

"Louisiana is op het oogenblik *Paradijs Verloren*, over twintig jaar is het wellicht *Paradijs Herwonnen*", zegt de heer Edward King in zijn voortreffelijk boek: "*the Southern States of North America*", dat ik las voordat ik naar de nieuwe wereld vertrok. Hij schreef dit slechts vijf jaar geleden, doch reeds nu begint de profetie verwezenlijkt te worden. Louisiana, Florida en Texas hebben "onbegrensde, weelderig rijke mogelijkheden" en als de strijd volstreden is tusschen ras en ras, tusschen de schilderachtige, onrechtvaardige beschaving van het verleden en de prozaïsche, *nivelleerende* beschaving van onzen tijd, dan zullen deze gewesten meer en meer zich in voorbeeldeloozen bloei ontwikkelen. Edward King noemt deze zuidelijke staten "het onuitputtelijk domein van de armen en behoeftigen der geheele wereld", en indien de rassen van Zuid-Europa slechts opnieuw westwaarts wilden trekken, dan zouden de negers meer en meer naar Zuid-Amerika gaan, waar een warmer zon en nog gemakkelijker cultuur hen toewenkt, en zouden deze heerlijke vruchtbare streken langs de verrukkelijke Golf, millioenen en millioenen uit Europa tot woonplaats kunnen verstrekken.

De neger-regeering in het Zuiden, welke nu emigranten verschrikt en de blanken uit Louisiana naar Texas drijft, zal niet lang van duur zijn, geloof ik. Elke nieuwe blanke emigrant die landt, geeft het overwicht meer en meer opnieuw aan het hooger begaafde ras, waaraan het behoort. Ieder jaar wordt reeds nu meer katoen voortgebracht, en uit de hooge landen, door welke ik spoorde, wordt ze naar Galveston in Texas en naar New-Orleans gebracht. Op de breede houten *levée*, welke haar plankier mijlen en mijlen ver langs de Mississippi uitstrekt, wordt de katoen opgestapeld bij de ligplaats der verschillende stoom- en zeilschepen en het is een vroolijk zonnig tooneel dat deze schier eindelooze kaai des morgens aanbiedt.

De katoenpersen staan aan de kade of in de zijstraten en het was mij een telkens vernieuwd genoegen, te kijken naar de vlugge bewerking, waardoor de manhooge, dik gezwollen katoenhoopen geperst, gedrukt en met ijzer gebonden worden tot zware, kleine, stevige balen.

Het zingen der negers en het telkens herhaald donderend opspuiten van losgelaten stoom doen u van verre reeds weten waar de pers aan den gang is. Ik ga een hooge houten schuur binnen, die aan weerszijden open is, schoon de boogvormige openingen door groote staldeuren kunnen gesloten worden. Een ploeg *roustabouts*, breedgeschouderde negers, van wie vele er woest en toornig uitzien, gelijk hun voorvaders aan de oevers van de Congo, en wier borsten en armen bronzen toonbeelden van spierkracht zijn, brengen met ijzeren haken gewapend de reusachtige balen binnen. Reeds door ijzeren banden gebonden en eenigszins saamgeperst, waren ze van de plantages aangevoerd op krakende karren met langzame ossen bespannen, of in stoombooten, op wier dek ze 14 hoog lagen gestapeld, zoodat de top der reusachtige schoorsteenen enkel boven de keurig geschikte stapels uitstak. Op ijzeren rolwagens, die knarsen en ratelen, worden de balen een voor een binnengebracht en aan weerszijden met haken opgelicht. In een oogwenk worden de ijzeren banden losgerukt en rechts en links weggeworpen; een lapje, waarop een merk en letters zijn gedrukt, wordt op de overeind staande baal gelegd en een

ander op de ijzeren plaat, waarop de baal nu gezet wordt. Plotseling maakt de stoom een gruwelijk geweld en die plaat wordt door reusachtige stangen, welke door tandraderen naar boven gedrongen worden, omhoog getrokken tegen een andere plaat. Tot een vierde of vijfde van haar omvang wordt de baal geperst en gemarteld. De platen die haar benauwen en knellen zijn gekarteld. Als men geen vouwbeen heeft en met zijn hand een krant of boek opensnijdt, dan krijgt men de soort van openingen in den rand van het papier als in de randen der ijzeren platen zijn aangebracht. Door deze openingen worden de ijzeren banden gestoken die om het verdrukte katoen geslagen en geklonken worden door een paar negers, terwijl een derde vlug het doek om de baal met eenige losse steken vast naait.

De onderste plaat daalt en de arme baal geeft een zucht van opluchting; men ziet haar als het ware ademen, en tusschen het ijzeren keurslijf zwelt de blanke katoen op, zoodat het dunne doek vaak barst. De negers slaan er links en rechts de haken in, en dra rolt de baal naar de ligplaats van de stoomboot. Dit alles geschiedt snel en vlug; binnen korten tijd worden de balen opgestapeld en als men nieuwsgierig toekijkt, moet men tevens goed uitzien om niet door balen verpletterd of door ijzeren banden gegeeseld te worden.

Wanneer de baal katoen den fabrikant in handen komt, is hij dus tot twee keer toe aan uitermate zware persing onderworpen geweest en men weet op de fabrieken hoe moeilijk het is om uit die steenharde massa, ook wanneer ze opgelucht en van banden bevrijd is, al het vuil, de bladeren, steentjes en zand te halen, welke haar verontreinigen. De kunstbewerkingen, tot zuivering onontbeerlijk, verzwakken de vezels. Er is een spreekwoord in Amerika dat zegt: "*cotton well ginned is half carded; cotton well carded is half spun*", doch de fabrikant kan er niets aan doen om te maken dat hij *well ginned* katoen ter bewerking krijgt. Dit wenscht men tegenwoordig mogelijk te maken. Men moet alle betere katoensoorten — middling and above — pakken in reine zakken, welke de baal geheel omringen, door ijzerdraad in plaats van door ijzeren banden omsloten worden, en vrij van stof, regen en modder gehouden zijn.

Eer de katoen in deze balen gepakt wordt, en ze dus steenhard wordt saamgeperst, wat de reiniging naderhand zoo bezwaarlijk maakt, behoort men de katoen van alle onreinheden te zuiveren. Zoodra ze uit de *gin* komt, moet men haar behandelen, waardoor de katoen veel verbeterd en aan de fabriek juist het halve werk bespaard zal worden.

Het is een druk, levendig tooneel dat op de kaaien van New-Orleans te zien is, en de katoenpersen lokten me telkens tot een nieuw bezoek aan, zoodat ik zoowel hydraulische als stoompersen aan het werk zag. Aan de laatste scheen men algemeen de voorkeur te geven.

Gaande over de *levée* zag ik op vele plaatsen het glanzende, dikkorrelige, pluimige katoenzaad liggen, dat tegenwoordig zoo groote waarde heeft.

Vrijheid en de vruchtbare mededinging van vrije arbeiders, hebben reeds zoo veel gedaan voor de ontwikkeling van het Zuiden en zijn nijverheid. Veel, dat vroeger weggeworpen of slechts als mest gebruikt werd, behoort nu tot de kostbaarste voortbrengselen van het land! De plantages van vroeger tijden — een enkele uitgezonderd — zijn verdwenen, en de kleine blanke of gekleurde landbouwer heeft de plaats ingenomen van den grooten planter. De prijs, welke voor katoen besteed wordt, is verdeeld onder 300,000 personen in het Zuiden. Het grootste deel komt in handen van hen die katoen planten en plukken: het kleinere deel in die van hen, welke den oogst naar de eerste plaats van bestemming brengen.

Ieder landbouwer moet er thans op uit zijn zoo veel mogelijk te verkrijgen voor zijn werk, en dus werd aandacht geschonken aan andere deelen van de plant, als het vlokkige, zijdeachtige, pluimige dons. Wanneer men den katoenoogst, die in New-Orleans wordt binnengebracht, op vijf millioen balen berekent, die 1,200,000 tons wegen, dan houdt men 3,000,000 tons katoenzaad over, waarvan het pluimige dons is afgerukt. Dit werd vroeger weggeworpen en blijkt nu schier het kostbaarste voortbrengsel van deze plant te zijn.

Gelijk de heer Edward Atkinson te Boston — een bewonderenswaardige economist, die cijfers welsprekend en schilder-

achtig weet te maken en van wien ik veel leerde — opmerkte, is dit katoenzaad een mijn die jaarlijks 100,000 *tons* phosphaten van kalk en potasch voortbrengt. Het katoenzaad bevat 4 percent van deze minerale elementen, die voornamelijk in den bast samengetrokken zijn. Jaarlijks verzamelt men een 1,500,000 *tons* kern van het zaad, waarvan men olie, oliekoeken of meel maakt; men krijgt er 375,000 tonnen katoenolie van en 1,125,000 tonnen oliekoeken, een ongeëvenaard goed voedsel voor vee en schapen! Wil men den bast zoo behandelen dat men alleen de chemische bestanddeelen er uit distilleert, dan houdt men vezels over waaruit een mooi wit papier gemaakt wordt, en in Frankrijk verstaat men reeds de kunst om uit de katoenolie, voortreffelijke verfstoffen te bereiden. Vrije arbeid ontdekte een kostelijke goudmijn in wat vroeger als vuilnis werd weggeworpen, en vrije handel zal in later tijd, als de nationale schuld betaald is, en er wellicht een nationale *schat*, in plaats van een nationale *schuld* is, tot gelijke ontdekkingen en vindingen leiden.

Hoe het komt dat dit eenmaal als vuilnis behandelde katoenzaad nu een goudmijn in waarde overtreft, leert een bezoek aan een der vele olie-molens, die, ofschoon niet zoo geschikt als balzalen voor keurig uitgedoste dames, een vroolijk opwekkend schouwspel leveren. Alles glanst en glimt. De werklieden kauwen de zoete olie-koeken terwijl ze aan den arbeid zijn, en zien er gezond, welgedaan en even glanzend als machinerieën en vloer uit. Tal van zaken werden van deze olie reeds dadelijk gemaakt en het katoenzaad is bijna het kostbaarste deel van die plant geworden.

"Dit is het nieuwe Zuiden!" zeide menige fabrikant tot mij, als hij met ingenomenheid mij zijn fabriek wees. Tot nu toe was landbouw, en voornamelijk de katoenteelt, schier de eenige inkomst van het land, doch het "nieuwe Zuiden" — door tegenspoed wijs geworden — is veelzijdiger, waardeert *skilled labour*, werk van hersens, kunstgevoel, wetenschappelijk streven. Er is een andere strooming in gedachten en streven gekomen. Ondernemingszucht lokt kapitaal uit het Noorden, ja uit Engeland, en fabrieken worden opgericht, mijnen ontgonnen.

Ik heb twee dagen met een oud-officier van Mac-Clellan gereisd, die in geen tien jaar in het Zuiden geweest was, en zijn voortdurende kreten van verbazing, zijn uitroepen van verwondering over de veranderingen welke hij waarnam, waren leerzamer dan statistieke tabellen en uitvoerige betoogen. De tegenwoordige aanvoerders en pioniers van het Zuiden zijn verantwoordelijk noch voor slavernij noch voor opstand. Ze waren knapen of onbekende jonge mannen, toen de geduchte strijd begon, en ze hebben van de bittere ervaring voordeel getrokken. Er is zooveel ijzererts overal in het Zuiden, dat het een wonder scheen dat alle werktuigen steeds uit het Noorden werden ingevoerd, doch zoodra harde tijden tot werken dwongen werden fabrieken opgericht, gloeide het ijzer en klonk het aanbeeld onder rhythmischen hamerslag. Voortreffelijke landbouwwerktuigen worden nu vervaardigd, zoowel als stoommachines, katoenpersen en suikerketels, en wagens, karren en fraaie rijtuigen worden bij honderden afgeleverd. IJzersmelterijen spuiten door hooge schoorsteenen hun vlammen en zwarten rook uit, in Alabama, Mississippi en Texas, en in al deze fabrieken worden naast blanke arbeiders ook negers gebruikt. De bewerking van tabak, het maken van sigaren, is bijna uitsluitend aan vroegere slaven toevertrouwd.

In de katoenspinnerijen en weverijen werken nog geen negers. Voor ieder die het genoegen hebben wil om met industrieelen te spreken die niet klagen, de tijden roemen, erkennen dat ze goede zaken maken, is een bezoek aan de katoenfabrieken van het Zuiden raadzaam. Het is geld- en tijdverspilling om ruwe katoen naar Massachusetts te zenden, ten einde daar gesponnen en geweven te worden, en het dan weder terug te laten komen naar de groote streek van Virginia tot Texas en Florida, meenen de fabrikanten. De verbetering van de monden van de Mississippi door het genie, dat de ingenieurs van den amerikaanschen waterstaat in het ongelijk stelde, maakte het den fabrikanten mogelijk over zee hun katoenen goederen te verzenden, en zij verschepen nu gewone calicos zelfs naar Shanghai. Ze hebben de beste werktuigen, die de vergelijking kunnen doorstaan met die welke ik in de *Pacific-Mills*

te St. Lawrence en te Lowell zelve zag, en ofschoon de fijnere goederen nog niet gemaakt werden, beweert men algemeen dat binnen enkele jaren het Zuiden ook in deze zal mededingen met Nieuw-Engeland.

Nu ik toch spreek over de ontdekkingen, uitvindingen en werkzaamheid waartoe vrije mededinging en de noodzakelijkheid om te arbeiden de prikkel waren, is het wellicht van eenig belang, dat ik tevens aanstip wat in Louisiana en elders in het Zuiden tegenwoordig gedaân wordt om de vezels te gebruiken, welke in deze tropische natuur met zulke overdaad worden voortgebracht. Bamboes, platanen, bananen, agaven, *magneys* enz., leveren in menigte vezels welke nuttig verwerkt kunnen worden. Te New-Orleans woonde ik, in N° 17 Orleansstreet, een bijeenkomst bij van nijveren en handelaars die belang stellen in dit onderwerp, en de heeren Thomas Spear en zijn schoonzoon Paul Surgi toonden met werktuigen van hun vinding aan, welk voordeel kan getrokken worden van de stengels van de katoenplant.

Het houtachtig gedeelte van bananen, katoenstengels, *bagasse*, juten, enz. enz., wordt onder twee rollers, een gladden en ruwen cilinder gebracht, die juist gelijken op die der suikermolens hier. De gladde cilinder maakt het zachte materiaal uit bananen en jute; de grove cilinder beukt, breekt en gruizelt de houtachtige vezels der katoenstengels. De heer Spear verzekerde, dat er in Louisiana alleen 139 soorten van planten groeien, wier vezels kostbaar zijn. Hij noemde onder anderen "*blood grass*," *riz de Nile* en *witte lelies*.

De vezels van de katoenstengels zijn op de markt van New-Orleans reeds 10 cents (Amerik.) waard per pond. Van *jute* maakt men koorden, touwen, zakken, karpetten, en men vervalscht er zijde mede. Daar men in Louisiana van jute twee oogsten per jaar binnenhaalt, (de eerste in Juni), zal weldra wellicht de zijdefabricatie toenemen!

Van *bagasse* wordt goed pakpapier gemaakt en van bananenvezels maakt men ongeveer alles! Op een bunder gronds groeien 6250 stengels van de banaan, welke 3⅛ ton vezels opleveren, die in de markt 560 dollars waard zijn. Belanghebbenden zul-

len deze en meer bijzonderheden kunnen vinden in een boekje dat de heer Spear voornemens is eerstdaags uit te geven.

De heer John. H. Brown te New-York heeft octrooi voor een ander soort van werktuig om de vezels uit agaven en bromelias te trekken. Zoodra ze uit dat werktuig komen, kunnen ze gesponnen worden, naar men mij zeide.

Ten slotte kan ik mededeelen dat al de amerikaansche dagbladen gedrukt worden op papier van hout en stroo gemaakt. Te Chicago verhaalde de hoofdredacteur van een der bladen mij, dat het het eerste werk van menigeen die een krant begint is, om ergens een riviertje te koopen of te huren. Van die waterkracht wordt gebruik gemaakt om zelf hout- en stroopapier uit plantaardige vezels te maken, daar de kosten van papier een der drukkendste zijn voor uitgevers van dagbladen.

Wij hebben hiertoe wellicht geen voldoende waterkracht in Holland, doch menigeen die een krant begint, gebruikt bij ons toch ook een windmolen, en 't is niet zonder voorbeeld, dat die wind en dat lawaai voortdurend als beweegkracht gebruikt worden.

PURITEINEN EN CAVALIERS.

Ik heb een ouderwetsche plantage bezocht en met verstandige blanken en vrije negers, die eens slaven waren, gesproken; en tusschen de katoenvelden door de dikke modder van roode klei voortstappende, is mij veel uit verleden en heden duidelijker geworden dan ooit te voren.

Onder anderen bespeur ik, dat ik altijd de voorvechters der Zuidelijke staten te veel vereenzelvigd heb met de verdedigers van de rechten der afzonderlijke staten, en dat ik gedeeltelijk blind ben geweest voor de dubbele beginselen, waarvoor zoowel het Noorden als het Zuiden streed.

Een der begaafdste mannen uit de staten, een nog jong rechtsgeleerde, de heer Cabot Lodge, van Boston, maakte mij dit duidelijk. De eigenlijke strijd, gevoerd tusschen Noorden en Zuiden was dezelfde als die, welke weleer volstreden werd door de Puriteinen en de Cavaliers. Het was de worsteling tusschen democratie en aristocratie, tusschen de rechten van allen en de voorrechten van enkelen. Twee maatschappelijke stelsels waren opgegroeid in de Vereenigde Staten, en zelfs in dat reusachtige land was geen plaats voor beide. Zonder vrijen arbeid kon het onmetelijke land niet ontgonnen worden, en vrije arbeid werd verstikt in een atmosfeer, waarin slaven adem haalden.

Het was de heldentijd van Amerika, toen de twist tusschen deze beide stelsels beslist werd, toen de jonge Jasons en Herculessen van winkel en kantoor opstonden in hun jonge man-

nenkracht, om het veelhoofdig monster, dat de republiek bedreigde, te bevechten. De amerikaansche nationaliteit moest gered worden uit de klauwen van het separatisme; de amerikaansche democratie moest zich ontworstelen aan de erfelijke aristocratie van Virginia. Nieuw-Engeland, met Boston als centrum, vertegenwoordigde met zijn stelsel en beginselen, die gegrond waren op het kerkbestuur der oude roemrijke Puriteinen, de democratie; Virginia met zijn aristocratie van slavenhouders, met zijn groote landeigenaars en edelen van engelsche afkomst, die behebt waren met de geërfde, ingeroeste vooroordeelen van *l'ancien régime*, was de banierdrager van hen die een oligarchie wilden handhaven, die een overheerschende klasse van slaveneigenaars in theorie en praktijk wenschten te behouden, daar democratie en regeeringloosheid in hun oogen gelijkluidend waren. Zij bedienden zich als wapen, als middel om hun doel te bereiken, van die souvereiniteit van elken afzonderlijken staat, welke gelukkig zoowel tegenwoordig als weleer door alle amerikaansche partijen gelijkelijk geëerbiedigd en gehandhaafd wordt.

De aristocratie van Virginia, welke eens een Washington aan Amerika schonk, was meer en meer verlaagd en verzwakt geworden door het gevloekte stelsel der slavernij. De edelen werden feitelijk slavendrijvers en blank-officieren — het was een souverein, weelderig, vroolijk leven dat ze leidden, en hier rondgaande, wenscht men onwillekeurig dat men eens de gast had mogen zijn van een der oude meesters van het land op zijn plantage. Doch het stelsel was even gevloekt en innig onzedelijk, als het *régime* dat onder Lodewijk XIV en XV in Frankrijk de revolutie voorbereidde en onontbeerlijk maakte, gelijk drukkende hitte het onweder. Mannen van eer hadden telkens een stelsel te verdedigen, dat ze in hun hart, als afschuwelijk en demoraliseerend zoo voor meesters als voor slaven, moesten veroordeelen; de onbeperkte macht over hun medemenschen, die als dieren des velds behandeld, gekocht en verkocht werden, deed de edelen hun goede manieren zoowel als hun goede beginselen verliezen. De Cavaliers hadden zich weder verbonden en vereenzelvigd met een slecht, onzedelijk stelsel en be-

ginsel, maar Goddank! de Puriteinen overwonnen ook in de nieuwe wereld; de regeering door één klasse, door één enkelen stand, de aristocratie die op slaven en onbeperkte rechten steunde, werd verslagen, verdelgd, gedood.

De democratie heerscht nu in het groote, rijke land, en onze kinderen zullen het gewaar worden of deze groote, machtige poging om allen door allen te laten regeeren, in Amerika zoo goed slaagt als thans waarschijnlijk is.

Ik heb met oude slavenhouders gesproken, en deze erkennen dat de slavernij terecht gevallen is, dat vrije arbeid beter vruchten draagt dan ze ooit gedacht hadden, al beklagen ze zich bitter, dat de regeering, door het stemrecht aan de bevrijde slaven te geven, te ver is gegaan, en volk en land ongelukkig heeft gemaakt.

Ik heb met oude negers, met bevrijde slaven gesproken, en ik heb van hen bijzonderheden vernomen aangaande het plantageleven van weleer, die men in hun gebroken taal met hun stem en gebaren moet hooren vertellen op de plaats zelve, om ten volle te begrijpen, hoe verschrikkelijk, hoe afschuwelijk en onteerend dat oude stelsel was. Het is geen fabel, het is geen overdrijving dat oude slaven, als ze tot geen werk meer nut waren, gedood werden om voedsel te besparen, dat aan doode werkkrachten weggeworpen zou zijn; en het is evenmin een fabel dat de vrouwen zusters en dochters der slaven vaak het verschrikkelijkste lot hadden te ondergaan, en dat de planters de zonen en dochters, welke de slavinnen hun schonken, vaak verkochten en mishandelden.

Den Almachtige zij lof, dat dit gevloekte stelsel met wortel en tak is uitgeroeid en dat bij de verdelging er van de rechten en souvereiniteit der afzonderlijke staten niet ten gronde zijn gegaan. Want het beginsel der rechten van elken staat schijnt mij een levensbeginsel toe van de republiek. Ik ben een ouderwetsche liberaal en ben voor niets zoo bevreesd als voor de dwingelandij van te groote centralisatie, als voor overdrijving van de almacht van den staat over provincies en steden. Ik geloof in het oude beginsel, dat de oude teutoonsche stammen in de oer-wouden van Duitschland reeds onderscheidde, in dat

beginsel van locale zelfregeering, hetwelk de vlaamsche steden, de Hanze-steden, Engeland en Nederland groot, rijk, vrij en machtig gemaakt heeft en waarvoor te groote centralisatie de gevaarlijkste vijand is. Ik zou het algemeen stemrecht in ons vaderland verwelkomen, als het der minderheden meer kracht gaf, als het steden en provincies in haar eigen vrije, onafhankelijke leven versterkte. Indien de slavernij enkel had kunnen overwonnen worden door de rechten der staten prijs te geven en een militaire, centrale dwingelandij voor te bereiden, dan waren de kosten dier bevrijding ontzettend zwaar en de straf verpletterend geweest, doch dit heeft niet plaats gehad. Het anglo-germaansche ras, dat dit land der wonderen bewoont, had een dure les geleerd, was wijs door ervaring, en het instinkt voor vrijheid, de eerbied voor wet en recht hebben gezegepraald.

Het Zuiden stond steeds een honderd jaar bij het Noorden in ontwikkeling en geestkracht achter en dit werd veroorzaakt door de slavernij. Nu zij verdwenen is, blijven de gevolgen nog bestaan.... dit kan niet anders. De gewone beschavende invloeden van onzen tijd: vrijheid, onderwijs, handels-ondernemingen, nijverheid, ontginning van nieuwe hulpbronnen, zullen hierin langzamerhand meer en meer verbetering brengen, doch geduld is onontbeerlijk. Er zijn wonden die slechts langzaam genezen, en het is ontegensprekelijk dat de *reconstruction policy*, de staatkunde na den oorlog, die wond aanvankelijk open hield, door het overwonnen volk republikeinsche avonturiers uit het Noorden tot meester te geven.

Onmisbaar was het dat een omwenteling, zoo ingrijpend, aanvankelijk veel ellende moest veroorzaken, en dat het ontwortelen van een eeuwenouden boom, als die der slavernij, niet zonder hevige schokken en rukken plaats kon hebben. Doch niettemin is een groot deel van de wanhopende ellende het gevolg geweest van de dwaasheid om plotseling volle staatkundige rechten te geven aan zoo pas bevrijde slaven, die niet voor zich zelve konden denken en enkel werktuigen van kundige plaatsjagers en politici van beroep werden.

De wreedste slag, dien men den bevrijden slaaf kon toe-

brengen, was hem onvoorbereid in het amerikaansche staatkundige strijdperk te werpen, als verlokkende prooi voor uitgehongerde avonturiers uit het Noorden, die den schilderachtigen naam ontvingen van "*carpet-baggers*", van lieden die met een reiszak tot eenige bagage waren komen aandrijven langs de Mississippi. De staat kan onmondigen wel het recht, maar daarom nog niet de macht om te stemmen verleenen.

In plaats van den planter kreeg de neger nu den *carpet-bagger* tot meester; want het denkbeeld als zou de zwarte in het Zuiden of elders kunnen regeeren over blanken is belachelijk. De blanke moet de oudste broeder, het hoofd blijven, en hiertegen kan evenmin gestreden worden als tegen een natuurwet.

Men heeft den neger voor partij-dienst geprest, gelijk hij weleer tot huis- en velddienst gedwongen werd. De republikeinsche partij-menners hebben hem in het gareel gebracht, opdat het Zuiden gereorganiseerd mocht worden volgens hun denkbeeld en tot handhaving hunner partij op het kussen en in het bezit der vette posten en ambten. Toen de burgeroorlog ten einde was moest de staat beslissen, hoe de bevrijden te ontwikkelen en tot burgers op te voeden, zonder alle instellingen omver te werpen en het Zuiden aan regeeringloosheid over te geven. De staat had de volkomen macht in handen. Het Zuiden was overwonnen, weerloos; aan zijn middelen van bestaan zoowel als zijn regeering was voorloopig een einde gemaakt. De slaven waren bevrijd niet door eigen kracht en roemrijk lijden en strijden; ze waren door Lincoln vrijverklaard als maatregel tot bevordering van het algemeen welzijn. Die vrijheid — verleend niet verworven — moest gewaarborgd worden voor het vervolg; men wilde bovendien de kleurlingen maken tot grondslag van den hernieuwden staat, tot hoeksteen der "reconstructie" en verleende hun dus onmiddellijk gelijke rechten met de blanke burgers van de Noordelijke staten, terwijl tal hunner vroegere meesters van alle burgerrechten verstoken bleven. Een nieuw staatkundig stelsel — lijnrecht tegen de overtuigingen, gewoonten, aard en traditie der beide rassen in — werd kunstmatig ingesteld en gekweekt, en aan negers die

men in de huishouding geen dollar pleegt toe te vertrouwen, werden feitelijk de algemeene beurs, de inkomsten en de macht van de verschillende Zuidelijke staten overgeleverd. Dat hiervan een schrikbewind in menige staat het gevolg was; dat met verkiezingen en benoemingen geknoeid werd op voorbeeldelooze wijze, dat omkooperij en ruw bedrog in de gerechtshoven de overhand kregen en belastingen met wreede willekeur werden opgelegd, behoeft niemand te verwonderen. De avonturiers uit het Noorden, die in het overwonnen land, steunende op de negers, naar goedvinden handelden, dreven de schuld van Texas, van 1861 tot 1871, van twee millioen tot veertig millioen dollars op. Die van Louisiana groeide van elf tot veertien; die van Mississippi van niets tot een en een half millioen; die van Alabama van acht tot twee-en-vijftig millioen, en die van Georgia van twee tot twee-en-veertig millioen dollars. Dit alles kon den neger-kiezers niets schelen, en de blanken in het Zuiden, de natuurlijke leiders, hadden niets te zeggen en moesten toezien hoe de *carpet-baggers* naar willekeur handelden. Men moet bijzonderheden vernemen van de wijze waarop de onwetende neger jury-leden recht spraken om te beseffen aan welk schrikbewind, aan welke regeeringloosheid het ongelukkig Zuiden ten prooi werd.

Dezelfde negers, wier loyauteit en trouw zoo bewonderingswaardig groot waren toen ze voor de vrouwen en kinderen der afwezige meesters waakten, werden dronken door de plotselinge vrijheid, dol door de plotselinge macht. In troepen trokken ze aanvankelijk het land door, verwachtende dat iets onvoorziens, iets ontzetttends en melo-dramatisch gebeuren zou. Aangespoord door gemeene blanken — de beruchte *mean whites*, — begingen ze hier en daar afschuwelijke misdaden en werden vrouwen op laaghartige wijze behandeld. Eigendommen liepen gevaar, er was geen wet, geen rechtsinstelling, en toen de bedreigde blanken zelven tot tegenweer de handen ineensloegen, namen deze het elendige, laf hartige middel te baat van een geheim genootschap van gemaskerde mannen, die zonder rechtspleging doodden en mishandelden. De Ku-Klux-Klan had aanvankelijk waarschijnlijk goede bedoelingen en wilde geweld en misdaad voorkomen

en straffen, niet veroorzaken. Maar als een geheim genootschap in het duister werkt en gemaskerde beulen in het geniep de doodvonnissen van een onbekende macht ten uitvoer brengen, hebben particuliere vijandschappen, hebzucht en lage hartstochten een te gemakkelijk middel tot bevrediging in hun macht. De negers werden vervolgd, gejaagd, mishandeld en vermoord, en die weten wil hoe men te werk ging, leze het aangrijpende, meesterlijke boek van rechter Tourgie: "*A Fools Errand.*" Dit onpartijdige boek, vol humor en gevoel, beschrijft op indrukwekkende, machtige wijze wat eerlijke brave mannen uit het Noorden, die na den oorlog het Zuiden poogden te reorganiseeren te lijden hadden. Het boek is feitelijk een vervolg op *Uncle Tom's Cabin.* Het is een verhaal dat niet geschreven maar geleefd is, en die het Zuiden wil leeren kennen, bestudeere dit boek vol geest en ingehouden tranen [1].

De Ku-Klux-Klan is tegenwoordig zoo goed als onderdrukt, maar de negers kunnen niettemin nog geen onverhinderd gebruik maken van hun stemrecht. Behalve dat vele meesters verzaking van dit burgerrecht als voorwaarde stellen van in dienstneming, wordt den kleurlingen rechtstreeks, door geknoei of door openbare vervalsching der stembussen, belet te kiezen wien zij willen. De twee rassen staan vijandelijk — schier gewapend — tegenover elkander in Louisiana en Arkansas. Ze handhaven een soort van wapenstilstand in Texas en Mississippi; ze hebben een vergelijk getroffen in Alabama en Georgia en leggen enkel mijnen en tegenmijnen aan om elkander te overvleugelen. Van samenwerking is nog geen sprake. In Mississippi, Zuid-Alabama en Louisiana kunnen de negers niet stemmen zonder onwettige tusschenkomst der blanken, die geweld gebruiken of van de stemmen der kleurlingen geen notitie nemen en de meeste niet registreeren. Elk jaar wordt minder ruw geweld gebruikt en bloedstorting vermeden, doch men heeft evenveel kunstige en netjes ingerichte tooverdoozen en geheimzinnige bussen als een goochelaar om ze te "neutraliseeren", zooals

[1] A Fool's Errand, by one of the Fools (New-York. Fords, Howard & Hulberd).

met een onschuldig woord een schuldige praktijk genoemd wordt. In de "zwarte districten" heeft men een afzonderlijke stembus voor blanke en eene voor gekleurde kiezers. Tusschen twee nauw aaneengedrongen hekken, die slechts één man tegelijk doorlaten, moeten de kiezers doorgaan. Loopt de maatschappij gevaar door groote opkomst van zwarte republikeinen, dan wordt aanmerking gemaakt op het votum van een bijzonder onwetenden kiezer, liefst uit een afgelegen district of wijk. Terwijl de negers, die stemmen willen, achter hem in de nauwe doorloop zich verdringen, wordt om getuigen gezonden, die kunnen verklaren dat de kiezer bij hen bekend en werkelijk tot stemuitbrengen bevoegd is. Zoodra ze getuigenis hebben afgelegd wordt de neger beleefd toegelaten. Met kalmte, waardigheid en onder de beste vormen wordt de comedie gespeeld. De andere negers kunnen niet stemmen totdat dit moeielijke geval beslist is. Na een poos doet zich weder een dergelijke moeielijkheid voor, de tijd tot sluiting der stembus nadert intusschen, en weldra blijkt dat de democratische meerderheid gehandhaafd is.

In andere oorden van het land worden deze vormen niet in acht genomen, doch worden de stemmen der negers eenvoudig niet allen geteld. Openlijk erkent men dat men dit doet, doch men verklaart dat zelfbehoud, bescherming van 's lands dierbaarste belangen tot deze onwettige maatregelen dwingen, zoolang de plaatselijke leiders en aanvoerders der bevrijde slaven roovers en oplichters zijn.

Een nieuwe partij-formeering — overal in Amerika noodzakelijk — is vooral onontbeerlijk in het Zuiden. De lijn van huidskleur moet twee partijen niet langer verdeelen, en het geheele blanke Zuiden behoort niet langer *solid*, aaneengesloten *democratisch* te zijn niet uit overtuiging, maar enkel om de zelfzuchtige, hebzuchtige republikeinsche menners der negers te bestrijden. Doch eer dit geschieden kan behooren alle edele, nadenkende burgers, allen die de wet als souverein erkennen en geen laaghartig bedrog billijken tot begunstiging van welk goed doel ook, als één man protesteeren tegen het vervalschen der stembussen. Toen het onlangs der centrale regeering niet

gelukte in de gerechtshoven van Zuid-Carolina de veroordeeling te verkrijgen van enkele democraten, die openlijk en zonder dit te loochenen de stembus vervalscht hadden, juichte de *Charleston-News* over "de welgelukte, heerlijk geslaagde verijdeling der zamenzwering om den staat te afrikaniseeren." Deze zamenzwering tot afrikanisatie bestond uitsluitend in het voor het gerechtshof dagen van hen die gefraudeerd hadden om een minderheid voor een meerderheid te laten doorgaan. Het maken van dubbele bodems in stembussen en het verwisselen van geprepareerde voor oorspronkelijke urnen kan nooit het geschikte middel zijn om aan de Zuidelijke staten een eerlijke, verstandige regeering te geven. De ongeschiktheid der negers voor het uitoefenen van het stemrecht kan aanleiding zijn voor een beweging tot verandering der grondwet, doch geen vertrouwen verdienen de voorstanders van een eerlijke regeering, die geen beter middel daartoe weten dan bedrog bij de verkiezing. Regeeren door middel van vervalschte registers en bussen met dubbelen bodem is gevaarlijker en onzedelijker dan een militaire dictatuur.

De kennis, het gezond verstand, het kalme oordeel en het zelfbedwang welke een burger onontbeerlijk zijn voor het uitoefenen van het voorrecht, het vervullen van den eervollen plicht om eene stem uit te brengen, ontbreken der overgroote meerderheid van gekleurde kiezers geheel. Dienaangaande heerscht geen verschil van meening bij een der partijen. Schapen door herdershonden naar kooi gedreven zouden evengoed kunnen stemmen of ze al dan niet op de hei zouden willen blijven. En schapen zouden in dat geval wellicht een keuze hebben, daar de eene helft mogelijk slaap en de andere nog honger had, doch de negers hebben over de bij de stembus hun gestelde vragen geen oordeel, geen verkiezing. Ze weten en begrijpen niet wat van hen gevergd wordt, ze kunnen geen afgetrokken beginsel begrijpen; weten niets van de geschiedenis en het streven der wedijverende partijen af en stemmen alleen zooals de locale republikeinsche partijmenner gelast, omdat ze weten dat de republikeinsche partij de slavernij heeft afgeschaft. En met dit licht tevreden, vaardigen ze blindelings den grootsten schurk af en stel-

len de belastingen en schatkist in handen van onwaardigen.

Eene andere partijgroepeering is daarom noodig. Het Zuiden moet niet langer *solid*, ongebroken, aaneengesloten blijven tegen de partij die in het Noorden de overhand heeft.

De verbittering der blanken tegen het zwarte ras vermindert gelukkig jaar aan jaar. Vele negers trekken naar de alluviale gronden, waar alleen zij tegen het klimaat bestand zijn, en naar het warme Mexico; en naarmate er meer europeesche landverhuizers zich in het heerlijke Zuiden vestigen, zal de verhouding tusschen de beide rassen beter en beter worden. Juist daarom moeten de beschaafde blanken het goede voorbeeld geven, en niet langer door bedrog en wetsschennis de zwarten van de stembus weren.

DE NEGERS.

Ieder die van kinderen houdt moet ophebben met de negers, dacht ik vaak in het Zuiden. Goed geleid, met liefde en tevens met eerbied behandeld — en niets helpt opvoeding zoo krachtig als achting — zullen de negers nog het minst moeielijk te assimileeren blijken van de drie rassen, welke het groote Amerika tot burgers heeft te kneden. Het zou mij niet verwonderen zoo Ieren en Indianen der republiek onverteerbaarder bleken dan negers. Het onderscheid tusschen Roodhuiden en Zwarthuiden, tusschen Indianen en Negers is het treffendst en geestigst tevens door den heer James Parton aangeduid.

"De neger alleen, onder de primitieve rassen waarmede Europa sinds de dagen van Hendrik den Navigator in aanraking kwam, heeft reden gegeven voor de overtuiging dat hij een beschaving kan aannemen, op nijverheid, op handwerk gevestigd.

"De Indiaan daarentegen is de onverbeterlijke, ongeneeslijke aristocraat. In den oorlog is hij een soldaat; in vredestijd een jager, een *sportsman*. Hij is alleen in staat tot langdurigen, pijnlijken, uitputtenden arbeid, wanneer een beer geschoten, een stuk wild nagejaagd, een vijand gedood moet worden. Onontbeerlijk is hem een vorstelijke park-woestenij om zijn huis, waar hij jagen kan; hij houdt er van nacht en dag van plaats te laten wisselen; hij verspeelt soms alles wat hij bezit; hij kan beter een vijand dan zijn eigen neigingen overwinnen.

Hij heeft welsprekendheid, waardigheid, trots, moed en een zeker eergevoel. Bedaard blijft hij staan voor het dreigend einde van een geweerloop. Hij kan zonder een kreet te slaken dulden om twaalf uur voor een zacht brandend vuur geroosterd te worden. Wat nog beter is: de winkeliers op de grenzen geven hem een jaar crediet en verliezen zelden door hem. Hij heeft kinderen lief, en slaat er nooit een zoolang hij sober is. Hij staat 's morgens laat op, zit lang aan tafel, houdt van anecdoten, en doet een verhaal, beter dan de meest ervaren *dineur en ville*. Nieuwsgierigheid is een zijner krachtigste instinkten, maar de hoffelijkheid van dezen wilden edelman is zoo groot, dat hij een vreemdeling niet naar naam, bestemmingsoord en doel der reis zal vragen, voor dat hij hem voedsel en volop tijd om het te gebruiken geschonken heeft. Hij kan wachten, hij heeft macht over de uitdrukking van zijn gelaat, over zijn tong, over alles behalve over zucht tot drank en opwinding. Hij gelijkt zoo volkomen op zijn broeder-aristocraten in de oude wereld, dat men onwillekeurig aan hem denkt, wanneer men leest van voorvallen in het *hunting-field*, in de speelzaal, bij de wedrennen. Doch de Indiaan van zuiver bloed wil niet werken, en sterft zoo ge hem daartoe dwingt. Hij kan uw kennis niet leeren, want hij is zoo lichtgeloovig en bijgeloovig, dat eene school uiteenspat, wanneer een wichelaar (een *medecine-man*) den vinger uitsteekt naar den schoolmeester.

"De neger daarentegen heeft geen aristocratische vezel in het geheele lichaam. Noch de deugden, noch de ondeugden van den aristocraat van geboorte zijn hem eigen. Doch hij kan werken, hij kan liefhebben, hij kan leeren. Hij grijpt gewillig naar spade en A. B. C. boek. Hij klampt zich vast aan den grond waarop hij geboren werd. Van geslachte tot geslacht verbeterde hij, en ontwikkelde hij zich zelfs in slavernij, en nergens zoo snel als in de Zuidelijke staten.

"Niet door de kajuitvensters werd den neger het schip der beschaving ingehaald. Hij werd geworpen in het vooronder, en wat hij van want en touwen kent heeft hij geleerd met een eindje touw. Omtrent touwwerk en de kabels heeft hij dan

ook veel geleerd, doch hij weet nog weinig van quadrant en chronometer."

Deze omschrijving van den heer Parton, in een opstel in het Novembernummer der *North-Americain Review* van 1878, kwam mij vaak in de gedachten toen ik met de negers in het Mississippi-dal en in de staten langs de Golf kennis maakte.

Dat de negers tot een lager ras behooren dan het onze; dat hun geestelijke vermogens, hun vatbaarheid voor zelfbedwang geringer zijn, kan dunkt mij niet ontkend worden, al houdt men rekening met de gevolgen van eeuwenlange, verlagende slavernij. Doch het slechtste gebruik dat men van hen maken kon was, ze tot slaven te vernederen; en voor hun blanke meesters was deze gelijkstelling van Afrikanen met vee, dit houden van slaven even demoraliseerend en verzwakkend als, volgens sir John Lubbock, deze gewoonte voor de slavenhoudende mieren is.

Door vrijheid, onderlinge mededinging, door op eigen verantwoordelijkheid, alleen op zijne krachten vertrouwend, den strijd om het bestaan te strijden, zullen de negers langzamerhand meer en meer zich ontwikkelen en hun plaats innemen als nuttige burgers, wier snoeren voor het meest in nederige plaatsen vielen.

Leiding en aanvoering van blanken zullen ze in de eerste eeuwen nog wel noodig hebben, want niet in enkele tientallen jaren kunnen kinderlijke eigenaardigheden, zwakheden van karakter en geest, door de krachtige eigenschappen van mannen, die zichzelve meester zijn, vervangen worden.

Sir Samuel Baker, de beroemde reiziger die hen vooral in het zwarte werelddeel, in hun moederland bestudeerde, merkt op dat de negers, evenals alle mindere rassen, *precocious*, vroeg rijp en jong ontwikkeld zijn, maar dat het verstand niet blijft groeïen, terwijl volharding en voortgezet nadenken ontbreekt. Ik heb mijn geheele leven angst gevoeld voor wonderkinderen, voor vroegrijpe heiligjes en denkstertjes, die hun nog weeke hersens slijten door overprikkeld gevoels- en zenuwleven, doch die vrees voor hun verdere ontwikkeling is vermeerderd sinds ik de negers leerde kennen, want een wonderkind gelijkt ontzaglijk veel op hen. "Volwassen, onnadenkende, goedhartige

kinderen zijn ze," verklaarde mij een planter, die voortreffelijk met hen wist om te gaan, daar hij met veel takt begaafd en, zelf goedhartig, tucht wist te handhaven als ze aan het werk waren. Het opmerkelijkst achtte hij hun vermogen tot nabootsing en redevoeringen houden. Ze apen de manieren en gewoonten, de vermaken en ondeugden na van het hoogere ras; ze houden innig veel van vermaak, en zijn zinnelijk; ze werken dus slechts zooveel als even onontbeerlijk is, doch onder toezicht kunnen ze goed arbeiden; velen van hen zijn voor parijsche kok in de wieg gelegd, en ze gaan allerhartelijkst met kinderen om, die ze echter volkomen bederven, zoo geen streng toezicht door de ouders gehouden wordt."

Alleraardigst is het, te zien hoe kleine, bevallige, fijngevormde blanke meisjes in de armen snellen van eene dikke, breedneuzige, schommelende negerin, die haar kindermeid is of was. Ze kussen haar op den grooten mond en zware lippen, en drukken zich vast in de armen van de moederlijke, goedhartige vrouw, die haar lief heeft. De instinktmatige rassenhaat welke honden van katten afkeerig maakt, en tengevolge heeft dat de verschillende diersoorten hun ras zuiver en onvermengd houden, bestaat niet tusschen blanken en negers, ofschoon de slavenhouders dit weleer verklaarden. De negers gevoelden dien afkeer nooit van de blanken, zoodat ze in elk geval niet wederkeerig is, en de blanken verliezen haar grootendeels nu de negers niet langer slaven zijn. De duizende mulatten in het land zijn bovendien daar om te bewijzen dat de slavinnen geen ras-antipathie wekten bij hare meesters. "Ieder der mulatten die ons hier bedienen," zeide de heer Lincoln tot mij, "is waarschijnlijk de zoon van een dier planters, welke mijn vader verweten, dat hij en de abolitionisten de slaven vrij wilden maken enkel omdat ze de negerinnen wilden huwen!" Vele vooroordeelen tegen de negers zijn aan het slijten, en men heeft zelfs ontdekt dat de ondragelijke lucht, "ghettoes", slavenwijken en verwaarloosde negerhutten eigen, verdwijnt voor witte zeep, regenwater en helder linnen.

Het bitterste vooroordeel is het eerst geweken. Zelfs edele menschenvrienden als Madison — de afgod zijner slaven — en

Jefferson, vreesden voor de vrijverklaring der negers, tenzij men hen tegelijk naar Afrika terugbracht, daar zij bedacht zouden zijn op wraak en, verteerd door haat en wrok, een verdelgingsstrijd zouden beginnen tegen hun voormalige meesters. "Hoe weinig weet het heerenhuis ten alle tijde van de hut af", roept de heer Parton uit, naar aanleiding van die vrees voor de wraakzuchtige negers. Hoe vaak hoort men, onder de gegoede standen, door welgedane burgers die nooit armoede kenden en nooit met lieden uit een klasse beneden de hunne vertrouwelijk omgingen, vrees en angst uitdrukken voor de gevaarlijke standen; waarmede ze de gelukkige en voor hun brood vaak bezorgde arbeiders en daglooners uit de eentonige, afgelegen straten hunner stad bedoelen. Bij het minste opstootje hoort men dan den wensch: "dat men het canaille toch een les zal geven en neer zal schieten;" en zoo windt men zich door onwetendheid en lafhartigen angst op tot een klassenhaat, welke verdwijnen zou door omgang met de gevreesde landgenooten, wier hart en inborst zoo goed is als die van welken stand ook. In nog grooter mate bestond die angst voor den gevaarlijken stand, onder de slavenhouders die niet zoo door gewoonte verhard waren, om niet te gevoelen dat ze mannen, vrouwen en kinderen onrecht deden, door hen als schapen te koopen en te verkoopen, door hen als trekvee te laten arbeiden onder de opgeheven zweep. Doch hoe beschaamden de slaven hen die voor hun wraak beducht waren. Er is voor allen die den mensch liefhebben en in zijn aard, volmaaktheid en toekomst gelooven, al geen opwekkender schouwspel geweest dan dat der slaven gedurende den geduchten burgeroorlog. Terwijl de kloeke mannen van het Noorden streden om het eeuwig onrecht, dat Amerika's ontwikkeling belette, uit te delgen en de Zuidelijken tot den laatsten man in het veld waren, was elk huis, elke plantage in het Zuiden volkomen overgelaten aan de genade der zwarten. De vrouwen en kinderen, de eigendommen en woningen der Zuidelijken waren in handen der slaven. Hadden ze kwaad met kwaad willen vergelden, hadden ze wraak willen nemen, dan zou het land gruwelen gezien hebben, ongeëvenaard sinds den tijd der barbaren. Doch

bijna zonder een enkele uitzondering hebben de negers liefdevol en trouw gewerkt en gewaakt voor hen, die aan hun zorg waren toevertrouwd. Met innige dankbaarheid — nog onverkoeld na vijftien jaren — heb ik mannen in het Zuiden over die loyauteit en trouw der vroegere slaven hooren spreken. Alle aandacht verdient zeker de opmerking van een hunner, dat aldus de slavernij, welke in de Zuidelijke staten bestond, gebleken is oneindig zachter en gemakkelijker te zijn geweest dan die in de West-Indiën. Alle slavenhouders waren niet gelijk aan den wreeden meester van Uncle Tom, want anders zou een slavenoproer en de wilde wraak der Afrikanen niet uitgebleven zijn. De verhouding was in de meeste gevallen zeker patriarchaal of feudaal, en de aard der negers, die leiding noodig hebben, eigende zich zeker tot die verhouding. Doch de macht, welke den blanken dus gegeven werd, was gevaarlijk en onzedelijk voor hen zelven. De groote ontwikkeling, welke het Zuiden nu neemt onder vrijen arbeid, doet de slavenhouders van weleer thans zelven erkennen dat het een zegen is voor het land, dat die loodzware last der slavernij van het volk is afgenomen.

Wanneer men denkt aan den onuitroeibaren wrok, den haat vol wraakzucht welken de Ieren nog altijd koesteren jegens de Engelschen wegens oneindig minder onrecht, dat reeds lang tot het verleden behoort, beseft men waarom de Ieren lastiger en gevaarlijker burgers zijn in de staten dan de negers, wier kwikzilvernatuur snel vergeeft en vergeet, en die niet uit beginsel kunnen haten, noch uit liefde voor hun voorouders een bitteren wrok kunnen koesteren.

De negers hebben echter vele ondeugden welke de Ieren missen. De iersche mannen zijn meest eerlijk, de iersche vrouwen eerbaar. Zoowel in Ierland als in Amerika treft dit iederen opmerker. Juist het tegenovergestelde is het geval met de kleurlingen.

Evenals in Afrika zijn ook in Amerika de negers virtuosen en genieëen in het stelen. Katoen en graan worden des nachts van de velden geroofd en in winkels (door helers van beroep gehouden, "*dead-falls*" genaamd) ingeruild voor oude sieraden, verlepte kant, verbleekte gallons, blinkende knopen en moord-

dadige brandewijn. In pakhuizen en winkels heeft men steeds buitengewone opzichters noodig zoodra er negerbedienden zijn. De meisjes en vrouwen der zwarte bevolking zijn over het algemeen even onkuisch als de mannen. Dit werd mij algemeen verzekerd, zoowel door zwarte predikanten en schoolmeesters als door blanke planters en journalisten. Monogamie is geen afrikaansch begrip, en waarom een man niet meer dan eene vrouw mag huwen, kunnen vele negers niet begrijpen. Niets staat hun ontwikkeling tot beschaafde burgers zoo in den weg, als de uit de slavernij overgehouden en geërfde lage begrippen omtrent de verhouding tusschen man en vrouw.

Naar de feesten en godsdienstige bijeenkomsten der negers moet men gaan, om de kleurlingen te leeren kennen en waardeeren als kunstenaars door instinkt, wier gevoelsleven zeer ontwikkeld is, wier behoefte tot aanbidding en liefde voor muziek de zonnige zijden mogen genoemd worden van een prikkelbare voor, alle indrukken vatbare natuur, die grove zinnelijkheid tot schaduwzijde heeft.

In Louisiana zijnde, bezocht ik op een avond een bedehuis der negers. Het was wat wij een "afgescheiden kerk" zouden noemen en trok elken avond, uit de hutten in de omgeving en de dorpen verder af, de kleurlingen die bijeenkwamen tot gebed en gezang.

Onder hooge magnolia's en altijd groene eiken, van wier takken het spaansche mos in flarden nederhing als de oude grauwe vlaggen uit het roemrijk verleden in de troonzaal aan den Amstel, stond de eenvoudige kerk van ongeschilderd greenenhout. Geen toren wees ten hemel, maar van verre werd men aangetrokken door wonderzoete muziek, die iets barbaarsch en oostersch in haar wilde melodie had. Van alle zijden liepen negers en negerinnen met stroohoeden en witte kappen, *quadroons* en *octoroons* in nette, steedsche kleeding door het bosch naar het bedehuis, waar avonddienst gehouden werd en een neger-predikant der Methodisten zijn gekleurde broeders en zusters zou toespreken. Met groote wellevendheid werd mij een plaats ingeruimd in de overvolle kerk, waar de kleurlin-

gen zaten, stonden of knielden. Op een lage tribune voor een withouten tafeltje, waarop een groote bijbel lag, tusschen twee flikkerende kaarsen in blikken kandelaars, stond de bejaarde prediker. “Komt tot mij allen die vermoeid en belast zijt en ik zal u rust geven,” zeide hij. “Laat ons allen knielen en God bidden. Laat allen die vermoeid en belast zijn hun zonden nederleggen op dit altaar.”

“*O my heavenly fadder!*” klonk het nu van alle zijden, en vrouwen en jonge meisjes borgen snikkende het hoofd in de handen.

“O praise Him! O bless Him! we will sing with the morning stars. Hallelujah! Gather us in o Lor’! o Lor’ gather us in!”

En na dit hartstochtelijk begin bad deze oude kleurling zooals ik nog nooit had hooren bidden. Dieptreffend was de teedere ernst, de vrome eenvoud, waarmede hij sprak als tot een Vader die tegenwoordig was, en wiens steun en liefde hij inriep voor allen die hulp noodig hadden. De witte parelen-poorten, welke de Heer der heerlijkheid, de van liefde stralende Herder der verdoolde lammeren, opent voor allen die beminnen, berouw hebben en zich zelve verzaken om goed te doen, zag de oude prediker met zijn geestesoog, want hij sprak met zulk geloof en overtuigend vertrouwen dat het ons was alsof wij ze voor een oogenblik ook zagen. [1]

---

[1] Een paar maanden nadat ik dit bij mijn terugkomst uit het bedehuis geschreven had, las ik het volgende in het schoone boek van rechter Turge: *A Fool's Errand.* Voor hen die in Godsdienst belangstellen moet het merkwaardig zijn de volgende beschrijving te lezen, welke de rechter geeft van het bidden en spreken van een anderen bejaarden neger-prediker, die weleer slaaf geweest was. Men kan de kleurlingen niet begrijpen, zoo men geen aandacht schenkt aan hun poëtische, innig geloovige godsvereering, hun behoefte aan aanbidding, hun zoete, wilde muziek en treffende stemmen.

“After a time Uncle Jerry raised his head, which had all the time been bowed upon his knees since the meeting began, and, lifting his thin hands towards the people, said in a soft, clear voice: —

“ ‘Let us all kneel down, an’ pray, — one mo’ short pra’r! short pra’r!’

“He knelt with his face towards us. The guttered candle on the rough

Na dit heerlijke gebed, dat een lierzang van onwankelbaar geloof, van innige aanbidding was, werd een dier wonderlijke afrikaansche melodieën aangeheven, die half jubelende en woest, half klagende en weemoedig, mij ik weet niet hoe en waarom aan het ruischen van den nachtwind door het dennenwoud, aan het lied der wilde golven denken deden. Welke natuurkunstenaars waren de mannen die deze liederen het eerste aan-

---

pine table threw its flickering light over him, as, with upturned face and clasping hands, he 'talked with God,' oh, how simply and directly! And as he prayed, a strange light seemed to come over his brown face, set in its white frame of snowy hair and beard. He prayed for all, except himself, and seemeed to bring the cares and troubles of all before the throne of grace, as if he had the key to the heart of each.

"Then he came to pray for us, — 'the stranger fren' whom God has raised up an' led, in his myster'ous way, to do us good, — bless him; O Lord, in basket an' sto', heart an' home! He don't know what he's got afo' him! Stay his han', an' keep him strong an' brave!' But I can never reproduce the strange tenderness and faith of this prayer. I leaned my head on Comfort's shoulder, and the tears fell like rain as I listened. All at once there was silence. The voice of prayer had ceased; yet the prayer did not seem ended. I raised my eyes, and looked. Uncle Jerry still knelt at his chair, every worshiper still kneeling in his place; but every head was turned, and every eye was fastened om him. His eyes were fixed — on what? He was looking upward, as if he saw beyond the earth. His face was set in rigid lines, yet lighted up with a look of awful joy. His breath came slow and sobbingly; but, aside from that, not a muscle moved. Not a word was uttered; but every look was fastened on him with hushed and fearful expectancy.

"'Hain't bin dat way but once afo' sence de surrender,' I heard one of the women whisper, uuder her breath, to another.

"Five minutes — perhaps ten minutes — elapsed, and he had not spoken or moved. It was fearful, the terrible silence, and that fixed, immovable face and stony figure! There was something preternatural about it.

"At length there came a quiver about the lips. The eyes lost their fixity. The hands which had rested on the chair were clasped together, and a look of divine rapture swept across the upturned face, as he exclaimed, in a tone fairly burdened with ecstatic joy, —

"'I *sees* Him! I sees *Him!* Dar He *is!*' And he pointed, with a thin and trembling hand, toward the farther corner of the room. 'I sees Him

hieven! De rhythmus is meesleepend; stampende met de voeten, de handen op de knieën slaande, het lichaam heen en weder bewegende met hevige stooten, jubelt en zingt ieder mede en een rollend koorgezang van bezielde muziek doet de balken der kerk dreunen. De bekoring dier muziek kan ik niet beschrijven, maar ze treft diep, ze stemt en verheft, en doet het hart trillen van een naamloos verlangen. Onwillekeurig tast en grijpt men naar den Onzienlijke die troost en zegent.

Oh Death he is a little man,
And he goes from door to door;
He kills some souls and he wounded some
And he lift some souls to pray.

---

wid de crown ob salvation on His head; de keys o' hebben a-hangin' in His girdle, — God's keys for de white pearl gates, — wid de bress-plate ob Holiness an' de mantle ob Righteousness. Dah He is a-walkin' among de candlesticks *yit!* He's a-comin' nigh us, -- bress His holy name! — a-lookin' arter His people, and a-gatherin' on 'em in!'

"I can not tell you what a strange rhapsody fell from his lips; but it ended as it began, — suddenly, and without warning. The glorified look faded from his face. The sentence died midway on his lips. His eyes regained their conscious look, and ran around the hushed circle of attent faces, while a knowledge of what had taken place seemed first to flash upon him. He covered his face with his hands, and sank down with a groan, exclaiming, in apologetic tones, --

"'O Lor'! O Lor'! thou knowest de weakness ob dy sarvant! Spar' him! spar' him!' The meeting ended, and we went home. Somehow I can not get over the feeling that the little log-church is a place where one has indeed seen God.

"They told us afterwards that Uncle Jerry often had these 'spells,' as they call them, whenever there was a great battle pending or imminent during the war, and they could always tell which way the fight had gone by what he said in these trances. They say he knows nothing of what he says at such times. I asked him about it one day. He simply said, 'I can't 'splain it, Missus. 'Pears like it's a cross I hez specially to carry. It's made me a heap o' trouble. Bin whipped fer it heaps o' times; an', 'sides dat, I allers feel ez if I'd lived 'bout ten years when I comes out o' one o' dem spells. Can't understan' it, Missus; but Uncle Jerry'll quit in some of dem spells yit!'

Oh, Lord, remember me,
Do, Lord, remember me;
Remember me as the years roll round;
Lord, remember me!

Zij die voor den geloove ten strijde trekken, kunnen geen opwekkender krijgslied zingen dan het volgende:

Pure city,
Babylon's fallin to rise no mo.
Pure city,
Babylon's fallin to rise no mo,
Oh, Babylon's fallin, fallin, fallin!
Babylon's fallin to rise no mo,
Oh, Jesus tell you once befo:
Babylon's fallin to rise no mo,
To go in peace and sin no mo, —
Babylon's fallin to rise no mo.

Die de kleurlingen dit heeft hooren zingen zal, nooit met minachting van hen kunnen spreken. Ze hebben kunstenaars instinkt, diep gevoel, godsdienstige geestdrift. Diepe, hartelijke, eerbiedige belangstelling wekken ze; optimistisch en vol vertrouwen denkt men aan hun toekomstige ontwikkeling, als het hart nog trilt, de stem nog beeft van aandoening door hun zingen gewekt, als men al die opgetogen, geloovige, geestdriftvolle gezichten, zoo grotesk en vol licht tevens, in gedachten nog voor oogen ziet.

LICHT EN DONKER IN HET ZUIDEN.

Minder optimistisch dan mijn laatste indruk was, is de meening der meeste schrijvers, die over de negers in het Zuiden hun indrukken mededeelen. Ik haal de meening van een paar hunner aan, om 't geen ontbreekt aan wat ik door mijn korte kennismaking met dit belangwekkend ras leerde, aan te vullen — een ras, dat mij meer aantrok, mij geestiger, talentvoller, liefderijker toescheen, dan ik in het Zuiden bijna durfde erkennen.

Ik gewaagde reeds eens van het belangwekkende, fraai geillustreerde boek van den heer Edward King, over de Zuidelijke Staten [1]. Deze schrijver is ook getroffen door de "*magnificent possibilities*" of Louisiana, doch met veel meegevoel en deernis gewaagt hij van het treurig lot der oude aristocratie van slavenhouders, die door den oorlog volkomen geruïneerd werd. Planters die vroeger als koningen leefden, "bestaan nu van varkensvleesch en mais op zolderkamertjes." Vrouwen van hoogen stand, in rijkdom opgevoed, aan weelde gewend, verdienen haar dagelijksch brood als waschvrouwen; vele plantages liggen braak, daar de belastingen te loodzwaar drukten, en vol-

---

[1] "The Southern States of North America: a Record of Journeys in Louisiana, Texas, the Indian Territory, Missouri, Arkansas, Mississippi, Alabama, Georgia, Florida, South Carolina, North Carolina, Kentucky, Tennessee, Virginia, West Virginia, and Maryland." By Edward King. Profusely illustrated from original sketches by J. Wells Champney. (London: Blackie and Son. 1875.)

gens den heer King waren de blanken in zulk een doodsangst voor de negerregeering, dat ze elke andere soort van despotisme, caesarisme of militair schrikbewind zouden verkiezen. De dwinglandij van negers vernederde en verlaagde hen in eigen oogen, en ieder die de middelen had of leenen kon vertrok daarom naar Texas, dat 50-millioen menschen voeden kan op zijn vruchtbaren grond, in zijn italiaansch klimaat.

In de zeven jaren sinds de heer King Louisiana bezocht is de toestand reeds veel verbeterd, en hebben de blanken — zij het dan ook niet door de beste en edelste middelen — hun natuurlijk overwicht gedeeltelijk teruggekregen. De beoordeeling welke hij van den neger geeft, is echter volgens de meeste mannen in het Zuiden, wier meening ik raadpleegde, waar gebleven. Na verloop van jaren zal de afrikaansche burger van het vrije land ongetwijfeld zijn vrijheid leeren gebruiken en zal de planter zich leeren schikken in de nieuwe wereldorde. Doch de luiheid der negers, hun afkeer om iets meer dan het onontbeerlijke te werken, maakt het den planters zeer moeielijk om arbeiders te krijgen. De negers zijn ongeneeslijk diefachtig van natuur. "De jongere negers," zeide een der voornaamste planters tot den heer King, "groeien als luie, losbandige dagdieven op, verzot op whiskey en pret. Zoodra ze wat geld hebben ziet men de plek gronds voor hun huizen bezaaid met sardine-blikken en leege whiskey-flesschen, in plaats van met bloemen en groenten. Het is jaar aan jaar onmogelijk om de katoen hetzelfde jaar dat ze geplant is in het "*ginhouse*" te krijgen, en nog in December ziet men de velden wit van de roomkleurige vlokken, omdat de negers het te druk hadden met oogstfeesten om te oogsten." Op vele plantages worden de neger-arbeiders enkel aangenomen op voorwaarde dat ze afstand doen van hun stemrecht, en hun onderdanigheid in deze trof den heer King bijzonder. "De negers met welke ik sprak," zoo gaat hij voort, "konden geen denkbeeld uitdrukken, geen wensch of hoop onder woorden brengen. Ze gaven, gezichten trekkend en met wijden mond lachend, een toestemmend antwoord op alles wat ik zeide, en ze schenen hoogst verlegen als ik hun vroeg ronduit voor hun meening uit te komen. Het

eenige werkelijk bemoedigend kenteeken van ontwikkeling was hun geneigdheid om een eigen huis te bezitten en nu en dan het lapje gronds, dat er bij behoorde, te bebouwen."

De planters spreken meestal met geringschatting, met minachting van de "*niggers*", en het Zuiden zal niet krachtig vooruitgaan eer — gelijk treffend is opgemerkt — door de blanken geleerd is *negro* met één *g* te spellen. Men komt niet ver met minachting en afkeer jegens lieden, die men niet ontberen kan, en wier hart en natuur goed zijn. De planters moeten leeren toezicht houden, en oordeelkundig hun grond te bebouwen. Het Zuiden bezit reeds een der beste landbouwkundige couranten der wereld, gelijk men mij verzekerde, en de verstandige, deskundige lessen der redactie zullen den planters ten goede komen, als ze hun "minderjarige broeders" — gelijk de negers wel eens genoemd zijn — willen voorgaan in goede bebouwing der vruchtbare akkers. Het schijnt zeker onzinnig dat gewesten, die van landbouw bestaan, voor hun voedsel volstrekt moeten afhangen van het Westen. Elk vat meel dat de landbouwer gebruikt komt honderde mijlen ver; in plaats van op eigen weiden vee en schapen te telen, koopt hij varkensvleesch uit Chicago en St. Louis. De planter hangt daardoor voor zijn inkomsten uitsluitend van den katoenoogst af en betaalt veel te veel voor zijn levensbehoeften. Door hierin verandering te brengen en meer afwisseling van arbeid op zijn landerijen te geven, zou de planter het lot van zich zelf en zijn arbeiders verbeteren en meer blanke daglooners, meer emigranten uit het Noorden of Europa geneigd vinden om op zijn plantage te werken.

Dit zou ook het goede gevolg hebben dat de negers, zoowel de arbeiders als kleine planters onder hen, meer onafhankelijk werden van de rondreizende kooplieden en woekeraars, die hen uitmergelen en afzetten, en rijk worden door hun zorgeloosheid en gebrek aan zaakkennis. Opmerkelijk is wat dienaangaande gezegd wordt door den redacteur van de *New-York Tribune*, die verleden jaar een reeks voortreffelijke brieven uit het Zuiden aan zijn gunstig bekend dagblad schreef. Ik zal

eenige van zijn opmerkingen aanhalen, doch verwijs ieder die het Zuiden uitvoerig en degelijk wil leeren kennen, naar zijn door de *Tribune* afzonderlijk uitgegeven brieven. In *the Atlantic Monthy* komen thans (zomer van 1882) zijne brieven op nieuw verkort en saamgedrongen uit.

Een der ongunstigste kenmerken van de bestaande toestanden in het Zuiden, zegt hij, vindt men in de oneerlijke praktijken van een groot aantal lieden, die waren te koop aanbieden in de kleinere landsteden en dorpen en op bijna alle landingsplaatsen. 't Zijn meest vreemdelingen of Noordelijken, maar in den laatsten tijd beginnen in sommige streken ook eenige Zuidelijken met diezelfde praktijken, zooals goede burgers van het Zuiden mij met schaamte bekenden. Die handelaars stelen als raven; ze missen ten eenemale beginselen, geweten en goede trouw. Let wel, ik beweer niet dat alle kleinhandelaars in zuidelijke landstreken zoo zijn, maar 't is een zeer uitgebreide klasse, die bijna overal haar vertegenwoordigers heeft. Die menschen worden sneller rijk dan eenige andere klasse in de Zuidelijke staten. Ze verkoopen aan de negers en behoeftige blanken goederen met 200 à 300 pCt. winst, en nemen dikwijls al wat iemand bezit. Meestal gaat dit op de volgende wijze. Een koopman komt gedurende den winter met een zwarten of blanken landbouwer overeen hem voor het seizoen te bedienen. Dit beteekent: de koopman levert den kleinen planter op krediet al zijn benoodigdheden voor lente, zomer en herfst, landbouwkundige werktuigen, van alles kortom, hetgeen betaald moet worden uit den oogst, wanneer die is binnengehaald. Elke handelaar bedient zoo twaalf, twintig, vijftig man. Zoolang het gewas op het veld staat, rijdt hij rond, om het in oogenschouw te nemen, of zendt daartoe een bevoegd persoon, zoodat hij de vermoedelijke opbrengst kan berekenen. Natuurlijk kan iemand van ondervinding dit vrij nauwkeurig doen. Als nu het katoen rijp is, weet de koopman met bijna volkomen juistheid hoeveel elk dien hij bediend heeft, van zijn veld zal trekken. In den loop van het seizoen heeft hij natuurlijk alles opgeschreven wat hij den planters geleverd heeft. Nu gaat hij zijn boeken nazien en bij al de artikelen den prijs zetten, dat

wil zeggen het bedrag dat de planters er voor moeten betalen, en die prijzen worden zoo geregeld, dat het totaal verschuldigde juist den geheelen oogst wegneemt. Bij het einde van 't seizoen blijft dus den armen landbouwer geen cent over.

Bij de afrekening vallen er dikwijls stormachtige tooneelen voor. Zulk een koopman onderwerpt zich goedwillig aan de bitterste vervloekingen, die een verongelukte, teleurgestelde, woedende neger kan uitstooten. 't Zou zeker tot daden van geweld komen, zoo niet de koopman gewapend en zijn slachtoffer spoedig bang was. Het einde van alles is doorgaans, dat de handelaar den man een geschenk geeft, dat veel vertoont en weinig waard is, en er schikkingen getroffen worden, om hem ook voor het volgende jaar te bedienen. Soms echter, als een neger de betrokken persoon is, loopt het wel eens anders af. De koopman koopt katoen. Dikwijls heeft hij een eigen pluismolen of katoendrukkerij. Dit geeft den verongelijkten, hulpeloozen neger een gelegenheid tot wraak. De molen of drukkerij wordt op een donkeren nacht in brand gestoken; de winst van den handelaar is voor dat jaar aanmerkelijk verminderd, de negers uit die streek verheugen er zich in stilte over, en er is een nieuw staatkundig misdrijf voor de dagbladen en politie.

Mijne reis door het Zuiden is voor mij van groot gewicht geweest. Ik heb, bij veel bevredigends en bemoedigends, dingen gezien die mij tot droefheid stemden en anderen, die mij vermaakten, terwijl ik hier en daar ook het een en ander heb opgemerkt, dat mijne verontwaardiging wekte. Ik heb mij hoofdzakelijk opgehouden in die streken, welke ver van het spoorwegverkeer liggen en heb omgang gezocht vooral met den middenstand en de geringere klassen, onder welke ik mij heb bewogen op eene wijze, die alle gevoel van gedwongenheid of mistrouwen van hunne zijde wegnam. Evenzeer werd mij de toegang verschaft tot de hoogere kringen, waar ik lieden ontmoette, die de meest uiteenloopende staatkundige gevoelens waren toegedaan. Die introducties werden mij met groote gulheid aangeboden, door allen aan wie ik mijn verlangen te kennen gaf: "het Zuiden te zien zooals het is", en zij waren mij dikwijls van grooten dienst, hoewel ik soms ook mijn doel be-

reikte door andere middelen en met minder verlies van tijd. Slechts enkele personen vernamen dat ik de correspondent was van een dagblad. Er waren zoovele andere manieren, waarop ik de reden voor mijne reis kon aanduiden, en dikwijls was dat geven van rekenschap geheel onnoodig. Het kan wel zijn, dat sommige personen minder openhartig zouden geweest zijn, indien zij geweten hadden welk gebruik van hunne inlichtingen gemaakt werd, tot het verschaffen van welke zij mij zoo hoffelijk bijstonden, maar over het algemeen werd de wensch uitgedrukt, dat ik "aan het volk van het noorden nauwkeurig zou mededeelen hoe ik alles gevonden had." Geenerlei verplichtingen van geheimhouding werden mij opgelegd, ofschoon verondersteld werd, dat ik natuurlijk geene namen noemen of op eenigerlei wijze personen aanduiden zou.

Het volk van het Zuiden is zoo gezellig en houdt zooveel van praten, dat ik nooit bijzondere moeite heb behoeven te doen om voorgesteld te worden aan iemand, dien ik verlangde te zien of te ontmoeten. Gewoonlijk was de eenvoudige verklaring dat ik een vreemdeling was, die gaarne het een en ander van hun land zien en weten wilde, het eenige wat geëischt werd. De meesten schenen het verzoek om inlichtingen als een compliment te beschouwen, en na dus met den een en ander op de alleraangenaamste wijze te hebben kennis gemaakt, konden wij over alles praten en werd ik te gelijk in de gelegenheid gesteld, de gevoelens en het karakter te leeren kennen van den persoon tot wien ik sprak. Ik heb mij voortdurend aan mijn genomen besluit gehouden, om zoo weinig mogelijk over mij zelven te spreken, en als ik dat deed, vermeldde ik doorgaans eerst het feit, dat ik gedurende den oorlog in het Zuiden was geweest als soldaat van de Unie, en dat ik destijds een ijverig voorstander van de afschaffing van den slavenhandel was. Ik deed dat om te zien, of eene dergelijke mededeeling eenige verandering in hun gevoelens jegens mij zou teweegbrengen, doch nooit ontdekte ik eenige vermindering van belangstelling of openhartigheid van de zijde mijner zuidelijke kennissen.

Eens toen wij in een hotel rondom de kachel zaten, vertelde ik,

dat ik met de soldaten van een der generaals van de Noordelijken hier in de buurt op verkenning was geweest, doch dit leidde alleen tot het verhalen van andere oorlogsanecdoten. De slotsom mijner bevindingen is, dat als een reiziger uit het noorden eene zuidelijke stad bezoekt, en hij zich eerst tot de autoriteiten onder de negerbevolking wendt, waarvan velen te slechter faam staan, en met hen een paar dagen van het eene koffiehuis naar het andere gaat, hij later niet op een gunstig onthaal bij de fatsoenlijke blanken kan rekenen. Ik ben altijd eerst bij de beste burgers onder de blanken gegaan of bij welopgevoede kleurlingen, zooals geestelijken en onderwijzers, en later ben ik van de hoogere tot de lagere klassen der Zuidelijke maatschappij afgedaald.

Ik heb de gouverneurs ontmoet van drie Zuidelijke staten, en bezoeken gebracht aan allerlei autoriteiten, aan mannen, die zich een naam hadden gemaakt op het gebied van het onderwijs, zoowel als aan staatkundigen en groote prelaten. Ik heb vier staatsgevangenissen bezocht en heb een troep veroordeelden dwangarbeid aan de spoorwegen zien verrichten. Ik heb verscheidene verbeterhuizen en werkhuizen in oogenschouw genomen en toegang gekregen tot krankzinnigengestichten, scholen, universiteiten, enz. Ik had mij voorgenomen niets op gezag te gelooven en mij altijd met eigen oogen te overtuigen, ten einde in staat te zijn onpartijdig en nauwkeurig verslag te geven.

Ik hoorde vele gestrenge beoordeelingen ten aanzien van personen en toestanden. De meeste Zuidelijken schenen blijde te zijn eens iemand te ontmoeten, aan wien zij hun hart konden uitstorten en deden dat in eene mate, die eerst mijne verwondering wekte, doch waaraan ik later gewoon geraakte. Alleen waren de democraten zeer terughoudend, als ik met hen over de republikeinsche staatkunde sprak. Evenwel gaven zij onbewimpeld hun afkeer te kennen van den staat van zaken in vroegere jaren, doch zij zijn voldaan met de verbeteringen die in den laatsten tijd zijn aangebracht en zijn gewoon te zeggen, dat alles mettertijd wel terecht zal komen. Toch heb ik er dingen gezien, die in geene noordelijke maatschappij geduld zouden worden.

Wat de negers betreft, deze heb ik in soorten ontmoet en ik heb met groote belangstelling hun karakter bestudeerd. Het is een treurig en ontmoedigend verschijnsel onder de kleurlingen, dat de zedelijkheid der vrouwen zooveel te wenschen overlaat. Over dit onderwerp wordt door iedereen met een hopeloos schouderophalen gesproken. Het lijdt geen twijfel, dat het veel beter zou zijn voor de blanke bevolking als er geene negers in het land waren, maar zij zijn er en maken evenzeer deel uit van de bevolking als de blanken zelven, terwijl zij natuurlijk dezelfde burgerrechten hebben. Het is altijd eene dwaasheid, ja, eene misdaad geweest, hen naar het Zuiden te brengen en de treurige gevolgen van dat kwaad zijn niet uitgebleven.

Ik kan mij best voorstellen, dat er door vreemdelingen omtrent den staat van zaken in het Zuiden van alles wordt verteld. De meeste reizigers ontmoeten slechts twee standen en maken den staat van zaken op uit hetgeen zij van die twee standen vernemen. Doch de toestand in dit land laat zich niet door enkele verklaringen of losse schetsen beschrijven. Als men een volk wil leeren kennen, moet er ook gelet worden op tegenstrijdige elementen en dan moet het gewicht worden beseft van vele tegen elkander aandruischende richtingen . . . . . .

. . . .

Overal tref ik enkele negers aan, die fortuin maken. Ze gelijken allen veel op elkander, want ze vormen als het ware een afzonderlijke klasse of type. Ik wil u van die klasse eene beschrijving geven en kan dat niet beter doen, dan door u een bezoek aan een der beste vertegenwoordigers dezer soort negers te vertellen. Ik ontmoette hem op het land een paar mijlen van Huntsville in Alabama. De voornaamste kooplieden van die plaats zeiden allen, dat zijn crediet zoo goed was als van iemand in 't district, en dat men hem volkomen kon vertrouwen. Hij kocht zijn eerste stuk grond in 1873 en is sedert voortgegaan aangrenzende gronden te koopen tot hij nu 398 acres bezit. Grootendeels is het bebouwd land. Hij heeft vijftig schapen, tien muilezels, zes paarden en twaalf koeien. 's Winters heeft hij vijf à zes man aan het werk en 's zomers tien, wie hij van 8 tot 10 dollars per maand betaalt. Hij oogst 20

bushels tarwe per acre en had dezen zomer 70 acre tarwe staan. Hij plukte verleden jaar 34 balen katoen en heeft verleden winter 50 ton hooi verkocht à 20 dollar per ton. De gemiddelde opbrengst van maïs op zijn boerderij is 25 bushels per acre, maar enkele velden leveren wel het dubbele op; haver geeft 40 à 50 bushels per acre. Dit jaar maakte hij de volgende prijzen: tarwe 75 cents à 1 dollar per bushel, rogge 50 à 60 cents, haver 75 cent.

Behalve zijn eigen land heeft die man nog 58 acres gepacht, waarvoor hij 4,75 dollar per acre betaalt. Hij zeide mij dat hij zijn geheele fortuintje met hard werken en sparen verdiend had. Hij woont in een net, geriefelijk ingericht houten huis, zijn velden zien er keurig uit, en de hekken er om heen zijn goed onderhouden. De man is even vijftig jaar oud. Hij kan niet lezen, maar heeft een klein weinigje schrijven geleerd, of liever hij heeft met de pen leeren cijfers zetten, om op een voor hem voldoende manier te kunnen boekhouden en zijn rekeningen op te maken. Hij is echter vast besloten zijn kinderen eene goede opvoeding te geven — "al kost het me al wat ik bezit", zeide hij. Hij is voor de tweede maal getrouwd. Zijne tegenwoordige echtgenoote is een knap jong vrouwtje met een fatsoenlijk voorkomen en hij is klaarblijkelijk trotsch op haar, evenals op hun twee kindertjes. Ik heb bij hen gesoupeerd en een prettigen avond gehad, waarna de man mij naar de stad teruggebracht heeft. Ik vroeg hem naar zijn werkvolk en naar de negers in het algemeen. Mannen van die soort hebben nooit veel verwachting van hun stamgenooten. Ze zeggen dat ze te veel van hen weten. Hij vertelde, dat hij altijd een opzichter gebruikte, wien hij meer betaalde dan de gewone arbeiders. Al die menschen zeggen, dat de negers niets goeds uitrichten, zonder iemand die toezicht over hen uitoefent en hen aan het werk houdt. De opzichter is verantwoordelijk voor de hoeveelheid en hoedanigheid van het werk, en als er iets aan ontbreekt, wordt ook iets op zijn loon gekort. De eigenaar verschaft alles voor het onderhoud van zijn arbeiders, hen debiteerend in rekening-courant voor al wat ze ontvangen, of wel hij geeft een winkelier uit de stad volmacht om hun alles te

leveren, waarbij de eigenaar aansprakelijk wordt tot het bedrag van het weekloon van zijn werkvolk. Bij den winkelier trachten, naar ik overal hoor, de arbeiders crediet te verkrijgen vóór de geheele som die hun toekomt en voor nog iets daarenboven. Ik heb de boeken van dien landbouwer gezien en nagegaan hoe vele van het werkvolk hun geld verteerden. Meermalen liepen die posten over artikelen, die het voor de negers bespottelijk was om te koopen: kostbare kleedingstukken voor de vrouwen en dure lekkernijen. Eens was ik in een dorpswinkel, waar een negerin voor een dollar suiker vroeg. De winkelier gaf haar bruine suiker, maar de vrouw was daarmeê niet tevreden; ze moest witte hebben. Hij onderhield haar over haar verkwisting en zeide onder anderen, dat hij zelf zich het gebruik van zulke dingen niet veroorloven kon. Ze was over dit antwoord zeer beleedigd en antwoordde, dat "bruine suiker enkel goed genoeg was voor luie negers en voor het gemeen onder de blanken."

De winkelier zeide mij, dat hij die klant waarschijnlijk door zijn opmerking verloren had. De zwarte patroon vertelde, dat zijn werklieden hun loon bijna altijd sneller uitgaven dan verdienden. Hij zeide: "Een neger koopt alles. Ge zoudt die menschen een stoomboot of een wagen voor een rondreizend circus, alles ter wereld kunnen verkoopen, als ze er 't geld voor hadden." Een man, die een huishouden had en voor 10 doll. per maand werkte, besteedde in een maand 3.80 doll. aan whiskey. Sedert heb ik de boeken van verscheidene patroons gezien en ze gelijken allen op elkander. Overal bijna vindt men dezelfde verkwisting, hetzelfde totale gebrek aan oordeel omtrent de behoeften en redelijke uitgaven van een arbeidersgezin.

Niet alle negers zijn lui; er zijn uitzonderingen. Eens reed ik in het gebergte, op weg naar een zuidelijke katoenspinnerij. Dicht aan den weg zag ik ergens een neger bezig een gat voor een paal te graven, terwijl twee blanken over zijn werk het toezicht hielden. Ik heb dikwijls gehoord dat de neger toezicht noodig heeft en gedacht dat er wel iets voor die bewering viel te zeggen, maar hier scheen me dit beginsel toch wel wat overdreven in toepassing gebracht! Iets verder stak

een jonge neger van ongeveer twintig jaar vlak vóór mij den weg over met boeken en een lei onder den arm; blijkbaar ging hij naar school. Ik riep hem en deed hem eenige vragen om uit te lokken wat hij over een paar zaken, die mij belang inboezemden, wist. Hij gaf korte antwoorden en voegde er toen bij: "Maar ik heb geen tijd om te blijven staan praten." Ik was zoo verbaasd dat ik bijna mijn ooren niet kon gelooven. Allen die ik tot nog toe in het Zuiden ontmoet had schenen onbeperkten tijd tot praten te hebben, en de woorden van dien jonkman hadden dus een revolutionairen klank voor mij. Als ik ooit hoor van iets grootsch, dat in die streek tot stand is gekomen, zal ik denken dat die jongen er de hand in had, en indien ik ooit een boek schrijf over de toekomst van het Zuiden, zal ik het gaarne opdragen aan dien neger, die "geen tijd had om te blijven staan praten."

Ik heb veel gesproken met de negers in al de streken waar zij het talrijkst zijn, en ik heb mij dan in de eene, dan in de andere hoedanigheid onder hen begeven. Overal drong men er bij mij op aan, dat ik met de negers zou praten en kreeg ik den raad alle mogelijke middelen aan te wenden om hen vrij en volledig voor al hun denkbeelden, gevoelens en wenschen te doen uitkomen. Een barbier te Kentucky is onder de personen, die ik ontmoet heb, de eenige, die er eenigszins gevoelig over scheen, dat iemand uit het Noorden met de negers sprak, en ik heb met honderden zwarten gesproken, zonder dat één blanke er iets in zag of er de minste aandacht aan wijdde.

In en dicht bij de steden, en overal waar het aantal blanken verreweg de overhand over dat der zwarten heeft, vindt men enkele negers, die van politieke zaken ongeveer evenveel verstand hebben, als gemiddeld de arbeidersklasse in een onzer noordelijke fabriekssteden, maar zelfs daar zijn de meeste negerkiezers geheel buiten staat eigen meening of oordeel betreffende staatkundige beginselen, leerstellingen of handelingen te vormen.

Ik heb nu en dan eenige zeer ontwikkelde negers ontmoet, die waarschijnlijk in geen enkel opzicht beneden het gemiddelde gehalte van de leden onzer Nationale Wetgeving staan. In de

Zuidelijke staten houdt zich met het onderwijs een aanzienlijk aantal kleurlingen bezig, die door en door geschikt voor hun betrekking zijn, ja daarin zelfs uitmunten, en vele geestelijken van hun ras, die ernstige en ijverige pogingen aanwenden om zichzelven te ontwikkelen en hun volk te verheffen.

Ik zie dat ik telkens blijf stilstaan bij elken bijzonderen trek, bij elk bijzonder feit dat op de gunstige zijde van dit onderwerp — den toestand der kleurlingen — aandacht vestigt; maar ik moet er toe komen de treurige waarheid te vermelden omtrent den toestand en den aard der negers, die in de "Zwarte Districten", de algemeen, ja bijna uitsluitend heerschende zijn. Op 't punt van arbeid en vlijt is eenige vooruitgang te bespeuren. Zeer enkelen zijn ook vooruitgegaan in hun wensch om in die streken grondbezit te verkrijgen, en beginnen hun verdiensten op te sparen of althans minder roekeloos uit te geven dan vroeger. Doch wat kennis, ontwikkeling en oordeel betreft, zooals iemand zelfs van den laagsten stand voor de uitoefening van het stemrecht noodig heeft, ik zie niet in, dat ze daarvan ook maar eenig besef hebben of daarin iets hooger staan dan schapen. Wanneer we volgens de definitie, lang geleden door den oprichter der *Tribune* uitgesproken, een stembriefje beschouwen als de uitdrukking van iemands wil, voorkeur of meening, wanneer we 't beschouwen als de vrijwillige en opzettelijke daad van een man, met het doel een besluit, keus of oordeel meê te deelen, dat door hem gevormd of waartoe hij geraakt is, dan zijn die negers niet tot stemmen in staat, en stemmen ze ook eigenlijk niet. Ze hebben volgens de wet het recht om te stemmen, maar missen daarvoor werkelijk de macht of bekwaamheid. Ze kiezen niet en kunnen niet kiezen; ze weten niet wat het stemmen voor de eene of andere zijde in zich sluit; ze hebben geen bouwstoffen voor een meening of oordeel, noch eenige bekwaamheid om in politieke zaken een besluit of keus te vormen. Zij weten van geen der partijen iets af en hebben niet het flauwste denkbeeld van hunne eigenaardige verdiensten of beginselen. Ze stemmen eenvoudig zooals hun gezegd wordt, en dat is alles. Voor zoover ik uit alles kan opmaken, zou men ze waarschijnlijk kunnen laten stem-

men voor al wat een republikeinschen naam draagt. Ze schrijven al 't geen in hun tegenwoordigen toestand goed en wenschelijk is toe aan de republikeinsche partij in den staat en verwachten voor de toekomst uit dezelfde bron allerlei onmogelijke dingen.

Onder de meer ontwikkelde negers in de steden vindt men nog een sterk gevoel van loyauteit voor de partij, die hun de vrijheid schonk, maar bij de negers in de groote "Zwarte Districten" merkt men van dat gevoel niet veel. Ik stelde er veel belang in te onderzoeken wat de hoofdinvloeden zijn, die deze massa's, buiten staat om zelf te denken, binden aan de heerschende partij. Ik zal niet beweren dat ik er alles van te weten ben gekomen, maar ik kan zien dat men zorgvuldig en krachtig leiding en tucht onder hen bewaart. Naar de partijmenners zeggen, worden er gedurende den tijd der verkiezingen een menigte gewonnen door hen in ruime mate gratis op sterken drank te onthalen, en in onderscheiden plaatsen mishandelen de negers zelf hun stamgenooten, die schuldig zijn aan ontrouw aan de republikeinsche partij. Ik heb nooit opgemerkt dat blanken van eenige richting acht slaan op die mishandeling of er de minste waarde aan hechten. De straf, die de negers elkander toedienen voor ontrouw aan de republikeinsche zaak, bestaat, naar zij zelf mij overal vertelden, gewoonlijk in zweep- of stokslagen; maar zoo de schuldige eigendom van vee of land bezit, dan wordt dat somtijds vernietigd, hekken worden geopend en dieren in zijn velden gejaagd om den oogst te vernielen, of wel deze wordt in brand gestoken nadat hij is binnengehaald. Als iemand, die een honderd schapen bezit, een stembriefje in de wol van elk dier kon spelden, de kudde naar het stembureau dreef en daar de briefjes liet aannemen en tellen, zou men even goed kunnen zeggen dat de schapen "stemden," als dat men het brengen van stembriefjes naar de stembus door een menigte negers hun "uitoefening van het stemrecht" noemt. Het grootste onderscheid is, dat de negers handen hebben om de briefjes vast te houden, die hun leiders hun meêgeven. Hun brein neemt even weinig deel aan dat "stemmen" als de hersens der schapen in het vooronderstelde geval.

Verschillende leiders van de republikeinsche partij, met wie ik hierover gesproken heb, zeggen dat voor die negers eenige politieke opleiding of verlichting niet wenschelijk is, en zoo al wenschelijk, niet mogelijk zijn zou, daar geen middel of poging ter wereld hun op politiek gebied verstand of eigen oordeel zou kunnen geven. "Al praat ge van den ochtend tot den avond," zeggen zij, "ze zullen nooit iets van de politiek begrijpen; als wij hen niet in orde hielden, zouden de democraten het doen; daarop komt het neer." Deze republikeinsche partijmenners in het Zuiden verdienen eenige aandacht. Ik beweer niet, dat al wat ik zeggen ga, toepasselijk is op al de republikeinsche leiders en beambten, die ik in het Zuiden heb aangetroffen, maar wel is het toepasselijk op een aanzienlijk gedeelte daarvan. Van al die menschen — zoowel de meest laakbare als de beste — heb ik overal beleefdheid en vriendelijkheid ondervonden, en gaarne erken ik dat ik aan de meesten groote verplichting heb voor 't verschaffen van inlichtingen die niemand anders mij bij mogelijkheid zou hebben kunnen bezorgen. De personen van wie ik hier een ongunstige beschrijving moet geven, zijn meerendeels van noordelijke afkomst. Zij, die de betrekking van postdirecteur vervullen, beschouwen 't als hun ambtelijken plicht, den menschen in hun omgeving zooveel mogelijk last en moeite te veroorzaken, bij wijze van straf, omdat ze rebellen geweest zijn en nog Zuidelijken en democraten zijn. Meermalen heeft zulk een man mij op mijn vragen naar den toestand en de vooruitzichten van de bewoners van stad en omstreken geantwoord: "Als ik mijn zin had, zouden ze niets verkrijgen, wat hun het doen van zaken gemakkelijk kan maken. Ze verdienen geen maildienst of wat ook van het gouvernement, dat zij hebben willen omverwerpen." Als ik opmerkte, dat het een goed teeken was, dat de Zuidelijken meer aandacht aan den handel wijden en minder belangstelling toonen in de politiek, antwoordden mijn republikeinsche kennissen van die klasse: "Ge laat u beetnemen, evenals alle noordelijken. De zuidelijken zijn nog even bitter tegen het gouvernement en het Noorden als in '63. De oorlog is nog niet gedaan en zal niet gedaan zijn zoolang die menschen voor de democratische partij stemmen. Ze hadden

nooit het stemrecht moeten krijgen. Het was een groote fout van het gouvernement, dat het bij 't eind van den oorlog al de hoofden van den opstand niet opgehangen heeft."

Ik heb een treurigen indruk gekregen van de hardvochtigheid en vijandelijke gevoelens van de lieden uit het Noorden, die in het Zuiden wonen, ten opzichte van de negers. De ontwikkelde inboorlingen schijnen mij toe hun niet zoo ongenegen te zijn, ofschoon zij eveneens dikwijls met verachting over hen spreken en hen in het geheel niet behandelen zooals het behoort. Doch de lieden van het Noorden schijnen een haat tegen de negers te voeden, die hen wreed en onmenschelijk maakt. Ik heb zooveel droevigs van dien aard hier gezien en gehoord, dat de vrees mij somtijds bekruipt, of een verblijf in het Zuiden den menschlievendsten voorstander van de vrijverklaring der negers niet in een meedoogenloozen tiran verandert.

In de nabuurschap van Vicksburg ontmoette ik een jongen planter afkomstig uit Minnesota, die in het Zuiden verscheidene negers onder zich heeft. Ik vroeg hem naar hunne geschiktheid als arbeiders en hij antwoordde, dat zij niets waard waren, "tenzij men behoorlijk de zweep gebruikt." "Wat bedoelt gij hiermede?" vroeg ik. "Gaat gij met hen aan het vechten en slaat gij hen omdat gij een blanke zijt?" "O, neen," antwoordde hij, op een toon van verachting; "men moet slechts met een knuppel of een paardenzweep op hen afgaan." — "Maar ik dacht dat die tijden lang voorbij waren? Ik dacht, dat als gij zulke dingen deedt, de negers uw dienst zouden verlaten. Waarom loopen zij niet weg of zoeken een anderen meester?" — "O, zij houden zich wel eens een dag of wat in de bosschen schuil, maar wat kunnen zij doen? Zij hebben hier hunne gezinnen en weten niet waar zij heen moeten. Bovendien zouden de mijnen niet gemakkelijk kunnen wegloopen. Mijne honden zouden hen spoedig vinden." "Als ik hen was", was mijn antwoord, "dan sloeg ik u dood." Toen begon hij te grijnslachen. "Dat zoudt *gij* misschien doen," zeide hij, "maar gij zijt geen neger. Een neger is juist op zijne plaats, als hij een blanke heeft die hem in bedwang houdt." De man ging voort met te vertellen, dat alleen de hardvochtige negerhouders geld verdienen. "En dat

is ook de ware manier," zeide hij. "Men moet van hen halen wat men krijgen kan, en als zij zich doodwerken, zijn er overvloed van anderen om in hunne plaats te treden." En toen ik mijn afgrijzen te kennen gaf over deze wreede manier van handelen, zeide hij: "Als gij hier een paar jaar verblijf hadt gehouden, zoudt gij niet zoo spreken. Alle lui uit het Noorden praten zooals gij, als zij hier komen. Ik heb het zelf ook gedaan. Mijn vader was een vurig voorstander van de vrijverklaring, maar de negers hebben geen hart en zijn de ondankbaarste wezens die er bestaan. Zij zoeken alleen u te bedriegen en te bestelen. Zij zijn niet in toom te houden dan met den knuppel."

In Mississippi ontmoette ik een republikeinsch ambtenaar, die gevangenen huurt en hem tot het doen van allerlei arbeid gebruikt. Die gevangenen werken onder toezicht, maar het gebeurt wel eens dat zij trachten te ontvluchten. De meesten hunner zijn negers. Als zij wegloopen jaagt de opzichter hen achterna met zijne honden. Hij neemt een koppel jachthonden, die het spoor van den man opsnuffelen. Deze zouden den vluchteling niet aanvallen, maar zij worden vergezeld door een woesten bloedhond, die den ongelukkige binnen een paar minuten verscheurt, als het hem niet gelukt in een boom te klauteren voordat het vreeselijke dier hem op de hielen zit. Juist voordat ik in die buurt kwam, had een weggeloopen neger zijne vervolgers een poets gespeeld, waardoor hij zich in staat had gesteld zijne vlucht althans nog eenigen tijd voort te zetten. Zoodra hij de honden hoorde, ijlde hij op eens naar de spoorwegbaan. Toen hij die bereikte, waren de honden vlak in het gezicht en hadden zij hem bijna achterhaald. Op een halve mijl afstand zag hij een trein aankomen. Hij wist dat de honden zijn spoor zouden volgen, zoodat hij vlak tegen den trein inliep en toen uit den weg ging. De honden ijlden hem achterna en werden overreden. Ik moet het volk recht laten wedervaren, en zeggen, dat, ofschoon velen geen kwaad zien in de gewoonte om weggeloopen negers met honden te achtervolgen, zij ditmaal blijde waren dat de vluchteling ontkomen was. Het verheugde hen, dat hij zijne vervolgers de loef had

afgestoken, en hadden het druk over den "kapitein", wien hij te slim af was geweest. Die "kapitein" is een man uit het Noorden en ik geloof dat hij zich eenigszins schaamde, toen ik mijn afgrijzen te kennen gaf over hetgeen ik gehoord had, hoewel hij volhield, dat het dwaas was zoo gevoelig te wezen. "Hoe moeten de negers anders gepakt worden?" vroeg hij. En toen ik eenigen tijd later met een bekend democraat uit Cuero over dit geval sprak en hem verklaarde, dat mijne verontwaardiging vooral zoo groot was, omdat de man uit het Noorden kwam en een republikein was, antwoordde de democraat beleefd, dat mijne gevoelens hem wat al te sentimenteel toeschenen, "vooral voor een man zoo verstandig als gij zijt. En", voegde ook hij er bij, "hoe zouden de negers anders gevat moeten worden?"

In Mississippi werd mij door een aantal lieden verslag gedaan van een artikel, dat in eene courant gestaan had gedurende de laatste presidentsverkiezing, in welk artikel gezegd werd, dat in de stad die ik bezocht, een afschuwelijk staatkundig misdrijf door de democraten was gepleegd. De personen, die mij de zaak vertelden, schenen mij toe geloofwaardig te zijn en verklaarden eenparig, dat niets van dien aard daar ooit gebeurd was. Ik deed navraag naar den schrijver van dit artikel, en vernam dat hij op slechts eenige mijlen afstand woonde, zoodat ik besloot naar hem toe te gaan. Hij lachte toen ik hem de reden van mijne komst mededeelde, nam eene versche pruim tabak en begon op bedaarden, onverschilligen toon over de zaak te spreken, verklarende blijde te zijn een praatje te kunnen maken. "Dus was het bericht werkelijk een leugen?" zeide ik. "Nu," antwoordde hij, "het was waar, wat den geest van het Zuiden op dat tijdstip aangaat." — "Maar waarom zeidet gij, dat zulke dingen op eene bijzondere plaats voorgevallen waren, als dit niet zoo was?" — "Wel, gij moet weten, dat het geen indruk zou gemaakt hebben, als ik gezegd had, dat er eene menigte dergelijke schandalen in het Zuiden gebeuren. Doch het volk wordt wakker als hun gezegd wordt, dat er iets gebeurd is op eene plaats die zij kennen." — "Maar het was niet waar!" — Doch hij hield vol dat het verzinsel onder de gegeven

omstandigheden verantwoord kon worden, omdat het de eenige wijze was waarop het verslag van den staat van zaken in het Zuiden geloofwaardig kon gemaakt worden. "Alle schrijvers doen hetzelfde," beweerde hij, "en zij moeten dat doen." — "Dat hoop ik niet," was mijn antwoord. — "Nu, als gij een tijdlang hier woondet, zoudt gij bemerken, dat de duivel met vuur moet bevochten worden." — De lieden die mij dit verhaal verteld hadden, waren goede republikeinen en zij waren te meer verontwaardigd over dit verzinsel, omdat het eenige hunner noordelijke vrienden, die naar het Zuiden hadden willen komen, ongerust had gemaakt, en hen had afgeschrikt aan hun voornemen gevolg te geven.

Ik heb nergens in de streken die ik bezocht, eenigen haat tegen de noordelijken bespeurd en zou, wat dit aangaat, zonder vrees in het Zuiden durven gaan wonen, indien ik om de een of andere reden verplicht was mijn land te verlaten. Doch vele lieden gaan naar het Zuiden zonder iets van het land te weten. En toch zijn er trekken in het zuidelijke karakter, waarmede de landverhuizers dienen bekend te zijn. Er wonen daar verscheidene typen die gelijken op den schrijver, die mij de volgende broederlijke verklaring deed. Ik had gehoord dat die schrijver in den oorlog met groote hardnekkigheid tegen ons had gestreden, en besloot hem een bezoek te brengen. Toen ik mij aankondigde als een "Yankee-indringer", schudde hij mij hartelijk de hand en zeide: "Ik heb tegen ulieden gevochten totdat ik niet meer kon, maar ik houd toch veel van de lui die ons gegeeseld hebben. Zeg aan uw volk, dat zij hierheen moeten komen. Wij zullen hen als onze beste vrienden welkom heeten."

In een der voornaamste katoenstaten ontmoette ik een energiek, welopgevoed jongmensch, die de volgende ervaring had opgedaan: een planter, die een groote streek onontgonnen land in eigendom bezat, besloot dat om te spitten en geschikt te maken voor schapenfokkerij. Hij maakte den jongman met zijn plan bekend. "Ik zal het geld verschaffen en gij zult het werk doen. Wij zullen een vennootschap aangaan en gij zult een aandeel in de winst krijgen." De jonge man stemde toe en spitte

anderhalf jaar voort, om de nieuwe plantage in orde te maken. Toen zeide de eigenaar dat hij groote verliezen geleden had bij het koopen van schapen en dat hij een katoenplantage van zijn land zou maken. Daar hij echter veel met den jongen man ophad, zou hij hem niet in het geldelijk verlies laten deelen, maar hem daarvoor in de plaats laten werken, om het geld terug te kunnen geven, dat het plantage-entrepôt hem geleend had. Toen ik den jongen man ontmoette, was hij reeds een jaar bezig met het betalen door werk. De planter kreeg een mooie katoenplantage en er werd meer dan twee jaren voor hem gearbeid, terwijl hij alles te zamen niets te betalen had dan het onderhoud van den jongen man, dien hij in zijn dienst had genomen en die nog altijd werkte voor "het toekomstig aandeel in de winst."

De zuidelijken worden door een koortsachtig verlangen beheerscht om geld te maken. Zij hebben dat noodig en de noordelijke landgenooten die het brengen, zijn welkom. Er zijn jonge lieden te over, die werken willen en die de ongunstige gevolgen van de verandering van levenswijze kunnen doorstaan. Doch ik heb vele jonge lieden ontmoet uit het Noorden, die zedelijk niet sterk genoeg zijn uitgerust voor het leven in een streek, "waar de armste een eigen harem kan hebben, zonder dat hij er iets voor behoeft te betalen." De gedurige *lynchings* en buitengerechtelijke veroordeelingen door het volk in het Zuiden, schrikken de noordelijken af om naar deze streken te verhuizen. Ik ben onlangs nog op twee plaatsen geweest, waar toebereidselen gemaakt werden om negers op te hangen, die niet veroordeeld waren. Uit de dagbladen zag ik, dat op eene dezer plaatsen aan dat plan gevolg was gegeven. In de andere stad had de beul zijn werk niet kunnen verrichten, omdat twee scherprechters die hem gewoonlijk bijstonden, afwezig waren. Zij zouden het ons nooit vergeven, zeiden hunne vrienden, als wij dergelijke dingen deden zonder dat zij er bij waren. Evenals altijd zeiden de dagbladen, dat het ophangen geschied was door onbekende personen. Nu durf ik beweren, dat bijna iedereen in de stad wist wie de *lynchers* waren, daar de toebereidselen ten aanschouwen van de geheele

wereld gemaakt werden. Ik houd mij zelfs overtuigd dat de beulen gewoonlijk bekende burgers zijn.

Wij besluiten onze aanhalingen van dezen onpartijdigen en welwillenden opmerker met de kritiek, welke de hoofdredacteur van de *Tribune* zelf gaf van de brieven die in zijn blad verschenen.

"De opmerkingen van onzen correspondent zijn voor het meerendeel juist, en al wat hij zegt is belangrijk als de oprechte meening van een voor indrukken ontvankelijken, onbevooroordeelden geest. Op sommige punten echter moet men op zijn gevolgtrekkingen enkele uitzonderingen maken. 't Is waar dat de negers op de plantages zóó onwetend zijn, dat hun uitoefening van het stemrecht dikwijls belachelijk schijnt; maar ze zijn volstrekt niet dom. De minst ontwikkelde zwarte die een katoenveld omspit, weet dat het in zijn belang is scholen voor zijn kinderen te hebben, loon voor zijn arbeid te kunnen bedingen en onder een geregelde rechtspraak te staan, en hij begrijpt zeer goed dat de stembus een wapen is om die belangen te verdedigen.

Ook verkeert onze correspondent in een dwaling wanneer hij beweert, dat alle gruwelen uit "de bijna mythische periode" onmiddellijk na den oorlog dagteekenen. Die meening heeft hij waarschijnlijk in zijn gesprekken met zuidelijke blanken opgedaan. Als hij de rapporten van het Congres wil lezen, zal hij zien dat eenige van de ergste gruwelen niet zoolang geleden zijn. De vreeselijke moord in het Mississippi-dal had in 1875 plaats, en de bloedbaden van Tensas en Caddas in Louisiana, in October 1877. Hetgeen onze correspondent meedeelt omtrent de algemeene ingenomenheid met het laatst in gebruik gebracht hulpmiddeltje om het stemrecht den negers afhandig te maken, en dat den zweep en de buks heeft vervangen, verdient bijzonder de aandacht. Wat het karakter der blanke republikeinen betreft, is hij onzes inziens, te veel onder den invloed van 't vooroordeel der democraten, die 't er voor houden dat een republikein noodwendig ongeschikt is om met fatsoenlijke menschen om te gaan.

Dit samenvatten van al de zuidelijke republikeinen, om ze allen te zamen te veroordeelen voor de misdaden van enkele teugelooze avonturiers, is een schreeuwende onrechtvaardigheid. Verscheidene van die mannen zijn, door trouw aan hun beginselen, bestaan en eigendom kwijt geraakt en de slachtoffers geweest van een wreed maatschappelijk ostraisme. Er is in het Zuiden bijna geen staat, waar men geen voorbeelden aantreft van heldhaftige en zelfopofferende toewijding aan de republikeinsche zaak, zonder begeerte naar een post of hoop op eenige belooning. 't Valt niet moeielijk oude Unionisten te vinden, die republikeinen zijn, omdat ze zich tegen de scheiding verzetten, en soldaten der noordelijken die zich dadelijk na

den oorlog in het Zuiden hebben gevestigd, en blijven stemmen voor de denkbeelden waarvoor ze streden, omdat ze weten dat ze in hun recht zijn. Het vooroordeel dat zulke mannen eerst belastert en hun dan den omgang met menschen van hun eigen karakter en ontwikkeling belet, uithoofde van de misdaden van enkele fortuinzoekers, is een vlek op de zuidelijke beschaving.

Geen noordelijke reiziger kan een juiste beschouwing over de zaken in het Zuiden krijgen, tenzij hij rekening houdt ten eerste met de algemeene zwijgende overeenkomst tusschen de democraten, om politieke gruwelen als persoonlijke twisten tusschen burgers voor te stellen, of brutaalweg te ontkennen dat ze na den ongeregelden tijd die op den oorlog volgde, zijn bedreven, en ten tweede met de neiging van diezelfde klasse om alle blanke republikeinen als schurken te brandmerken. De minst ongunstige meening die een zuidelijk democraat met een republikeinsch nabuur zal uitspreken, komt ongeveer op het volgende neer: "Wel, ik weet niets van hem af, 't kan een eerlijk man zijn, maar ik wil niets te maken hebben met iemand, die ons onder de negers wil brengen." Wie voor een republikein stemt, stemt voor de negers, en het stemmen voor de negers wordt beschouwd als een afdoend bewijs van zedelijke verdorvenheid."

EEN ROMEINSCH VADER.

Na ernstig te hebben gestudeerd en gewerkt, na statistieke tabellen te hebben geraadpleegd en met economisten gesproken te hebben, gevoelt men wel eens zucht naar verstrooiing, een onbedwingbare behoefte om te lachen en dwaas te zijn.

Die in het Zuiden aan het opmerken en onderzoeken is vindt daartoe gelukkig gelegenheid te over, ten bewijze waarvan ik ervaringen mededeel, opgedaan in een *café chantant* en aan een diner.

Ik schrijf deze regelen op den trein, op de breedte van Charleston, ten noorden van de stad Atlanta in den staat Georgia. Gelijk katoenbalen aan de pers ontsprongen, haal ik weer ruimer adem, want ik ben weer verzekerd; met nieuwe assurantie zet ik mijn tocht voort; ongestraft heb ik mijn roekeloozen tocht door het Zuiden volbracht!

Sinds 15 jaren is mijn leven verzekerd bij een degelijke, deftige, rijke amsterdamsche levensverzekering-maatschappij. Voor een extra premie werd mij veroorloofd den Atlantischen Oceaan over te steken, ik mocht over de rivieren en spoorwegen van Amerika trekken; het was mij niet verboden over amerikaansch gebied de Pool te zoeken; ik mocht naar de Mormonen gaan, in de mijnen van Colorado afdalen, over de vlakten van Nevada reizen en in Californië goud gaan zoeken... maar ik mocht mij niet begeven bezuiden Charleston.

Werd ooit zulk een verleiding geboden aan een nakomeling

van Eva? Een verboden land! een lijn die men niet mag overschrijden! een breedte die vermeden moet worden! Maar geen menschenkind is bestand tegen zulke verlokking. Ik was nog nauwelijks in Amerika of ik begon reeds de wondere aantrekkingskracht te gevoelen van het verboden land. Ik vluchtte naar het Noorden, naar de grenzen van Canada ... het baatte niet; — ik trok naar het Westen, naar Chicago en Omaha... het mocht mij niet helpen; de prairieën schenen mij eng, de Missouri en Ohio leken mij smal; ik moest en ik zou naar het Zuiden, naar de monden van de Mississippi, naar de golf van Mexico.

Het was nacht, het was pikdonker en vale wolken overdekten den hemel, toen ik in den staat Mississippi onverzekerd het verboden land binnenstoomde en zuidwaarts snelde met ijzingwekkenden spoed. Mijn reisgezel snurkte, tot ik dat onheilspellend geluid niet langer verdragen kon; ik boog mij uit de bovenste lade, in den *Pullman Car*, waarin ik onverzekerd nederlag, over tot de onderste lade, waar hij hoorbaar sliep, en vroeg: "Vindt ge niet dat de trein buitengewoon schokt?" "Neen!" knorde hij, met iets dat geen zegenbede was, doch meteen ontstond er een geweldig, afschuwelijk geraas; een oorverdoovend gillen en donderend trompetteren doet zich hooren, ik laat mij achterover in mijne lade nedervallen, en roep: "O hemel, daar heb je het al!"

Het was minder erg dan ik dacht; de locomotief waarschuwde slechts een verdoolde koe, dat ze gevaar liep voor haar onverzekerd leven, maar ik had intusschen den eersten schrik beet. Voor het zenuwstelsel van geblaseerde menschen moet een reis bezuiden Charleston zeer belangwekkend zijn. Wat zal ik eten? Wat zal ik drinken? Laat ik toch voor de nachtlucht bang zijn! Laat mij niet te veel lachen om dien zotten neger! Lieve hemel, ik heb vergeten mijn overschoenen aan te doen! Daar ben ik waarachtig onnadenkend zonder overjas in een open rijtuig gaan zitten. Laat ik toch niet zoo dicht bij die katoenpers gaan, enz. enz. Men heeft bezuiden Charleston aandoeningen zonder einde, levendige gewaarwordingen zonder tal. Het is afschuwelijk, heerlijk, ijzingwekkend bekoorlijk, dus in het verboden land rond te gaan.

Doch ik moet nog even vertellen, bij welke gelegenheid ik bevreesd was dat te veel lachen mijn ongeassureerde lichaam beschadigen zou.

Ik had het namelijk gewaagd om, behoedzaam en voorzichtig, op mijn teenen loopend en angstig links en rechts kijkende, of geen schoorsteen nederviel en geen aardbeving op komen was, een *café-chantant*, een ouderwetsche *tjingel-tjingel* in New-Orleans binnen te gaan. Ik zat vlak aan de deur, om zorgvuldig weg te kunnen snellen indien er iets mocht gebeuren, toen een zware groote neger op het tooneel stapte. Hij droeg een stevigen eikenhouten stoel, welken hij nauwkeurig met lange schroeven vast wrong op den grond; hij probeerde of de stoel wel onbewegelijk stond, haalde een menigte touwen voor den dag, een roskam, een couponschaar, een lang mes en een slijpsteen, en verklaarde nu plechtig dat het halfjaar om was en hij het haar van zijn oudsten jongen moest gaan knippen. De ongelukkige jonge Afrikaan, met het kroezende wollen haar in dikke, braamstruikachtige wanorde, werd onder een beminnelijk voorwendsel binnengelokt, doch kermde om genade toen hij stoel en schaar zag. "Vader, als ge mijn haar niet knipt, zal ik genoeg hout en kool binnendragen voor den geheelen winter, en ik zal nooit meer om licht vragen als ik naar bed ga!"

"Kom hier!.... het is tijd!".... De knaap werd gegrepen en vastgebonden, een zachte prop in zijn mond gewrongen, en met een roskam en ijzeren kam werd eenige orde in het kroezende haar gebracht. Een mand werd onder het hoofd geplaatst "uit zuinigheid", om al de knoopen, potlooden, griften, spijkers, spelden en kiezelsteenen op te vangen, die langzamerhand in het wollen net verzameld zijn. "Het is gevaarlijk zich bij deze taak te overhaasten!" zegt de gestrenge vader, terwijl hij aan het trekken en duwen is, "want door te snel te werk te gaan zou ik den schroevedraaier of kurketrekker, die sinds een paar maanden vermist worden, over het hoofd kunnen zien. Als ik ze vind is het nutteloos den prop uit mijn zoons mond te nemen en hem te vragen hoe ze daar komen. Hij zou het niet weten. Jongens steken hun hoofd in zooveel kasten, vuilnis-

bakken, schuren, zolders, vaten en emmers dat ze het zelf niet kunnen weten. Eindelijk ga ik aan het knippen en binnen een half uur ben ik gereed. Ik hak en snijd er op los van voren, van achteren, van boven en aan alle zijden, en mijn eenige zorg is de ooren te sparen. Als ik klaar ben heb ik nog een tien minuten noodig om van hem alle zijden aan te kijken en mij zelf te overtuigen dat het mijn zoon is, en niet die van een der buren, en dat het waarachtig dezelfde negerjongen is met wien ik begon. Zijn nek is zooveel langer geworden, zijn ooren zijn zoo gegroeid, en de geheele vorm van zijn hoofd is zoo veranderd! Wanneer ik zeker ben dat hij het is en niet iemand anders, neem ik de prop uit zijn mond, bind de touwen los en open de deur.... en als een gejaagde rot is hij dan de kamer uit.

"Ik ben een goedig soort van een vader, maar als ik mijn zoons haar moet knippen, ben ik een oude Romein!"

Wel, dit was zoo ontzaglijk grappig gesproken en geacteerd, dat ik onbedaarlijk lachte... tot mij plotseling de titel in gedachten kwam van "De kleine spotvogel of houd op! ik zal mij ziek lachen!" De loodzware gedachte plompte nu weer op mijn hart, dat ik bezuiden Charleston in een *café-chantant* zat, en ik vertrok onmiddellijk met bedaarden en zorgvuldigen spoed, om te gaan pakken en den volgenden morgen vroeg noordwaarts te snellen, daar deze voortdurende bezorgdheid voor mij zelf mij al te zenuwachtig maakte en mij deed mompelen: "*life is not worth living!*"

Die voortreffelijke, voorzichtige levensverzekeringmaatschappij in Amsterdam, weet niet half aan welke martelingen zij iemand in het verboden land onderwerpt. Men gevoelt zich zoo onverzekerd en onbeschermd! Naar het noorden dus! Een echte hollandsche maatschappij gelooft in het noorden, en heeft het noorden lief. Zoodra ik terug ben in Nederland, weet ik bij welke directeuren ik ga aankloppen voor bijdragen (jaarlijksche) ten behoeve van de vaart naar het Noorden. Ze zijn mij dit verschuldigd na al de angsten, waartoe hun vrees voor het Zuiden mij veroordeeld heeft!

Gelukkig had ik, toen ik weer verzekerd verder reisde, nog

vaak gelegenheid om hartelijk te lachen, wat ieder gebeuren moet die amerikaansche humor waardeert.

Wij Hollanders waardeeren over het algemeen zekere geestige, leuke opmerkingen, die men gewoon is droog-komiek te noemen, omdat men ze droog weg, als iets dat vanzelf spreekt, en met onvertrokken gelaat vertelt. Amerikaansche humor is eveneens droog-komiek. Doch ze is buitensporiger, dwazer, overdrevener dan het soort dat hier inheemsch is. De wildekattenlevendigheid van vele avonturiers uit het Westen vermengt zich op merkwaardige wijze met den ouden purituischen zuurdeesem. Zekere oneerbiedigheid in de behandeling van gewijde onderwerpen is hiervan het gevolg. Echt amerikaansch is b. v. het antwoord van Bennet, den directeur van de *New-York Herald*, die beslag had gelegd op den telegraafdraad van Niagara naar New-York, toen de prins van Wales den machtigen waterval bezocht, over welken Blondin zijn luchtreis maken zou. Hij wilde alleen in staat zijn om het bericht van wat geschiedde aan zijn courant te zenden, en begon met tegen den tijd, dat de prins zou aankomen een telegram van een paar duizend woorden te zenden, dat vooruit was klaar gemaakt. Doch de prins was op den spoorweg opgehouden, en een paar verslaggevers stonden te hunkeren om de plaats van den secretaris van den heer Bennet aan het loketje in te nemen. Toen Bennet kwam kijken hoe het seinen ging, en zijn secretaris hem toefluisterde: "ik heb bijna geen copie meer!" antwoordde hij, een bijbel uit den zak halende: "Sein het boek Job!" En eer de telegrafisten aan het einde hiervan waren, kwamen de verslaggevers met copie en had de *Herald* alleen het bericht van wat geschied was.

Een van de Amerikanen wiens humor mij steeds onvergetelijk zal zijn, was Artemus Ward. De arme man is nu al lang dood, maar een jaar of wat geleden hoorde ik hem eens in Dublin en eens in Londen, en nooit zal ik het onbedaarlijk lachen van die avonden vergeten. In Ierland begreep iedereen de droog komieke opmerkingen, waarin hij zijn bezoek aan de Mormonen mededeelde, doch in Londen was het publiek in tweeën gedeeld. Terwijl de eene helft niet stil kon blijven zit-

ten van het lachen en het uitgilde, waren er een groot aantal deftige, aanzienlijke Engelschen, die den spreker en ons met de grootste verwondering aanstaarden. Ze begregen deze soort van geestigheid volstrekt niet, ofschoon ze toch veel fijner en treffender was dan die van schier elke engelsche klucht.

Een Engelschman begrijpt in Amerika op den trein en in de hotels dus ook, menigmaal de opmerkingen niet van dezen of genen beenigen, hoekigen Yankee, welke ieder doen lachen, waarvan het natuurlijk gevolg is, dat hij weldra vriendschappelijk een weinig in het ootje genomen wordt.

Onder de tegenwoordige humoristen, die van een spreekstoel duizende menschen op de vroolijkste, aardigste wijze kunnen bezig houden, behoort Mark Twain, "den Koning der Humoristen" gelijk men hem noemt, wiens werken "*the Innocents at home*" en "*the Innocents abroad*" vele malen herdrukt zijn, en die een mooi inkomen verdient door zijn voordrachten.

Zijn ware naam is S. L. Clemens. Hij begon het leven als Mississippi-loods, en ieder die deze machtige, wispelturige rivier wil leeren begrijpen, behoort het boek te lezen waarin Mark Twain zijn ervaring op den telkens van bedding veranderenden stroom mededeelt. Het is een aardig verhaal waaruit men veel leert. De heer Clemens woont in Hartford, in een mooi artistiek huis, met een ouderwetschen gevel, in een vermakelijke mengeling van stijlen opgetrokken. Een Oost-Indische portico noodigt tot luieren op een gemakkelijken stoel uit, wanneer men rustig de grieksche teekeningen in mozaiek kan bewonderen welke in de hoogroode muur zijn aangebracht.

"Mark Twain" woont daar met zijn vrouw, twee jonge dochtertjes en een kleineren knaap. Een zijner vrienden zegt van hem: "hij heeft vriendschap in zijn oog en innige hartelijkheid in zijn handdruk", en die een echt gezellig, aantrekkelijk, vroolijk amerikaansch te huis wil zien, moet eene introductie pogen te verkrijgen aan den heer Clemens. Zijn redevoeringen zijn werkelijk onvergelijkelijk. Zij hebben bij hun dwaasheid en overdrevenheid een diepte van gevoel, een ernst en een pathos, welke zeer treffend zijn.

Als proeve van een echt amerikaansche *speech* moge de vol-

gende toast strekken, welke Mark Twain aan een openbaar diner hield. Men had hem geplaagd om toch te spreken — doch hij had er niet veel trek in... toen werd hem eensklaps het woord gegeven, en hij moest wel iets zeggen, zoo hij niet onvriendelijk wilde zijn.

Hij stond op... keek de zaal eens rond en zeide:

Dames en Mijnheeren. Ik ben letterlijk buiten me zelf van verwondering over de manier waarop de geschiedenis zich zelve nu en dan herhaalt. Hier sta ik aan dezen welvoorzienen disch, volkomen en precies in dezelfde omstandigheden waarin ik mij jaren geleden bevond. Ja, het is nu tot een haar, tot een tittel, tot een jota precies en precies hetzelfde als toen. Er is geen verschil! Het is de meest verwonderlijke en buitengewone overeenstemming tusschen twee gebeurtenissen die ik ooit heb beleefd; het is mij een samenloop van omstandigheden die...... Maar wacht!...... ik zal u eerst eens vertellen wat mij toen gebeurde, dan zult gij het zelf inzien.

Jaren geleden kom ik 's avonds in een trein te Salamanca in den staat New-York; ik moest daar van wagen veranderen en poogde een plaats te krijgen in een *sleeping-car*, want ik had den geheelen nacht te reizen. Er stond een groote dringende menigte voor het loketje, en al die heeren en dames en kinderen zwermden in den langen trein van *Pullman cars*, dien ze vol pakten, en intusschen stond ik op mijn biljetje te wachten in een vagevuur van gedrang en geduw, van verwarring en tandengeknars, van zachte, teedere vloeken, en godslastering met bedekte stem en gemompelde profaniteit. Ik vroeg den jongen man aan het loketje: "Zeg, vriend, kan ik een bed in den trein naar New-York krijgen?" "Neen!" beet hij mij toe met een grom, die mij deed wegkrimpen als leer dat je bij het vuur zet. Ik ging weg, diep gevoelig over de weinig eerbiedige behandeling; mijn waardigheid als auteur, als populair schrijver was gekwetst. "Hij moest eens weten tot wien hij zoo gesproken had," mompelde ik, en met een vriendelijken glimlach keerde ik mij plotseling tot een anderen beambte, hem smeekende voor mij een hoekje in een der slaapwagens op te sporen. "Neen!" snauwde ook hij mij toe. "'t Is onmogelijk, elke hoek is vol. Plaag me nu maar niet langer. Ik heb nog wel wat anders te doen!" en hij keerde mij den rug toe. Nu was mijn waardigheid in den meest ontzettenden toestand ter wereld gebracht. Ik was zoo toornig dat ik..... dat ik..... mij tot mijn reisgezel keerde en gestreng opmerkte: "Indien deze lieden eens wisten wie ik was..... dat ik de bekende auteur..... dat ik..... doch mijn vriend antwoordde: "Houd je mond toch, je lijkt wel heelemaal gek, kerel! spreek toch zulken onzin niet! Geloof je bij geval dat, al hadden ze ook eens het capitori van een van je boeken gezien, ze je hoogheid dan een ledige plaats zouden aanbieden in een eivollen trein?"

Deze opmerking wekte mij niet op, ze bedroefde mij, doch juist op dat oogenblik zag ik dat de neger-bediende, die de bedden opmaakte, zijn intelligent, zijn levendig oog op mij gevestigd had. Ik zag zijn donker gelaat lichten; er teekende zich een glimlach om zijn volle lippen..... zijn mond opende zich tot een breede doch gedistingeerde grijns en ijlings liep hij naar den hoofdconducteur toe, die een wagen of drie verder was. Ik zag hem van verre met zijn duim over zijn schouder naar mij wijzen.... en daar kwam de conducteur rechtstreeks op mij af, siepelende en glansende van zoetsappige, oliegladde beleefdheid. "Kan ik u van dienst zijn?" vroeg hij, als een oud-militair aanslaande, terwijl hij de oogen half dichtkneep tot een beleefden, niet familiaren lach. "Kan ik u en dezen heer, die in uw gevolg reist, een paar bedden aanbieden?"

"Ja," antwoordde ik, "dan verplicht ge mij bijzonder, ik ben met alles tevreden!"

"O, al te veel eer! u is wel goed. Zoudt ge u van nacht willen behelpen met de groote familie-staatsie-slaapkamer van de directie, met twee bedden en twee armstoelen? we hebben niets anders over. Hier Tom, pak deze valiezen en reisdekens aan, en leg ze in No. 1."

Hij boog, raakte zijn hoed aan, ik den mijnen en de neger Tom wees mij grijnzende, lachende, achteruitloopende en buigende den weg. Tom maakte het ons zoo gemakkelijk en gezellig mogelijk en vroeg met nieuwe glimlachen, en rollende oogen: "Nu, is er nog iets wat ik voor u doen kan, Sah?[1] Het kan mij niet schelen wat, Sah? Niets is mij te veel moeite, Sah?"

"Wel, breng mij om negen uur een glas grog van whiskey, maar goed heet, hoor! Gij weet zeker wel hoe het behoort, niet waar?

"Ja Sah! Zeker Sah! Is er nog iets Sah?"

"Ja, die lamp hangt mij te hoog. Breng mij een lantaarn met een kaars voor het hoofdeind van mijn bed, dan kan ik gemakkelijk lezen?"

"Dadelijk, Sah. Daaraan heeft u gelijk, Sah! ge hebt maar te spreken, Sah; ik zal er zoo'n lange kaars in doen, Sah, dat ge den geheelen nacht kunt lezen, Sah! En kan ik nu niets anders voor u doen, Sah? Zeg het maar gerust, Sah!"

Hij ging weg.

Ik stond op: keek naar boven, zag eens rond, stak mijn duimen in de armsgaten van mijn vest, glimlachte vriendelijk en niet trotsch, en vroeg mijn reisgezel op toegevenden toon en niet zonder eenige gemoedelijkheid:

"Nu, wat zegt ge er van?"

Mijn reisgezel was niet in een stemming om te praten en zweeg.

Ik zette mij neer in den makkelijken armstoel, sloeg het eene been over het andere, en keek opgeruimd en welgemoed rond.

---

1 "Sah" spreekt de neger het woord "Sir" uit, dat hij telkens herhaalt.

Daar gaat de deur eensklaps weer open en het glimlachende zwarte gelaat met de witte tanden verschijnt op nieuw, zeggende: "God zegen je, Sah; ik kende u dadelijk, Sah! ik zeide het onmiddellijk aan den conducteur, Sah! Uw gelaat vergeet men niet spoedig, Sah!"

"Is dat zoo, mijn vriend?" antwoordde ik met veel welwillendheid: en ik gaf hem een vierdubbele fooi, "wie ben ik dan?"

"Generaal Sherman, Sah! die de slavenhouders klopte, Sah!" en hij verdween.

Mijn reisgezel vond nu dadelijk zijn tong weer en zeide met een stem zoo zuur als azijn: "Nu, wat zegt ge er van, beroemd schrijver?"

En nu kom ik aan de verwonderlijke, ongeëvenaarde overeenstemming tusschen toen en nu, waarvan ik sprak. Ik was sprakeloos..... ik wist niet wat ik zeggen zou...., en dat weet ik nu evenmin. Ziet gij het? Ja? Je gezondheid, dames en heeren!

LANGS DE GOLF VAN MEXICO.

Toen ik u mijn gewaarwordingen in het "verboden land" beschreef, was ik een dag en nacht onderweg, en nu, terwijl ik vier-en-twintig uur langer, zonder te rusten, heb doorgespoord, wil ik pogen iets mede te deelen van de eerste dagreis.

Over den Mobile en Texas-spoorweg, die door de staten Louisiana, Mississippi en Alabama langs de golf loopt, verliet ik New-Orleans 's morgens vroeg. De schoone "koningin van het Zuiden" werd beschenen door de eerste zonnestralen, toen we uit een loods aan de Mississippi, welke als station dienst doet, in den wagen stapten, waar gebedenboeken en bijbels in ijzeren mandjes aan den wand, ons er aan herinnerden dat wij over een zuidelijken spoorweg gingen reizen en dat het leven onzeker is. Er waren geen salonwagens of slaapwagens in den trein en in den algemeenen wagen moesten wij, die drie à vier dagen en nachten te sporen hadden, ons het dus maar zoo gemakkelijk mogelijk maken. Ik vermeesterde een plaats aan een raam, aan de zijde van de golf, en keek uit, tot ik plotseling werd opgeschrikt doordien iemand aan mijn hoed morrelde. Het was een beleefde conducteur, die een oranje-papiertje in den rand van mijn hoed stak, om altijd te kunnen zien dat hij mijn biljet reeds had gemerkt en mij niet meer behoefde te plagen. "*Just a little memorandum-cheque not to annoy you any more!*" zeide hij, en ik maakte van deze beleefde daad onmiddellijk

aanteekening in mijn zakboek. Hij spelde het oranje-biljetje bij vrouwen op den mantel en stak het den mannen op den hoed en ik vond deze practische handelwijze de aandacht waardig van al te ijverige spoorwegdirecties in andere landen, die soms meer dan eens in de 24 uren een reiziger dwingen in alle zakken te zoeken naar zijn biljet, om te bewijzen dat hij in de laatste vier minuten niet gefraudeerd heeft en niet onopgemerkt door een openstaand raam het rijtuig is binnengeslopen.

Het was een allermerkwaardigste tocht, dien ik als een echte oranjeklant, met de geliefde kleur prijkend op mijn hoed, langs de donkerblauwe wateren van de heerlijke golf maakte.

Eén schilderachtiger, romantischer, ja avontuurlijker reis is per spoorweg niet denkbaar. De trein gaat zeer langzaam, want de toestand der staven van het enkel spoor is zoodanig, dat ik volstrekt niet begrijp wat de locomotief verkiezen deed om er op te blijven en er niet liever langs te gaan. Op en neer gaan de rails met kronkels en bochels; hier zijn ze glad en zonder richel en effen als moesten ze voor sullebaantje dienen; dan gaan ze plotseling weer een katterug nabootsen. Ik vroeg den beleefden conducteur of ik op het kleine balkon achter op den wagen mocht staan, om het uitzicht op de golf van Mexico en op de wonderschoone tropische natuur te genieten. Hij zeide: "gaarne!" doch voegde er lachend aan toe: "ge weet zeker dat amerikaansche levensverzekeringmaatschappijen in haar polis bedingen, dat ze niet aansprakelijk zijn voor ongelukken veroorzaakt aan reizigers, doordien ze op het achterste balkon van in beweging zijnde spoorwegwagens staan."

Ik fluisterde voorzichtig den verbaasden conducteur toe, dat ik tot morgenochtend vijf minuten voor elven, wanneer we den 33sten graad Noorderbreedte zouden kruisen, een onafhankelijk en onverzekerd man was, en dat ik juist uit voorzichtigheid op het bordes ging staan. Zoo we ontspoorden, kon ik van den trein als achter van een tramwagen afspringen, en uren lang stond en zat ik op dat heerlijke lage balkonnetje, mij telkens aan het remtoestel vasthoudende, wanneer de trein al te zinbegoochelend een stoomboot in een storm nabootste.

Achteropstaande krijgt men een belangrijke les in de per-

spectief. De twee bruine *rails* verlengen zich als trok men aan twee eindelooze elastieke banden; ze worden telkens meer wijdbeensch tot onder de wielen zelve van den wagen en gelijken op een geopenden passer; terwijl de knop van den passer zich in het verschiet verliest. Links en rechts van dezen weg heeft men de heerlijkste kijkjes op het meer Pontchartrain (links) en de zee (rechts). Soms gaat men over lange, bevallige, zwiepende houten bruggen, door wier reten en spleten ik in de diepte het blauwe water zie; men zweeft dan over het water en aanschouwt de witte zeilen van tallooze brikken, schoeners en van andere kustvaartuigen en visscherssloepen die voor een zuidenwind door de Golf koersen.

Van New-Orleans leidt door het meer Pontchartrain de kortste weg naar zee voor niet al te groote stoombooten, en vele met katoen beladen zag ik zeewaarts stevenen. We gingen langs moerassen met *palmettoes* en tal van planten dichtbegroeid; overal verrezen cypressen, omhangen en omfloersd met het fladderende, ellen en ellen lange, spichtige Spaansche mos, dat iets grotesks tooverachtigs en droomerigs aan die wildernissen van verwarde struiken en staande en gevallen boomen geeft. Dichte, donkere dennebosschen volgden nu, dan kwamen velden vol verbrijzeld suikerriet en uitgebreide katoenvelden, die er ongekamd en verwaarloosd uitzagen, en waarop overal de ongeplukte katoen nat en doorweekt van buigende planten flodderde.

Links van den spoorweg (naar achteren gezien rechts) volgden *savannahs* en moerassen, bosschen, velden en wildernissen op elkander; hier en daar een zwart berookt gehucht van bouwvallige houten huizen, die op hooge blokken als op stelten stonden, om de negers, die ze bewonen, tegen overstroomingen te waarborgen. Oude negerinnen zaten met een korte pijp tusschen de tanden van den grijnzenden mond, den trein aan te staren; de negers hielden op met houthakken en stieten een soort van wilden kreet uit, die reusachtige roofvogels met een vervaarlijk vleugelgeklap deed opvliegen .... en rechts zagen we telkens en telkens weer de liefelijke blauwe golf van Mexico, met al de witte zeilen, die in de zon glinsterden, en hoorde

ik het murmelen en zingen van haar kabbelende golven tegen het kiezelzand aan den oever.

Wat mij het meeste trof, waren echter de breede rivieren over welke wij trokken, toen we Mobile voorbij waren en de Golf vaarwel hadden gezegd. De spoorweg overbrugt de Tombigbee en de Alabama, en, terwijl een beletsel op den weg verwijderd werd, stond de trein een twintig minuten stil, juist halverwege de brug boven de Alabama, mij dus een onwaardeerbaar genot schenkend.

Ik was in een spoorwagen, die op een brug stil stond en had dus eenige reden om te gelooven, dat deze wildernis, dit reusachtige woud vroeger door menschenvoeten betreden was, maar anders moest alles bij mij de overtuiging wekken, dat ik hoog in de lucht zweefde boven een betooverd woud en een nog niet ontdekte tropische rivier. Er was geen oever te zien, de boomen volgden in dichte rijen tot in het water, de zwiepende takken doopten hun uiteinden in den snellen stroom, wier oppervlakte zich als donker spiegelglas welfde en het woud weerkaatste. Zoo ver ik rechts en links zien kon, strekte dat woud zich aan weerszijden van den breeden, machtigen stroom uit; de helft der boomen en planten waren mij onbekend of schenen mij vreemd, al herkende ik ook de glanzende bladeren van magnolia's en altijd groene eiken, de spookachtige cypressen en dolkbladerige palmettoes.

Louisiana en de meeste Zuidelijke staten hebben nog groote bosschen, onaangeraakt door den bijl van den slooper. De tijd is nu gekomen dat de verwoesting der dennebosschen van Michigan en Wisconsin een gouden gelegenheid opent voor de eigenaars der wouden op de berghellingen en zandvlakten van het Zuiden. West Virginia, Oost Kentucky en Oost Tenessee hebben een overvloed van eiken, essen, kastanjes en notenboomen. Hard timmerhout wordt ook in Noord Georgia, Alabama en Westelijk Arkansas gevonden, terwijl de dennebosschen van het Zuiden uitgestrekter zijn dan die van het Noord Westen. Beginnende bij de vlakte in Virginia, welke den weinig aantrekkelijken naam draagt van *Dismal Swamp*, strekt de pijnboomen-gordel zich langs de kust van den Atlan-

tischen Oceaan en de Golf tot Galveston in Texas uit. De diepte dier bosschen wordt op merkwaardige wijze berekend. Ze strekken zich over het algemeen even ver van de kust uit als het vloedwater van de zee door de rivieren het land indringt.

De belangrijkste nog niet ontgonnen timmerhout-streek (*lumber region* zeggen de Amerikanen) in het Zuiden strekt zich uit van den Atlantischen Oceaan, dwars door Zuid Georgia en Alabama, over de landengte welke deze staten van Florida scheidt, tot de groote rivieren die in de baai van Mobile vloeien.

Het was een dezer weergalooze stroomen, welke ik in vogelvlucht als het ware, van omhoog overzag. "Kunt ge niet begrijpen", zeide een houtkooper uit Boston, die naast mij op het balkon den breeden woud-stroom aanschouwde, waarin de reusachtige boomen zich weerspiegelden, "kunt ge niet begrijpen dat deze bosschen den pionier, die met de bijl voorwaarts trekt, onuitputtelijk en onmetelijk schijnen. Toch zullen deze reusachtige wouden dra den weg opgaan van die van Maine."

Het is te hopen dat het voorbeeld van het Noorden het Zuiden bate, en dat de verschillende staten voor verwoestend kappen zullen waken, vooral op de zandvlakten aan de zee, waar, eens vernield, geen bosch meer groeien wil. Het Zuiden gaat zulk een schoone toekomst te gemoet, indien de emigratie oordeelkundig geleid, en des houthakkers almacht beperkt wordt.

Toch is het een heerlijk, opwekkend gezicht overal in het Zuiden den houthakker aan het werk te zien, teelgrond bevrijdend van boomen, en huizen van twee verdiepingen in de wildernis bouwende.

Verderop leidde onze weg langs de Golf ons door donkere bosschen van dikke denneboomen, en zagen we hoe hier en daar breedgeschouderde, lang gebaarde mannen, in rood flanellen hemd en donkere broek met hooge waterlaarzen gekleed, boomen velden en hutten van witte kruiselings gelegde balken bouwden. Ze vestigden zich daar als terpentijnboeren, en men zag mijlen ver de witte openingen in de boombast, waaruit de boomen getapt worden. Ik wierp twee dagbladen van mijn balkon aan de pioniers toe; een luid hoerah! was mijn dank, de bijlen werden

weggeworpen en het laatste wat ik van hen zag was een schilderachtige groep, die zich geschaard had om een zwaren reus, met kroezig rood haar, die boven op een hoop omgehouwen boomen gezeten, zijn pijp uit den mond nam en begon voor te lezen.

Dus nam ik afscheid van het "verboden land", van de tropische natuur, het heerlijk klimaat, de breede rivieren en machtige wouden van het Amerika bezuiden Charleston, en ik eindigde dien tocht, als een journalist die zijn vak lief heeft betaamt, dagbladen strooiende, nieuws en kennis verspreidende onder de mannen van de daad, onder de werkers die met bijl, houweel en spade gewapend, voor de oogsten der toekomst zorgen, en voor de machtige zuidelijke rijken van over een eeuw den rug buigen en de gespierde armen omhoog heffen.

AMERIKA'S ITALIË.

Wanneer men dagen en nachten achtereen in een spoortrein over de vlakte snelt, zonder over bergen te trekken of in lange tunnels door bergen te boren, beseft men het ontzaglijk verschil in vorm tusschen Oude en Nieuwe wereld. Europa bestaat uit een reuzen-handvol schiereilanden, in zee geworpen om een centraal gebergte. Scherpe, steile grenzen scheiden de verschillende stroomdalen van elkander, elk waarvan het middelpunt is of was van een afzonderlijke staatkundige of godsdienstige organisatie.

Noord-Amerika daarentegen is een land, dat van Rotsgebergte tot Atlantischen oceaan zeer gelijkvormig is. Zoo het eens in tal van rijken verdeeld wordt, zullen ze moeite hebben natuurlijke grenzen te ontdekken. In het geheele werelddeel zijn slechts drie of vier wel te onderscheiden geographische afdeelingen, wier afscheidingen veel minder scherp aangeduid zijn dan die der kleine europeesche stroomdalen.

In Noord-Amerika vindt men dus nergens het groote onderscheid van klimaat, dat de reiziger, die de Alpen overtrekt, ondervindt, en de orkanen van Amerika zijn reusachtig als het land en de rivieren, omdat ze honderden mijlen kunnen voortschieten zonder door een berg gestuit te worden.

Ook in Amerika hebben de groote rivierdalen aanvankelijk de meeste bevolking getrokken en de helft der burgers van de Vereenigde Staten woont in het Missisippi-dal. Niettegen-

staande de schaarschheid van bergreeksen ligt de groote meerderheid van het bouwland der republiek toch op een hoogte boven de zee, van 500 tot 1500 voet. Bijna al de groote steden, met twee vijfden der bevolking, liggen lager dan 500 voet. Een vijfde der bevolking leeft beneden de 100 voet, d. i. aan de kust en in de moerasstreken van het Zuiden, en drie vijfden wonen tusschen 500 en 1500 voet boven de zee.

In de vlakte beneden 500 voet wijden de bewoners zich voornamelijk aan den bouw en de bewerking van katoen, rijst en suiker, doch de woeste streek tusschen 500 en 1500 voet bevat het overgroote deel der prairie en der graan voortbrengende staten van het Noord-Westen. Zoodra de landbouwers hooger stijgen dan 3000 voet (hetgeen ze doen op de helling der westelijke vlakte) vinden ze besproeiing onontbeerlijk. De mijnwerkers-bevolking van Colorado leeft van 5000 tot 6000 voet boven de zee.

De eenige bergstreek welke ik van nabij gezien heb, is het zoogenaamde *Piedmont-country*, dat men van Oosten naar Westen doortrekt wanneer men van Richmond langs den Chesapeake en Ohio spoorweg, over het Blue Ridge gebergte en de Allighanies naar Huntington aan de Ohio-rivier spoort, en dat men van Zuiden naar Noorden doorgaat, van Atlanta naar Richmond over de *Piedmont Air-Line* reizende. Niets wat ik in Amerika gezien heb trok mij zoo aan als deze streek, welke door klimaat, ligging en voortbrengselen het Frankrijk en Italië van de Vereenigde Staten is.

Van Atlanta in Noord Georgia, door Noord Carolina tot het liefelijke Charlottesville in Virginia — van waar men in het N.W. in het verschiet de luchtlijn van de Blueridge bergen ziet — strekt zich dit Italië der Unie uit, dat een der rijkste deelen van de Unie moet worden. Die de bergen van Virginia en Noord-Carolina bezoekt, zal verrast en verrukt worden door de schoonheid van al wat hij ziet, door de grootschheid der schilderachtige bergen en de frissche liefelijkheid der stroomen, terwijl de lucht opwekkend en gezond is. Het is een heerlijk land, onvergelijkelijk rijk in minerale schatten, dat goeden grond, overvloedige waterkracht en uitgebreide wouden den landbouwer en nijvere aanbiedt.

De streek welke ik bedoel is zoo groot als tweemaal Engeland en Schotland. Ik heb haar van het Zuiden tot het Noorden doorgetrokken, en bleef steeds 650 voet boven de oppervlakte van de zee, terwijl in enkele deelen de heuvels tot 6700 voet stijgen.

Zoo men een kaart van de Staten voor zich neemt, beginne men aan de Ohio-rivier, ga dan langs de westelijke grens van het rijke "*blue grass*" gewest van Kentucky door Tenessee naar Noord Alabama, vervolgens oostwaarts ten zuiden van Atlanta om en dan noordelijk langs de oostelijke grens van het Piedmont-district naar de Potomac, van waar men westwaarts weder naar het uitgangspunt terugkeert.

Dit district overtreft in rijkdom van steenkool- en ijzermijnen Groot-Brittannië en Frankrijk gezamenlijk, en de verscheidenheid van landbouwvoortbrengselen, welke men er telen kan, is buitengewoon groot.

Vele gedeelten van het schoone, hooge Piedmond district en enkele deelen van het Cumberland-plateau zijn geschikt voor fabrieken, zoover als klimaat, brandstoffen en waterkracht betreft, terwijl in het eigenlijke katoenland wegens de hitte aanhoudend werk binnen's huis groote bezwaren heeft.

Dit gezonde *upland country*, dit hoogland in het Zuid-Oosten der republiek, bevat groote uitgestrektheden vruchtbaar boschland, dat bij de honderd duizend *acres* (0,4 bunder) gekocht kan worden voor een halven dollar of *f* 1,25 de *acre*.

Terwijl Italië 27 millioen zielen telt, zijn er nog geen twee millioen inwoners in dit warme gedeelte van de Republiek, dat tegelijk katoen en wol opbrengt.

De schapen worden gevoed met de pit van het katoenzaad en met het gras dat op de katoen volgt. Er zijn werktuigen uitgevonden die, door hand, muildier of stoom in beweging gebracht, het katoenzaad van het omhulsel bevrijden, dat voedzamer is voor het vee dan hooi. De olie wordt er uitgeperst en naar de markt verzonden en het overgebleven meel aan de schapen voorgezet. Bovendien worden de stengels en bladen van de katoenplant, die vroeger als nutteloos werden weggeworpen, door de nieuwe inmaak-methode tot goede veevoeding verheven.

Dit ingemaakte groene veevoeder heet *ensilage*, en in het Zuiden vertelde men er mij wonderen van.

"Wat petroleum in vergelijking met walvischtraan is, kan men *ensilage* noemen in vergelijking met hooi." De man die dit zeide, is de beroemde geleerde en economist Edward Atkinson van Boston, wiens meeningen en uitspraken ik reeds vaak heb aangehaald, omdat hij een oorspronkelijk denker is en de hulpbronnen van Amerika door en door kent.

"Ik heb op eene boerderij een nieuwe kracht aan het werk gezien, welke het Zuiden kan verjongen en voorspoed kan brengen op de nu verlaten boerderijen van Nieuw-Engeland", verklaarde hij. "Die nieuwe kracht heet *ensilage.* Ik geloof dat het moeielijk gaat, de voorstelling te overdrijven van wat deze nieuwe kracht doen kan tot herstel van uitgeputte gronden en tot ontwikkeling der productie op nog niet ontgonnen landen. Het Zuiden heeft dezelfde behoefte aan goed en goedkoop veevoeder als het Noorden. In den langen, heeten, drogen zomer, welke de katoen doet rijpen, heeft het Zuiden sappig, rijkelijk voedsel noodig voor vee en paarden. Hetzelfde is onontbeerlijk voor het Noordoosten, gedurende den langen winter als de weiden dor en bevroren zijn. Welnu, in deze behoefte wordt voorzien door *ensilage.* Het is de heer Mills die deze nieuwe kracht ontdekt heeft, die het nieuwe wonder volmaakt heeft. Hij volgt een andere theorie dan de fransche geleerden, die de oplossing beproefd hebben van de vraag, hoe gedurende het geheele jaar voedzaam, sappig groen voedsel voor het vee te verkrijgen."

Maar wat is *ensilage?*

De duitsche boeren in de Vereenigde Staten noemen het "*cow-kraut*". Het is ingemaakt groen veevoer. Allerlei soorten van groen voer, klaver, gras, jonge turksche tarwe enz. enz. worden tot een lengte van ongeveer een *inch*, d. i. van 25 millimeters, gehakt, en dan bewaard en geperst in waterdichte kuilen, welke later ook luchtdicht gemaakt worden. Dit voedsel wordt gretig gegeten door paarden, koeien, schapen en varkens, en het vee komt er door in den besten toestand, in "*the highest condition*" zeggen de Engelschen.

De koeien geven veel meer melk, als ze gevoed worden met ingemaakt groen, dan wanneer ze hooi krijgen, en als het eenigszins gegist is, schijnt het de hoedanigheid der melk nog beter te maken dan wanneer het voedsel zoo frisch van het veld aan het vee wordt voorgezet.

Tusschen de 20 en 40 millioen schapen kunnen dus gevoed worden met bestanddeelen, die enkele jaren geleden nog weggeworpen werden, en ondernemende planters met eenig kapitaal zullen dus dezelfde velden evenveel katoen als wol kunnen laten opbrengen.

Volgens de mededeelingen mij gedaan en volgens de tabellen van den thermometerstand, is de gemiddelde zomerwarmte in dit *upland* lager dan in Philadelphia. In Spanje is het veel warmer, zoodat voor Italianen, Spanjaarden en Franschen uit het Zuiden, dit gedeelte van de Vereenigde Staten vooral wenschelijk schijnt te zijn. De warme Zuidwestenwinden worden door de bergen gekeerd; het land is vol stroomen en rivieren die, daar ze van met bosschen begroeide bergen nederdalen, den geheelen zomer vol water zijn. Het is het land van de katoen, van den perzik en den wijngaard, en voor fijnharige schapen schijnt er geen beter oord te zijn.

Op de tentoonstelling welke in 1881 te Atlanta gehouden werd, hebben tienduizende Amerikanen kennis gemaakt met dit schoone land, dat den meesten hunner een *terra incognita* was. Wij hebben van vele Amerikanen uit het Noorden gehoord hoe de rijke voortbrengselen van het land, dat Atlanta tot markt heeft, hen verwonderd heeft.

Wij vestigen op dit Italië der Unie de aandacht van allen, die belang hebben bij Amerika's bloei, en voor Europa's overbevolking nog andere werkzaamheden zoeken dan arbeid op de graanvelden van het Westen.

Van de ontzaglijke uitgebreidheid der prairieën van het Westen, die voor de graancultuur zijn aangewezen, heb ik zulk een overweldigenden indruk ontvangen, dat vaak bij mij de gedachte gerezen is, of er niet over een jaar of tien graan in zulk een overvloed zou kunnen worden voortgebracht, dat de lage prijzen den landbouwer, die enkel van den graanoogst

bestaan moet, zouden drukken. Daarom kan het in elk geval belang hebben na te gaan, welke vooruitzichten de goedkoope grond in het gezonde hooge deel van het Zuid-Oosten, waar alles geteeld kan worden, aanbiedt. Ik verzwijg niet, dat de indruk, welken ik ontving hoogst gunstig was, maar ik breng op nieuw in herinnering dat ik slechts indrukken wedergeef gedurende eēn kort verblijf ontvangen, zoodat landbouwers die in Amerika een nieuw vaderland wenschen te zoeken, mij niet als gids mogen beschouwen. Zij hebben de vruchten noodig van degelijk, langdurig onderzoek en een uitvoerige uiteenzetting der voordeelen van de verschillende gronden in het reusachtig land.

Landverhuizers die de zwarte teelaarde — welke in het Westen zoo algemeen is — verlangen, moeten niet naar Noord-Oost Georgia gaan, doch zij, die een lichten grond wenschen, welke gretig alle vruchtbaarmaking en bewerking beloont en voor katoen, groenten, vruchten en vee buitengewoon geschikt is, kunnen slechter keuze doen dan door de schoone natuur en gezonde lucht van Noord Georgia te kiezen, waar de schapen 's winters geen stalling noodig hebben. Wanneer men aldaar schapen en hoornvee houdt en met de mest het akkerland vruchtbaar maakt, het katoenzaad gebruikende tot voeding van het vee, dan kan men aldaar vooruitkomen en goed zijn brood verdienen. [1]

---

[1] What more likely to happen than that the tenant farmers of England, now being forced to give up their leased lands at home, may migrate to the healthy light lands of Georgia, capable of being worked to the utmost fertility by true methods, and now for sale by the hundred thousand acres at half a dollar or a dollar an acre--lands far more ready for use than the sands of Norfolk that are now among the gardens of England—lands possessing a climate in which sheep thrive without winter shelter —and there, by a rotation of cotton, sheepfolding, and corn-growing, the sheep fed on the cotton-seed meal, such English farmers, by English methods, may make both cotton and wool at less cost of labor than has ever yet been known? May not American cotton-seed become as potential as the English turnip in the reclamation of poor land, or the restoration of land worn badly by slave cultivation?

pag. 89. *Labor and Capital* bij Edward Atkinson.

Mij werd medegedeeld dat zonen van vroegere planters en uit gezinnen van den nu opkomenden middelstand in het Zuiden meer en meer neiging toonen om zich in dit hoogland — waar de grond nog goedkoop is — te vestigen.

Welk een onderscheid met het verleden! Onder de breede waranda van het weelderig huis te midden der katoenvelden schommelden in luierstoelen de planters en hun brooddronken sybaritische vrienden, omgeven door jonge slaven die met waaiers hen verkoelden en de muskieten verjaagden.

De slaven werkten zonder deskundig toezicht op barbaarsche, verkwistende wijze; de zoons van den planter hadden geen werkkring en ze leefden het verlagende, onedele leven van rijke jongens die niets te doen en geen doel in het leven hebben. De voorspoed, waarop ze teerden als parasieten, was bedriegelijk en hol. Er waren geen steden, geen fabrieken, geen intelligente middelklasse, geen verscheidenheid in de opbrengst der akkers. Als de grond was uitgeput en de marktprijs der slaven steeg, dreigde bankroet het weelderig huis.

Landverhuizers werden geweerd; geen derde van het land werd bebouwd, gewoonten en omstandigheden verhinderden den zedelijken wil en geestelijke veerkracht welke alleen volken groot maken.

Toen kwam de reuzen-bezemslag van de kinderen der Pelgrims en puriteinen! Het verouderd arbeidsstelsel werd weggevaagd; het slaven-rijk moest ondergaan om voor vrijen arbeid de millioenen hectaren van het Zuiden te openen. Het land, dat slechts in enkele handen was, werd nu verdeeld, en de staatkundige, maatschappelijke en economische gevolgen, welke die verdeeling heeft, doen het Zuiden een nieuwe toekomst te gemoet gaan, brengen het land onder den invloed van de middelpunt zoekende, en niet langer van dien van de middelpuntvliedende kracht.

De volgende tabel geeft het aantal boerderijen in acht der slavenstaten in 1860 en in 1880.

	1860.	1880.
Alabama.	55.128.	135.864.
Arkansas	39.004.	94.433.

	1860.	1880.
Florida.	6.568.	23.438.
Georgia	62.003.	138.626.
Louisiana	17.328.	48.292.
Mississippi. . . .	48.240.	101.772.
N. Carolina. . .	75.203.	157.609.
Z. Carolina . . .	33.171.	93.864.

Het verleden is voorbij. Er is schier niets blijven staan van het oude, zonnige, vroolijke slavenhouderspaleis, in de nachtdonkere schaduw waarvan de negers dom-lachend gehurkt neder zaten, en negerinnen, in doodsangst nederliggend, het uur vervloekten dat ze het levenslicht schonken aan wreed uit hare armen gescheurde kinderen. Het is niet langer fatsoenlijk en chic voor jonge mannen om een lui, weelderig leven te leiden, om enkel aan vermaak te denken en de arbeiders als redelooze dieren te behandelen.

De lijfeigenen zijn vrije mannen geworden — wat een zegen is; de meesters zijn niet langer slaveneigenaars, handelaars in menschen, beschikkend over een noodlottige macht — wat minstens een even groote zegen is. Het oorlogszwaard van het noorden heeft met zijn blank staal een verschrikkelijke wond gereinigd en genezen. De zonen der vroegere regeerende families, beroofd van eigendom en privilegies, zijn broodwinners van verarmde gezinnen geworden. Vrije arbeid heeft den oogst vermeerderd, de mijnen ontgonnen en het vallend water honderde raderen in beweging doen brengen.

De jonge lieden van het Zuiden hebben, gelijk de redacteur van *the Century* onlangs opmerkte, de voordeelen genoten van de armoede; ze hadden geen geld om aan weelde en vermaak te wijden; ze hadden fortuinen te maken of te herwinnen; ze zagen dat de nieuwe organisatie van den arbeid grooter winsten belooft dan de slavenarbeid, maar tevens meer aandacht, groote kennis en rustelooze inspanning van planters en industrieelen vraagt.... en onder de gestrenge, versterkende tucht van armoede werken ze met noeste vlijt en zien ze hoop en verwachting aan den horizon.

En voor hen, die werken willen in het amerikaansche Frank-

rijk en Italië, is het terrein nog groot. Noord-westelijk Carolina, dat zich aan het even genoemde district van Noord Georgia aansluit, is niet alleen bijzonder vruchtbaar, maar bevat groote minerale rijkdommen in den nog niet ontgonnen bodem. Goud, ijzer, koper en mica wachten daar op het houweel van den man uit het Noorden. Het is een bergland dat mij voor europeesche landverhuizers zeer geschikt lijkt, daar het graan haver en gras in overvloed oplevert. De bergen zijn volgens professor Richard Owen aldaar grootendeels overdekt met een diepe laag teelaarde.

Langs het Alleghany gebergte strekt het amerikaansch-Italië zich verder uit in Zuid-west Virginia.

Van Noordelijk Georgia en Carolina getuig ik voornamelijk slechts wat ik daar op de plaats zelve zag en hoorde, maar over de hulpbronnen van Zuid-west Virginia sprekende kan ik bovendien verwijzen naar het boek van den heer C. E. Boyd: *Resources of South West Virginia* (New-York. John Wiley and Sons 1881.) De schrijver, een officier der genie, heeft vele jaren besteed aan de studie der geologie en het in kaart brengen van de tienduizend □ engelsche mijlen, welke dit land bevat. Van elk graafschap, elk onderdeel geeft hij bijzonderheden aangaande den bouwgrond, de delfstoffen en de waterkracht, waarover nog beschikt kan worden.

Het heerlijke dal van de Kanawha, een tak van de Ohio, geeft het beste denkbeeld van dit schoone land. Deze vallei, welke in West Virginia langs de westelijke helling van het Allaghany gebergte zeventien duizend vierkante engelsche mijlen beslaat, zal van onze kinderen en kindskinderen nog meer de aandacht trekken, dan ze die van mij wekte, want ze belooft onnoemelijk veel voor de toekomst, met haar steenkoolveld, dat zestienduizend vierkante mijlen beslaat. De rivier is een kalme stroom, honderd engelsche mijlen lang, die tusschen hooge oevers naar de Ohio slingert. Halverwege deze oevers spreiden zich steenkooladeren uit van drie tot vijftien voeten dik, die drie soorten van de beste steenkool opleveren. De natuur heeft de gemakkelijk te bereiken steenkool dicht bij het ijzererts geplaatst, zoodat een tweede Pittsburg ongetwijfeld eens in dit stille dal

van West Virginia verrijst, dat door de Chesapeake en Ohio spoorweg sinds 1872 bediend wordt. Er is genoeg steenkool in dit dal om de amerikaansche markt gedurende eeuwen te voorzien!

Van Gordonsville in het Piedmont district tot Huntington aan de Ohio, langs een spoorweg van 325 mijlen, liggen delfstoffen in onafgebroken reeks in den bodem.

De drie staten Kentucky, Ohio en West Virginia ontmoeten elkander in den hoek, welke de Big Sandy rivier vormt als ze in de Ohio valt, en daar is het middelpunt van een streek, ongeëvenaard rijk in wat de grond oplevert, zoo aan de oppervlakte als in de diepte.

De virginische planter was in de dagen van weleer de aristocraat onder de slavenhouders. Te Washington had hij overwegenden invloed, en zijn zoons, het ledigloopen vermijdend, werden meestal officier. Een der zoons wijdde zich over het algemeen aan de geneeskunst om de 150 of 200 slaven, de broodwinners der familie te kunnen verplegen bij ziekte. Een hoek van de plantage en eenige slaven kreeg hij dan voor zijn deel. De Virginiërs waren gastvrije, goedhartige en tevens trotsche landheeren, die een onbezorgd leven leidden in hun witte buitenhuizen van twee verdiepingen, die hun groote vleugels, lange waranden met groene stores, tallooze uitbouwingen, loodsen, koetshuizen en stallen onder hooge eiken en accacia's verscholen, en omgeven waren door het heerlijkste grasveld. Zij hadden een voortreffelijken aard, want de ontzaglijke vloek der slavernij heeft hen al zoo weinig zedelijk nadeel gedaan als ze ooit teweegbracht. De nakomelingen van vele dezer planters toonen zich dan tegenwoordig ook moedige mannen vol veerkracht en volharding. Ze verzetten de bakens sinds het tij verliep. De tabaksteelt bracht de slaven in het land en gaf hun voorvaders 150 jaren rijkdom en bloei, gevolgd door 100 jaren achteruitgang en vernedering, toen de grond uitgeput raakte en zij met hand en tand de landverhuizers weerden. Doch sinds het eerstgeboorterecht is afgeschaft en de oorlog den ouden vloek van het land wegnam, zijn vele planters aan het werk getogen op het overblijfsel der voor-

vaderlijke goederen. New-York wordt nu gedeeltelijk van groenten en vruchten voorzien uit Virginia en te Charlottesville bevindt men zich tegenwoordig in het middelpunt van de wijnbergen van Amerika. In de buurt van dit aanstaande Bordeaux van de Nieuwe wereld is de tabaksplant vervangen door den wijnstok. In de hooglanden van Westelijk Albemarle — gelijk deze streek heet — groeit de druif op de oostelijke helling van de *Blue Ridge*. In Charlottesville zijn uitgebreide en goede kelders, de wijnpersen worden door duitsche en fransche landverhuizers bediend, en de wijn van de vierde oogst kreeg in 1878 te Parijs de eenige medaille welke aan amerikaansche wijnen gegeven werd. Ze maken een amerikaansche Bourgogne die werkelijk goed is, en waarnaar de vraag te groot is dan dat het aanbod er aan voldoen kan.

Het amerikaansche Frankrijk en Italië gaat dus, geloof ik, een goede toekomst te gemoet, en dit te meer omdat het Richmond tot natuurlijke markt, Chesapeake-baai tot onovertreffelijke haven heeft.

De Chesapeake en Ohio spoorweg is een der wegen welke het Westen toegang geeft tot den Atlantischen Oceaan, en voor Amerika is het voordeel niet gering, van dus bezuiden New-York voor het centrum van het groote rijk een groote zeehaven te hebben, die toegankelijk is in alle jaargetijden voor de meest diepgaande schepen. Chesapeake-baai is de natuurlijke waterweg tot het hart van de Republiek. Ze is tweehonderd engelsche mijlen lang, van drie tot twintig mijlen breed, en schier overal diep genoeg voor de *Great Eastern*. In deze baai werpen zich de Potomac, waaraan Washington, de James, waaraan Richmond ligt, de Rappahannock en de Sasquihanna, langs welke laatste de kortste weg naar Ohio en Mississippi leidt.

Een voorzichtig schrijver profeteert nooit, doch ik meen niet de minste kans te loopen van ooit den naam van valschen profeet te verdienen zoo ik voorspel dat aan Chesapeake-baai het Marseille, het Liverpool moet komen van Amerika, dat New-York eens naar de kroon zal dingen.

Voor europeesche landverhuizers, die de strenge winters

van het Noord-Westen willen vermijden en door het amerikaansch Italië in de bergen, dat betrekkelijk niet ver van zee ligt, worden aangetrokken, om daar het land te bebouwen, vruchten te telen, wijn te maken, vetweider of kaasboer te worden, is het dunkt mij, echter in elk geval onontbeerlijk, dat ze kleine kolonies van een twintig- of dertigtal gezinnen vormen. Coöperatie van landverhuizers vermag wonderen tot stand te brengen. De rijke kolonies der Mormonen zijn voorbeelden van wat georganiseerde kolonisatie doen kan, al maakt de huisvader zich zijn taak en werk buitengewoon lastig, door zich te verplichten een aantal echtgenooten en gezinnen te onderhouden en in orde en vrede te laten leven.

In het Westen zijn vele kolonies, onder welke Greeley uitmunt, dat door Horace Greeley, den beminnelijken oprichter en directeur van de New-York Tribune, gesticht is. Zoolang het verrukkelijke Californië nog zoovele duizende akkers ter bebouwing aanbiedt, zal het bergland van het Zuiden natuurlijk slechts in de tweede of derde plaats emigranten aantrekken, maar toch biedt het zoovele voordeelen, zoo groote afwisseling van producten aan, dat ongetwijfeld vooral uit Europa's zuidelijke landen, de duizenden dra daarheen zullen trekken. Zoo ze dit doen uit Nederland, hoop ik dat een verzameling van gezinnen steeds een wegbereider vooruit zal zenden, die gedurende een jaar onderzoekt en uitkijkt welke streek hem het best voorkomt. Hij moet die plaats 's winters zoowel als 's zomers zien, om over hitte en regen te oordeelen en na te gaan of de grond, welke hij koopt, in het voorjaar wellicht niet het bed is van een woedenden bergstroom. Zoo hij gekozen heeft en over geld genoeg beschikt om het land te betalen en te omheinen en eenige huizen te zetten, moet verder gezorgd worden dat de kolonie niet uitsluitend uit landbouwers bestaat, maar dat enkele handwerkslieden medegaan. Dan kan hij voor den overtocht van al die gezinnen een overeenkomst sluiten met stoom en spoorwegdirecties. Vooral in het Zuiden is grondig onderzoek eer men land koopt onontbeerlijk.

Er zijn vele gedeelten, die uitgemergeld en slecht gelegen

zijn, en daarom is het noodig dat men wel uit de oogen kijkt, te meer daar de goede oogst van den zomer van 1882 vele landverhuizers trekken zal.

De heer Patrick Walsh, de redacteur van een dagblad te Augusta, in Georgia, deelde aan de *New-York Tribune* zijn overtuiging mede, dat de toekomstige voorspoed van het Zuiden verzekerd is, indien het land nog een paar zulke oogstjaren mocht hebben. Het goede van zulk een oogst is toch, dat hij landverhuizers met eenig kapitaal naar het Zuiden trekt, waardoor tal van die kleine producenten, welke zoo onontbeerlijk zijn voor 's lands voorspoed, zich in de vroegere slavenstaten vestigen. De groote plantages worden langzamerhand in kleine verdeeld, en naarmate de oude vijandschap tegen het Noorden uitsterft, wordt het land aangenamer te bewonen voor emigranten uit het Noorden of uit Europa, die aangetrokken worden door de goedkoopheid van den vruchtbaren grond en het aangename klimaat van menig deel van het Zuiden. Een land waar men het geheele jaar in het veld kan werken, en waar de grond steeds vruchten voortbrengt, moet duizenden aantrekken, die niet tegen een warmen zomer opzien. Er is in het Zuiden nog menige gelegenheid open voor industrieelen en mijnontginners, en het ware eene groote weldaad voor het overbevolkte Europa, indien een officieel handboek voor emigranten kon worden uitgegeven, waaruit ze, voorgelicht door statistieke cijfers van thermometerstand, aantal beschikbare bunders, aard van den grond, spoorwegtarieven, nabijheid van middelen van verkeer enz. enz. konden opmaken, welk deel van het land voor hen het geschiktste was.

Het is onbegrijpelijk, dat de regeering der Vereenigde Staten zulk een boek nog niet heeft uitgegeven. Geen afzonderlijke schrijver kan de noodige gegevens daartoe bijeen krijgen en bovendien moeten de landverhuizers ook de zekerheid hebben, welke alleen een officieele opgave verleenen kan.

Een radicale leider der werklieden in Engeland, de heer George Jacob Holyoake, een man die den eerbied verdient van

iederen volksvriend om zijn onzelfzuchtig rusteloos ijveren voor den werkman, doet sinds jaren reeds al wat hij kan om den emigranten zulk een handboek te bezorgen.

Drie jaar geleden bezocht hij daartoe de Vereenigde Staten, maar hij ondervond dat de taak voor tien mannen, die tien jaar werkten, te zwaar zou zijn. Het land is zoo reusachtig groot en het onderzoek voor hen, die niet over de macht en de gegevens der regèering beschikken, zoo moeilijk. Hij gaf den moed echter niet op. Links en rechts wekte hij belangstelling voor zijn streven. Honderden beloofden hem te helpen, gegevens bijeen te brengen enz.

Een man als Holyoake, die geen demagoog maar een nobele, radicale volksvriend is, die vaak werkstakingen voorkwam door zijn invloed, die "*vrede met rechtvaardigheid*" in zijn banier heeft geschreven, en rusteloos handelt, denkt, schrijft en spreekt in belang van het werkvolk, wordt in Amerika hartelijk gewaardeerd. Natuurlijk ontging zulk een man de aandacht ook niet van den minister Gladstone, die beter dan iemand dergelijk streven op prijs weet te stellen. Vernemende dat Holyoake, die volstrekt niet bemiddeld is, geheel op eigen kosten naar Amerika gegaan was en zich gereed maakte om opnieuw daar heen te trekken, ten einde de gegevens voor hem bijeengebracht te verzamelen, schreef hij hem een vriendelijken brief, waarin hij eerbied voor zijn streven betuigde, en hem mededeelde, dat de regeering drie honderd pond sterling ter beschikking stelde voor zijn reis.

Nauwelijks hoorde een amerikaansche dame, mevrouw Elizabeth Thompson te New-York, hiervan, of zij zond een kasbriefje voor 500 dollars aan den heer Holyoake, om hem mede te deelen, hoezeer in Amerika zijn streven op prijs werd gesteld.

Op nieuw is Holyoake te New-York aangekomen. Een aantal voorname burgers wachtten hem af en geleidden hem naar mevr. Thompson's huis. Al de spoorwegmaatschappijen zonden hem een vrijbiljet over hare lijnen, en de edele werkmansvriend gaat nu weder aan den arbeid om zijn handboek gereed te krijgen. Het is hartelijk te hopen, dat hij er in slaagt,

en dat hij vooral ook omtrent het Zuiden meer kennis verspreidt. Volgens mijn innige overtuiging biedt het hoogland van het Zuiden voortreffelijke kansen voor landverhuizers aan, maar degelijk onderzoek en groote locale kennis zijn noodig, eer men een bepaalde streek mag aanbevelen. Wellicht zal de vriend van den werkman, Holyoake, de noodige gegevens bijeenkrijgen.

REPUBLIKEINSCH WEDER.

........"When thou haply seest
Some rare note-worthy object in thy travels,
Make me partaker of thy happines."
SHAKESPEARE.

We hadden vaarwel gezegd aan Richmond, Virginia's schoone hoofdstad op de heuvelen aan de kronkelende James-rivier, en zagen van verre nog hare kerktorens uit breedgetakte boomen omhoog steken. We hadden pas een bezoek afgelegd aan haar ontzaglijke tabaks- en ijzerfabrieken en haar reusachtige meelmolens, die 1500 vaten per dag afleveren. De stad heeft vijftig tabaksfabrieken, elk waarvan aan 50 à 200 werklieden arbeid geeft, die dagelijks een 20.000 pond tabak afleveren waardoor de staat aan belasting tusschen de drie en vier millioen dollars per jaar ontvangt.

De tabak wordt uit de plantages van Virginia en Noord-Carolina aangevoerd en in houten pakhuizen, buiten de stad aan de rivier, opgeslagen. Een beëedigd inspecteur trekt dan monsters en op de tabaksbeurs wordt de tabak daarnaar verkocht.

Richmond's groei en ontwikkeling na den burgeroorlog verrassen iederen Amerikaan die zich den toestand der overrompelde stad herinnert in 1865, toen ze den tweeden April ingenomen werd door generaal Weitzel, en de geconfedereerden, eer ze vluchtten, huizen en fabrieken in brand hadden gestoken. De uitgebreide regeerings-pakhuizen, tot het dak volgeladen met tabak, brandden als zoovele reuzen-pijpekoppen ledig, en mijlen en mijlen ver rook men de geur van de beste Virginia-tabak. De negers, die de soldaten der Noordelijken met

geestdrift verwelkomden, waagden het leven om uit de brandende pakhuizen tabak te redden en die aan de soldaten te geven, zoodat, toen de ruiterij voor het *Statehouse* in positie kwam, iedere soldaat van 5 tot 50 pond beste rooktabak aan zijn zadel had hangen.

Schier alle mannen van zaken in het overwonnen Richmond waren in 1865 geruïneerd. Velen hunner waren zonen uit de oudste en edelste families van Virginia, gelijk die, welke Thackeray ons schetste. Ze zagen zich beroofd van hun fabrieken en voorvaderlijke eigendommen, maar ze togen moedig en vol geestkracht aan het werk. Geen assurantiemaatschappij betaalde schade in een burgeroorlog toegebracht; niemand hielp hen, gelijk men Chicago hielp na soortgelijke ramp, maar toch herbouwden ze huizen en fabrieken. De steenkoolmijnen en onovertreffelijke granietsteen-groeven in de buurt werden ontgonnen; de Tredegar ijzerfabriek, die de kanonnen der geconfedereerden gegoten had, begon werktuigen en ploegen te smeden, en tal van andere ijzerfabrieken gaven werk aan duizende arbeiders.

Richmond heeft zich onderscheiden door grooten ijver voor onderwijs. Veertig scholen werden opgericht voor de geëmancipeerde negers, en nergens in het Zuiden zag ik scholen, die zoo goed ingericht waren en waar men met grooter genoegen een paar uur het onderwijs kon bijwonen.

Richmond gaat, geloof ik, een groote toekomst te gemoet, en het dankt dit, gelijk mij werd medegedeeld door een ex-generaal der geconfedereerden, aan de vrouwen van Virginia. Zij hebben hart gegeven aan hun mannen, zeide hij, in den moeielijken tijd na den oorlog. Ze hebben armoede gedragen gelijk fiere, edele vrouwen, die van goed ras zijn, vermogen. Ze zijn moedig, geduldig en hoopvol geweest en hebben het meest bijgedragen om de verslagen, verloren idealen te vervangen, door voor de kinderen een goede krachtig gegrondveste toekomst voor te bereiden.

Door Richmond het laatst te zien toen ik het Zuiden verliet, nam ik een bijzonder liefelijke herinnering aan het schoone land mede.

Van Richmond gingen we naar Washington, de hoofdstad der groote Republiek.

Met de snelheid van een droom glijdt de reiziger die van Charleston komt uit het lauwe, groene Zuiden in het met sneeuw en ijs worstelende Noorden. Van de roode aarde, de glimmende akkers — hier en daar met een weinig sneeuw op de noordelijke helling besprenkeld — van de groene bosschen, zacht glansend in het zonlicht, komt men weder te midden van sneeuwvelden, die fel schitteren in de zon. Nauwelijks uit den trein gestapt gevoelt men het verschil. De lauwe warmte, de hemelsche zachtheid der lucht maken in New-Orleans en Mobile dat men rust lief heeft, inspanning haat. Hoe waardeert men daar het genoegen van te leven en adem te halen, van achterover liggend in een stoel een sigaar te rooken, luisterend naar liefelijk gezang. Lichamelijke arbeid is een last, lichamelijk genoegen en gemak worden van zelf gezocht en schijnen niet alleen verleidelijk maar natuurlijk. Geestelijke arbeid kost echter moeite, vooral in het Missisippidal in de nabijheid der groote wateren, die de warmte vochtig maken. Het is de hitte niet, want des zomers is het in New-York heeter dan in het Zuiden, doch het is de vochtige tropische invloed van het weder die geest en veerkracht verlamt. De heer Cable, de geestige, fijne romanschrijver, wiens schetsen en verhalen het New-Orleans van het slavenrijk, den bloeitijd der creoolsche oligarchie zoo treffend voorstellen, zeide eens aan pater Ryan, den priester-dichter uit Mobile (die de *Soul of Lee* en *the Conquered-Banner* dichtte) dat hij vaak al zijn geestkracht en zelfbedwang noodig heeft om zich te zetten voor zijn schrijftafel en zijn pen op te nemen. Het eenige waartoe men kracht en lust gevoelt is om vastbesloten te gaan achterover liggen en niets te doen.

Deze vadsigheid en lusteloosheid, door vochtige warmte en lauwheid gekweekt — in ons waterland zijn die eigenaardigheden niet onbekend — doen zich echter niet gelden in Tennessee, in de hooglanden van de Carolina's en van Georgia en in Virginia; doch in de lage deelen van het Zuiden is men zelfs des winters onder dien verslappenden invloed. Dit neemt niet weg dat

ook in de vlakke landen van het verste Zuiden vele blanken het klimaat goed verdragen.

In Louisiana ziet men tal van blanken, die in de zon arbeiden tusschen het suikerriet of de katoenstruiken. Vele planters beweren dat dit onmogelijk is, zoodat suiker- en katoenteelt verdwijnen zullen, indien de negers naar Texas en Mexico verhuizen; "doch een ons praktijk is vele ponden theorie waard", merkte een planter op, die in het klein begonnen, met zijn zonen en enkele blanke arbeiders zijn velden bewerkte. In de moerassen kunnen echter alleen de negers het uithouden, daar de koorts de blanken uitput, uitmergelt, verdrijft of doodt.

Dit groote verschil tusschen de opwekkende lucht van het Noorden en Westen en de verslappende atmospheer van het Zuiden, doet de Vereenigde Staten meer op een werelddeel dan op een enkel rijk gelijken.

Een jaar of tien geleden was ik aan de Italiaansche meren. We hadden in een groote roeiboot bij Bellagio — dat schoon is als een droom van Shakespeare — uren lang op het blauwe meer geroeid en gedreven; we hadden in de schaduw der rotsen stil gelegen, ieder met een boek in handen; een liefelijke vrouwestem had zachtkens gezongen, en, gewiegeld in de boot, had ik eenige bladzijden uit *the Earthly Paradise* van den engelschen dichter William Morris voorgelezen. Een liefelijk beeld van volkomen rust, kalmte en vrede is me die roeitocht op het meer van Como steeds gebleven. Toen we op dien zomeravond huiswaarts keerden, terwijl de ondergaande zon de toppen der steile bergen verguldde en haar donkere schaduw op het water scheen te sluimeren, zeide een onzer: "Dit rust uit en stemt als de muziek van Mendelssohn." Een Amerikaan, die met ons in de boot was, zeide: "Ja, ge hebt gelijk, dit is volmaakte rust en vrede. We laten de riemen in het water hangen en drijven en droomen met Morris mede.

"Doch helaas! in New-York kennen wij niet zulke tijden van stille rust, zulke zachte, liefelijke uren van droomend niets doen. Wij moeten altijd zwoegen aan de riemen totdat zij breken — of wij."

Ik vond die woorden geschreven in een oud aanteekenboekje

van het jaar 1871, dat ik in Amerika bij mij had, en ze troffen mij zeer, toen ik juist door het land reisde, welks koortsachtige, rustelooze werkzaamheid door die tegenstelling zoo goed wordt aangeduid.

Komende van het Zuiden, waar men het mijmerend drijven met loshangende riemen zeker ook verstaat, en waar de negers het *dolce far niente* bijzonder waardeeren, scheen het Noorden dubbel zoo ijverig, rusteloos en veerkrachtig als toen ik het een paar weken geleden verliet.

Uit het zoele weder kwamen we weder in de koude, uit groene boomen en donkere akkers in een glinsterend en blinkend sneeuw- en ijsrijk.

"Ja mijnheer! dit is echt *republikeinsch weder*, gelijk John Bull het noemt, als hij de door onze weerkenners aangekondigde stormen hoort bulderen en het voorrecht geniet onze depressies te voelen aankomen!" zeide een oude heer in den trein, terwijl de sneeuw tegen de ramen zich ophoopte en we den wind hoorden loeien. "Een van de new-yorksche bladen merkt te recht op, dat wij aan de bittere winterkoude van Nieuw-Engeland onze republikeinsche instellingen te danken hebben en dat in de warme zuidelijke staten het klimaat de slavernij (dat is de loochening van alle republikeinsche beginselen) ontwikkelde."

Ik houd hartelijk veel van een paradox en na den vroolijken ouden heer het gezegde van den Amerikaan in de roeiboot te hebben medegedeeld, vroeg ik hem, waar ik die verdediging van "republikeinsch weder" kon vinden. Hij had den naam der courant vergeten, maar het uitknipsel, dat hij in zijn portefeuille had, was tot mijn dienst. Ik ging dadelijk aan het schrijven, en was dus in staat de nieuwe ontdekking in meteorologie, welke de aandacht van zoovele wetenschappelijke mannen ontgaan is, aan mijn lezers mede te deelen. Men moet echter wel opmerken, dat niet beweerd wordt dat het weder in eenig land onder den invloed staat van den regeeringsvorm, welke daar heerscht, maar wel dat de regeering het kind van het klimaat is!

"Ge zult nooit het verschil tusschen de staatkunde en be-

ginselen van Noorden en Zuiden begrijpen, als ge geen kennis hebt gemaakt met het winterklimaat van Chicago en Boston en dat van Florida en New-Orleans," zeide de vriendelijke prater, terwijl ik aan het noteeren was. "Wilt ge het communisme en nihilisme van Rusland begrijpen, raadpleeg dan den thermometer; wilt ge weten waarom uw eigen land gereformeerd en vrijheidlievend is, kijk dan maar eens naar uw schilderijen, waarop schaatsenrijders bij vallenden avond over gladde ijsbanen zweven. Wat zegt de ervaring bijvoorbeeld aangaande Griekenland? Dat men zonder kennis van den thermometerstand in dat bergachtig landje aan de Middellandsche Zee, nooit zijn geschiedenis begrijpen kan. Het land heeft een ruw en koud klimaat in den winter. Sneeuw ligt maanden lang op zijn bergen, van wier toppen ijzige winden in de dalen vallen, winden, die koud genoeg zijn om zelfs een constitutioneele monarchie den dood op het lijf te jagen. Daarom waren de Grieksche staten jaren lang republieken en zelfs op dit oogenblik is griekenland feitelijk een republiek. Geef het land een ander klimaat en het wordt Turksch.

"Italië was 's winters buitengewoon koud ten tijde der Gracchen, en zoo in de eeuw van Augustus geen warmer tijdperk begonnen ware zou het keizerrijk nooit geslaagd zijn. Het is het zwitsersche klimaat, dat de Zwitsers Calvinisten en republikeinen gemaakt heeft, en hetzelfde klimaat heeft der republiek Andorra in de Pyreneeën het aanzijn gegeven.

"Engeland dankt aan den golfstroom en aan de lauwe, zoele, mistige, regenachtige winters zijn tories, zijn bisschoppen en zijn Huis der Lords; maar aan zijn koud voorjaar en barren zomer zijn vrijheidszin, zijn puriteinen en presbyterianen en zijn Huis der Gemeenten. Het heeft een paar ouderwetsche ijskoude winters gehad; we hebben het over den Atlantischen oceaan wat republikeinsch weder toegezonden en let eens op de gevolgen. Een nieuwe, liberale landwet voor Ierland is in de maak; het feudalisme der landlords, die op verbeurd verklaard goed misbruik maken van hun macht, wordt geknot en het feudalisme in Engeland krijgt daardoor tevens den dood-

steek. Nog een paar zulke winters... en het Hoogerhuis der erfelijke pairs waggelt!

"In onze Zuidelijke Staten waren de slavernij en het luie creoolsche leven geheel een gevolg van het monarchale weder in het Mississippi-dal. Spreek me niet van de zuidamerikaansche republieken! De naam doet niets ter zake; er zijn koninkrijken die republieken, republieken die koninkrijken zijn. Een zuidamerikaansche grondwet beteekent niets; een militaire dictator, die als een despoot regeert, springt telkens door de grondwet heen en het volk buigt zich neêr. De voorspoed van Brazilië, welks fondsen bijna pari staan, bewijst dat alleen dan een zuidamerikaansche staat kan bloeien, wanneer de grondwet in overeenstemming wordt gebracht met het weder en de regeering met het klimaat.

"Wanneer ge, kil en koud, met de voeten moet stampen om niet te bevriezen, en hard moet loopen en werken om uw brood te verdienen, dan gaat de eerbied voor oude en geachte vooroordeelen verloren, dan vermindert de persoonlijke loyauteit en onderdanigheid jegens heerschers, dan bevriest het moerassige conservatisme, dat oude misbruiken verkiest boven nieuwe hervormingen. Ik heb wel eens gehoord, dat die gevoelens geheel onbekend zijn bij Eskimo's, die binnen den Poolcirkel wonen. Ze hebben geen heerschers, ze weten niets van het verleden, en ze hebben niets te behouden.... alles een gevolg van het klimaat. Veertien weken per jaar de thermometer op 10 graden Fahrenheit... en geen monarchie bleef bestaan. In een warm klimaat, waar de grond bijna van zelf vruchten voortbrengt en een hangmat onder de magnolia's een even liefelijke rustplaats is als uw boot te Bellagio, verlangt men naar slaven onder zich en een dictator boven zich, want men is te *comfortable* om een cent te geven voor zelfregeering.

"Er is geloof ik één republikein in Engeland, namelijk zekere man die Bradlaugh heet. Het is jammer dat die republikein zoo tegen bidden is, want anders moest hij smeeken om eenige ijzige winters als de twee laatste."

Men kan op een trein toch veel leeren. Ik kwam te Washington aan met een nieuw inzicht in de geschiedenis en begon

te begrijpen, dat Buckle in zijn geschiedenis der beschaving zoo erg niet had misgetast. Het argument van den ouden heer zegt veel ten gunste van zelfregeering voor de verschillende staten in de Unie, die volgens de begrippen der burgers en het klimaat van het land bestuurd worden, en in elk geval deed het mij iets begrijpen van het ontzaglijk verschil tusschen Zuid en Noord, tusschen de rust en kalmte aan de Mississippi en de bedrijvigheid en stalen geestkracht in het Noorden.

Wanneer ik soms mijn vrees uitdrukte voor de eentonigheid, welke het overwicht van het anglo-germaansche ras aan de beschaving van Amerika moet geven, dacht ik wellicht niet genoeg aan de uitgebreidheid van het land, aan de gevolgen van het klimaat. Wanneer we denken aan het verschil tusschen Friezen en Limburgers in ons kleine land, dan moet ons geloof aan den staatkundigen invloed van weder en ligging versterkt worden. En dan neme men de kaart van de Vereenigde Staten voor zich. Kijk eens naar die bevallige reuzenketen van zoetwater-zeeën, welke zijn noordelijke grenzen vormen; naar den Atlantischen Oceaan in het Oosten, de Stille Zuidzee in het Westen, en de liefelijke Middellandsche Zee van Mexico ten Zuiden. Welke verscheidenheid van klimaat, en hoe zullen de europeesche rassen, die Amerika bevolken, veranderd en gewijzigd worden door die verschillende soorten van winterweder! Wanneer in het Zuiden de blanken hun natuurlijk overwicht herwonnen hebben, dan zal de vrije arbeid der negers den landeigenaars den tijd tot zelfbeschaving en tot het waardeeren van kunst en letterkunde geven; genietende van de vruchten van den handenarbeid van anderen, zullen zij de conservatieve kracht in de groote republiek vormen en een zekeren aristocratischen bijsmaak aan de frissche democratie geven. Het klimaat komt elken eisch van een beschaafd volk te gemoet. De heerlijke opwekkende lucht in het Noorden en Westen wekt geestkracht, ondernemingszucht, mannelijke vrijheidsliefde, fier geloof in de toekomst. De heete zomer dwingt overal, tot in het Noorden, tot rust en verpoozing en werkt als veiligheidsklep, door de spanning te verminderen, de te groote kracht te temperen, en belet dus het weder al te repu-

blikeinsch te worden, een al te democratische en socialistische beweegkracht te zijn.

Als men denkt aan het verschil, het volkomen tegenovergestelde van weêr en klimaat in de verschillende deelen van de groote republiek, dan gevoelt men vernieuwden eerbied voor de helderziende, scherpzinnige grondleggers van den Staat, die het voortreffelijke politieke stelsel der republiek uitdachten. Waar is in een sterfelijk wezen, waar is in een enkele vergadering van gewone menschen de wijsheid te vinden om wetten te maken, die, gelijkelijk toegepast, tegenovergestelde behoeften en voorwaarden moeten bevredigen? Nergens. Den verschillenden staten wordt daarom vrijgelaten voor zich zelf te zorgen, en wetten te maken voor eigen gebruik. Men schakelde ze aaneen voor gemeenschappelijke verdediging en welvaart; men gaf den burgers een groot vaderland, dat voor de grootste verscheidenheid van gaven en talenten een veld aanbiedt, waar een gemeenschappelijke taal, toekomst en belang de burgers aan elkander binden. Men gaf aan dorpen, steden en staten voldoende macht tot zelfregeering; men stelde de rechterlijke macht zelfs boven de wetgevende macht, om de dwinglandij van een meerderheid te voorkomen en ook minderheden te beschermen; en het kleine overschot van macht werd toen aan de centrale regeering gegeven, die echter over voldoende middelen beschikt om voor de nationale verdediging en eer te zorgen. De macht is dus gegeven aan hen, die het grootste belang hebben bij haar goede en verstandige uitoefening en die de meeste kennis hebben van locale toestanden. Men heeft gedacht aan den invloed van het klimaat, en daarom geloof ik dat in de Staten het weder altijd republikeinsch zal blijven.

WASHINGTON.

Men of thought and men of action.
Clear the way!

Wanneer ge in Amsterdam een telegram aanbiedt voor Washington, dan zal men u vragen: "voor welk *Washington?*" want er zijn vele steden van dien naam in de Vereenigde Staten. In tal van Staten heeft men eer willen bewijzen aan den Willem den Zwijger der groote republiek van het Westen, door een stad naar hem te noemen, doch het Washington, waar ik dit schrijf, de hoofdstad der Unie, verdient dien schoonen naam bij uitnemendheid, want ze is gesticht door den edelen vaderlander, ze belichaamt een droom van den grooten president, die eigenhandig den hoeksteen legde van het machtige Kapitool, dat boven de stad in de zon schittert, en zijn wit marmeren koepel tegen het blauw van den zuidelijken hemel van Virginia doet uitkomen.

In Virginia ligt de stad echter niet, en zoo ge daarheen een brief of telegram hebt te adresseeren, o hollandsche moeder van een flinken zoon, die in Amerika gaat reizen om kennis op te doen of fortuin te maken (en, zoo ge er toe besluit, hoop ik dat ge uw knapsten, kloeksten, frischten, meest begaafden jongen daarheen zult zenden, want de mededinging is groot!) dan moet ge achter Washington zetten D. C., wat *District of Columbia* beteekent. De twee grondleggers van Amerika's macht en grootheid, Columbus en Washington, zijn broederlijk vereenigd in de stad en het district, waaruit de republiek wordt geregeerd. Het district is slechts zestig vier-

kante engelsche mijlen groot; het is noch een staat, noch een territoir, maar een onzijdig stukje grond, dat door Maryland en Virginie is afgestaan aan de Republiek, en welks bewoners geen vertegenwoordiger mogen afvaardigen en geen stem hebben in de verkiezing van den president. Het is een onzijdig grondgebied, dat door het congres zelf bestuurd wordt, en waar, onafhankelijk van de regeering van een afzonderlijken staat of groote stad, de wetgevende macht vergadert, het uitvoerend bewind bestuurt en de hoogste rechterlijke macht hare zittingen houdt.

Hoog lag de sneeuw in de breede lanen en straten der stad, toen ik er 's morgens aankwam. In een ar reden wij naar ons hotel, en in een ar vloog ik later door de stad der prachtige afstanden (*the city of magnificent distances*) gelijk de Amerikanen haar noemen, "de stad der prachtige bedoelingen" (*the city of magnificent intentions*), gelijk Dickens haar schertsend en plagend doopte.

Het is zeker, dat Washington op groote schaal is aangelegd, in harmonie met de republiek, wier staatkundig middelpunt de stad is. "Zoo ge een straat wilt oversteken doet ge verstandig een stoel en wat brood en vleesch mede te nemen, om halverwege te rusten," raadt een Engelschman aan, en een ander verzekert dat hij altijd plechtig afscheid van zijn gastheer nam, een kompas in zijn zak stak en 's morgens met het aanbreken van den dag vertrok, als hij naar het uiteinde der stad een ontdekkingsreis ging ondernemen.

Er zijn vijftien lanen (*avenues*), die door de stad loopen, evenwijdig met de schoone rivier de Potomac; ze dragen den naam der vijftien staten waaruit de Unie bestond bij de stichting der stad; ze zijn van 130 tot 160 voet breed en eenige engelsche mijlen lang. Men gaat niet langs een onafgebroken reeks groote gebouwen en schoone huizen, doch deze verrijzen hier en daar, terwijl houten woningen, schuren en bouwterreinen de tusschenruimte innemen. Het Kapitool en het huis van den president zijn een mijl van elkander af. De meeste huizen zijn wit en geven aan de stad een licht en vroolijk aanzien; met ijs overdekte boomen glinsterden rechts en links van den weg, toen wij, snel door de breede lanen glijdende, achter

een paar echte *trotters* op aangename wijze kennis maakten met Washington.

Het was druk in de stad en er was een levendig gewoel in de straten, want congres en senaat waren bijeen, en zelfs in de uiterste einden der onafgewerkte stad, die nog in haar kleederen groeien moet, ontmoette men rijtuigen en sleden.

Langs Pennsylvania-Avenue, de hoofdstraat of boulevard der stad, reden wij het eerst naar het huis van den president, wien ik voorgesteld zou worden, en wien elk bezoeker van Washington een bezoek brengt, gelijk men dit in Amsterdam aan het onbewoonde paleis op den Dam doet.

Wanneer men pas uit de oude wereld komt, weigert men aanvankelijk dit bezoek te brengen; men wil niet lastig en onbescheiden zijn, doch men wordt dra overgehaald, omdat de weigering niet begrepen wordt en den amerikaanschen vrienden onaangenaam is, die in deze bescheidenheid een gebrek aan eerbied voor het hoofd der republiek zien.

De gewoonte om iedereen de hand te schudden heerscht epidemisch in de staten. Ik schreef reeds te Boston hoe dat onaangekondigd binnengeloopen van iedereen bij den gouverneur van den Staat mij hinderlijk voorkwam voor dezen hoogen ambtenaar, wiens tijd zoo kostbaar is, en hoe belachelijk ik het vond dat hij "als je blieft" moest spelen tegen den eerste den beste, en maar aan het handjes geven moest blijven, doch in Washington is dit nog erger.

Indien de president der machtige republiek de eenige pomp van het land was en zijn arm de pompslinger, dan zou bij warm weer die slinger niet meer op en neer kunnen gaan dan nu zijn arm.

De president is om tien uur 's morgens op zijn post, en ministers, senatoren, volksvertegenwoordigers en gezanten komen binnen om hem te spreken, terwijl zijn secretaris zijn brieven leest en sorteert. Intusschen wordt zijn zijkamer gevuld met al de bezoekers, die den president komen zien, en niet door den een of ander, die invloed heeft, worden voorgesteld. Heeft men een geleider, dan gaat men naar binnen met gezanten en ministers en breekt de president even zijn gesprek

af om te glimlachen, te buigen, iets beleefds te zeggen en uw hand te schudden. Doch zoo men onaangemeld en onbekend binnen gaat, moet men wachten. *J'ai failli attendre*, zegt de democratie, als ze even geduld moet oefenen. "De president laat lang wachten vandaag, Sah" (*sir*, op zijn afrikaansch uitgesproken), zeide eens een oude negerin tot een kennis van mij. Ze was een keukenmeid en kwam klagen, dat de loonen zoo laag waren!

Toen ik het *White house* inliep, zaten er verschillende jonggehuwde paartjes in de zijkamer te wachten. Ik maakte een praatje met een paar hunner en ze vertelden mij, dat ze op hun huwelijksreis waren, wanneer de jongelui meestal naar Washington gaan en de gelegenheid niet verzuimen "*to pay their respects to the President!*"

"De president ontvangt!" wordt geroepen en de menigte dringt naar binnen en ieder schudt den president hand en arm.

How are you, president? Glad to see you looking so well!" (Hoe gaat het president? Blij dat gij zoo er goed uitziet!) zeide een man, die als een huurkoetsier gekleed was en die een der eersten de kamer binnentrad, waar de president aan een schrijftafel zat, tegenover zijn secretaris. De jonggetrouwden bogen; de president schudde de blozende vrouwtjes de hand en vroeg waar ze gingen wonen.

Ieder kreeg een woord en een handdruk; er was iets gemoedelijks, hartelijks en eenvoudigs in dit bezoek van het volk aan zijn president, dat mij werkelijk trof en aangenaam stemde, na mij belachelijk te hebben geschenen. De mannen waren in hun dagelijksch gewaad; er was slechts één heer met een rok, die hem te groot was en waarvan de slippen bijna op den grond hingen, doch een lichtgrijze broek en blauwe shawldas protesteerden tegen elk vermoeden dat hij deftig wilde zijn. De heer Berry, een engelsch schrijver, die hier verleden jaar was, vertelt dat hij zich bij het binnenkomen van het *White House* verontschuldigde, niet met rok en witte das gekleed te zijn. De bediende die hem binnen liet, droeg geen livrei en antwoordde met een glimlach:

— *All right sir*, *all right!* de president zal u gaarne

zien, hoe ge ook gekleed zijt. Er is juist een gezelschap naar binnen gegaan, geef mij uw kaartje maar, dan zal ik u dadelijk binnenleiden.

— "Ontvangt de president ieder, die binnenloopt?"

— "Ja iedereen, die hem niet om een post komt vragen. Maar de sollicitanten kennen we spoedig en hen weren we. Ze vinden elders gelegenheid den president te zien. Maar *wij* vinden het altijd aangenaam als vreemdelingen ons komen zien."

Op dit oogenblik kwam een amerikaansch burger binnen, die zijn voornemen kenbaar maakte om het hoofd van den staat te zien. Zijn costuum stelde ons gerust over het onze. Hij was een landbouwer uit het vérre Westen en scheen zoo pas uit een van zijn akkers te zijn opgedolven en veel geleden te hebben, terwijl dit geschiedde. Zijn hooge waterlaarzen waren bemodderd; er waren scheuren in zijn jas en zijn hoed was eens een hoed geweest. Maar onbezorgd en onbeschroomd ging hij voor den spiegel staan om zijn vuil, gekreukeld boordje wat recht te trekken en hij "giste dat hij binnen zou stappen zoo de president hem ontvangen kon." Hij gaf als zijn naam op: William B. Hoskin, van Whitesville, Nebraska. De president stond op, toen dit kind der vrije republiek werd binnengelaten.

De President. Goede morgen mijnheer Hoskin (en ze schudden elkander hartelijk de hand). Zijt ge pas in Washington gekomen?

De heer Hoskin. Ik kwam met den ochtendtrein, president. Ik ga naar Baltimore en dacht dat ik niet beter kon doen dan hier even aan te komen.

De President. En hoe staan de zaken in Whitesville? Zijt ge een landbouwer?

De heer Hoskin. Ja, ik doe mijn best met een honderd-*acre* lapje. Het koren (de maïs) kwam van 't jaar niet zoo vlug op als gewoonlijk, maar als het voorjaar wat vroeg invalt, zullen we, geloof ik, aanstaanden oogst wat te doen hebben, dat zeg ik u!

De President. Wel ik ben verheugd u gezien te hebben. *Goeden* morgen!"

En na een langdurig handschudden verliet de heer Hoskin de kamer, na ons vaarwel geknikt te hebben.

— "Hoe gaat het u mijne heeren? zeide nu de president tot den heer Berry en zijne vrienden. Ge komt van Schotland, geloof ik?"

— "Ja, mijnheer."

— "Wel, ik heb een warm hart voor Schotland. Ge hebt daar een slechten tijd gehad deze laatste maanden."

— "Ja, erg ongunstig."

— "De zaken gaan er zeker nog niet erg vlot? Maakt ge een reis door de Staten?"

— "We zijn juist begonnen."

— "Wel, mijneheeren, ik hoop dat ge die reis aangenaam zult vinden en prettige herinneringen van Amerika zult medenemen naar Europa. En nu moet ik u goeden morgen zeggen, daar ik veel te doen heb."

Nu schudden allen den president voor de tweede maal de hand en gingen weg om voor anderen plaats te maken."

De president moet het een moeielijke taak vinden iederen vrijen onafhankelijken burger te ontvangen, wanneer het dezen goeddunkt, doch zijn secretaris vertelde dat de president er vermaak in schept met zoo weinig moeite aan honderden veel genoegen te kunnen doen.

Een journalist, die met mij was, zeide dat allen die den president gezien hebben, naar hun huis gaan, dat vaak in 't Noorden of Zuiden of Westen gelegen is, vervuld met het groote nieuws dat ze den President gezien en gesproken en zijn hand geschud hebben. Dit onderhoud is een groote gebeurtenis in het leven van duizenden, en brengt volk en centraal bestuur tot een. De president gevoelt en beseft dit, en geeft u zulk een hartelijken handdruk, dat men onwillekeurig denkt, dat hij u jaren lang gekend heeft.

En de president leert al pratende met het volk, en belangstelling toonend voor ieders werk en huiselijk leven, dus veel wat op geen europeesche audientie geleerd wordt. "De man die zijn eigen huis het liefst heeft, heeft ook zijn vaderland het meest lief," moet de president onlangs eens gezegd hebben, en deze woorden zijn van goud. De vertrouwelijke, hartelijke

wijze waarop het hoofd van dit reusachtige vaste land, wiens *veto* geducht is, die generaals en ministers aanstelt en over groote macht beschikt, omgaat met het volk, wekt iets van die persoonlijke loyauteit, welke kleur en poëzie geeft aan vaderlandsliefde, en zijn belangstelling in het huiselijk leven van den geringsten burger doet goed en versterkt het hart van hen die hem de hand schudden. Het hart is de beweegkracht van het nationale leven, en tot het hart van het volk spreekt de eenvoudige, vriendelijke ontvangst, die de president der republiek ieder geeft.

Deze "*pumphandle ceremony*", gelijk men haar in de Staten noemt, kenschetst de oppermachtige democratie van de Vereenigde Staten, maar men lacht er niet meer om, wanneer men beseft dat dit algemeene handschudden toch eigenlijk het symbool is van een eendracht, een hartelijke verhouding, een broederschap, vrijheid en gelijkheid, welke aan het amerikaansche volk grooter kansen aanbieden dan ooit een volk genoot, om zich krachtig, en eendrachtig te ontwikkelen.

Ik zou vele bladzijden kunnen vullen met lof en innige waardeering over Washington, de hoofdstad der republiek, en elke regel er van zou volkomen waar zijn. Want de stad doet u Amerika begrijpen en u beseffen niet alleen wat Washington wilde en voorzag, maar ook wat de republiek gedaan heeft en nog doen zal.

De grootschheid en majesteit van het heerlijke Kapitool, dat op een heuvel gelegen, boven de groote stad zich verheft, gaat alle verwachting te boven. Gedeeltelijk van witten zandsteen, gedeeltelijk van marmer gebouwd, strekt het breede gebouw zich ver in de lengte uit, eindigende in *porticos* met tal van hooge pilaren. Langs een breede reeks treden stijgt men op tot het portiek onder den 300 voet hoogen koepel, die de gedachten naar de St. Pieterskerk van Rome voert. Het uitzicht van daar over de kronkelende Potomac, de stad in de diepte en de heuvels van Virginia is treffend en schoon. Behalve enkele kathedralen heeft nooit een gebouw zoo diepen indruk op mij gemaakt, als dit grootsche, eenvoudige Kapitool op den heuvel van Washington.

Zoo men den eenen diepen indruk op den anderen wil laten volgen, gaat men van het Kapitool naar het *Department of the Interior*, dat over het algemeen het *Patent Office* genoemd wordt, omdat de zalen van het octrooi-bureel het grootste deel van het gebouw innemen, wat zeker een amerikaansch departement van Binnenlandsche Zaken kenschetst. De modellen van al de werktuigen, gepatenteerd sinds dit bureel bestaat, worden hier tentoongesteld en men bewondert om strijd de buitengewone vindingrijkheid, ja het werktuigkundig genie der Amerikanen en de knapheid en het geheugen der ambtenaren, die zorgen moeten dat een zelfde vinding niet tweemaal gepatenteerd wordt. Ik ging de groote zalen door met een jeugdigen uitvinder, die als werkjongen bij een horlogemaker begonnen, vóór zijn dertigste jaar 120 octrooien op uitvindingen had genomen en met al zijne nieuwe werktuigen het werk van duizende handen spaarde. Hij was Duitscher van geboorte, en op zijn vijfde jaar in de Staten gekomen, maar de heerlijke vrijheid, de opwekkende lucht, de rustelooze wedijver en de groote voordeelen welke een uitvinder hier dadelijk geniet, maken dat de Duitschers hier tienmaal vindingrijker zijn dan in hun eigen land.

Amerika is het eenige land waar men met slechts weinig kosten octrooi kan nemen, zoodat de werkman die een verbetering maakt in een werktuig, onmiddellijk geld wint. Dit moedigt aan. Als een europeesch werkman een paar duizend kisten van gelijke grootte moet zagen, schaven en spijkeren, arbeidt hij geduldig door, en maakt de eene kist na de andere. Maar een amerikaansch werkman heeft zijn vijftigste plank nog niet gezaagd, of hij begint na te gaan hoe hij dat vervelende werk sneller en gemakkelijker kan doen. Krijgt hij een gedachte, dan helpt zijn patroon hem, en gelukt het hem zijn denkbeeld practisch uit te werken en tijd en arbeid te besparen, dan is hij een onafhankelijk, vaak een rijk man, eer hij het weet.

Gaande door de straten en openbare gebouwen van Washington is het echter niet alleen bewondering, welke men gevoelt. Er is veel in de hoofdstad der republiek dat zeer hinderlijk

is, vooral indien men in de gelegenheid is partijmenners over hun tegenstanders te hooren spreken, in welk geval men schier ongeloofelijke verhalen van omkooping en bedrog verneemt.

Toen ik in Washington was, sprak men algemeen over een roman, genaamd *Democracy*, door een onbekende geschreven, waarin met buitengewoon talent in Silas P. Ratcliffe, het beeld wordt gebeiteld van den geslepen, oneerlijken *wirepuller*, of partijmenner van beroep, die het amerikaansche *public life* schandvlekt en mannen van eer er uit weert. Dat er veel waarheid is in dit boek — dat een nieuwen Thackeray, die zijn naam nog geheim houdt, tot schrijver heeft — werd zelfs niet ontkend door hen, die er zich het toornigst over uitlieten. Menige ernstige en vaderlandlievende Amerikaan, die met weerzin gewaagde van het onzedelijk geknoei in Congres en Senaat, sprak echter tevens de innige overtuiging uit, dat deze omkoopbaarheid en veilheid — welke aan die van zoovele staatslieden en edelen in het Engeland der Georges deed denken — slechts een tijd van overgang kenmerkten, en dat weldra de oneerlijke intriganten tot de orde zouden geroepen worden.

"De burgers hebben het nu zoo druk met het ontginnen van ons reusachtig land en met geld verdienen, dat hun de tijd ontbreekt schoon schip te maken," zeide glimlachend een Amerikaan, die met diepe minachting sprak van vele bekende staatslieden. "En vergeet niet", voegde hij er aan toe, "dat, niettegenstaande al dit knoeien, mannen van eer als Lincoln, Hayes en Garfield toch president worden, en dat het bederf in het openbare leven niet zoo diep ingeworteld is als eens de slavernij was in de maatschappij. Zoodra het volk de *wirepullers* moede is, zal hier in Washington een bezemslag — Hercules waardig — worden gegeven door de breede straten."

Ik deel volkomen in het vertrouwen dat dit geschieden zal, indien het volk maar eerst de tegenwoordige onzinnige partijverdeeling kan afschudden, voor welke sinds de afschaffing der slavernij alle redelijke grond en voorwendsel ontbreekt.

Washington waarschuwde in zijn treffend *farewell address* reeds tegen die "*party spirit*" — welke men eerst goed leert kennen in de stad naar hem genoemd — als tegen een der

grootste gevaren voor de republiek. Partijen zijn noodig in den staat. Burgers, die een gemeenschappelijke overtuiging hebben, die een groot beginsel willen dienen, sluiten zich aan een en organiseeren zich, doch wanneer de partij niet langer een beginsel, een ideaal dient, maar ter wille van macht, ambten en geld aan de partij de liefde en loyauteit gewijd worden, welke men den staat, het vaderland schuldig is, dan wordt partijgeest een vloek voor een land. Dit is het geval in de Unie, sinds de verdeeling der burgers in democraten en republikeinen niets meer beteekent. De overwinning van de eene partij aan de stembus beteekent dat de andere partij, of de helft van het volk, ten minste voor vier jaar zal uitgesloten zijn van alle aandeel in 's lands regeering en burgerlijk bestuur.

Alle ambtenaren, groot en klein, zonder eenig onderscheid, worden aangesteld door den nieuwen president en treden met hem af. Partijstrijd is dus voor ambtenaren een gevecht voor het behoud van hun bestaan. Die voor zijn partij niet werkt, den "*bosses*" of partijmenners niet aangenaam is, wordt niet herkozen, ook niet al wint zijn partij. De winners hebben geld noodig voor den verkiezingsstrijd en eischen daartoe den bijstand van alle gesalariëerde ambtenaren. Deze drukkende belasting maakt het telkens noodzakelijk dat de salarissen verhoogd worden, zoodat het geheele volk ten slotte betaalt voor de verkiezingsuitgaven der heerschende partij. Wanneer men de salarissen der ambtenaren op twintig millioen dollars berekent — en ze bedragen meer dan dit! — dan stelt de 5%, die ten dienste der partij daarvan geheven wordt, een millioen dollars ter beschikking van de partijmenners, die bij de volgende presidents-verkiezing weder de zegepraal willen behalen. De oppositie moet daartegen strijden met behulp alleen van vrijwillige bijdragen, en deze onbillijkheid wordt bitter gevoeld door de partij, die niet op het kussen is.

Ambtenaren worden uitsluitend verkozen als belooning voor diensten der partij bewezen, en het is enkel noodig voor een candidaat de voorspraak te verkrijgen van een invloedrijken staatsman of partijmenner. Toen Lincoln president was werd hem te Washington het leven zuur gemaakt door een der partij-

menners, die tevens makelaars in ambten zijn, genaamd Jones. Men vroeg den president eens hoe hij zijn dag verdeelde, waarop hij antwoordde: "'s morgens als ik wakker word doe ik mijn ochtendgebed, en dan kijk ik onder mijn ledikant of Jones zich daar ook verborgen heeft, en ik dank God als de man er niet is."

Indien de president alleen de benoemingen deed, dan ware de toestand beter dan hij is, doch de wetgevende macht heeft jaar aan jaar meer van de bevoegdheid der uitvoerende macht, om benoemingen te doen, afgeknibbeld en geannexeerd, aldus de verantwoordelijkheid van het bestuur voor de benoemingen verzwakkende.

Met geen man van zaken, geen landbouwer of fabrikant kan men spreken of hij erkent dat het binnenlandsch bestuur en de wijze van benoeming moeten hervormd worden, doch de menners of "*bosses*" der republikeinsche partij, willen van zulke hervorming niets weten. Wie beseffen wil hoe verontwaardigd reeds het enkele gewag maken er van een "*boss*" maakt, leze in *Democracy* de beschrijving van de houding en woorden van Senator Ratcliffe, toen de heer French, het lid van het congres uit Connecticut, in zijn tegenwoordigheid *civil-service reform* noemde.

Het eenige wat men tot hun verontschuldiging kan aanvoeren is, dat het vraagstuk der hervorming van het binnenlandsch bestuur niet zoo eenvoudig is als het lijkt. Honderden eerlijke, ernstige mannen, die tegen het tegenwoordig stelsel zijn, missen de overtuiging dat de vervanging van het stelsel door benoeming van ambtenaren voor hun leven, nadat ze een vergelijkend examen hebben afgelegd, beter zou werken.

Geen machinerie kan baten, zoo de machinist niet kundig en handig is, geen regeeringsstelsel kan nuttig werken, tenzij men mannen van karakter en kunde hebbe, die het leiden. Hoe die ambtenaren te vinden? De vergelijkende examens aan China ontleend verhinderen misbruiken, beletten — in zekere mate — dat ongeschikte lieden door kruiwagens en voorspraak bevorderd worden.... maar tevens nemen ze verantwoordelijkheid van de schouders die haar behoorden te dragen! Geen koop-

man, geen fabrikant, die eigen zaken drijft, zou een kassier, een correspondent, een makelaar of agent aanstellen na vergelijkend examen. Een eindexamen van handelsschool of burgerschool geeft hem geen waarborgen — hij weet het bij ervaring — dat zelfs voor het werk van eerstbeginnenden een geëxamineerde in schoolkennis geschikt is. Een handelaar kan eerst door ondervinding leeren wie geschikt is voor het practische leven en wie niet. Geen examen toont aan of iemand een goed opmerker is, menschenkennis en takt heeft, ijverig, trouw en handig is, of hij snel een besluit kan nemen, met eenige oorspronkelijkheid en onafhankelijkheid kan oordeelen, niet tegen verantwoordelijkheid opziet en ambitie heeft.

Vergelijkende examens in schoolkennis, onmogelijk als waarborg voor een aanstelling op een kantoor, worden echter in menigen staat bij de keuze van ambtenaars voorgeschreven. De groote vennootschap, waartoe iedere burger behoort, kiest zijn dienaren op andere wijze dan bankiers en reeders, en wanneer men in Amerika over *civil service reform* spreekt, bespeurt men dra dat het niet zoo gemakkelijk is een goed stelsel voor benoeming van ambtenaren aan te bevelen. Het gewone argument van hen, die van geen hervorming weten willen, is altijd: dat aanstellingen voor het leven een "aristocratie van ambtenaars" (*an aristocracy of office-holders*) in het leven roepen. De ambtenaar, die zeker van zijn post is, zoolang hij niet oneerlijk of volslagen onbekwaam is, wordt deel van een werktuig, krijgt sleur, routine en blinde gehechtheid aan gevestigde gewoonten en methodes lief, haat hervorming en ieder werk dat een weinig ongewoon is. De voor het leven aangestelde ambtenaar is het type van den conservatief, die alles waaraan hij gewoon is heilig, en dus elke verandering heiligschennis acht. Hij krijgt langzamerhand het denkbeeld, dat hij eigenaar van zijn post en de meerdere is van het publiek dat hij bedient. Hij wordt aanmatigend, werkt iedereen tegen, wiens ijver of denkbeelden eenigen inbreuk zouden kunnen maken op zijn gewoonten, en van niemand lijdt het volk zooveel tegenwerking als van ambtenaars, die blijven, in departementen welker ministers vaak veranderen.

Amerikanen, die in Europa met ambtenaars kennis hebben gemaakt, spreken vaak van de onbeschoftheden van een *insolent bureaucracy*, doch behalve dat ambtenaren, voor vier jaren aangesteld, gedurende dien tijd aanmatigend genoeg kunnen zijn, vooral tegen leden der tegenpartij, kunnen hoofdambtenaren bij een goede inrichting, even goed zorgen dat hun ondergeschikten zich beleefd en hulpvaardig toonen jegens het publiek als dat ze eerlijk en sober zijn.

Niettemin is de vrees voor bureaucratie en voor aanstelling door vergelijkende examens even algemeen als diep gevoeld. Men leze slechts wat voortreffelijke mannen, diepe denkers als rechter Tourgee daarover schreef in *the North American Review* van April 1881, en men zal zien dat het niet aangaat die vrees gemaakt en oneerlijk te achten. Zij die aarzelen om het bestaande stelsel omver te werpen, doen dit allen niet wegens gemeene en zelfzuchtige beweegredenen, ze twijfelen niet of het bestaande stelsel schandelijk is en slecht werkt, maar ze twijfelen of het voorgestelde geneesmiddel goed en ingrijpend is. Al is het dan ook niet door vergelijkende examens in boekenkennis, zal toch ongetwijfeld door eenige krachtige maatregelen binnen eenige jaren het binnenlandsch bestuur hervormd worden.

De *civil service reform* in de Unie zal even zeker plaats hebben als de afschaffing der *rotten boroughs* in Engeland. Zij die over misbruiken in de Unie klagen vergeten te veel, dat Europa zijn honderdduizende onopgevoeden en onwetenden jaarlijks naar de groote republiek zendt, en dat het tijd vordert eer deze lieden genoeg tucht en zelfbedwang verstaan om de vrijheid niet te misbruiken. Ze vergeten te veel hoe nog zeer kort geleden de toestand in Engeland was. Een man van eer, een groot generaal en welwillend staatsman als de hertog van Wellington, zeide herhaaldelijk, dat hij niet besefte hoe geregeerd kon worden, "*how the king's government was to be carried on*", zonder het schandelijk stelsel der *rotten boroughs*, waardoor groote landeigenaars volksvertegenwoordigers konden aanstellen, gelijk ze dit hun lakei deden, en die in de stemmen, waarover ze beschikten, handel dreven.

Evenmin kunnen vele amerikaansche staatslieden zich op het oogenblik voorstellen, hoe regeering mogelijk is met permanente ambtenaars, die enkel afgezet worden wegens ongeschiktheid en oneerlijkheid, en die op hun ouden dag gepensioneerd worden. Zij bevatten niet hoe "*the people's government is to be carried on*", zonder dat de overwinnende partij de buit verdeelt en al de ambten weggeeft aan partijgangers, die dan ook weder hun diensten en een jaarlijksche som schuldig zijn tot handhaving der partij.

Wanneer vroegere planters uit het Zuiden het beleven dat negers burgers zijn, met gelijke rechten als zij, en de wereld dus onderst boven is gekeerd, mag men gerust aannemen dat Amerikanen van veertig jaar het nog beleven zullen, dat het "*spoils-system*" wordt afgeschaft, en dat 's lands ambtenaren niet langer misbruikt zullen worden als een tijdelijke verkiezingsmachine.

Het volk is zeventien jaar geleden weder aan het werk getogen na een langen bloedigen burgeroorlog, welke gedeelten van het land verwoestte, duizenden levens kostte en een schuld van twee duizend millioen dollars achterliet. Gedurende een geheel menschengeslacht was de instelling der slavernij, die door den oorlog is opgeheven, de groote strijdvraag, met uitsluiting van alle andere maatschappelijke en staatkundige vraagstukken. Na den oorlog moest het Zuiden weder geassimileerd worden met het Noorden, moesten alle soldaten weder vrije burgers worden en moest de demoraliseerende invloed van het oninwisselbare papieren geld weerstaan worden. In de laatste jaren zijn vele dezer bezwaren overwonnen. Duizenden zijn rijk geworden en hebben vrijen tijd gewonnen, om aan den staat een deel van hun denk- en werkkracht te kunnen wijden; het Zuiden eischt alle aandacht niet langer, de oude partijleuzen hebben geene beteekenis meer, en duizenden schamen zich diep over al de ongerechtigheid van *the civil service*. Het amerikaansche volk is geduldig genoeg, totdat het plotseling een krassen maatregel neemt.

Toen de groote olifant Jumbo in New-York aankwam, poogde men hem in Madison Square Garden voorloopig een verblijf-

plaats te geven. Een zware ketting werd aan een ring om zijn achterpoot geklonken en bevestigd aan een lange dikke ijzeren staaf, welke in haar volle lengte in den harden grond gedreven was. Dierentemmers van groote ervaring verzekerden dat men Jumbo nu verhinderd had zich te bewegen. Jumbo had oogenschijnlijk volkomen onverschillig al dit morrelen met staven en kettingen aanschouwd. Toen lichtte hij op een afgetrokken, slaperige manier even zijn poot op. Als een asperge gleed de ijzeren paal uit den grond, en de ketting met den paal aan het einde krulde als een zweepsnoer door de lucht, tot niet gering gevaar der dierentemmers. Jumbo wist niet dat hij iets buitengewoons gedaan had, zette zijn poot weder neer en nam met zijn snuit een amandeltje op. Gelijk de *New-York Tribune* opmerkte, was het de meening der toeschouwers dat Jumbo over veel latente kracht beschikte.

Wanneer ik hoor verzekeren dat de amerikaansche partijmenners het groote amerikaansche volk getemd en geketend hebben, en dat deze eerlijke, edelmoedige natie blijvend zal dulden, dat schandelijke misbruiken gehandhaafd worden, dat er straffeloos gestolen en bedrogen wordt door partijmenners en omkoopbare ambtenaren, dan denk ik aan Jumbo. Het amerikaansche volk duldde slavernij lange jaren; toen hief het den geboeiden voet omhoog .... en het rijke, gelukkige land, het herlevende Zuiden, het bevolkte Westen toonen de gevolgen.

Oogenschijnlijk onverschillig aanschouwt datzelfde volk andere schandelijke misbruiken, totdat zijn geduld weder ten einde is, en dan snort met snerpend gesis het zweepkoord door de lucht en zullen de lachende temmers wel doen met te bidden, dat ze ketting en staaf niet op den nek krijgen. We zeggen nog eens met de *Tribune*: Er is veel latente kracht zoo in het amerikaansche volk als in Jumbo.

BESLUIT.

Gedacht – gewerkt — gebeden!
En vroegst en jongst verleden
  Zijn lessen afgevraagd,
Tot uit het schemerduister
Voor aller oog de lüister
  Eens nieuwen morgens daagt!

POTGIETER.

We hebben onzen tocht, van Noorden tot Zuiden, door de groote republiek nu ten einde gebracht. Laat ons met een laatste blik op het Kapitool afscheid nemen van dit machtige rijk der toekomst, waar de vermenging der europeesche rassen op een reusachtig vasteland, dat eens door een paar honderd millioen Engelsch sprekende Amerikanen bewoond zal worden, der wereld een wijder beschaving, grooter voorspoed, algemeener geluk zal geven, dan we gelooven dat ze ooit zag.

Daar heft het groote Kapitool zijn witten koepel tegen de zonnige blauwe lucht van Virginia. De koepel werd versierd en voltooid toen de rebellen, in hun kamp verschanst, van daar konden gezien worden. Van zelfvertrouwen en hoopvolle moed getuigt dit, gelijk de vestiging van Leiden's hoogeschool weleer deed. Omlaag ziende van het marmeren terras, ziet men links en rechts schuren, onvoltooide huizen, onvolbouwde straten, hoopen zand en steenen; er is iets voorloopigs, ongeacheveerds in de stad, dat aan een kamp doet denken, doch de straten zijn breed, *on a fait grand*, men heeft in grootsche evenredig-

heden de hoofdstad van het machtige rijk aangelegd. En als men van de nog onaanzienlijke omgeving omhoog ziet naar dat machtige, breede gebouw, met zijn cascades witte marmeren trappen, zijn stralenden koepel, tronend in de hooge lucht, dan wordt men diep getroffen door den grootschen eenvoud en men acht het gebouw den roem en de macht waardig, welke jaarlijks meer en meer het deel der Republiek worden. Het Kapitool is een getuige der toekomst van Amerika.

De jeugd der amerikaansche republiek is thans voorbij; de bezwaren en zorgen van den meest verantwoordelijken leeftijd doen zich gevoelen en de oude maatschappelijke vraagstukken, waarover Europa zich sedert lang het hoofd breekt, eischen nu ook een antwoord in de nieuwe wereld. Dat de groote republiek echter beter in de gelegenheid is eene bevredigende oplossing te vinden, dan tot nu toe mogelijk was, is mijn vaste overtuiging. Dit meen ik niet omdat ik blind ben voor de fouten en zwakheden, zoo van volk als regeeringsstelsel, omdat ik niet zie wat de gevolgen kunnen zijn, wanneer die onstuimige stroom der europeesche landverhuizing niet langer breede akkers vindt, waarop hij nu zijn verdelgende kracht breekt, en vruchtbaarmakend zich verspreidt.

Ontegenzeggelijk bedreigen groote gevaren de democratie. Zal het monster, dat de oude wereld bedreigt, en dat uit armoede en verlaging ontspruit en ontkiemt, gelijk de hydra uit modder, zal het communisme de amerikaansche democratie doen ontaarden, als het land niet langer voor het grijpen is? Zullen de groote fabrieksteden nihilisme en socialisme in de hand werken, ook in Amerika? En vooral, zullen de reusachtige Monte-Christo-fortuinen er toe bijdragen, om een nieuwe en gevaarlijker aristocratie dan de oude in het leven te brengen, die de democratie verlaagt, in banden legt en klassenhaat doet geboren worden?

Ik geloof dat deze gevaren bestaan, doch dat het frissche instinkt, het gezond verstand der amerikaansche burgers ze zullen overwinnen.

De grootste gevaren zijn reeds overwonnen, en zelfs de gewichtige vraag: “Wat moet men met de negers aanvangen?”

schijnt langzamerhand bevredigend beantwoord te worden.

De andere vraag: wat moet men met de kapitalisten en monopolisten doen? hoe kan men spoorweg-koningen als Vanderbilt onschadelijk maken? wekt wel veel hartstocht en opwinding, doch schijnt mij niet zoo gewichtig als aan vele mijner amerikaansche vrienden. Ik erken dat de macht van enkele amerikaansche millionairs groot is, en dat een samenspanning van velen hunner den uitvoer van graan of katoen zou kunnen tegenhouden gedurende eenige maanden, om dus de prijzen op te drijven. Er zijn combinaties van spoorwegen, welke tachtigduizend mijlen onder de contrôle van een directie plaatsen, en als men aan het kapitaal, de macht, het leger beambten en werklieden denkt, waarover ze dus beschikt, vraagt menigeen zich af, wat de staatkundige, maatschappelijke en finantieele gevolgen hiervan kunnen zijn.

De spoorwegen geven op het oogenblik werk aan een dertigste deel van het volk. Van de 1.600.000 personen dus werkzaam, zijn 400.000 bezig aan het leggen van nieuwe banen. Met inbegrip van de werklieden in de constructie-winkels, zijn twaalf man per mijl noodig om den spoorweg te exploiteeren.

Men zou de spoorwegbeambten het staande leger van Amerika kunnen noemen, dat, volgens de meening van velen den staat met militarisme en een nieuw soort dictators bedreigt.

Zij die deze macht vreezen, hebben een *Anti-Monopoly League* opgericht, welke zich voorstelt der spoorwegdirecties te beletten "het brood, het vleesch en de brandstoffen der groote menigte te belasten door hooge vrachten te eischen." Senator Windom, die minister van financiën geweest is, steunt deze vereeniging, omdat hij beweert dat er vier mannen in de Unie zijn, die met een kras van de pen de waarde van eigendom in de Vereenigde Staten met honderden millioenen verlagen kunnen, en over een macht beschikken, welke in Engeland den troon op zijn grondslagen zou doen schudden.

De populaire predikanten hebben zich ook aangegord tegen de monopolisten en de WelEerwaarde heer Henry Ward Beecher — dien ik te New-York hoorde preeken — heeft uit den preekstoel een hevigen aanval op het monopolie-stelsel gedaan.

“Indien de monopolisten het noodig vonden,” zeide hij, “dat de republiek een president had, die ten gunste van spoorweg-monopolie was, dan zouden de eigenaars van vijf groote spoorwegen hem kunnen doen verkiezen.”

Ik geloof niet dat Amerika’s voorspoed of het geluk der bevolking eenig gevaar loopt van de gevreesde monopolisten, die zelve, dunkt mij, grooter gevaar loopen dan veroorzaken. De aanleg van nieuwe lijnen is vrij, en aan mededinging heeft de staat dus feitelijk het toezicht op de spoorwegen overgelaten. Deze liggen onder tal van jurisdicties en lijden door afwezigheid van staats-contrôle vaak groote schade. Mededinging in Amerika is geen kinderspel. Een ras administrateurs is gekweekt, wier eenig levensdoel is voor hun maatschappij te ijveren en te beletten dat de concurrent iets verkrijgt. Zoo fel is die mededinging — waarbij al de listen, slimheden, stoute invallen gebezigd worden van Roodhuiden op het oorlogspad — dat twee concurreerende lijnen er nooit in slagen een in beider oog billijke verdeeling van het werk en de winst te maken, ten einde uitputtende mededinging te voorkomen. Hoe zouden zulke tegenstanders zich kunnen vereenigen om de regeering te dwingen? De geduchte monopolisten zijn er nooit in geslaagd om het inkomend recht op spoorwegstaven en locomotieven af te schaffen of zelfs te verlagen, waardoor hun toch millioenen en millioenen gespaard zouden zijn. De vrees voor de monopolisten zou begrijpelijk zijn, indien ze het publiek slecht en duur bedienden, maar het tegendeel is waar. Goedkooper kan graan en kunnen passagiers al niet vervoerd worden, dan in Amerika geschiedt. De spoorweg-directeuren van Amerika schijnen mij de beste administrateuren der wereld te zijn, en op lange spoorwegtochten hoorde ik in menig gesprek verwondering uitdrukken, hoe het hun mogelijk was zoo goedkoop te vervoeren. Welk een genie voor organisatie moet de man hebben, die 25.000 man gebruikt om een dividend te winnen op spoorwegen, die van dertig- tot honderdduizend dollars de mijl gekost hebben, door vrachtgoederen er over te vervoeren voor minder dan een hollandsche cent per duizend kilo en per mijl!

De *traffic manager* van een amerikaanschen spoorweg moet

over gaven beschikken, die hem in oorlogstijd tot een groot generaal zouden maken, maar de vijand, die voor hem te vreezen heeft, is niet het volk, maar de concurrent en — zoo hij niet goed gecontroleerd wordt — de aandeelhouder. Indien men de beambten der spoorwegen een staand leger wil noemen, dan vestigt juist die naam op het geluk en den zegen van Amerika de aandacht.

Het volk heeft geen buitenlandschen vijand en behoeft dus niet voor een oorlogsvloot of groote legers te betalen: het handhaaft geen orde en tucht in aziatische rijken; het treedt zelfs niet als scheidsrechter op, als Chili en Peru elkander verminken en uitmergelen, en wellicht is dit zelfs de keerzijde van het schoone tafereel.

Europa moet met Amerika mededingen met een blok lood aan het been. De reusachtige staande legers, door algemeenen dienstplicht of conscriptie bijeen gekregen, eischen zware belastingen en onttrekken honderdduizende sterke armen aan het dagelijksch werk. Engeland heeft wel enkel huursoldaten, maar daarentegen staatslieden als lord Beaconsfield, die aan een nutteloozen, onrechtvaardigen oorlog in Afghanistan een 20 millioen pond sterling en vele soldaten opofferen. Voor die som werden eenige Afghanen opgehangen en enkele dorpen verbrand, maar wat hadden de Engelschen voor dit zelfde geld niet veel kunnen doen tot leniging van het pauperisme en de ontevredenheid in Ierland!

De groote democratische republiek heeft de stoffelijke en zedelijke overwinning behaald, van haar oorlogsschuld en papierengeld zonder gedeeltelijke repudiatie, te betalen, en ze is die roemrijke victorie meer schuldig aan hare kapitalisten, haar uitvinders, spoorwegdirecteurs en landbouwers dan aan haar staatslieden en officieele vertegenwoordigers.

In enkele weken door het groote land spoedende, leerde ik de kapitalisten, die de spoorwegen legden, als groote weldoeners zoo van oude als van nieuwe wereld waardeeren. De onnadenkende lieden, die antagonisme ontdekken tusschen kapitaal en arbeid, zien niet in dat door de mededinging tusschen kapitalisten het kapitaal jaarlijks meer produceert en dat het de

weldoener is, die honderdduizende hongerigen voedt. Het waren de kapitalisten die de spoorwegen legden van Atlantischen Oceaan tot Stille Zuidzee; die, onderling mededingend, de kosten van vervoer van graan en vleesch zoo gering maakten, dat Europa van goedkoop brood verzekerd is, zoo lang het kapitaal de ontzaglijke oogsten van het Westen voor zoo weinig geld in beweging brengt naar het Oosten. Hoe meer de enkele groote fabrikanten, handelaars en uitvinders in rijkdom toenemen, des te meer neemt ook voor het algemeen de welvaart, de gelegenheid om geld te verdienen toe.

Het half-geruïneerde volk van 1865, welks 6% fondsen op 48 stonden en welks oninwisselbaar papierengeld soms twee percent per uur in waarde steeg of daalde, heeft met heerlijken trots besloten dat de burger-soldaten, die streden, en niet hun nakomelingen den oorlog betalen zouden. De financieele overwinning door hen behaald, is ongeëvenaard en dwingt tot vertrouwen, want de vermindering van de schuld is populair.

In 16 jaar is de schuld van 2.845 millioen dollars tot 1.675 millioen verminderd, en slechts een derde van de interest wordt nu betaald welke in 1865 noodig was.

Verleden jaar stroomden de nieuwe burgers het land in, met hun tweeduizend per dag, kapitaal en werkkracht medebrengende. De landverhuizers zijn meestal in de kracht van hun leven, geschikt om dadelijk aan het werk te gaan, en hun besluit zelf, om vol ondernemingszucht en moed een nieuw vaderland te zoeken, getuigt voor hen. In de worsteling om het bestaan, dringen mannen met wil en moed westwaarts, en de Groote Republiek zal van die overleving der meest geschikten voordeel plukken.

De horizons van Amerika, wier uitgestrektheid en afstand ons gevoel van evenredigheid zoo licht vervalschen of doen verloren gaan, versterken het oog en heffen het hoofd op van den man, die met hen vertrouwd geraakt.

Welk een werelddeel is deze groote democratische republiek, die de millioenen der oude wereld assimileert, ongelijksoortige bestanddeelen tot een groot harmonisch geheel verwerkende!

De jeugd en levenskracht der Unie blijken door niets zoo

overtuigend als door haar weergaloos digestie-vermogen. Aan de Stille Zuidzee is Europa's verre Oosten 's lands naaste buur in 't verre West, en alleen de Chineezen die van daar aanzwermden, zonder vrouwen en kinderen en slechts voor eenige jaren honig purende, om naar de groote korf in China den buit terug te brengen, bleken onverteerbaar, voornamelijk omdat ze geen landverhuizers waren maar vreemdelingen bleven. Doch aan den Atlantischen oceaan kijkt de republiek uit op de oude wereld, en ze verwelkomt aan Hudson en Chesapeake-baai de verwanten uit de oude wereld, die werkkracht, kapitaal, ervaring, voorbeeld, kunstgevoel, traditie en godsdienst medebrengen.

Voor die dragers der oude traditie en van de ervaring der eeuwen is het vooruitzicht schoon in het groote rijk, dat nog slechts half ontgonnen is. Ze hebben gelegenheid en kans, geheel nieuw en van meet af aan te beginnen onder beter voorwaarden.

Er bestaat minder verschil van stand in Amerika dan ergens ter wereld, gelooven we. De kantoorbediende, de machinist gevoelt zich geen oogenblik maatschappelijk den mindere van den rijken bankier of spoorwegkoning. Niet op aanrandende, ploertige wijze toont hij dit bewustzijn, als ware deze gelijkheid de nieuwe ontdekking van een onbeschaafden *parvenu*, maar hij weet niet anders of het behoort zoo, hij is er aan gewend, en hij gaat dus zonder de onbeschaamdheid — die meest door valsche schaamte en verlegenheid gekweekt wordt — in den spoortrein, op straat, in den winkel met rijkeren dan hij als zijn gelijken om. Wat het amerikaansche volk daarbij als een geheel onderscheidt, en tot grootste lof van zijne instellingen strekt, is *selfrespect*, en eerbied voor de vrouw.

In Amerika is de opkomst van een *selfmade man* geen ontwikkeling die verhardt en vereelt. Hij ondervindt geen hooghartige onverschilligheid voor de verdiensten, waarvan hij zich bewust is, hij heeft geen insolentie te dulden van hen die zich zijn meerderen wanen. Hij kan rekenen op een aanmoedigend woord en helpende hand, en ik durf verzekeren dat in het land van den *almighty dollar* het bezit van geld, wanneer dit niet met nuttig werk en edel streven gepaard gaat, veel

minder eerbied wekt dan in landen, die in hun afgesloten kringen steeds millionairs pogen te lokken, al zijn ze onbeschaafde egoïsten. Wie geëerd worden in Amerika door de eersten en besten van het land, zijn die mannen, wier voorouders men in China tot edelen verklaren zou, omdat ze zulke nakomelingen hebben. Enkel een bezoek aan het land, omgang met allerlei standen in vele oorden, toont aan hoe algemeen en diep die democratische liefde voor verdiensten is. Men late zich niet om den tuin leiden door de sentimenteele voorliefde van velen voor engelsche lords, voor de edelen uit het oude moederland, die banierdragers der traditie van het dichterlijk verleden zijn. De onderscheiding hun bewezen, heeft niets ploertigs, en de domme of ongemanierde lord stuit dra het hoofd tegen gesloten deuren.

En wat hoop en moed geeft aan vaders van groote gezinnen, die te midden van oude-wereld's onverschilligheid en scepticisme soms voor de toekomst hunner dierbaren vreezen, is dat in Amerika overal in het hart van het volk een diep en ernstig geloof zetelt, dat zich niet zoozeer in formulieren als wel in daden en leven toont.

Wanneer ik naga hoe dor en kil het leven is voor velen, indien ze niet langer een goddelijk ideaal te eerbiedigen, te beminnen, te aanbidden hebben, dan schijnt niets zoo bemoedigend als het feit, dat individualisme, volkomen vrijheid, en afwezigheid van een staatskerk het geloof niet vernield maar versterkt hebben.

Het nette, gladgeschaafde, afgewerkte stelsel van *doctrinaires* is den Amerikanen vreemd in theologie en staatkunde. Den Amerikaan ontbreekt de conservatieve liefde voor het lang betreden spoor, voor den vorm, waaraan men nu eenmaal gewend is. Oudere lieden hechten zich aan een lang gedragen jas, want ze gevoelen zich niet *comfortable* in een nieuwe, doch Amerika groeit nog en werpt wat dien groei bedwingt af, zoodra het al te hinderlijk wordt. Oude volken leeren zich te huis gevoelen te midden van geërfde gewoonten, gebruiken, vooroordeelen, précedenten, gelijk een kreeft in zijn schaal, en veel, wat den Europeaan in Amerika hindert, hem oneerbiedig, ongemanierd

voorkomt, is een gevolg van die jonkheidseigenschap der Amerikanen, om wat ze ontgroeid zijn of wat hun overbodig schijnt op zij te leggen of van zich te werpen. Ofschoon Engeland in de laatste tien jaar zijn geestelijke grenzen ook zeer uitgebreid heeft, treft dit vooral wanneer men pas van Londen komt.

Er is meer christelijkheid in praktijk in Amerika, meer in vorm in Engeland, en dit wordt grootendeels veroorzaakt doordien juist de verouderde vorm de praktijk tegenwerkt. Onder de Amerikanen van geboorte, niet alleen onder de vrouwen maar onder de mannen, vindt men warmen godsdienstzin. De vrijheid is door hare kinderen gerechtvaardigd. Een staatskerk, met middeleeuwsche, onbeteekenend geworden vormen en symbolen, weert vele nadenkende mannen van den drempel. Doch in Amerika poogt men den Almachtige, den Heiligen Oorsprong, te ontdekken achter de plooien Zijner werken en te eeren door huiselijke deugden, door zelfbedwang en chariteit, en voor de waarheid hiervan beroep ik mij niet op hen, die Frankrijk naar Parijs, en de Unie naar New-York beoordeelen, maar op allen, die onder het volk verkeerd hebben en het in de boerderijen, dorpen en kleine steden leerden kennen. Van zulke mannen ontving ik mijne inlichtingen.

Terugziende op alles wat ik in Amerika zag en leerde, en onvolledig, met een losse schets, hier en daar heb pogen aan te duiden, betuig ik van verre en in een taal die ze niet verstaan, hartelijk dank aan al die nieuwe kennissen, al die welwillende vrienden in Amerika voor wat ze mij leerden en toonden. Ze hebben mij bezield met groote liefde voor de nieuwe wereld, met innig vertrouwen in haar toekomst. "Welk een gelegenheid," zeg ik baron Varnhagen na, "welk een gelegenheid om van al onze lichamelijke, finantieele en staatkundige ziekten te genezen in dat breede vasteland van wouden en vrijheid! Welk een gezegende en laatste kans om al de wonden te heelen, al de verliezen te herstellen, welke de wreede oude wereld en de fouten en vergissingen der laatste 18 eeuwen ons toegebracht hebben!"

Als men terugkeerend uit Amerika, voortgestuwd door den sterken Westewind, weer de oude wereld nadert, dan ziet

men door den mist nu en dan even het witte licht van een vuurtoren, en waarschuwt het metalen geluid, het dofklinkend klokgebom van een belboei dat de kust van Ierland nabij is. Een boot glijdt door de schemering nader; men hoort een paar diepe mannestemmen en de loods is aan boord.

"Wat is het nieuws in Ierland?" vraagt men, en het antwoord luidt meestal ontmoedigend.

"Wat is het nieuws in Amerika?" luidt de wedervraag, en het is of men opwekkende krijgsmuziek hoort, wanneer het antwoord wordt gegeven; de muziek van een volk dat vroolijk nieuw terrein verovert en een geheel werelddeel bevolkt en beschaaft.

Westwaarts breiden beschaving, heerschappij en macht zich uit, en 't is mij of ik bij het landen in Engeland Tennyson, den dichter van de Arthur-romans en van de tronen en altaren van het verleden, hoor zingen:

"For I doubt not through the ages one increasing purpose runs,
And the thoughts of men are widened by the process of the suns."

